

# Samhällsekonomi och finansförvaltning

2





## Förslag till statens budget för 2017

# Samhällsekonomi och finansförvaltning

## Innehållsförteckning

---

Tabellförteckning.....	6
Diagramförteckning .....	9
1 Förslag till riksdagsbeslut .....	11
2 Utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning .....	13
2.1 Omfattning.....	13
2.2 Utgiftsutveckling .....	14
2.3 Mål för utgiftsområdet.....	17
2.4 Resultatredovisning.....	18
2.4.1 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder.....	18
2.4.2 Resultat.....	18
2.4.3 Politikens inriktning.....	18
3 Finansmarknad.....	19
3.1 Omfattning.....	19
3.2 Mål för finansmarknadsområdet .....	19
3.3 Det finansiella systemets uppgifter.....	19
3.4 Resultatredovisning.....	20
3.4.1 Resultat för det finansiella systemet.....	21
3.4.2 Resultat för en hållbar utveckling.....	31
3.4.3 Resultat för effektiviteten i den statliga finansförvaltningen ..	33
3.4.4 Myndigheternas uppgifter, medel för att nå målen och vissa resultat .....	36
3.4.5 Analys och slutsatser .....	41
3.5 Politikens inriktning .....	42
3.6 Budgetförslag.....	45
3.6.1 1:11 Finansinspektionen.....	45
3.6.2 1:3 Finansinspektionens avgifter till EU:s tillsynsmyndigheter	46
3.6.3 1:12 Riksgäldskontoret.....	47
3.6.4 1:16 Finansmarknadsforskning .....	50
3.6.5 Krediterna till Sjunde AP-fonden upphör.....	51
4 Statlig förvaltningspolitik.....	53
4.1 Omfattning.....	53
4.2 Mål.....	53

4.3	Resultatredovisning .....	53
4.3.1	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder .....	53
4.3.2	Resultat .....	53
4.3.3	Analys och slutsatser.....	57
4.4	Politikens inriktning.....	57
4.5	Budgetförslag .....	59
4.5.1	1:1 Statskontoret .....	59
4.5.2	1:2 Kammarkollegiet .....	60
4.5.3	1:8 Ekonomistyrningsverket .....	61
4.5.4	1:18 Statens servicecenter .....	62
5	Statliga arbetsgivarfrågor .....	65
5.1	Omfattning .....	65
5.2	Mål .....	65
5.3	Resultatredovisning .....	65
5.3.1	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder .....	65
5.3.2	Resultat .....	66
5.3.3	Analys och slutsatser.....	89
5.4	Politikens inriktning.....	90
5.5	Budgetförslag .....	91
5.5.1	1:4 Arbetsgivarpolitiska frågor.....	91
5.5.2	1:5 Statliga tjänstepensioner m.m.....	91
6	Offentlig upphandling .....	95
6.1	Omfattning .....	95
6.2	Mål .....	95
6.3	Resultatredovisning.....	95
6.3.1	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder .....	95
6.3.2	Resultat .....	95
6.3.3	Analys och slutsatser .....	99
6.4	Politikens inriktning.....	100
6.5	Budgetförslag .....	101
6.5.1	1:17 Upphandlingsmyndigheten .....	101
7	Statistik .....	103
7.1	Omfattning .....	103
7.2	Mål och villkor för området .....	103
7.3	Resultatredovisning .....	103
7.3.1	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder .....	103
7.3.2	Resultat .....	104
7.3.3	Analys och slutsatser.....	108
7.4	Politikens inriktning.....	108
7.5	Budgetförslag .....	111
7.5.1	1:9 Statistiska centralbyrån .....	111
8	Prognos- och uppföljningsverksamhet .....	113
8.1	Omfattning .....	113
8.2	Mål för området .....	113
8.3	Resultatredovisning .....	113
8.3.1	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder .....	113
8.3.2	Resultat .....	113
8.3.3	Analys och slutsatser.....	117

8.4	Politikens inriktning .....	117
8.5	Budgetförslag.....	118
8.5.1	1:6 Finanspolitiska rådet .....	118
8.5.2	1:7 Konjunkturinstitutet .....	118
9	Fastighetsförvaltning.....	119
9.1	Omfattning.....	119
9.2	Mål.....	119
9.3	Resultatredovisning.....	120
9.3.1	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder.....	120
9.3.2	Resultat.....	120
9.3.3	Analys och slutsatser .....	123
9.4	Politikens inriktning .....	123
9.5	Budgetförslag.....	124
9.5.1	Statens fastighetsverk .....	124
9.5.2	1:10 Bidragsfastigheter .....	126
9.5.3	Fortifikationsverket.....	127
10	God redovisningssed för företag och organisationer .....	131
10.1	Omfattning.....	131
10.2	Mål för god redovisningssed för företag och organisationer .....	131
10.3	Resultatredovisning.....	131
10.3.1	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder.....	131
10.3.2	Resultat.....	131
10.3.3	Analys och slutsatser .....	132
10.4	Politikens inriktning .....	133
10.5	Budgetförslag.....	133
10.5.1	1:13 Bokföringsnämnden .....	133
11	Riksrevisionen.....	135
11.1	Riksrevisionen .....	135
11.2	Mål för Riksrevisionen.....	135
11.2.1	Uppdrag.....	136
11.3	Resultatredovisning.....	136
11.3.1	Resultat.....	136
11.3.2	Analys och slutsatser .....	137
11.3.3	Revisionens iakttagelser .....	137
11.4	Budgetförslag.....	138
11.4.1	1:15 Riksrevisionen.....	138
12	Kapitaljustering i Nordiska investeringsbanken.....	141
12.1	Kapitaljustering i Nordiska investeringsbanken .....	141
13	Vissa medlems- och garantiavgifter .....	145
13.1	Omfattning.....	145
13.2	Mål, indikatorer och resultat .....	145
13.3	Budgetförslag.....	146
13.3.1	1:14 Vissa medlems- och garantiavgifter .....	146
Bilaga 1	Statsförvaltningens utveckling inkl. underbilaga Myndighetschefer och ordförande i styrelsemyndigheter	
Bilaga 2	Förslag till ändring av Nordiska investeringsbankens stadgar	

## Tabellförteckning

---

Tabell 1.1	Anslagsbelopp .....	12
Tabell 1.2	Beställningsbemyndiganden.....	12
Tabell 2.1	Utgiftsutveckling UO2 Samhällsekonomi och finansförvaltning.....	14
Tabell 2.2	Härledning av ramnivån 2017–2020. Utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning.....	15
Tabell 2.3	Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar.....	16
Tabell 2.4	Tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar .....	17
Tabell 3.1	Ärendestatistik hos konsumenternas Bank- och försäkringsbyrå samt Konsumenternas försäkringsbyrå .....	27
Tabell 3.2	Finansiell folkbildning.....	31
Tabell 3.3	Finansinspektionens varningslista .....	31
Tabell 3.4	Styckkostnad per betalning.....	34
Tabell 3.5	Utestående garantier, tillgångar och förväntade förluster.....	36
Tabell 3.6	Utestående lån, tillgångar och förväntad förlust .....	36
Tabell 3.7	Lån med kreditrisk hos Riksgäldskontoret.....	36
Tabell 3.8	Finansinspektionens kostnader för olika verksamheter.....	37
Tabell 3.9	Företagens omdöme om Finansinspektionen.....	38
Tabell 3.10	Fördelning av Riksgäldskontorets förvaltningskostnader .....	39
Tabell 3.11	Vetenskaplig publicering .....	40
Tabell 3.12	Deltagare i seminarier och konferenser.....	40
Tabell 3.13	Anslagsutveckling 1:11 Finansinspektionen .....	45
Tabell 3.14	Offentligrättslig verksamhet.....	46
Tabell 3.15	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:11 Finansinspektionen .....	46
Tabell 3.16	Anslagsutveckling 1:3 Finansinspektionens avgifter till EU:s tillsynsmyndigheter .....	46
Tabell 3.17	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:3 Finansinspektionens avgifter till EU:s tillsynsmyndigheter .....	47
Tabell 3.18	Anslagsutveckling 1:12 Riksgäldskontoret.....	47
Tabell 3.19	Resultater för Riksgäldskontorets garanti- och utlåningsverksamhet .....	47
Tabell 3.20	Resultatet för in- och utlåningsverksamheten i statens internbank .....	48
Tabell 3.21	Insättningsgaranti- och investerarskydd .....	48
Tabell 3.22	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:12 Riksgäldskontoret .....	48
Tabell 3.23	Anslagsutveckling 1:16 Finansmarknadsforskning .....	50
Tabell 3.24	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:16 Finansmarknadsforskning .....	50
Tabell 3.25	Beställningsbemyndigande för anslaget 1:16 Finansmarknadsforskning.....	51
Tabell 4.1	Korruption och effektivitet.....	54
Tabell 4.2	Anslagsutveckling 1:1 Statskontoret .....	59
Tabell 4.3	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:1 Statskontoret .....	59
Tabell 4.4	Anslagsutveckling 1:2 Kammarkollegiet .....	60
Tabell 4.5	Offentligrättslig verksamhet.....	60
Tabell 4.6	Uppdragsverksamhet.....	60
Tabell 4.7	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:2 Kammarkollegiet .....	60
Tabell 4.8	Anslagsutveckling 1:8 Ekonomistyrningsverket .....	61
Tabell 4.9	Uppdragsverksamhet.....	62
Tabell 4.10	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:8 Ekonomistyrningsverket .....	62

Tabell 4.11	Anslagsutveckling 1:18 Statens servicecenter .....	62
Tabell 4.12	Uppdragsverksamhet .....	63
Tabell 4.13	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:18 Statens servicecenter....	63
Tabell 5.1	Ärenden vid Statens ansvarsnämnd 2013–2015.....	70
Tabell 5.2	Ärenden vid Statens tjänstepensions- och grupplivnämnd 2013–2015 ...	70
Tabell 5.3	Ärenden vid Skiljenämnden i vissa trygghetsfrågor 2013–2015.....	70
Tabell 5.4	Ärenden vid Statens överklagandenämnd 2013–2015.....	71
Tabell 5.5	Anmälda till Trygghetsstiftelsen 2013–2015 .....	72
Tabell 5.6	De som lämnat Trygghetsstiftelsen 2013–2015.....	72
Tabell 5.7	Genomsnittsålder för respektive kompetenskategori och för samtliga anställda 2015 .....	74
Tabell 5.8	Antal anställda 67 år eller äldre fördelade efter kompetenskategori och kön 2013–2015 .....	74
Tabell 5.9	Fördelningen den 8 september 2016 av kvinnor och män bland myndighetschefer som regeringen anställt .....	77
Tabell 5.10	BESTA-klassning efter grupperingsnivå (svårighetsgrad) 2015.....	78
Tabell 5.11	Deltagande i Värdegrundsforum 2013–2016.....	85
Tabell 5.12	Personalansvarsärenden, typ av ärende och utfall 2013–2015 .....	86
Tabell 5.13	Anslagsutveckling 1:4 Arbetsgivarpolitiska frågor .....	91
Tabell 5.14	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:4 Arbetsgivarpolitiska frågor.....	91
Tabell 5.15	Anslagsutveckling 1:5 Statliga tjänstepensioner m.m.....	91
Tabell 5.16	Uppdragsverksamhet .....	92
Tabell 5.17	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:5 Statliga tjänstepensioner m.m. ....	92
Tabell 5.18	Beviljad respektive utnyttjad övrig kredit av SPV 2013–2015.....	93
Tabell 6.1	Genomsnittligt antal anbudsgivare per upphandling.....	96
Tabell 6.2	Anslagsutveckling 1:17 Upphandlingsmyndigheten.....	101
Tabell 6.3	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:17 Upphandlingsmyndigheten .....	101
Tabell 7.1	Resultatindikatorer .....	104
Tabell 7.2	Intäkter, kostnader och registerutdrag .....	104
Tabell 7.3	Anslagsutveckling 1:9 Statistiska centralbyrån .....	111
Tabell 7.4	Uppdragsverksamhet .....	111
Tabell 7.5	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:9 Statistiska centralbyrån	111
Tabell 8.1	Prognosprecision och systematiska fel för BNP-tillväxt.....	114
Tabell 8.2	Prognosprecision och systematiska fel för arbetslöshet.....	114
Tabell 8.3	Prognosprecision och systematiska fel för KPI-inflation .....	115
Tabell 8.4	Prognosavvikelse jämförelse ESV och regeringen.....	116
Tabell 8.5	ESV:s prognosavvikelse för statens inkomster.....	116
Tabell 8.6	ESV:s prognosavvikelse för takbegränsade utgifter .....	117
Tabell 8.7	Anslagsutveckling 1:6 Finanspolitiska rådet .....	118
Tabell 8.8	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:6 Finanspolitiska rådet ...	118
Tabell 8.9	Anslagsutveckling 1:7 Konjunkturinstitutet .....	118
Tabell 8.10	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:7 Konjunkturinstitutet ..	118
Tabell 9.1	Statens byggnader, mark och fast egendom .....	120
Tabell 9.2	Fastighetsförvaltningens omfattning.....	120
Tabell 9.3	Uppgifter om det ekonomiska läget för Statens fastighetsverk.....	120
Tabell 9.4	Uppgifter om det ekonomiska läget för Fortifikationsverket.....	121
Tabell 9.5	Utveckling av hyresintäkter för SFV .....	121
Tabell 9.6	Utveckling av hyresintäkter för FortV .....	121

Tabell 9.7	Utveckling av driftkostnaderna för SFV .....	121
Tabell 9.8	Utveckling av driftkostnaderna för FortV .....	121
Tabell 9.9	Utveckling av underhållskostnaderna för SFV .....	121
Tabell 9.10	Utveckling av underhållskostnaderna för FortV .....	122
Tabell 9.11	Utveckling av driftnettot för SFV .....	122
Tabell 9.12	Utveckling av driftnettot för FortV .....	122
Tabell 9.13	Utveckling av vakansgraden för SFV .....	122
Tabell 9.14	Utveckling av vakansgraden för FortV.....	122
Tabell 9.15	Utveckling avseende kundnöjdheten för SFV .....	122
Tabell 9.16	Utveckling avseende kundnöjdheten för FortV .....	122
Tabell 9.17	Utveckling av energianvändningen för SFV .....	123
Tabell 9.18	Utveckling av energianvändningen för FortV.....	123
Tabell 9.19	Utveckling avseende nöjda medarbetare för SFV.....	123
Tabell 9.20	Utveckling avseende nöjda medarbetare för FortV.....	123
Tabell 9.21	Investeringsplan för SFV 2017–2020.....	125
Tabell 9.22	Statens fastighetsverks pågående och planerade investeringar över 20 miljoner kronor 2017–2020.....	126
Tabell 9.23	Uppgifter om den utnyttjade låneramen för Statens fastighetsverk .....	126
Tabell 9.24	Anslagsutveckling 1:10 Bidragsfastigheter.....	126
Tabell 9.25	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:10 Bidragsfastigheter.....	127
Tabell 9.27	Investeringsplan för FortV 2017–2020.....	128
Tabell 9.28	Fortifikationsverkets pågående och planerade investeringar över 20 miljoner kronor 2017–2020.....	129
Tabell 10.1	Resultatindikatorer för Bokföringsnämndens verksamhet.....	132
Tabell 10.2	Normgivningsprojektens status 2015.....	132
Tabell 10.3	Anslagsutveckling 1:13 Bokföringsnämnden.....	133
Tabell 10.4	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:13 Bokföringsnämnden... 133	
Tabell 11.1	Kostnadernas fördelning mellan verksamhetsgrenarna 2013–2015.....	137
Tabell 11.2	Anslagsutveckling 1:15 Riksrevisionen .....	138
Tabell 11.3	Offentligrättslig verksamhet Avgifter för årlig revision, inkomsttitel 2558.....	138
Tabell 11.4	Uppdragsverksamhet.....	138
Tabell 11.5	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:15 Riksrevisionen .....	139
Tabell 12.1	Effekter av förslaget om kapitaljustering i NIB på Sveriges andelar i och garantiåtagande till banken.....	143
Tabell 13.1	Anslagsutveckling 1:14 Vissa medlems- och garantiavgifter.....	146
Tabell 13.2	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:14 Vissa medlems- och garantiavgifter .....	147



## Diagramförteckning

---

Diagram 2.1	Anvisade resp. beräknade medel, prognoser för innevarande år och utfall .....	14
Diagram 3.1	Svenska bankers marknadsfinansiering.....	22
Diagram 3.2	Storbankernas genomsnittliga likviditetstäckningsgrad .....	22
Diagram 3.3	Storbankernas kapitaltäckning .....	23
Diagram 3.4	Försäkringsföretagens solvenskvot.....	24
Diagram 3.5	Hushållens skuldsättning.....	24
Diagram 3.6	Hushållens räntekostnader efter skatt.....	25
Diagram 3.7	Finansiellt stressindex (CISS) .....	25
Diagram 3.8	Okonsoliderad statsskuld .....	26
Diagram 3.9	Kundnöjdhet inom olika delar av finansmarknaden .....	28
Diagram 3.10	Bankernas bruttomarginal på nya tremånaderslån .....	28
Diagram 3.11	Storbankernas genomsnittliga avkastning på eget kapital .....	29
Diagram 3.12	Volymviktade belåningsgrader för nya bolån .....	29
Diagram 3.13	Andelen hushåll med belåning över 85 procent .....	30
Diagram 3.14	Antal e-fakturor och privata internetbetalningar.....	30
Diagram 3.15	Myndigheternas betyg för kvalitet och service .....	34
Diagram 3.16	Nedlagd tid på tillsyn, regelgivning och tillståndsprövning .....	37
Diagram 3.17	Tid och kostnad operativ tillsyn.....	37
Diagram 3.18	Regelgivning, aktiviteter .....	38
Diagram 4.1	Förtroende för den nationella regeringen.....	54
Diagram 5.1	Andelen anställda inom olika åldersgrupper i staten 2010 och 2015 .....	73
Diagram 5.2	Utvecklingen av genomsnittliga löner i olika sektorer på arbetsmarknaden 1994–2015 .....	76
Diagram 5.3	Fördelning av kvinnor och män med uppgift att planera och leda myndighetens verksamhet på olika nivåer 2006–2015. Visar även fördelningen exkl. Försvarsmakten.....	76
Diagram 5.4	Fördelningen av kvinnor och män bland myndighetschefer som regeringen anställt 2006–2016 .....	77
Diagram 5.5	Löneskillnader mellan kvinnor och män i staten uppdelad på förklaringsfaktorer 2006–2015 .....	77
Diagram 5.6	Grupperingsnivå (svårighetsgrad) uppdelat på kompetens kategorier och kön i staten 2015 .....	79
Diagram 5.7	Andel med utländsk bakgrund för staten totalt, nyanställda, förvärvsarbetande 20–64 år samt för befolkning i arbetsför ålder 2006–2015.....	80
Diagram 5.8	Andelen anställda med utländsk bakgrund inom staten totalt och uppdelad per kompetenskategori och kön 2006–2015 .....	81
Diagram 5.9	Sjukfrånvaro totalt och uppdelat på kön 2006–2015 .....	82
Diagram 5.10	Anställda som har nybeviljats sjukpension 2006–2015.....	83
Diagram 5.11	Anmälningar enligt det statliga personskadeavtalet 2013–2015.....	83
Diagram 5.12	Andel som upplever inflytande, stöd, stress m.m. ....	84
Diagram 5.13	Upplever stor arbetsbelastning, alldeles för mycket att göra.....	85
Diagram 5.14	Antal personalansvarsärenden och antal ärenden som lett till åtgärd 2006–2015.....	86



# 1 Förslag till riksdagsbeslut

## Regeringen föreslår att riksdagen

1. bemyndigar regeringen att för 2017 besluta om en kreditram på högst 50 000 000 000 kronor och en garantiram på högst 750 000 000 000 kronor för stabilitetsfonden (avsnitt 3.6.3),
2. bemyndigar regeringen att för 2017 besluta om en kreditram på högst 100 000 000 000 kronor och en garantiram på högst 200 000 000 000 kronor för resolutionsreserven (avsnitt 3.6.3),
3. bemyndigar regeringen att för 2017 besluta om en kredit i Riksgäldskontoret som inklusive tidigare utnyttjad kredit uppgår till högst 250 000 000 kronor för att tillgodose Kammarkollegiets behov av likviditet i samband med inrättande av nya myndigheter (avsnitt 4.5.2),
4. bemyndigar regeringen att för 2017 besluta om en kredit i Riksgäldskontoret som inklusive tidigare utnyttjad kredit uppgår till högst 100 000 000 kronor för att tillgodose Kammarkollegiets behov av likviditet i det statliga försäkringssystemet (avsnitt 4.5.2),
5. bemyndigar regeringen att för 2017 besluta om en kredit i Riksgäldskontoret som inklusive tidigare utnyttjad kredit uppgår till högst 100 000 000 kronor för att tillgodose Statens tjänstepensionsverks behov av likviditet i pensionshanteringen (avsnitt 5.5.2),
6. godkänner investeringsplanen för fastigheter och markanläggningar för 2017–2020 som riktlinje för Statens fastighetsverks investeringar (avsnitt 9.5.1),
7. bemyndigar regeringen att för 2017 besluta att Statens fastighetsverk får ta upp lån i Riksgäldskontoret som inklusive tidigare gjord upplåning uppgår till högst 15 200 000 000 kronor för investeringar i fastigheter och markanläggningar (avsnitt 9.5.1),
8. godkänner investeringsplanen för fastigheter och markanläggningar för 2017–2020 som riktlinje för Fortifikationsverkets investeringar (avsnitt 9.5.3),
9. bemyndigar regeringen att för 2017 besluta att Fortifikationsverket får ta upp lån i Riksgäldskontoret som inklusive tidigare gjord upplåning uppgår till högst 13 100 000 000 kronor för investeringar i fastigheter och markanläggningar (avsnitt 9.5.3),
10. bemyndigar regeringen att ställa ut statliga garantier för grundkapitalet i Nordiska investeringsbanken som inklusive tidigare gjorda åtaganden uppgår till högst 1 978 147 338 euro (avsnitt 12.1),
11. godkänner ändringen av Nordiska investeringsbankens stadgar, som dels innebär att Sveriges andel av garantierna för bankens projektinvesteringslån anges till 622 134 827 euro och att andelen av garantierna för dess miljöinvesteringslån anges till 103 689 138 euro, dels syftar till att vinstfördelningen ska baseras på medlemsländernas andelar av bankens

- grundkapital och inte på det inbetalade kapitalet (avsnitt 12.1),
12. för budgetåret 2017 anvisar ramanslagen under utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning, när det gäller anslag som står till regeringens disposition, enligt tabell 1.1,
13. bemyndigar regeringen att under 2017 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom den tidsperiod som anges i tabell 1.2.

## Riksrevisionen föreslår att riksdagen

14. bemyndigar Riksrevisionen att för 2017 ta upp lån i Riksgäldskontoret för investeringar i anläggningstillgångar som används i myndighetens verksamhet som inklusive tidigare gjord upplåning uppgår till högst 15 000 000 kronor (avsnitt 11.4.1),
15. för budgetåret 2017 anvisar ett ramanslag under utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning för Riksrevisionen enligt tabell 1.1.

**Tabell 1.1 Anslagsbelopp**

Tusental kronor

Anslag		
1:1	Statskontoret	94 266
1:2	Kammarkollegiet	60 994
1:3	Finansinspektionens avgifter till EU:s tillsynsmyndigheter	14 350
1:4	Arbetsgivarpolitiska frågor	2 443
1:5	Statliga tjänstepensioner m.m.	12 614 000
1:6	Finanspolitiska rådet	9 803
1:7	Konjunkturinstitutet	63 455
1:8	Ekonomistyrningsverket	160 999
1:9	Statistiska centralbyrån	555 134
1:10	Bidragfastigheter	193 000
1:11	Finansinspektionen	512 180
1:12	Riksgäldskontoret	315 702
1:13	Bokföringsnämnden	9 959
1:14	Vissa garanti- och medlemsavgifter	210 370
1:15	Riksrevisionen	324 200
1:16	Finansmarknadsforskning	29 916
1:17	Upphandlingsmyndigheten	84 687
1:18	Statens servicecenter	3 104
<b>Summa</b>		<b>15 258 562</b>

**Tabell 1.2 Beställningsbemyndiganden**

Tusental kronor

Anslag		Beställningsbemyndigande	Tidsperiod
1:10	Bidragfastigheter	30 000	2018
1:16	Finansmarknadsforskning	76 000	2018–2022
<b>Summa beställningsbemyndiganden under utgiftsområdet</b>		<b>106 000</b>	

## 2 Utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning

### 2.1 Omfattning

Utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning omfattar politiken för finansmarknaden och den statliga förvaltningspolitiken.

Innehållet i och indelningen av utgiftsområdet är samma som tidigare år, med undantag för förslag om kapitaljustering i Nordiska investeringsbanken.

Utgifter för transfereringar utgör ca 84 procent av den anslagsfinansierade verksamheten och verksamhetsutgifter för ett femtontal myndigheter utgör 16 procent av utgiftsområdets anslagsmedel.

Drygt en tredjedel av utgiftsområdets myndigheter finansieras i huvudsak via avgifter.

Myndigheter inom utgiftsområdet är Statistiska centralbyrån, Finansinspektionen, Riksgäldskontoret, Fortifikationsverket, Statens fastighetsverk, Riksrevisionen, Statens tjänstepensionsverk, Kammarkollegiet, Statens servicecenter, Ekonomistyrningsverket, Statskontoret, Upphandlingsmyndigheten, Konjunkturinstitutet, Arbetsgivarverket, Finanspolitiska rådet och Bokföringsnämnden.

Därutöver ingår ett tiotal nämnder m.m. inom främst det arbetsgivarpolitiska området.

## 2.2 Utgiftsutveckling

**Tabell 2.1 Utgiftsutveckling U02 Samhällsekonomi och finansförvaltning**
*Miljoner kronor*

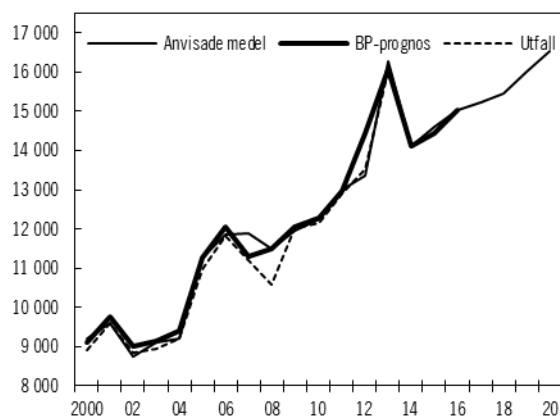
	Utfall 2015	Budget 2016 <sup>1</sup>	Prognos 2016	Förslag 2017	Beräknat 2018	Beräknat 2019	Beräknat 2020
1:1 Statskontoret	90	89	90	<b>94</b>	96	99	101
1:2 Kammarkollegiet	50	53	55	<b>61</b>	61	62	61
1:3 Finansinspektionens avgifter till EU:s tillsynsmyndigheter	9	12	12	<b>14</b>	18	18	18
1:4 Arbetsgivarpolitiska frågor	1	2	2	<b>2</b>	2	2	2
1:5 Statliga tjänstepensioner m.m.	12 135	12 426	12 450	<b>12 614</b>	12 805	13 311	13 803
1:6 Finanspolitiska rådet	10	10	10	<b>10</b>	10	10	10
1:7 Konjunkturinstitutet	61	62	61	<b>63</b>	65	65	67
1:8 Ekonomistyrningsverket	148	166	160	<b>161</b>	174	164	167
1:9 Statistiska centralbyrån	545	552	557	<b>555</b>	565	577	590
1:10 Bidragsfastigheter	339	196	193	<b>193</b>	190	190	190
1:11 Finansinspektionen	445	491	493	<b>512</b>	522	533	544
1:12 Riksgäldskontoret	258	307	285	<b>316</b>	321	328	335
1:13 Bokföringsnämnden	10	11	10	<b>10</b>	10	10	11
1:14 Vissa garanti- och medlemsavgifter	2	215	211	<b>210</b>	206	203	200
1:15 Riksrevisionen	309	320	315	<b>324</b>	331	338	345
1:16 Finansmarknadsforskning	29	30	30	<b>30</b>	30	30	31
1:17 Upphandlingsmyndigheten		83	78	<b>85</b>	86	88	90
1:18 Statens servicecenter		3	3	<b>3</b>	0	0	0
<b>Totalt för U02 Samhällsekonomi och finansförvaltning</b>	<b>14 442</b>	<b>15 027</b>	<b>15 016</b>	<b>15 259</b>	<b>15 492</b>	<b>16 029</b>	<b>16 566</b>

<sup>1</sup> Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Utfallet 2015 var 160 miljoner kronor lägre än totalt anvisade medel i statens budget 2015 (14 600 miljoner kronor). Avvikelsen förklaras i huvudsak av anslagen 1:5 *Statliga tjänstepensioner m m*, 1:12 *Riksgäldskontoret* samt 1:10 *Bidragsfastigheter*.

Prognosen för utfallet 2016 motsvarar i huvudsak anvisade medel 2016.

Utvecklingen över en längre period framgår av diagram 2.1. Under perioden har ca 55 olika anslag funnits inom utgiftsområdet, varav ett 10-tal anslag existerat under hela perioden, dock vissa med delvis olika ändamål och innehåll över tiden. Dessa tio anslag har svarat för 80–96 procent per år av utgiftsområdets anslagsmedel/utfall.

**Diagram 2.1 Anvisade resp. beräknade medel, prognoser för innevarande år och utfall**
*Miljoner kronor*


Källa: Budgetpropositioner 2000–2017 och Årsredovisning för staten 2000–2015

## Budgetförslaget

**Tabell 2.2 Härledning av ramnivån 2017–2020.  
Utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning**

Miljoner kronor

	2017	2018	2019	2020
<b>Anvisat 2016<sup>1</sup></b>	<b>14 812</b>	<b>14 812</b>	<b>14 812</b>	<b>14 812</b>
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löne- omräkning <sup>2</sup>	31	74	120	171
Beslut	222	222	220	214
Övriga makro- ekonomiska förutsättningar	68	111	146	217
Volym	120	268	739	1 160
Överföring till/från andra utgifts- områden	5	5	-9	-9
Övrigt	0	0	0	0
<b>Ny ramnivå</b>	<b>15 259</b>	<b>15 492</b>	<b>16 029</b>	<b>16 566</b>

<sup>1</sup> Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10).  
Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

<sup>2</sup> Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2016. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2018–2020 är preliminär.

Utgiftsområdet föreslås öka med 447 miljoner kronor jämfört med 2016. Det kan jämföras med de 238 miljoner kronor som området tidigare (i budgetpropositionen 2016) beräknats öka med. Bakom den föreslagna ökningen med ytterligare 209 miljoner kronor ligger i huvudsak fem förändringar:

- Riksdagens beslut (prop. 2015/16:99, bet. 2015/16:FiU21, rskr. 2015/16:310) om medlemskap i Asiatiska banken för infrastrukturinvesteringar (AIIB), som innebär att utgiftsområdet och anslag 1:14 *Vissa garanti- och medlemsavgifter* föreslås öka med 208 miljoner kronor 2017.
- Att anslaget 1:5 *Statliga tjänstepensioner m.m.* nu föreslås 33 miljoner kronor lägre än tidigare beräknat för 2017 främst pga. marginellt lägre volymantaganden.
- Att fyra förvaltningsanslag föreslås tillföras sammantaget 28 miljoner kronor 2017 (se nedan).
- Cirka 8 miljoner kronor högre pris- och löneomräkning av förvaltningsanslagen för 2017 än tidigare beräknat.
- Att fem förvaltningsanslag föreslås minskas med drygt 2 miljoner kronor för att finansiera nationell digital infrastruktur (se vidare utg.omr. 22 avsnitt 4.5.1).

Övriga nya förslag om anslagsförändringar finansieras genom omfördelning inom utgiftsområdets ram.

*Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar*

Efter olika tidsbegränsade satsningar på värdegrundsfrågor i staten föreslås nu arbetet för en god förvaltningskultur i staten permanentas fr.o.m. 2017 genom att Statskontoret tillförs 5 miljoner kronor per år för uppgiften. Finansiering sker genom att anslag 1:9 *Statistiska centralbyrån* minskas med 3,5 miljoner kronor per år och att regeringens förvaltningspolitiska utvecklingsmedel (inom ramen för anslag 1:1 *Statskontoret*) minskas med resterande belopp.

Anslaget 1:2 *Kammarkollegiet* ökas med drygt 2,8 miljoner kronor under 2017 och med drygt 1 miljon kronor per år 2018 och 2019 för en avropsportal för tolktjänster. Finansiering sker genom att tre anslag under utgiftsområde 4 Rättsväsendet och utgiftsområde 8 Migration minskas med sammanlagt motsvarande belopp. Anslaget ökas även med ca 2 miljoner kronor per år fr.o.m. 2017 för att förstärka auktorisationsverksamheten. Vidare ökas anslaget med 0,9 miljoner kronor per år 2017–2019 för administration av statlig ersättning till personer som insjuknat i narkolepsi efter pandemi-vaccinering. Finansiering sker genom att anslag under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg minskas med motsvarande belopp. Anslaget ökas också med 1 miljon kronor per år 2017–2020 för stöd i samband med omlokalisering av verksamhet. Ökningen finansieras genom att anslaget 1:1 *Statskontoret* minskas med motsvarande belopp.

Anslaget 1:8 *Ekonomistyrningsverket* ökas med 1,9 miljoner kronor per år fr.o.m. 2017 för att viss EU-revision, vilket Ekonomistyrningsverket övertog från länsstyrelserna 2009. Anslag under utgiftsområde 1 Rikets styrelse minskas med motsvarande belopp. Riksdagen har tidigare beslutat om samma anslagsförändring för innevarande budgetår (prop. 2015/16:99, bet. 2015/16:FiU21, rskr. 2015/16:310). Från och med 2018 beräknas anslaget 1:8 *Ekonomistyrningsverket* tillföras 10 miljoner kronor för den digitala infrastrukturen.

Anslag 1:9 *Statistiska centralbyrån* föreslås ökas med 1 miljon kronor engångsvis 2017 för uppdrag om framtagande av indikatorer till välfärds-mått. Vidare föreslås anslaget minskas

med 1,8 miljoner kronor fr.o.m. 2017 för att finansiera nationell digital infrastruktur.

Anslag 1:11 *Finansinspektionen* föreslås ökas med 15 miljoner kronor fr.o.m. 2017 för fler uppgifter som följer av ny lagstiftning samt ett behov av att stärka upp existerande verksamhet och då främst tillsynen. Anslag 1:12 *Riksgäldskontoret* föreslås öka med 5 miljoner kronor per år fr.o.m. 2017 som kompensation för uppdraget som resolutionsmyndighet där det inte längre är möjligt att lägga vissa administrativa kostnader på stabilitetsfonden.

Nu föreslagna anslagsförändringar framgår översiktligt av tabell 2.3.

#### *Tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar*

Av tabell 2.4 framgår att ett 10-tal tidigare aviserade och tidsbegränsade anslagsförändringar i budgetpropositionerna för 2013–2016 även påverkas budgetförslaget för 2017 respektive beräknade anslag för 2018–2020.

**Tabell 2.3 Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar**

*Miljoner kronor*

		Budget 2016 <sup>1</sup>	Förslag 2017	Beräkn. 2018	Beräkn. 2019	Beräkn. 2020
1:1 Statskontoret	Värdegrundsarbete	89	3,5	3,5	3,5	3,5
	Finansiering av stödfunktion omlokalisering		-1	-1	-1	-1
1:2 Kammarkollegiet	Tolkverksamhet, ökad auktorisation	53	2	2	2	2
	Handläggning av statlig ersättning till narkoleptiker (medel från U09)		0,9	0,9	0,9	
	Avropsportal för tolktjänster (medel från U04 o U08)		2,8	1	1	
	Stödfunktion omlokalisering		1	1	1	1
1:5 Statl. tjänstepensioner m.m.	Revidering av makro- och volymantaganden	12 426	-33	-197	-161	
1:8 Ekonomistyrningsverket	EU-revision (medel från U01)	166	1,9	1,9	1,9	1,9
	Nationell digital infrastruktur			10	10	10
1:9 Statistiska centralbyrån	Finansiering av värdegrundsarbete	552	-3,5	-3,5	-3,5	-3,5
	Finansiering av digital infrastruktur		-1,8	-1,8	-1,8	-1,8
	Alternativa välfärdsmått		1			
1:11 Finansinspektionen	Förstärkt tillsyn m.m.	491	15	15	15	15
1:12 Riksgäldskontoret	Administrativa kostnader för resolutionsuppdraget	307	5	5	5	5
1:14 Vissa garanti- och medlemsavgifter	Kapitaltillskott AIB 2017–2020	215	208	204	201	198
Vissa förvaltningsanslag <sup>2</sup>	Övrig finansiering av nationell digital infrastruktur		-0,4	-0,4	-0,4	-0,4
Alla förvaltningsanslag-	Reviderad pris- och löneomräkning		8	15	20	
<b>Summa anslagsförändringar jämfört med beräknat i budgetpropositionen 2016</b>			<b>209</b>	<b>53</b>	<b>89</b>	

<sup>1</sup> Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

<sup>2</sup> Anslagen 1:1 Statskontoret, 1:2 Kammarkollegiet, 1:8 Ekonomistyrningsverket, 1:11 Finansinspektionen, 1:12 Riksgäldskontoret, 1:13 Bokföringsnämnden och 1:17 Upphandlingsmyndigheten minskas med 2–217 tkr per år.



**Tabell 2.4 Tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar**

Miljoner kronor

		Budget 2016 <sup>1</sup>	Förändr. 2017	Förändr. 2018	Förändr. 2019	Förändr. 2020
1:1 Statskontoret	Förvaltn.politiska utbildn.insatser upphör (BP16)	89			1	1
1:2 Kammarkollegiet	Delfinansiering OpenPEPPOL upphör (BP14)	53	0,3	0,3	0,3	0,3
1:3 Fl:s EU-avgifter	Höjda avgifter till EU-myndigheter (BP16)	12	2	5	5	5
1:5 Statl. tjänstepensioner m.m.	Enligt tidigare makro- och volymantaganden	12 426	221	576	1 046	
1:7 Konjunkturinstitutet	Utveckling av DSGE-modell slutförd (BP16)	62			-1	-1
1:8 Ekonomistyrningsverket	Finansiering OpenPEPPOL upphör (BP14)	164	-2	-2	-2	-2
	Minskade medel för EU-revision (BP16)		-4	-4	-18	-19
	Finansiering av Kl:s DSGE-modell (BP16)		-1	-1		
	Anpassning av statlig redovisning (BP13)					-1
1:9 Statistiska centralbyrån	Nytt migrationsregister (BP16)	552	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6
1:10 Bidragsfastigheter	Minnesmärke flodvågskatastrofen 2004 (BP16)	195	-3	-6	-6	-6
1:13 Bokföringsnämnden	Engångstillskott normgivningsarbete (BP16)	11	-1	-1	-1	-1
1:18 Statens servicecenter	Utlokaliseringssupdrag upphör (BP16)	3		-3	-3	-3
10-tal PLO-anslag	<i>PLO-effekter av tidigare generella besparingar inkl. finansiering e-förvaltning (SB15)<sup>2</sup></i>		0	0	0	0

<sup>1</sup> Exklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 (215 miljoner kronor för anslagen 1:14 Vissa garanti- o medl. avgifter samt 1:8 Ekonomistyrningsverket).

<sup>2</sup> PLO-effekter på tidigare års minskningar enligt beslut om SB15, innebär att 10-talet PLO-anslag sammantaget ökar med 90-100 tkr 2017-18 (2-30 tkr/anslag)

### Konsekvenser för sysselsättning, jämställdhet samt klimat och miljö

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar i utgiftsområdet avseende förvaltningsanslagen är mycket begränsade och bedöms ha marginella sysselsättningseffekter, på sin höjd 20 årsarbetskrafter brutto. Det kan jämföras med utgiftsområdets personalram på ca 4 300 årsarbetskrafter. Tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar, liksom produktivitetsskrivet i pris- och löneomräkningen bedöms leda till färre sysselsatta i utgiftsområdet.

Utvecklingen i utgiftsområdets stora avgiftsfinansierade verksamhet bedöms ha större betydelse för sysselsättningen än budgetförslagen. Denna utveckling, som bestäms av efterfrågan m.m. är dock svårbedömd.

Regeringens förslag (utg.omr. 14 avsnitt 4.5) om att införa moderna beredskapsjobb i staten, bedöms innebära en sysselsättningsökning i utgiftsområdets anslags- och avgiftsfinansierade verksamheter. Hur stor den kan bli är svårt att bedöma.

Av samma skäl som ovan bedöms konsekvenserna av budgetförslaget för jämställdhet samt klimat och miljö som begränsade, i den mån de nu kan bedömas. Ytterligare ett skäl till begränsade jämställdhetskonsekvenser är att bara en liten del av utgiftsområdets verksamhet har enskilda medborgare som målgrupp. Verksam-

heterna domineras av inomstatlig verksamhet och tillsyn av finansiella företag. Andra insatser som redovisas i utgiftsområdet bedöms dock ha positiva effekter för klimat och miljö. Mål och insatser för en hållbar utveckling förekommer bl.a. för finansmarknaden och offentlig upphandling, i Agenda 2030-arbetet, i Konjunkturinstitutets miljöekonomiska arbete och i SCB:s utvecklade miljöstatistik.

AIIB:s konsekvenser för sysselsättning, jämställdhet samt klimat och miljö i Asien är svårbedömt då banken nyligen inlett sin verksamhet och bara fattat beslut om några få projekt.

### 2.3 Mål för utgiftsområdet

Nedan redovisas de av riksdagen beslutade målen (prop. 2009/10:175, bet. 2009/10:FiU38, rskr. 2009/10:315, prop. 2015/16:1, utg.omr. 2, bet. 2015/16:FiU2, rskr. 2015/16:118).

#### Finansmarknaden

- Det finansiella systemet ska vara stabilt och präglas av högt förtroende med väl fungerande marknader som tillgodoser hushållens och företagens behov av finansiella tjänster samtidigt som det finns ett högt skydd för konsumenterna.

- Det finansiella systemet ska bidra till en hållbar utveckling.
- Statens finansförvaltning ska bedrivas effektivt.

#### **Statlig förvaltningspolitik**

- En innovativ och samverkande statsförvaltning som är rättssäker och effektiv, har väl utvecklad kvalitet, service och tillgänglighet och som därigenom bidrar till Sveriges utveckling och ett effektivt EU-arbete.

För övriga delområden inom utgiftsområdet, avsnitt 5–13, finns inga av riksdagen beslutade mål. De mål som är beslutade av regeringen, eller i förekommande fall Riksrevisionen, redovisas på den underindelade nivån, se respektive avsnitt.

## **2.4 Resultatredovisning**

### **2.4.1 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder**

I avsnitt 3.3.1 redovisas ett urval indikatorer kopplade till målen för finansmarknadsområdet och i avsnitt 4.3.1 indikatorer för att bedöma statsförvaltningens utveckling avseende effektivitet och förtroende.

### **2.4.2 Resultat**

Resultatredovisningen görs i avsnitt 3–13 och i bilaga 1 Statsförvaltningens utveckling.

### **2.4.3 Politikens inriktning**

Politikens inriktning för utgiftsområdets båda riksdagsbundna mål redovisas i avsnitt 3.4 och 4.4. Även i efterföljande avsnitt redovisas politikens inriktning för regeringens delmål.

## 3 Finansmarknad

### 3.1 Omfattning

Området finansmarknad omfattar åtgärder för ett stabilt finansiellt system och en effektiv statlig finansförvaltning. Avsnittet innehåller bl.a. en redovisning av regeringens och myndigheters åtgärder för att uppnå målen för det finansiella systemet.

Regeringens myndigheter på området är Finansinspektionen och Riksgäldskontoret. I syfte att stödja finansmarknadsforskningen finns ett särskilt anslag. För nämnda verksamheter redovisas budgetförslag. Vidare lämnas förslag till vissa krediter och garantier.

### 3.2 Mål för finansmarknadsområdet

Riksdagen har beslutat om följande mål för finansmarknadsområdet (prop. 2015/16:1, utg. omr. 2, bet. 2015/16:FiU2, rskr. 2015/16:118):

- Det finansiella systemet ska vara stabilt och präglas av högt förtroende med väl fungerande marknader som tillgodoser hushållens och företagens behov av finansiella tjänster samtidigt som det finns ett högt skydd för konsumenter.
- Det finansiella systemet ska bidra till en hållbar utveckling.
- Statens finansförvaltning ska bedrivas effektivt.

### 3.3 Det finansiella systemets uppgifter

Det finansiella systemet utgör en viktig del av det globala samhällets infrastruktur och är en förutsättning för att det moderna samhället ska kunna fungera och växa. Det finansiella systemet tillhandahåller tre centrala funktioner:

- förmedling av betalningar,
- omvandling av sparande till finansiering, och
- hantering av risker.

I dag behöver i princip alla i samhället tjänster för att förmedla betalningar. Merparten av alla betalningar görs via tjänster och konton som bankerna tillhandahåller. Det finansiella systemets andra funktion, att omvandla sparande till finansiering, behövs bl.a. för att privatpersoner ska kunna omfördela sin konsumtion över tiden. Då sparande omvandlas till investeringar skapas sysselsättning och tillväxt i ekonomin. Sparande omvandlas bl.a. till utlåning som tillhandahålls av banker och andra kreditinstitut. På så sätt kan t.ex. hushåll med begränsade tillgångar köpa en bostad. För finansiering av statsskulden är även staten beroende av finansmarknaderna. Det finansiella systemets tredje funktion behövs då företag och privatpersoner vill hantera olika ekonomiska risker. Som exempel kan nämnas privatpersoners försäkring mot bränder och andra olycks-händelser. Andra exempel är företag som vill försäkra sig om värdet av en affär i en annan valuta eller som vill begränsa ränterisken i en lånefinansierad investering.

### 3.4 Resultatredovisning

I detta avsnitt redovisas resultat genom att indikatorer kopplas till målen. Redovisningen omfattar även resultatet av verksamheten hos myndigheterna inom området. Slutligen görs en analys med slutsatser avseende måluppfyllelsen.

#### Statliga medel för att nå målen

Ansvar för att målen för det finansiella systemet uppnås delas mellan regeringen, Finansinspektionen och Riksgäldskontoret. Även Riksbanken, Konkurrensverket och Konsumentverket har uppgifter inom området men omfattas i formell mening inte av de aktuella målen.

Målet avseende en hållbar utveckling är nytt för 2016 och insatserna är därför under utveckling. Såväl regeringens initiativ som myndigheternas insatser avses komma att bidra till att målet uppfylls.

Målet om en effektiv statlig finansförvaltningen ligger i huvudsak inom Riksgäldskontorets ansvarsområde.

Regeringen och myndigheterna disponerar flera olika medel för att nå målen för det finansiella systemet, bl.a. i form av reglering och tillsyn. Vissa medel syftar till att förhindra framtida finansiella kriser, medan andra har till uppgift att stärka krishanteringsförmågan om en kris ändå skulle uppstå. Det krävs ett nära samarbete mellan myndigheterna emellan, eftersom ansvaret för att förebygga en finansiell kris och för att hantera en sådan delas mellan myndigheterna. Som stöd för samarbetet finns det Finansiella stabilitetsrådet. Särskilda medel för att stärka konsumentskyddet på det finansiella området finns också.

Medlen för att nå målet att statens finansförvaltning ska bedrivas effektivt utgörs främst av de regelverk, avtal och kontostrukturer som utgör statens betalningsmodell. På motsvarande sätt är regelverken för statens garanti- och utlåningsverksamhet medel för att uppnå effektivitet i denna verksamhet.

#### Omvärldsfaktorer som påverkar måluppfyllelsen

Den globala finanskrisen 2008–2009 gjorde det tydligt att finansiella problem i ett land snabbt

kan spridas till andra länder. Att problemen sprids globalt beror inte bara på att aktörer lånar av och handlar med varandra över nationsgränserna. I många fall har banker i olika länder liknande verksamhet varför de också är utsatta för samma typ av risker. Problem som uppstår i en enskild bank eller på en enskild marknad kan därför utvecklas till en förtrondekris för hela banksystemet. På liknande sätt bidrar en positiv utveckling på de globala finansmarknaderna till ökat förtroende för de inhemska finansmarknaderna. Den realekonomiska utvecklingen, globalt och inom landet, har också stor betydelse för stabiliteten och förtroendet för det finansiella systemet.

#### Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Följande resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder används för att bedöma måluppfyllelsen.

För det finansiella systemet:

- svenska bankers marknadsfinansiering,
- storbankernas genomsnittliga likviditetstäckningsgrad,
- storbankernas kapitaltäckning,
- försäkringsföretagens solvenskvot,
- hushållens skuldsättning, amorteringsvilja efter belåningsgrad och räntekostnader efter skatt,
- finansiellt stressindex,
- okonsoliderad statskulda,
- företagens kapitalförsörjning,
- antal ärenden hos konsumenternas Bank- och finansbyrå och Konsumenternas försäkringsbyrå,
- kundnöjdhet inom olika delar av finansmarknaden,
- bankernas bruttomarginal på nya tremånaderslån,
- storbankernas genomsnittliga avkastning på eget kapital,
- volymviktade belåningsgrader och andelen hushåll med högre belåning än 85 procent,
- antal e-fakturor och privata internetbetalningar,

- finansiell folkbildning och
- Finansinspektionens varningslista.

För hållbarhetsområdet redovisas ännu inga indikatorer eftersom målet är nytt för 2016. Däremot redovisas några initiativ inom området.

För den statliga finansförvaltningen:

- styckkostnad per statlig betalning,
- myndigheternas betyg för kvalitet och service och
- risken för stora förluster inom Riksgäldskontorets garanti- och utlåningsverksamhet.

### 3.4.1 Resultat för det finansiella systemet

Nedan beskrivs inledningsvis förutsättningarna för resultatutvärderingen av målen för det finansiella systemet. Därefter följer ett antal indikatorer som beskriver måluppfyllelsen för det finansiella systemet och hur statens åtgärder har bidragit till utvecklingen.

#### Förutsättningarna för resultatutvärderingen

Styrningen och resultatutvärderingen i förhållande till målet för det finansiella systemet är komplex av flera skäl. Ett finansiellt system kan alltid bli stabilare och konsumentskyddet kan alltid bli starkare. Samtidigt kan vissa åtgärder och regleringar göra att den ekonomiska utvecklingen hämmas, varför en avvägning måste göras utifrån vad som är samhällsekonomiskt motiverat. Avvägningar av detta slag är svåra då det finns en mängd omvärldsfaktorer att ta hänsyn till.

Det finns även målkonflikter mellan de olika delmålen för det finansiella systemet (*finansiell stabilitet, förtroende, fungerande marknader och konsumentskydd*). Exempelvis kan höjda kapitalkrav göra det svårare för nya företag att komma in på marknaden. Detta kan på kort sikt leda till att konkurrensen och marknadens effektivitet försämras, vilket är negativt för konsumenterna. Om åtgärden på lång sikt leder till att stärka den finansiella stabiliteten är det däremot positivt för samhällsekonomin. Vidare kan en hög lönsamhet i t.ex. bankerna ses som positivt ur stabilitetssynpunkt, men kan vara negativt för

konsumenten om lönsamheten är en följd av höga räntemarginaler och höga avgifter. I flera fall förekommer även positiva kopplingar mellan de olika delmålen. När marknaderna fungerar väl stärks förtroendet mellan aktörerna på finansmarknaden samtidigt som förtroendet bland konsumenterna ökar. Väl fungerande marknader och ett högt förtroende kan på så sätt stärka både den finansiella stabiliteten och konsumentskyddet.

Målets komplexitet gör att det inte finns något enskilt mått som beskriver den sammanlagda måluppfyllelsen. I stället används flera olika indikatorer i resultatredovisningen. En del av indikatorerna är direkt knutna till något av delmålen, medan andra kopplas till flera mål. Av detta skäl klassificeras inte merparten av indikatorerna i förhållande till de olika delmålen.

#### Finansiell stabilitet, fungerande marknader och förtroende

I detta avsnitt definieras inledningsvis de tre delmålen avseende finansiell stabilitet, fungerande marknader och förtroende. Därefter utvärderas resultatet för de tre delmålen. Resultatutvärderingen avseende det fjärde delmålet konsumentskydd redovisas under egen rubrik, då flera av de indikatorerna är mer direkt knutna till detta delmål.

#### *Definitioner av delmål för finansiell stabilitet, fungerande marknader och förtroende*

Med finansiell stabilitet menas att det finansiella systemet ska kunna upprätthålla sina tre grundläggande funktioner även under ogynnsamma omständigheter. Systemet ska ha god motståndskraft mot störningar som hotar de grundläggande funktionerna. Det finansiella systemet ska bygga på väl fungerande marknader. Detta är kopplat till ambitionen om sund konkurrens och mångfald i utbudet av finansiella tjänster. Fungerande marknader är också samhällsekonomiskt effektiva. Målet anger också att ett högt och ömsesidigt förtroende mellan de företag och konsumenterna som verkar på de finansiella marknaderna är en förutsättning för finansiell stabilitet.

#### *En stor andel marknadsfinansiering*

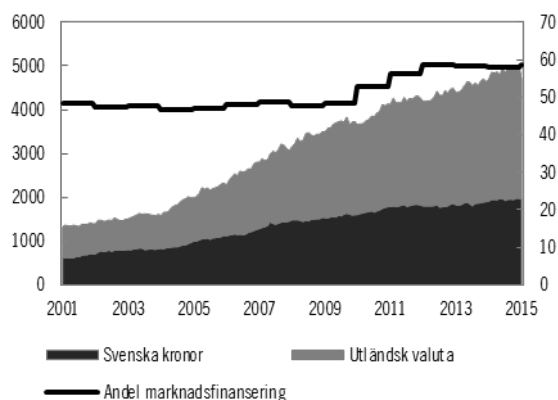
En av sårbarheterna i det svenska banksystemet är att en stor andel (knappt 60 procent) av

bankernas totala finansiering utgörs av marknadsfinansiering, varav en stor del är i utländsk valuta. I ett scenario där marknadsaktörerna inte vill förnya bankernas lån eller köpa deras värdepapper kan bankerna få svårt att sköta sin dagliga verksamhet. Om bankerna ställer in betalningar kan stora problem uppstå för bankernas kunder och motparter samt samhället i stort.

Andelen marknadsfinansiering har varit relativt konstant de senaste åren. Volymen marknadsfinansiering har dock successivt ökat, bortsett från 2015 då volymen i december återgick till att vara samma som vid årets början (diagram 3.1). Av marknadsfinansieringen är 60 procent finansierad i utländsk valuta och 40 procent i svenska kronor. Finansieringen i utländsk valuta utgörs till stor del av certifikat med kort löptid, medan finansieringen i svenska kronor till stor del utgörs av säkerställda obligationer för vilka säkerheten utgörs av pant-rätt i bostäder.

**Diagram 3.1 Svenska bankers marknadsfinansiering**

Miljarder kronor Procent



Källa: Finansinspektionen

De svenska bankernas höga andel marknadsfinansiering och låga andel inlåning från hushållen, jämfört med banker i andra europeiska länder, beror på att svenska hushåll i större utsträckning än andra europeiska hushåll sparar i aktier, fonder och kapitalförsäkringar.

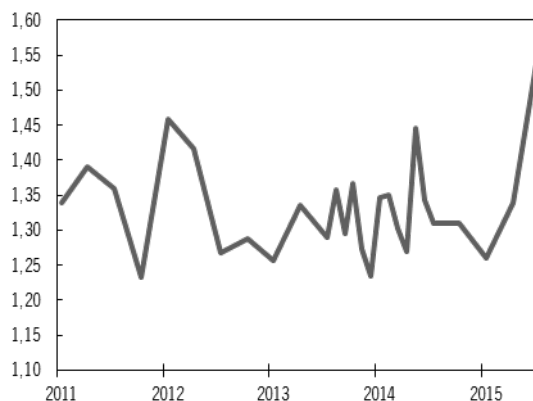
#### Stärkta likviditetsreserver

För att stärka bankerna mot och i likviditetskriser liknande de som uppkom under den globala finanskrisen 2008–2009 har kraven på deras riskhantering skärpts och likviditetsreserverna utökats. Ett viktigt led i detta arbete är Baselkommitténs och Finansinspektionens regler om kvantitativa likviditetstäckningskrav

(LCR). I Sverige började kraven gälla 2013, medan de internationella riktlinjerna innebär att kraven ska fasas in under 2015–2019. I Sverige omfattas alla banker med en balansomslutning på över 100 miljarder kronor av LCR-kravet, vilka i dagsläget är åtta stycken<sup>1</sup>. LCR-kravet innebär att bankerna ska hålla en tillräcklig likviditetsbuffert som motsvarar minst 30 dagars nettokassautflöden under stressade förhållanden. Kraven gäller för euro och amerikanska dollar och för samtliga valutor sammantaget.

**Diagram 3.2 Storbankernas genomsnittliga likviditetstäckningsgrad**

Kvot



Källa: Finansinspektionen

I diagram 3.2 visas den genomsnittliga likviditetstäckningsgraden för de svenska storbankerna. Om likviditetstäckningsgraden överstiger 1,0 uppfyller banken LCR-kraven, vilket är fallet för samtliga år under perioden 2011–2015. Som framgår av diagrammet varierar likviditetsgraden över året. En orsak är att bankerna under våren betalar utdelning till aktieägarna, en annan att bankerna har incitament att hålla nere sin balansräkning inför årsskiftet eftersom resolutionsavgiften baseras på respektive banks balansräkning vid årets slut.

Under 2015 var den genomsnittliga likviditetstäckningsgraden för storbankerna 1,4. Under det fjärde kvartalet 2015 steg likviditetstäckningsgraden från 1,3 till 1,6.

<sup>1</sup> Nordea, SEB, Handelsbanken, Swedbank, SBAB, Kommuninvest, Länsförsäkringar och Skandiabanken.

### Ökad kapitaltäckning

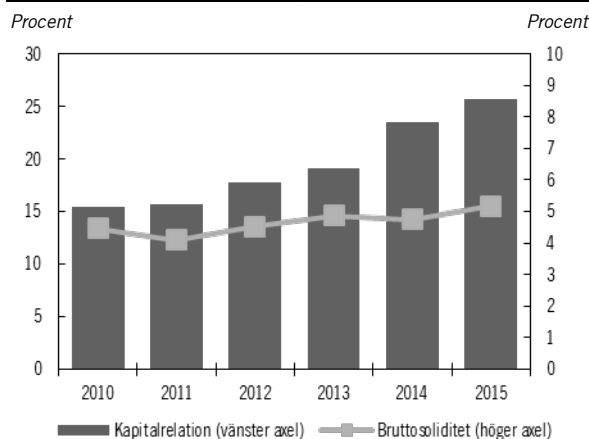
En ytterligare sårbarhet i det finansiella systemet är att banker har en begränsad förmåga att absorbera förluster. Sedan den globala finanskrisen 2008–2009 har regelverket för att stärka bankernas motståndskraft mot kreditförluster skärpts i flera omgångar. Nya kapitaltäckningsregelverk togs fram inom EU genom kapitaltäckningsdirektivet (CRD IV) och tillsynsförordningen (CRR). För att ytterligare stärka de svenska systemviktiga bankernas kapitalstyrka enades regeringen, Riksbanken och Finansinspektionen i november 2011 om att åtminstone de fyra storbankerna bör hålla extra kapital motsvarande 5 procent av riskvägda tillgångar. Det kan även noteras att Finansinspektionen höjt riskviktsgolvet för bolån till 25 procent. Det högre riskviktsgolvet innebär högre kapitaltäckningskrav.

Finansinspektionen har därutöver, med stöd av lagen (2014:966) om kapitalbuffertar, infört ytterligare en buffert i form av en s.k. kontracyklisk kapitalbuffert. Den kontracykliska kapitalbufferten utökas i perioder av hög kredit-tillväxt och är fastställd till 1,0 procent fr.o.m. den 13 september 2015 och 1,5 procent fr.o.m. den 27 juni 2016. Finansinspektionen har beslutat att höja det kontracykliska buffertvärdet till 2,0 procent fr.o.m. den 17 mars 2017.

I diagram 3.3 nedan redovisas hur den genomsnittliga totala kapitalrelationen för storbanker utvecklats sedan 2010. Som framgår har andelen ökat med några procentenheter per år för att uppgå till 25,7 procent vid 2015 års slut. De höjda kapitalkraven har sannolikt bidragit till den stigande kapitaltäckningsgraden.

Som komplement till att mäta kapitaltäckning i riskvägda tillgångar används bruttosoliditet som mått. Bruttosoliditeten anger hur stort det egna kapitalet är i förhållande till bankens totala tillgångar och åtaganden utanför balansräkningen. I diagram 3.3 framgår att storbankernas bruttosoliditet var runt 5,2 vid 2015 års slut, vilket är något högre än tidigare år.

Diagram 3.3 Storbankernas kapitaltäckning

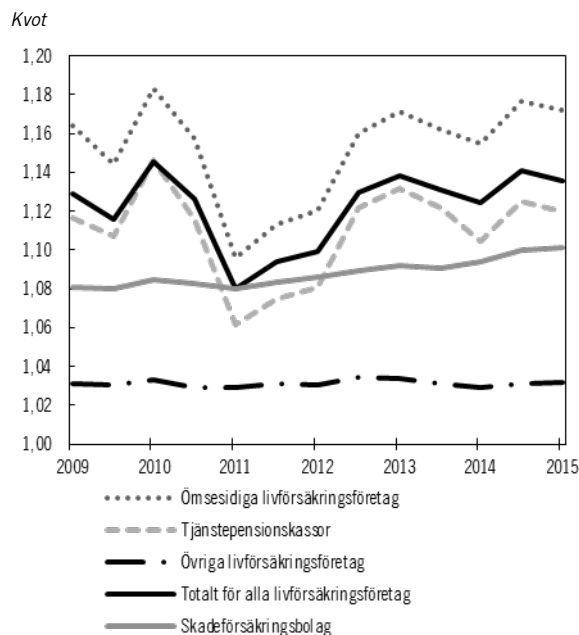


Källa: Finansinspektionen och Riksbanken

### Försäkringsföretagens solvenskvot

För att säkerställa att försäkringsföretagen klarar att möta sina åtaganden på kort och lång sikt ska ett företags kapitalbas minst uppgå till en beräknad erforderlig solvensmarginal. Denna marginal beräknas utifrån verksamhetens art och omfattning. Solvenskvoten beräknas genom att kapitalbasen delas med erforderlig solvensmarginal. Om kapitalbasen understiger den erforderliga solvensmarginalen ska Finansinspektionen ingripa. En kvot som överstiger 1 innebär att företaget kan fullgöra sina åtaganden.

Finansiell stress påverkar försäkringsföretagen olika, eftersom deras åtaganden och placeringsinriktning skiljer sig åt. Skadeförsäkringsföretag har ofta korta åtaganden (t.ex. hemförsäkringar), medan livförsäkringsföretag har långa åtaganden (t.ex. garanterade pensionsåtaganden). Åtagandena återspeglas i hur skade- och livförsäkringsföretag placerar sina tillgångar. Tillsammans med den diskonteringsränta som försäkringsföretagen ska använda när de nuvärdesberäknar sina åtaganden får finansiell stress olika påverkan på solvenskvoten.

**Diagram 3.4 Försäkringsföretagens solvenskvot**

Källa: Finansinspektionen

Den genomsnittliga solvenskvoten har överstigit 1 för samtliga typer av försäkringsföretag sedan 2009 (diagram 3.4).

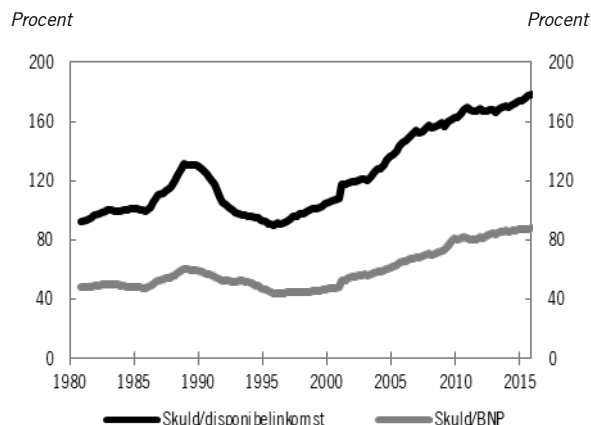
Solvenskvoten för samtliga typer av försäkringsföretag steg under det första halvåret 2015 för att gå ned något under det andra halvåret. Vid 2015 års slut var dock ändå solvenskvoterna något högre än 2014 års slut.

Den 1 januari 2016 trädde EU:s nya regelverk för försäkringsföretag, Solvens II, i kraft. Kommande resultatredovisning kommer att göras utifrån detta regelverk.

#### Hög skuldsättning hos hushållen

Hushållens höga skuldsättning är en risk som kan hota den realekonomiska utvecklingen och på sikt även den finansiella stabiliteten. Historiskt har finansiella kriser ofta föregåtts av hög skuldsättning och snabb tillväxt i krediter och fastighetspriser.

Hotet mot den realekonomiska utvecklingen följer framför allt av att hushållen antas minska sin konsumtion i en situation då bostadspriserna faller och räntorna stiger. Lägre bostadspriser kan göra hushållen försiktigare samtidigt som högre räntor minskar utrymmet för konsumtion. De direkta effekterna på den finansiella stabiliteten uppkommer först om bankerna får så stora kreditförluster att deras kapital inte räcker till för att täcka förlusterna alternativt att förtroendet för banken kraftigt minskar och de då får svårt att finansiera sig på marknaden.

**Diagram 3.5 Hushållens skuldsättning**

Källa: Finansinspektionen

Hushållens skuldsättning har fördubblats sedan 1980, både som andel av disponibel inkomst och som andel av BNP (diagram 3.5). Hushållens skulder som andel av den disponibla inkomsten steg särskilt kraftigt mellan 2000 och 2010. Under 2015 ökade andelen med 5 procentenheter (från 174 till 179 procent), vilket är högre än den genomsnittliga ökningstakten sedan 1980. Finansinspektionens stickprov visar att hushåll med nya bolån i genomsnitt hade en belåningsgrad på 65 procent 2015, vilket är något lägre än 2014 och 2013. De höga bostadspriserna och hushållens skuldsättning lyfts fram som en risk för makroekonomisk stabilitet av flera bedömare, såsom EU-kommissionen, Finansinspektionen och Riksbanken.

I syfte att dämpa hushållens skuldsättning införde Finansinspektionen allmänna råd om bolånetak 2010. Bolånetaket innebär att nya lån med bostad som säkerhet inte bör överstiga 85 procent av bostadens marknadsvärde. Finansinspektionen har också infört ett riskviktsgolv för bolån som säkerställer att bankerna har mer kapital i förhållande till deras bolån för att bättre spegla de kreditriskerna som finns i bostadsutlåningen. Tillsammans med den allmänna debatten om hushållens skuldsättning bedöms bolånetaket och höjda riskvikter för bolån ha bidragit till att skuldsättningstakten avtog 2010. Lägre räntor, god inkomstutveckling för hushållen och hög efterfrågan på bostäder har dock gjort att hushållens skuldsättning ökat de senaste åren.

Prisökningen på bostäder sedan början av 1990-talet har gjort att hushållen behövt låna mer vid bostadsköp och att många låntagare avstått från att amortera. När låntagarna räknar med att bostadspriserna fortsätter att stiga ses



skälen att betala av på lånen som svagare. De senaste fem åren har dock andelen hushåll som amorterar på sina bolån ökat (för mer information, se Finansinspektionens årliga rapport om den svenska bolånemarknaden).

Förklaringar till att amorteringsviljan stigit för hushåll med belåningsgrad över 70 procent är sannolikt Bankföreningens tidigare rekommendationer om amortering samt de senaste årens allmänna debatt om hushållens skuldsättning. I debatten har förslaget om amorteringskrav diskuterats och i mars 2016 beslutade riksdagen om ändring i lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse. I juni 2016 införde Finansinspektionen amorteringskrav med stöd av ändringarna i lagen.

#### *Hushållens räntekostnader fortsätter att minska*

Ett annat sätt att mäta hushållens skuldbörda är att sätta deras räntebetalningar efter skatt i förhållande till deras disponibla inkomst. Av diagram 3.6 framgår att hushållens räntekvot under en lång tid stadigt har minskat, bortsett från åren 2008 och 2012. Under 2015 fortsatte kvoten att minska från 3,1 till 2,5 procent. Motsvarande kvot 1993 var 8 procent. En fortsatt räntenedgång i kombination med stigande disponibla inkomster har gjort att räntekvoten minskat trots att hushållens skulder ökat. Bidragande är även att allt fler hushåll väljer lån med en kortare räntebindningstid som ofta är förknippad med lägre räntor. Vid 2015 års slut uppgick andelen hushåll med räntebindningstid upp till tre månader till 73 procent jämfört med 61 procent i slutet av 2011. Kortare räntebindningstid innebär dock att hushållen blir mer känsliga för en ränteuppgång. Räntorna ligger för närvarande på historiskt låga nivåer och det finns anledning att förvänta sig att de kommer att stiga i framtiden.

**Diagram 3.6 Hushållens räntekostnader efter skatt**

Räntekostnad i förhållande till disponibel inkomst (procent)



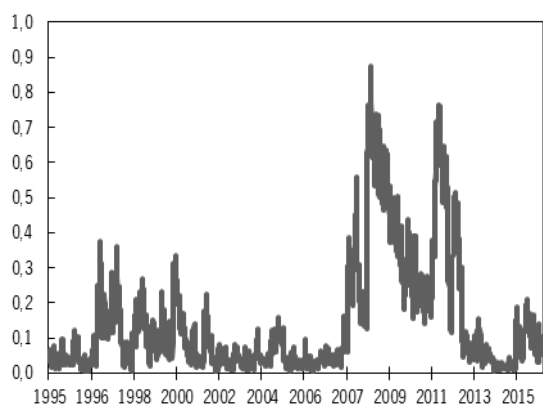
Källa: Finansinspektionen

Trots att hushållen lånar mer i förhållande till sina inkomster (diagram 3.5) har de överlag tillräckliga marginaler för att klara sina betalningar. Finansinspektionens stresstester visar att få hushåll med nya bolån skulle få problem att betala på sina lån om räntorna stiger eller om deras inkomster minskar. Andelen hushåll med små marginaler har dessutom minskat de senaste åren.

#### *Stressindex för de finansiella marknaderna*

I det tredje delmålet för det finansiella systemet konstateras att ett högt ömsesidigt förtroende mellan de företag som verkar på de finansiella marknaderna är en förutsättning för finansiell stabilitet. Finansiellt stressindex (CISS) består av fyra delindex som mäter volatilitet på aktie-, penning-, valuta- och obligationsmarknaden. Det sammanvägda indexet ger en god bild av hur hög stressen är på de svenska finansiella marknaderna.

**Diagram 3.7 Finansiellt stressindex (CISS)**



Källa: Finansinspektionen

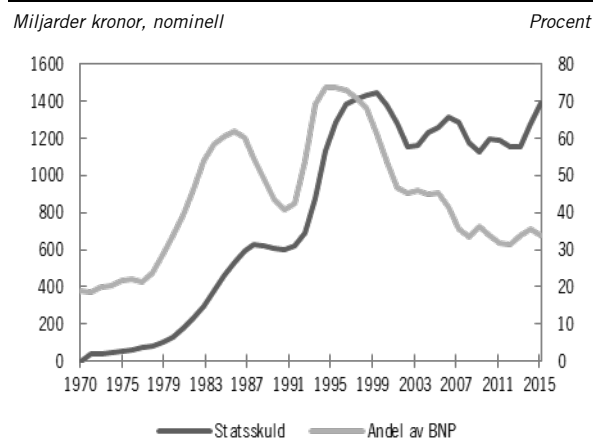
Av diagram 3.7 framgår att stressnivån varit något högre 2015 jämfört med åren 2012–2014. I förhållande till åren under finans- och skuld-krisen var stressnivån under 2015 dock betydligt lägre. Den expansiva penningpolitiken som Riksbanken och många andra centralbanker fört de senaste åren utgör en viktig förklaring till de lägre stressnivåerna efter finans- och skuld-krisen.

*Statens krishanteringsförmåga har förstärkts och statsskulden är fortsatt låg*

Förtroendet för statens förmåga att hantera finansiella kriser påverkas av i vilken utsträckning det finns krishanteringsregler som är ändamålsenliga, tydliga och kända. I februari 2016 infördes nya krishanteringsregler som innebär att staten genom Riksgäldskontoret kan ta kontroll över och hantera ett krisdrabbat finansiellt företag. Detta förfarande, som kallas resolution, är endast aktuellt om det krävs för att bevara den finansiella stabiliteten. I resolution är det i första hand aktieägare och långgivare som ska bära företagets förluster, inte staten. Aktieägarna förlorar sitt kapital och skulder till långivarna skrivs med vissa undantag ner eller konverteras. Skuldnedskrivning och konvertering blir därmed det centrala verktyget för att hantera banker i kris.

Även om de nya krishanteringsreglerna innebär att det i första hand är aktieägare och långgivare till de drabbade instituten som ska bära kostnaderna kan statens ekonomiska ställning ha betydelse för omvärldens förtroende för statens förmåga att hantera finansiella kriser. Den svenska statsskulden är låg ur ett historiskt och internationellt perspektiv, vilket bidrar till att stärka förtroendet för statens generella krishanteringsförmåga. Ett ökat förtroende minskar även risken för att en finansiell kris ska inträffa.

**Diagram 3.8 Okonsoliderad statsskuld**



Källa: Riksgäldskontoret

Vid 2015 års slut uppgick den okonsoliderade statsskulden<sup>2</sup> till 1 403 miljarder kronor, motsvarande 34 procent av BNP. Av statsskulden utgjorde 241 miljarder kronor vidareutlåningen till Riksbanken. När den okonsoliderade statsskulden var som störst i förhållande till BNP, i mitten av 1990-talet, uppgick skuldkvoten till mer än 70 procent. I förhållande till BNP har statsskulden därmed halverats de senaste 20 åren.

Den konsoliderade offentliga bruttoskulden (Maastrichtskulden) var 43 procent som andel av BNP vid slutet av 2015. Motsvarande skuld för EU som helhet var samtidigt i genomsnitt 85 procent av BNP, dvs. nästan dubbelt så hög som för Sverige.

#### *Företagens kapitalförsörjning*

Ytterligare ett viktigt bedömningskriterium för det finansiella systemets funktionssätt är företagens kapitalförsörjning. Ett väl fungerande ramverk och system för kapitalförsörjning är avgörande för att företag ska kunna starta och expandera. Företagens behov av externt kapital ska i första hand tillgodoses av den privata marknaden. Statens roll är marknadskompletterande, t.ex. vid tidiga utvecklings-skeden och vid kommersialisering av innovativa affärsidéer för små och medelstora bolag.

<sup>2</sup> Den okonsoliderade statsskulden är det officiella statsskuldmåttet, vilket motsvarar den skuld som Riksgäldskontoret förvaltar. I denna proposition redovisas i huvudsak måttet konsoliderad statsskuld som visar statens skuld till aktörer utanför staten. Skillnaden utgörs av myndigheters innehav av statspapper.

Företagens möjligheter att via det finansiella systemet finansiera investeringar är viktig för konkurrenskraft och fler jobb och därmed för regeringens mål om EU:s lägsta arbetslöshet 2020.

Almi Företagspartner AB (Almi) har en viktig marknadskompletterande roll att fylla avseende finansiering till små och medelstora företag. Almis anslag förstärktes 2015, vilket skapade utrymme att fortsatt prioritera insatser riktade till företag i tidiga skeden. Almis finansieringsverksamhet visar gott resultat och bedöms bidra till tillväxt i befintliga företag och till att nya företag startas.

Efterfrågan på statligt riskkapital i tidiga skeden var stor 2015. Antalet investeringar inom ramen för verksamheten vid Almi ökade något under 2015 jämfört med föregående år. Almi Invest AB (Almi Invest) hade vid utgången av 2015 innehav i 377 portföljbolag och andelar i 10 fondbolag. Almi Invests riskkapitalinvesteringar genomförs oftast tillsammans med privata medinvestorare. Under 2015 har Almi Invests investeringar om 208 miljoner kronor bidragit till att privata investorer tillskjutit ytterligare 986 miljoner kronor. Detta innebär en uppväxling på drygt 4,5 kronor per investerad krona från Almi Invest.

Ytterligare beskrivning av företagens kapitalförsörjning återfinns i utg.omr. 24.

### Konsumentskydd på det finansiella området

#### *Definition av delmål för konsumentskydd*

När konsumentskyddet är starkt följer finansiella aktörer gällande regler och konsumenterna ges korrekt och tydlig information för att kunna göra välgrundade val. Vidare krävs att de villkor som erbjuds är skäliga, att de finansiella företagen är stabila och att de förvaltade tillgångarna är väl skyddade.

Det är svårt att mäta graden av konsumentskydd, liksom effekterna av enskilda konsumentskyddande åtgärder. En komplicerande faktor vid resultatutvärderingen är att både förtroendet för de finansiella marknaderna och för konsumentskyddet påverkas av marknadsutvecklingen.

#### *Prioriterade risker*

I den senaste konsumentskyddsrapporten från Finansinspektionen (maj 2016) lyfts tre

prioriterade risker i konsumenttillsynen fram: konsumtionslån som leder till överskuldssättning, att konsumenterna får råd om finansiella tjänster som inte är lämpliga utifrån deras behov eller förutsättningar samt att fondbolag inte beskriver inriktningen på och aktiviteten i sin fondförvaltning på ett rättvisande sätt.

I 2016 års konsumentrapport från Konsumentverket anges, liksom tidigare år, att marknaderna för försäkringar och bank- och finanstjänster är bland de tio mest problematiska. En viktig anledning är att det överlag är svårt att jämföra produkterna på dessa marknader, eftersom alternativen är svåröverskådliga.

#### *Mindre förändringar i ärendestatistiken över tiden*

Ett sätt att utvärdera konsumentskyddet är att analysera ärendestatistik från t.ex. Konsumenternas Bank- och finansbyrå. I tabell 3.1 nedan redovisas inkomna ärenden som avsåg klagomål respektive information uppdelat på kategorierna låna, spara, betala och övrigt.

**Tabell 3.1 Ärendestatistik hos konsumenternas Bank- och försäkringsbyrå samt Konsumenternas försäkringsbyrå**

*Antal ärenden*

		Betala	Låna	Spara	Övrigt	Totalt
2011	Klagomål	839	846	711	121	<b>2 517</b>
	Information	372	764	725	161	<b>2 022</b>
2012	Klagomål	927	878	718	127	<b>2 650</b>
	Information	477	730	996	132	<b>2 335</b>
2013	Klagomål	1 061	690	641	120	<b>2 512</b>
	Information	431	717	830	120	<b>2 098</b>
2014	Klagomål	950	711	472	108	<b>2 241</b>
	Information	365	808	829	131	<b>2 133</b>
2015	Klagomål	1 060	729	440	98	<b>2 327</b>
	Information	408	918	658	106	<b>2 090</b>

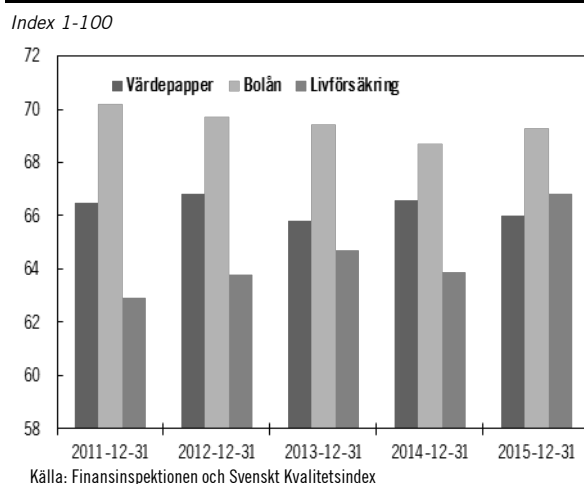
Statistiken visar att antalet inkomna ärenden varit relativt konstant åren 2011–2015 även om vissa skillnader finns mellan hur anmälningsfrekvensen mellan områdena betala, låna och spara utvecklats under samma tid.

#### *Kundnöjdhet inom olika delar av finansmarknaden*

Svenskt kvalitetsindex (SKI) utför en undersökning över nöjdheten inom olika marknader för finansiella produkter riktade till privatkunder. I diagram 3.9 nedan redovisas resultatet av kundnöjdheten för sparandeprodukter i

värdepapper, bolåneprodukter och för privata livförsäkringar.

**Diagram 3.9 Kundnöjdhet inom olika delar av finansmarknaden**



Resultatet visar relativt små förändringar i kundnöjdhet för sparandeprodukter i värdepapper, även om nöjdheten sjunkit något under 2015. Enligt SKI är en av de största utmaningarna inom branschen att förbättra transparensen.

Kundnöjdheten när det gäller bolån minskade varje år under perioden 2009–2014 för att därefter öka 2015. Den svagare siffran för 2014 har sannolikt sin förklaring i att tilliten till branschen skadades när media uppmärksammade skillnader i bankernas beräkningsmetoder för listräntan, enligt Finansinspektionens bedömning. Den starkare siffran för 2015 antas ha sin förklaring i att prissättningen av bolånen blivit mer transparent. För livförsäkringar har kundnöjdheten stigit varje år sedan 2011, bortsett från 2014 då avgifterna fick ökat fokus. Under 2015 har informationen kring privata livförsäkringar förbättras, vilket tillsammans med ett ökat engagemang från kunderna antas ha bidragit till den relativt kraftiga uppgången jämfört med året innan.

Vid en jämförelse av kundnöjdhetsnivåerna för de olika produkterna under 2015 kan konstateras att nivån för bolån är något högre än för livförsäkring som i sin tur är något högre än för värdepapper.

#### Ökade bruttomarginaler för nya bolån

För många hushåll är bolånet ett av de största ekonomiska åtagandena, varför räntan spelar en stor roll för hushållens ekonomi. Under 2015 använde hushållen runt 2,5 procent av sina disponibla inkomster till att betala räntor på lån

(diagram 3.6). Trots att andelen är lägre än tidigare är det ur ett konsumentperspektiv viktigt att konkurrensen på bolånemarknaden fungerar väl och att konsumentskyddet på denna marknad är starkt.

Ett sätt att mäta hur väl en marknad fungerar är att studera företagets vinstmarginaler. Om vinstmarginalerna är höga kan detta vara en signal om att konkurrensen är låg. Transparens kring vinstmarginaler stärker kundernas möjlighet att pressa priserna samtidigt som nya aktörer kan lockas in på marknaden.

**Diagram 3.10 Bankernas bruttomarginal på nya tremånaderslån**



I diagram 3.10 visas skillnaden mellan den faktiska ränta som kunderna betalar för sina nya tremånaders bolån och den finansieringskostnad för nya bolån med tremånaders räntebindningstid som Finansinspektionen beräknar. Diagrammet visar att bruttomarginalen pressades ner under finanskrisen för att därefter stiga. Vid 2015 års slut uppgick bruttomarginalen på bolån enligt Finansinspektionens beräkningar till 1,62 procent, jämfört med 1,54 procent året innan. Som framgår av diagrammet är bolånemarginalen historiskt hög. Den ökande marginalen beror sannolikt på flera faktorer. Efter finanskrisen har bankerna arbetat för att återuppbygga lönsamheten, men samtidigt har höjda kapital- och likviditetskrav ökat bankernas kostnader för finansiering av bolån.

#### Konkurrens

Den svenska banksektorn är i hög grad koncentrerad till de fyra storbankerna Nordea, SEB, Swedbank och Handelsbanken. Vid utgången av 2015 stod de fyra storbankerna för 73 procent av utlåningen och 74 procent av

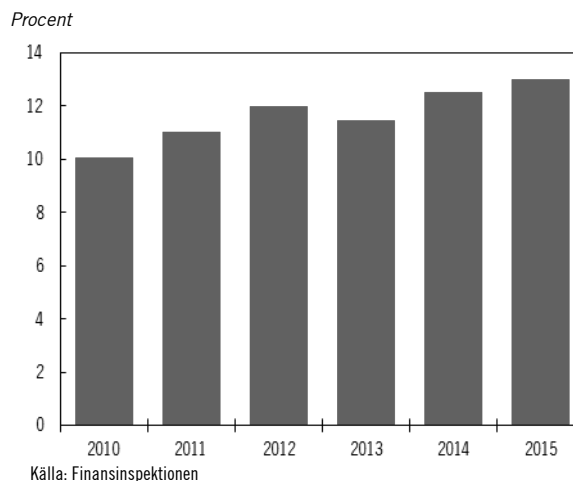
inlåningen.<sup>3</sup> I förhållande till föregående år är den sammantagna utlåningsandelen för storbankerna oförändrad medan inlåningsandelen ökat med 2 procentenheter. Storbankernas sammantagna andelar har i stort varit oförändrade de senaste tio åren, bortsett från 2008 och 2009 då de ökade något för att sedan minska åren efter.

Storbankernas genomsnittliga årliga avkastning på eget kapital har sedan 2000 varit runt 14 procent, vilket är betydligt högre än för flertalet banker i övriga Europa. Orsaker till detta är att den genomsnittliga europeiska banken har haft högre kostnader och att de svenska storbankerna har haft mindre kreditförluster. I diagram 3.11 framgår att storbankernas avkastning på eget kapital stigit från 10 till 13 procent mellan 2010 och 2015.

I syfte att främja konkurrensen på bolåne marknaden infördes i juli 2014 en ny modell för ränteskillnadsersättning. Modellen gör det billigare för hushåll med bundna bolån att byta bank. För att förbättra öppenheten kring bolåneräntorna införde Finansinspektionen i juni 2015 nya regler som innebär att företag som erbjuder bolån ska informera om den genomsnittliga räntan för varje räntebindningstid som företaget erbjuder. Företaget ska även informera om vilka omständigheter som påverkar räntesättningen. Enligt reglerna bör företagen lämna informationen på sin webbplats. Det finns anledning att tro att många konsumenter inte förstår skillnaden mellan listränta och genomsnittsränta tillräckligt väl. Finansinspektionen avser därför att fortsätta att arbeta för att öka transparensen kring hur bolåneräntan bestäms och förbättra konsumenternas möjlighet att jämföra olika erbjudanden.

Stigande bruttomarginal på tremånaders bolån (diagram 3.10) och en högre genomsnittlig avkastning på storbankernas eget kapital (diagram 3.11) indikerar att konkurrensen på den svenska bankmarknaden inte är helt tillfredsställande.

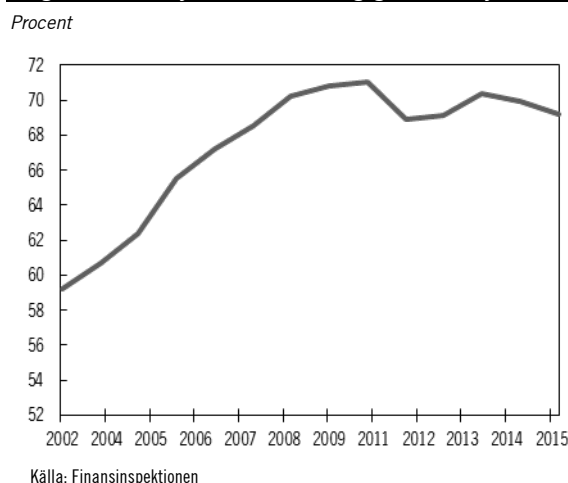
**Diagram 3.11 Storbankernas genomsnittliga avkastning på eget kapital**



### Hushållens sårbarhet

Hushållens skuldsättning berör både delmålet om finansiell stabilitet och konsumentskydd. För den finansiella stabiliteten är det viktigt att skulderna inte är så höga att hushållen kraftigt drar ner på sin konsumtion om räntorna stiger och bostadspriserna faller. För konsumentskyddet handlar det om att enskilda hushåll kan drabbas hårt om de har skulder som är större än att de kan klara av en förändrad livssituation, arbetslöshet, stigande räntor eller ett prisfall på bostadsmarknaden. På så sätt kan hushållens belåningsgrad även användas som indikator för hushållens sårbarhet. Detsamma gäller indikatorerna över hushållens skuldnivå, amorteringsvilja och räntekostnader.

**Diagram 3.12 Volymviktade belåningsgrader för nya bolån**



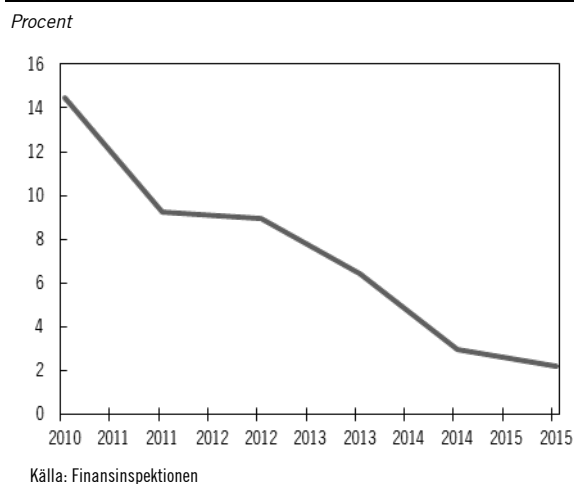
I diagram 3.12 visas hushållens genomsnittliga belåningsgrad för nya bostadslån volymviktad. Volymviktningen innebär att storleken på lånet

<sup>3</sup> Marknadsandelarna baseras på bankernas verksamhet i Sverige. Motsvarande marknadsandelar som redovisades i budgetpropositionen för 2016 baserades på bankernas totala verksamhet, varför de skiljer sig åt.

påverkar hur stor vikt ett hushåll får när den genomsnittliga belåningsgraden beräknas.

Som framgår av diagrammet steg belåningsgraden för nya lån relativt kraftigt fram till 2010. Därefter har belåningsgraden minskat något, bortsett från en mindre ökning under 2013. Sedan 2013 har belåningsgraden fallit med en procentenhet. Finansinspektionens allmänna råd för tak på bolån i oktober 2010, höjda riskvikter för bolån hos bankerna samt diskussionerna om det amorteringskrav som infördes i juni 2016 bedöms vara viktiga förklaringar till utvecklingen de senaste åren. Samma faktorer bedöms ha bidragit till att andelen av den totala bolånestocken som utgörs av lån med belåningsgrad över 85 procent minskat från drygt 14 procent 2010 till runt 2 procent 2015 (diagram 3.13).

**Diagram 3.13 Andelen hushåll med belåning över 85 procent**



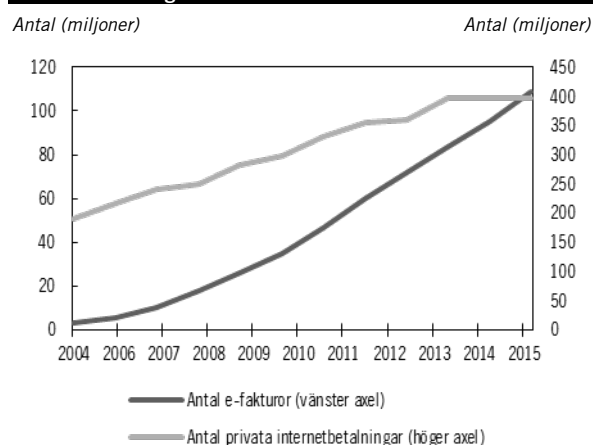
Färre hushåll med hög belåning minskar risken för stora minskningar i konsumtionen vid ett eventuellt prisfall på bostäder. En lägre skuld-sättning minskar också risken för finansiell oro.

#### Ökad användning av elektroniska betalningar

Anpassningen till en minskad kontanthantering har gått mycket snabbt i Sverige jämfört med i många andra länder. Antalet kortbetalningsautomater i butik har fortsatt att öka liksom användningen av e-fakturer och internetbetalningar. Förändringen innebär minskade risker med kontanthantering och effektivare automatiska transaktioner. För överföring av pengar har användningen av mobilapplikationen

Swish ökat kraftigt. I en enkätundersökning från 2015 svarade 51 procent av de tillfrågade att de använder Swish jämfört med 19 procent 2014.<sup>4</sup>

**Diagram 3.14 Antal e-fakturer och privata internetbetalningar**



Källa: Svenska Bankföreningen

I diagram 3.14 visas utvecklingen av det totala antalet utförda privata internetbetalningar och betalningar via e-faktura. Av diagrammet framgår tydligt att antalet e-fakturer fortsätter att öka, medan antalet privata internetbetalningar i stort var oförändrat under perioden 2013–2015. Den ökade användningen av elektroniska betaltjänster kan ses som ett bevis på att både kunder och handel har högt förtroende för och ser stor nytta med betaltjänsterna. Utvecklingen är positiv, men det finns också grupper av konsumenter som har svårt att hantera de nya tekniska lösningarna eller helt saknar tillgång till dem. I kombination med att hanteringen av kontanter i samhället minskar innebär detta att de aktörer som utvecklar nya sätt att betala har en stor utmaning att skapa lättanvända tjänster.

#### Finansiell folkbildning

Komplexa finansiella produkter och bristande information gör att konsumenter utsätts för särskilda risker på finansmarknadsområdet. I vissa fall förekommer det även intressekonflikter, t.ex. när förmedlare och rådgivare får provision från de som säljer produkterna.

Sedan 2008 har Finansinspektionen som mål att stärka konsumenternas ställning på finansmarknaden genom finansiell folkbildning. För

<sup>4</sup> Insight Intelligence "Sverige Betalar" 2015.

detta ändamål har Finansinspektionen särskilt anvisade medel i sin budget. Arbetet bedrivs bl.a. via en omfattande privat och offentlig samverkan inom det etablerade nätverket ”Gilla din ekonomi”.

**Tabell 3.2 Finansiell folkbildning**

	2011	2012	2013	2014	2015
Anslag folkbildning (mnr)	5	5	7	7	7
Folkbildning (antal personer)	11 900	57 000	72 949	102 633	199 993

Källa: Finansinspektionen

Av tabell 3.2 framgår att närmare 120 000 personer fick del av verksamheten i någon form under 2015. Utbildning bedrivs inom ett flertal projekt, bl.a. ”Koll på cashen” riktat till gymnasieelever, ”Ekonomismart” riktat till unga arbetslösa, ”SFI-ekonomi” riktat till nyanlända elever i kommunala undervisningen i svenska för invandrare, ”Trygga din ekonomiska framtid” riktat till anställda via fackförbund och studieförbund samt projektet ”Tryggare ekonomi på äldre dar” riktat till pensionärer. Arbetsättet innebär att Finansinspektionen utbildar personer som i sin tur utbildar konsumenter i de olika grupperna. På så sätt får Finansinspektionens aktiviteter större genomslag och bättre spridning.

Utvärderingarna av olika folkbildningsinsatser har överlag varit positiva (medelbetyg över fyra av fem) och har inte föranlett några väsentliga ändringar i nuvarande folkbildningsstrategi.

Merparten av de kurser som Finansinspektionen och nätverket Gilla Din Ekonomi driver är relativt korta, avgränsade och situationsanpassade för utvalda målgrupper. En majoritet av deltagarna påvisar efter avslutad kurs resultat i termer av nytta och ett ökat intresse

Långsiktiga effekter på kunskapsnivåer och ekonomisk medvetenhet är svåra att mäta och utvärdera efter korta möten och utbildningspass. Bäst förutsättningar bedöms föreligga inom skolan och vuxenundervisningen på grund av längre undervisningstid samt bättre möjligheter till dialog om utbildningens innehåll och resultat.

Finansinspektionen har även tillgång till andra kompletterande beslutsunderlag för att löpande kunna anpassa den finansiella folkbildningen. Ett samarbete med forskare inom privatekonomiska

ämnen hjälper också Finansinspektionen att beskriva det aktuella kunskapsläget hos allmänheten och att anpassa de insatser som erbjuds.

Finansinspektionen tar också årligen fram en konsumentskyddsrapport. I den rapport som publicerades i maj 2016 konstateras att myndigheten inom ramen för finansiell folkbildning också samarbetar med fristående forskare för att undersöka hur kunskapen om privatekonomi och finansiella koncept ser ut hos svenska sparare. Till exempel visar undersökningar att det är viktigt att utbilda barn och unga i ekonomiska begrepp i tidiga år, vilket har lett till att Finansinspektionen under våren 2016 har inlett ett samarbete med Mitthögskolan i ett forskningsprojekt om att inkludera privatekonomi i undervisningen redan i förskolan.

Även om den privatekonomiska förmågan har förbättrats hos den ökande grupp som tagit del av informations- och utbildningsinsatserna kvarstår problemet med att hushållen ofta har ett kunskaps- och informationsunderläge. Finansiella tjänster och produkter utvecklas i snabb takt och många av produkterna är komplexa och svåra att förstå. Detta faktum motiverar de genomförda statliga insatserna.

#### *Finansinspektionens varningslista*

Finansinspektionen publicerar regelbundet en varningslista över företag som erbjuder konsumenter och investerare finansiella tjänster eller produkter utan att företaget har nödvändiga tillstånd i eller utanför Sverige. Detta görs i samarbete med tillsynsmyndigheter i andra länder. Av tabell 3.3 framgår att antalet sådana varningar ligger ungefär på samma nivå 2015 som året innan. En ökad volym varningar för oseriösa företag kan innebära att konsumentskyddet genom en ökad tillsyn blivit bättre, men kan även vara en indikator på att antalet oseriösa verksamhetsutövare ökat.

**Tabell 3.3 Finansinspektionens varningslista**

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Antal varningar	646	853	753	574	891	806

Källa: Finansinspektionen

### **3.4.2 Resultat för en hållbar utveckling**

Eftersom både regering och riksdag fäster stor vikt vid en hållbar utveckling även på finansmarknadsområdet finns ett nytt mål som också

ska omfattas av dessa aspekter fr.o.m. 2016. Insatserna för att nå målet är under utveckling men både regeringsinitiativ och insatser från myndigheterna kan bidra till måluppfyllelsen.

De uppdrag som Finansinspektionen har fått under 2015 avseende hållbarhet har hittills resulterat i två rapporter. Över tid finns även en målsättning att utveckla indikatorer som löpande kan redovisas och belysa risker avseende hållbarhet på finansmarknaden.

#### *Miljö- och hållbarhetsperspektiv i kreditgivning till företag*

Finansinspektionen har redovisat bankernas interna regler om kreditgivning till företag utifrån ett miljö- och hållbarhetsperspektiv (Fi2015/05377/B).

Undersökningen omfattade nio banker som tillsammans står för majoriteten av den totala företagsutlåningen i Sverige. Kartläggning visar att bankernas interna regler fastställer att miljörisken ska bedömas vid kreditgivning till företag som en del av kreditrisken och ryktesrisken. Det är alltså fråga om en bedömning utifrån den ekonomiska aspekten, där en förhöjd miljörisk kan leda till en dålig affär för banken.

Det finns inga regelkrav på att bankerna ska vidta ytterligare åtgärder för att främja ett miljö- och hållbarhetsperspektiv i sin kreditgivning. Enligt vad Finansinspektionen kan utläsa av bankernas interna regler har många av bankerna på frivillig väg vidtagit kompletterande åtgärder. Genom olika självpåtagna initiativ, t.ex. genom att följa olika internationella principer eller ansluta sig till internationella initiativ och standarder, gör flera banker ansträngningar för att anpassa kreditgivningen så att den i större utsträckning tar hänsyn till risker relaterade till miljö- och hållbarhet. I synnerhet gäller detta de större bankerna samt banker med internationell verksamhet.

#### *Klimatförändringar och finansiell stabilitet*

Finansinspektionen har även haft regeringens uppdrag att redovisa klimatförändringarnas effekter på finansiell stabilitet (Fi2016/00927/FPM). Två större risker identifieras. För det första ökar *klimatriskerna* när den globala medeltemperaturen och havsnivåerna stiger samtidigt som extremväder blir vanligare. En direkt konsekvens av denna utveckling är att försäkringskostnaderna ökar när skadorna blir fler och mer omfattande.

Samtidigt kommer höjda klimatskatter och skärpt reglering leda till en genomgripande förändring av produktions- och konsumtionsmönster som bidrar till omställning i delar av ekonomin. Därmed uppstår en s.k. *omställningsrisk* som påverkar den finansiella sektorn.

I rapporten redovisas också att svenska pensionsfonder på aggregerad nivå har en ganska begränsad del av tillgångarna placerade i koldioxidintensiva företag med höga koldioxidutsläpp jämfört med andra i andra länder.

Sammantaget ser inte Finansinspektionen i dag klimat- och omställningsrisker som ett betydande hot mot den finansiella stabiliteten i Sverige. Samtidigt konstateras att det finns kunskapsluckor som behöver fyllas för att en säkrare bedömning ska kunna göras. Företagen behöver bl.a. utveckla olika former av stress-tester och scenarioanalyser för att fånga hur sårbarheten mer konkret kan komma till uttryck och få indikationer på möjliga förebyggande åtgärder.

#### *Koldioxidavtryck*

Ett annat mått på hållbarhet som kan följas upp är koldioxidutsläpp, även om det i dag ger ett begränsat underlag för att bedöma de totala finansiella klimatrelaterade riskerna. Detta förklaras dels av att det vanligen inte finns tillgång till statistik för ett företags totala utsläpp inklusive s.k. scope tre<sup>5</sup>, dels att denna statistik inte täcker alla typer av klimatrisker. Statistiken utgör dock t.ex. ett bra underlag för finansiella investerares dialog med företag avseende bl.a. utsläppsminskningsskrav på företag.

AP-fonderna tog under 2015 ytterligare ett steg, genom att börja redovisa sina s.k. koldioxidavtryck för aktieportföljen på ett enhetligt sätt. Fonderna har börjat redovisa detta utifrån tre parametrar:

- Det absoluta koldioxidavtrycket för aktieportföljen, motsvarande ägd andel av bolagens totala utsläpp.

<sup>5</sup> Scope 1, direkta koldioxidutsläpp som ägs och kontrolleras av företaget, Scope 2, koldioxidutsläpp från tillverkad eller inköpt elektricitet, Scope 3 utsläpp som är en följd av företagets verksamhet men inte ägs eller kontrolleras av företaget.



- Koldioxidintensitet, motsvarande absolut koldioxidavtryck i förhållande till ägarandel av bolagens marknadsvärde.
- Koldioxidintensitet, motsvarande absolut avtryck i förhållande till ägarandel av bolagens omsättning.

När det gäller fondbolagen finns ännu ingen samlad bild av deras respektive koldioxidavtryck. Frågan har dock varit föremål för växande uppmärksamhet, vilket bl.a. tagit sig uttryck i att Fondbolagens förening under våren 2016 arbetat fram en vägledning för samordnad redovisning av koldioxidavtrycket för fondbolag. Även Svensk Försäkring beslutade i juni om en gemensam rekommendation för hur försäkringsföretagen ska beräkna och redovisa koldioxidavtrycket i sina investeringsportföljer.

### 3.4.3 Resultat för effektiviteten i den statliga finansförvaltningen

För att statens finansförvaltning ska kunna bedrivas på ett effektivt sätt krävs att de regelverk, avtal och kontostrukturer som stödjer statens betalningsmodell och modellen för statens garanti- och utlåningsverksamhet är ändamålsenliga. Resultatutvärderingen bygger till stor del på en kvalitativ bedömning av de regelverk som stödjer modellerna.

#### Statens betalningsmodell

Den statliga betalningsmodellen ska tillgodose statsmakternas uttalade krav på kostnadseffektivitet, säkerhet, information och valfrihet samt att staten ska ha en konkurrensneutral relation till bankerna.

I sin roll som statens internbank ansvarar Riksgäldskontoret för att förvalta och utveckla den statliga betalningsmodellen samt tillhandahålla den infrastruktur som de statliga myndigheterna behöver för att genomföra sina betalningar och för att få tillgång till de anslagsmedel och lån som respektive myndighet blivit tilldelad. Statens betalningsmodell är en samlad benämning på de regelverk, avtal, kontostrukturer och system som stöder myndigheternas betalningar. Huvudaktörerna i modellen är Riksgäldskontoret, ramavtalsbankerna och myndigheterna.

Betalningsmodellen är en kombination av ett centraliserat och decentraliserat ansvar. Den centraliserade delen består i att Riksgäldskontoret upphandlar ramavtal för betaltjänster åt myndigheterna samt samlar likviditeten från alla in- och utbetalningar i staten på ett ställe, statens centralkonto i Riksbanken. Det decentraliserade ansvaret innebär att myndigheterna själva initierar och tar emot betalningar. Det är också myndigheternas eget ansvar att samtliga utbetalningar görs till rätt mottagare, med rätt belopp och vid rätt tidpunkt. Myndigheterna är skyldiga att använda ramavtalen för betaltjänster, såvida inte Riksgäldskontoret medgett något annat.

#### *Fördelar med ramavtal på området*

Det finns flera fördelar med att upphandlingen är centraliserad. Upphandlingsläget gentemot bankerna förbättras med stora betalningsvolymmer, samtidigt som höga och enhetliga krav kan ställas när det gäller teknik, säkerhet, likviditetshantering, återrapportering etc. Eftersom avtalen fordrar investeringar hos bankerna i form av anpassad infrastruktur och återrapportering, är det också motiverat att stora volymer upphandlas vid ett och samma tillfälle. De administrativa kostnaderna reduceras vid en central upphandling då den enskilda myndigheten inte behöver bedriva en omfattande, komplicerad och tidskrävande upphandlingsprocess. Myndigheterna står själva för kostnaden för de tjänster som används, vilket skapar incitament för god kostnadseffektivitet.

#### *Effektivt med centraliserad likviditetsförsörjning*

Den statliga betalningsmodellen är konstruerad så likviditeten från alla in- och utbetalningar till och från staten samlas på ett ställe: statens centralkonto i Riksbanken. Riksgäldskontoret följer dagligen myndigheternas in- och utbetalningar och ser till att inga över- eller underskott ligger kvar på myndigheternas bankkonton över natten. När in- och utbetalningar inte är i balans, hanterar Riksgäldskontoret skillnaden genom att placera eller låna på marknaden. Denna likviditetsförvaltning är effektiv eftersom den minimerar det dagliga behovet av upplåning. På så sätt reduceras både statens räntekostnader och risk.

Riksgäldskontoret gör prognoser över myndigheternas betalningar, vilket tillsammans med förfallande lån utgör grunden för Riksgäldskontorets låneplanering de två närmaste åren.

Prognoserna är en förutsättning för att åstadkomma en effektiv statsskuldsvärdning.

#### Styckkostnad per statlig betalning

Kostnadseffektiviteten i den statliga betalningsmodellen mäts som styckkostnad per betalning. Som framgår av tabell 3.4 har kostnaden per betalning minskat från 63 öre 2011 till 55 öre 2015. Detta motsvarar en minskning med cirka 13 procent.

**Tabell 3.4 Styckkostnad per betalning**

Kronor					
	2011	2012	2013	2014	2015
Antal betalningar (miljoner)	152	151	157	164	171
Total kostnad (miljoner)	96	86	89	91	94
<b>Styckkostnad</b>	<b>0,63</b>	<b>0,57</b>	<b>0,57</b>	<b>0,56</b>	<b>0,55</b>

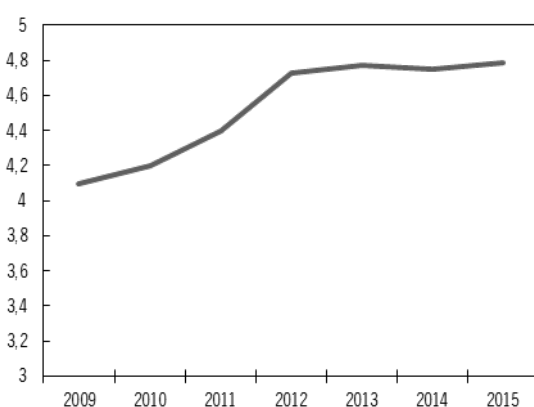
Källa: Riksgäldskontoret

#### Riksgäldskontorets service till myndigheterna

Riksgäldskontoret har även i uppdrag att utbilda och ge stöd till myndigheterna i betalningsfrågor. Betalningsverksamheten är i stora delar decentraliserad, varför det är viktigt att Riksgäldskontoret ger god service till myndigheterna. För att mäta graden av kvalitet och service gör Riksgäldskontoret varje år en kundundersökning, där myndigheterna på en femgradig skala svarar på hur de upplever den kvalitet och service Riksgäldskontoret ger på området.

**Diagram 3.15 Myndigheternas betyg för kvalitet och service**

Betyg, 1-5



Källa: Riksgäldskontoret

Av diagram 3.15 framgår myndigheternas sammanvägda betyg från de årliga kundundersökningarna sedan 2009. Resultatet pekar på att myndigheterna under hela perioden varit nöjda med de tjänster och den service som Riksgälds-

kontoret tillhandahållit. Under 2015 blev resultatet 4,79 på en femgradig skala. Detta innebär en fortsatt ökning och överstiger verksamhetens mål på 4,50. Mest nöjda var kunderna med handläggningstiden, kunskapsnivån och tillgängligheten.

#### Stärkt säkerhet i statens betalningar

Det är centralt att säkerheten i statens betalningsmodell är hög. Det bedrivs därför ett fortlopande arbete för att öka säkerheten och effektiviteten i modellen. Riksgäldskontoret lämnar årligen en rapport till regeringen om riskerna i den statliga betalningsmodellen.<sup>66</sup> I rapporten avseende 2015 bedömer Riksgäldskontoret att säkerheten i betalningsmodellen är fortsatt god. För att ytterligare stärka säkerheten i betalningsmodellen införde Riksgäldskontoret under våren 2015 krav på att myndigheterna ska använda beloppsgränser på bankkonton som används för utbetalningar i syfte är att minska risken för felaktiga betalningar. Myndigheterna uppmanades också att se över avtal som de har tecknat med leverantörer som utför betalningar på uppdrag av myndigheten. Riksgäldskontoret har under 2015 även påbörjat arbetet med nya ramavtal för betaltjänster.

Under 2015 inledde Riksgäldskontoret utvecklingen av ett nytt systemstöd för att hantera information om statliga myndigheters betalningar och deras in- och utlåning. En nyhet är att systemet även kommer att hantera utländsk valuta. Arbetet är ett led i att förbättra servicen till myndigheterna och att ytterligare effektivisera hanteringen av statliga betalningar.

Sedan september 2015 är det även möjligt för myndigheter att upphandla betaltjänsten Swish. Myndigheten ansöker om medgivande hos Riksgäldskontoret och upphandlar sedan själv tjänsten från en ramavtalsbank. Under 2015 fick fem myndigheter tillstånd att upphandla Swish.

#### Negativa räntor

Negativa räntor har tillämpats på myndigheternas räntekonton sedan februari 2015 när reporäntan blev negativ. Även räntorna på in- och utlåning i löptider upp till cirka fem år har varit till stor del negativa under året.

<sup>66</sup> Från och med 2016 lämnas rapporten vartannat år.

## Garanti- och utlåningsverksamheten

Regeringen får enligt budgetlagen ställa ut kreditgarantier och göra andra liknande åtaganden för det ändamål och med högst det belopp som riksdagen bestämmer. Ett statligt garantiåtagande innebär att staten går i borgen för någon annans betalningsåtaganden, vilket leder till en finansiell risk för staten. Generella regler för hanteringen av statliga garantier finns i budgetlagen och förordningen (2011:211) om utlåning och garantier.

Regelverket innebär bl.a. att staten ska ta ut en garantiavgift motsvarande den förväntade kostnaden för åtagandet, om inte riksdagen beslutar annat. Förväntade kostnader för garantier består av de förväntade förluster och administrativa kostnader som är förknippade med åtagandet. Förväntad förlust är ett statistiskt mått för de kreditförluster som beräknas kunna uppstå på grund av att en garanti- eller låntagare med en viss sannolikhet inte kommer att fullgöra sitt åtagande. Avgifter för förväntade förluster sätts in på konton hos Riksgäldskontoret, i bank eller placeras i värdepapper. Garantiverksamheten förväntas därmed vara självfinansierad på lång sikt. Dessa principer för garantigivningen kallas för den statliga garantimodellen.

Exempel på stora garantiåtaganden som omfattas av garantimodellen är exportkreditgarantier och kreditgarantier för infrastrukturprojekt. Riksdagen har dock möjlighet att besluta om att undanta specifika garantier från garantimodellen. Det finns därför garantier som regleras i särskilda lagar eller på annan grund har andra villkor än de som stipuleras i budgetlagen. Avgifter för sådana garantier är vanligen angivna direkt i lag och kan fastställas på andra grunder än att de ska täcka de förväntade kostnaderna. Insättningsgarantin, som utgör statens största garantiåtaganden, är exempel på en garanti som hanteras i särskild ordning.

### *Riksgäldskontorets uppdrag inom garanti- och utlåningsverksamheten*

Riksgäldskontoret ställer ut och förvaltar statliga garantier och lån på uppdrag av regeringen grundat på beslut av riksdagen. Uppdraget innefattar att värdera de ekonomiska riskerna, sätta avgifter och bestämma villkoren för de garantier och lån som ställs ut. I uppdraget ingår också att hantera fordringar. Riksgäldskontoret ska bidra till att statens risk begränsas och att statens rätt

tryggas. Riksgäldskontoret ska även arbeta aktivt för att andra myndigheters garanti- och utlåningsverksamhet bedrivs på ett effektivt sätt och för att utveckla hanteringen av statliga garantier och lån i samverkan med de andra myndigheterna.

### *Garantiportföljen*

Vid utgången av 2015 uppgick de totala garanterade beloppet för vilket Riksgäldskontoret ansvarar till 33,7 miljarder kronor<sup>7</sup>, vilket var 1 miljard kronor mindre än vid föregående årsskifte. För en sammanställning över statens totala garanterade åtaganden, se utg.omr. 1 avsnitt 11. Minskningen av det garanterade beloppet för vilket Riksgäldskontoret ansvarar beror främst på att kreditgarantin till Öresundsbro Konsortiet, det enskilt största åtagandet, krympte till följd av att konsortiets skulder minskade. Inga nya garantier tillkom under året.

Däremot fick Riksgäldskontoret i uppdrag att ta fram ett avtal om en kreditgaranti till European Spallation Source ERIC (ESS). Garantin får uppgå till högst 600 miljoner kronor och gäller ett överbrygningslån från 2016 t.o.m. som längst 2022. ESS är ett konsortium som upprättats av ett antal europeiska länder för att bygga och driva en anläggning i Lund för forskning inom bl.a. materialvetenskap, strukturkemi, biologi och geofysik. Dessa länder ska finansiera anläggningen, men under en del av byggnationsfasen behövs det överbrygningslån som staten kommer att garantera.

Av garantiåtagandena stod infrastrukturprojekt för 54,9 procent, pensionsåtaganden för tidigare anställda i statliga myndigheter som omvandlats till bolag för 25,4 procent, internationella åtaganden för 18,4 procent samt finansiering och övriga åtaganden för 1,2 procent.

<sup>7</sup> Exklusive insättningsgarantin, investerarskyddet och garantier för bankers värdepappersupplåning.

**Tabell 3.5 Utestående garantier, tillgångar och förväntade förluster**

Miljoner kronor, 31 december 2015

	2013	2014	2015
<b>Utestående garantier</b>	<b>34 606</b>	<b>34 652</b>	<b>33 704</b>
<b>Tillgångar</b>	<b>1 704</b>	<b>1 642</b>	<b>996</b>
Reservkonto	286	289	334
Värdering fordringar	1 380	1 306	627
Förväntade framtida avgifter	38	47	36
För förväntad förlust			
<b>Förväntade förluster</b>	<b>806</b>	<b>909</b>	<b>836</b>

Källa: Riksgäldskontoret

Reservtillgångarna minskade med 646 miljoner kronor under 2015. Det förklaras främst av att värdet sjönk på de tillgångar vilka erhöles när Riksgäldskontoret infriade kreditgarantin till Saab Automobil AB i samband med bolagets konkurs 2011. Vid 2015 års utgång uppgick tillgångarna till 1 miljarder kronor, medan reserveringen för framtida förluster uppgick till 0,8 miljarder kronor.

#### Utlåning med kreditrisk

Riksgäldskontorets utlåning till låntagare utanför staten (exklusive lån med villkorad återbetalning) uppgick till knappt 11 miljarder kronor vid slutet av 2015, vilket är en liten minskning jämfört med året innan (tabell 3.6). Förändringen beror framför allt på att en förstärkning av kronan mot euron minskade utlåningen till Irland mätt i kronor.

**Tabell 3.6 Utestående lån, tillgångar och förväntad förlust**

Miljoner kronor, 31 december 2015

	2013	2014	2015
<b>Utestående lån</b>	<b>12 326</b>	<b>11 008</b>	<b>10 935</b>
<b>Tillgångar</b>	<b>1 083</b>	<b>778</b>	<b>777</b>
<b>Förväntade förluster</b>	<b>651</b>	<b>363</b>	<b>326</b>

Källa: Riksgäldskontoret

Under 2015 var tillgångarna i utlåningsverksamheten i princip oförändrade. Avsättningarna för förväntade förluster minskade med 37 miljoner kronor.

I tabell 3.7 redovisas samtliga lån med kreditrisk hos Riksgäldskontoret. Denna tabell avser till största del de lån som redovisas i tabell 3.6, men innefattar även lån med villkorade återbetalningar (s.k. royaltylån).

**Tabell 3.7 Lån med kreditrisk hos Riksgäldskontoret**

Miljoner kronor, 31 december 2015

	Låneram	Utestående lån	Nedskrivning till följd av förväntade kreditförluster
SVEDAB AB <sup>1</sup>	3 361	5 396	292
A-train AB	1 000	1 000	10
Irland <sup>2</sup>	600 m €	5 519	-
Svensk Exportkredit AB	80 000	-	-
Övriga		245	-
<b>Totalt</b>		<b>12 160</b>	<b>302</b>

Källa: Riksgäldskontoret

<sup>1</sup> Det utlånade beloppet till Svedab överstiger utlåningsramen då ramen anges exklusive kapitaltjänstkostnader och mervärdesskatt (Svedab:s låneram inkl. kapitaltjänstkostnader och mervärdesskatt uppgår till 5 800 miljoner kronor).

<sup>2</sup> Ingen ytterligare utlåning kan ske till Irland då ramen är fullt utnyttjad.

#### Låg risk för stora förluster i garanti- och utlåningsverksamheten

I Årsredovisning för staten (skr. 2015/16:101) lämnas en särskild redovisning och riskanalys av statliga garantier och utlåning. Risker för stora förluster i den ordinarie portföljen bedöms sammantaget som låg, men inte lika låg som vid det föregående årsskiftet. Den något ökade risken beror i första hand på att andelen enskilt stora garantier och lån blivit större och att kreditrisken i några av dem är högre än tidigare.

#### 3.4.4 Myndigheternas uppgifter, medel för att nå målen och vissa resultat

Nedan redogörs för myndigheternas roll i förhållande till målet. Vidare redovisas ett antal resultat och prestationer vilka har direkt koppling till myndigheternas insatser för att bidra till målen.

#### Finansinspektionen

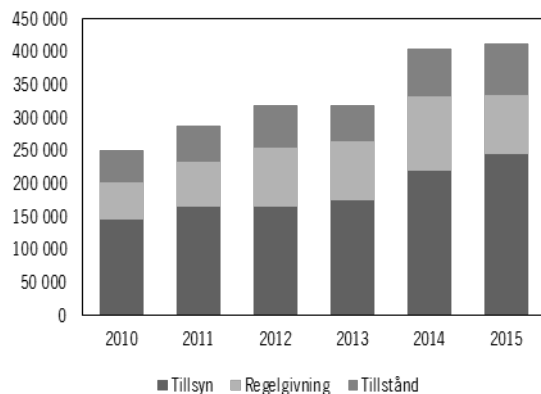
De statliga medel som Finansinspektionen förfogar över för att bidra till måluppfyllelsen (avseende stabilitet, förtroende, fungerande marknader och konsumentskydd) utgörs främst av finansiell tillsyn, reglering av finansiella företag och tillståndsprövning.

Finansinspektionen har under en rad av år anvisats ökade resurser, bl.a. för ökad tillsyn och regelgivning med syfte att bättre kunna bidra till måluppfyllelsen. I samband med budgetpropositionen för 2014 beslutades att resurserna skulle ökas med ytterligare 100 miljoner under

åren 2014–2016, utöver tidigare beslutat resurstillskott på 103 miljoner kronor (2012–2014).

**Diagram 3.16 Nedlagd tid på tillsyn, regelgivning och tillståndsprövning**

Antal timmar



Källa: Finansinspektionen

Av diagram 3.16 framgår hur den nedlagda arbetstiden utvecklats inom olika områden. Inom tillsyn och tillståndsprövning kan en betydande ökning noteras, vilket är ett resultat av att myndigheten anvisats ökade anslagsmedel och att antalet tillståndsprövningar ökat. Av tabell 3.8 framgår kostnadsfördelningen.

**Tabell 3.8 Finansinspektionens kostnader för olika verksamheter**

Tusentals kronor

Verksamhet	2012	2013	2014	2015
Tillsyn	201 288	215 180	277 303	325 238
Regelgivning	92 639	100 943	113 355	104 412
Tillstånd och anmälningar	64 225	62 021	78 360	88 033
Finansmarknadsstatistik	13 756	13 869	13 749	14 075
Finansiell folkbildning	4 665	7 773	7 311	6 185
Penningtvätts-samordning	3 004	5 718	4 671	5 040
Samhällsskydd och beredskap	4 004	7 110	15 213	12 588
Avgifter till EU-myndigheter	5 711	6 789	8 068	8 565
<b>Totalt</b>	<b>389 292</b>	<b>419 403</b>	<b>518 030</b>	<b>564 136</b>

Källa: Finansinspektionen

### Tillsyn

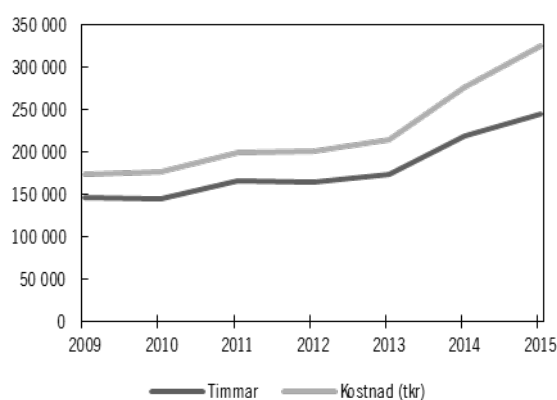
Strategin för tillsynen inom Finansinspektionen är inriktad på målen för det finansiella systemet och kan delas in enligt följande:

- Riskbaserad genom att fokus riktas mot de största riskerna. Utifrån detta får Finans-

inspektionen en tydlig utgångspunkt för var fokus bör ligga inom tillsynen.

- Tillsynen ska vara heltäckande, vilket innebär att alla aktörer som verkar på basis av ett tillstånd från Finansinspektionen ska bli föremål för tillsynsinsatser i någon utsträckning. Ambitionen är att alla företag ska bli föremål för minst en tillsynsinsats under en treårsperiod.
- Företagen rapporterar löpande in en stor mängd data och dessa ger återkommande upphov till ett stort antal tillsynskontakter, utredningar och kontroller.

**Diagram 3.17 Tid och kostnad operativ tillsyn**



Källa: Finansinspektionen

Under 2015 användes 58 procent (eller 325 miljoner kronor) av myndighetens totala resurser inom området tillsyn, vilket är en högre andel än året innan. Av diagram 3.17 framgår att verksamheten har ökat både sett till kostnader och antalet arbetade timmar.

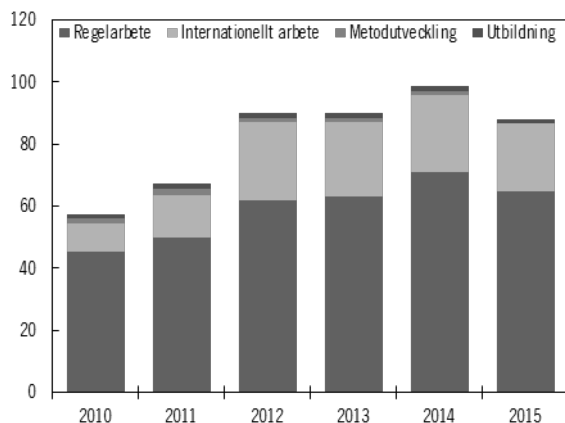
Finansinspektionen har redovisat hur tillsynen fördelas på olika typer av tillsynsinsatser och på olika företagskategorier. Av redovisningen framgår det också hur stor andel av företagen som blir föremål för någon tillsynsinsats under året och under en treårsperiod. Finansinspektionen når upp till kravet om en heltäckande tillsyn när det gäller de största och för stabiliteten och konsumentskyddet mest betydande företagen, dvs. banker, försäkringsbolag, infrastruktur-företag, värdepappersbolag och fondbolag. Finansinspektionen har dock inte nått upp till målet om heltäckande tillsyn när det gäller vissa mindre aktörer som betal-företag, försäkringsförmedlare och konsumentkreditinstitut, vilket beror på medvetna prioriteringar inom myndigheten.

### Regelgivning

Av diagram 3.18 framgår att nedlagd tid för regelgivningsarbetet ligger fortsatt på en hög nivå men har minskat med 9 procent jämfört med 2014.

**Diagram 3.18 Regelgivning, aktiviteter**

Tusentals timmar



Källa: Finansinspektionen

Under året har 17 procent av tiden lagts ned på att genomföra Solvens 2-regelverket, vilket är samma nivå som föregående år. Kostnaderna för regelgivning drivs framför allt av de ökade internationella regelkraven.

### Tillstånd

De företag som vill bedriva finansiell verksamhet ska som huvudregel först ansöka om ett tillstånd av Finansinspektionen. Syftet med tillståndsprövningen är att säkerställa att företagen ska kunna leva upp till de krav som ställs. Kraven utgör ofta instrument för stärkt finansiell stabilitet och konsumentskydd.

Ambitionen för Finansinspektionen är att handlägga samtliga ärenden om tillstånd på ett effektivt och enhetligt sätt, utan att göra avkall på de krav som ställs för respektive tillstånd. Tillståndsprövningen är avgiftsfinansierad och nivån på avgifterna bygger på principen om full kostnadstäckning över tid. Kostnadstäckningsgraden uppvisade ett ackumulerat underskott vid det senaste årsskiftet.

Antalet ärenden som beslutades uppgick till 4 335 och var därmed på en fortsatt hög nivå under 2015.

De genomsnittliga handläggningstiderna har ökat, vilket bl.a. förklaras av ett ökat antal ärenden där prövningarna ofta gjordes enligt ny lagstiftning där nya ställningstaganden först måste göras.

### Företagens omdömen

Finansinspektionen genomför årligen en företagsenkät med hjälp av telefonintervjuer. Drygt 500 finansiella företag får bedöma myndighetens verksamhet och hur de tycker att kontakterna har fungerat. Resultatet av enkäten används i Finansinspektionens arbete med att utveckla verksamheten. Resultatet visar generellt att förtroendet för Finansinspektionens sätt att utföra sitt arbete är fortsatt stort.

**Tabell 3.9 Företagens omdöme om Finansinspektionen**

Procent

	2012	2013	2014	2015
Andel som har förtroende för FI:s sätt att sköta arbetet	85	82	80	77
Andel som anser att FI ger ett professionellt bemötande	85	86	81	77
Andel som anser att FI håller hög kvalitet på analyser och beslut	78	71	60	60
Andel som anser att FI:s föreskrifter och allmänna råd är ändamålsenliga	68	71	60	55
Andel som anser att FI är tydlig med vilka regler som gäller	65	64	56	48
Andel som ger FI:s webbplats ett positivt omdöme utifrån sitt behov	87	82	75	70
<b>Totalt</b>	<b>78</b>	<b>76</b>	<b>69</b>	<b>65</b>

Källa: Finansinspektionen

Av tabell 3.9 framgår att resultatet dock är lägre än tidigare år. En tänkbar förklaring kan enligt Finansinspektionen vara den osäkerhet som råder om och när olika regler kommer att införas och hur de kommer att se ut.

Av analysen framgår att det finns en tydlig skillnad mellan stora och små företag, där mindre företag har ett lägre förtroende än stora. Förklaringar till minskat förtroende bland mindre företag kan bl.a. utgöras av att de liksom de större berörs av nya regelverk och omfattande rapporteringskrav, men har mindre resurser för att möta kraven.

För att bättre kunna analysera resultaten har Finansinspektionen följt upp enkäten med ett antal intervjuer. Resultatet av dessa intervjuer pekar på att det finns en fortsatt stor efterfrågan på dialog, rådgivning och tydlighet kring regelverk. Finansinspektionen hävdar också att de har som fortsatt ambition att vara tydliga och proaktiva i dialogen med företagen när det gäller förändringar i lagar och regler. Ett led i detta är att återkommande bjuda in till s.k. FI-forum kring dessa frågor samt att ha återkommande möten med branschföreträdare och i samband

med större regelprojekt även referensgruppsmöten. Under 2016 har myndigheten också förbättrat sin webbplats med fokus på att det ska vara enkelt för besökarna att hitta information om regler och olika ställningstaganden.

### Riksgäldskontoret

Riksgäldskontoret ska bidra till målen för det finansiella systemet, särskilt målet om en effektiv statlig finansförvaltning. Huvuduppgifterna för myndigheten är ansvar för:

- Statens internbank.
- Statsskuldsvärdning.
- Garantier och utlåning.
- Insättningsgaranti och investerarskydd.
- Finansiell stabilitet och konsumentskydd.

Av tabell 3.10 framgår utvecklingen av Riksgäldskontorets samtliga förvaltningskostnader. Redovisningen avser såväl anslagsfinansierad verksamhet som finansiering via avgifter eller fonder. Driftkostnaderna ökade under 2015 inom området finansiell stabilitet och konsumentskydd, vilket är ett resultat av förberedelser inför uppdraget som resolutionsmyndighet. De ökade kostnaderna inom Statens internbank avser it-konsultkostnader vid utveckling av nytt koncernkontosystem. Riksgäldskontoret har bedrivit ett rationaliseringsarbete sedan 2013, vilket medfört sänkta kostnader bl.a. inom skuldförvaltningen.

**Tabell 3.10 Fördelning av Riksgäldskontorets förvaltningskostnader**

*Miljoner kronor*

	2012	2013	2014	2015
Statens internbank	48,7	39,7	39,3	46,3
Skuldförvaltning	207,3	213,4	190,0	184,7
Garantier och lån	59,1	35,1	35,0	37,9
Finansiell stabilitet och konsumentskydd	27,9	26,0	22,9	27,4
<b>Totalt</b>	<b>343,0</b>	<b>314,3</b>	<b>287,2</b>	<b>296,3</b>

Källa: Riksgäldskontoret

### Resolutionsmyndighet

Från och med den 1 februari 2016 är Riksgäldskontoret resolutionsmyndighet med ansvar för det nya regelverk för krishantering som till stora delar ersätter bankstödslagstiftningen från 2008. Under 2015 arbetade myndigheten

intensivt med att förbereda sig inför den nya rollen.

Myndigheten har bl.a. tagit fram nya föreskrifter om resolution och arbetat med processfrågor gällande framställandet av resolutionsplaner, informationsinsamling och modell för resolutionsavgifter.

Hanteringen av krisande banker ska enligt lagen (2015:1016) om resolution i första hand finansieras genom att förluster och kostnader för återkapitalisering bärs av aktie- och fordringsägare. Men under extraordinära omständigheter kan det krävas extern finansiering. Därför inrättas en resolutionsreserv som ska byggas upp med avgifter från de företag som omfattas av reglerna.

### Insättningsgaranti och investerarskydd

Riksgäldskontoret är garantimyndighet enligt lagen (1995:1571) om insättningsgaranti och lagen (1999:158) om investerarskydd. Uppdraget är att bidra till finansiell stabilitet och ett starkt konsumentskydd genom att hantera insättningsgarantin och investerarskyddet med hög servicenivå och till låga kostnader. Insättningsgarantin motverkar risken för en allvarlig störning i det finansiella systemet genom att den skapar trygghet för insättarna och minskar risken för uttagsanstörningar.

Alla institut som omfattas av insättningsgarantin betalar en årlig avgift till Riksgäldskontoret. De medel som betalas in förs till en fond som förvaltas av Kammarkollegiet på uppdrag av Riksgäldskontoret. Den 31 december 2015 uppgick insättningsgarantinfondens marknadsvärde till 35,2 miljarder kronor. Det motsvarar 2,3 procent av de garanterade insättningarna per den 31 december 2014. Sverige uppfyller därmed med råge minimikravet (0,8 procent) på fondens storlek enligt det nya EU-direktivet om förstärkt insättningsgaranti.

Inga ersättningsfall inträffade under 2015 och gamla ersättningsfall slutreglerades under 2015 (investerarskyddet CTA).

Riksgäldskontoret gör en årlig undersökning avseende kännedomen, kunskapen om och förtroendet för insättningsgarantin. Resultatet av undersökningen 2015 visade att 51 procent av de tillfrågade känner till att det finns ett skydd för insättningar. Motsvarande resultat föregående år var 55 procent. Förändringen är inte statistiskt säkerställd. Av de tillfrågade som känner till skyddet svarade 88 procent att de har ganska

eller mycket stort förtroende för insättningsgarantin.

### Finansmarknadsforskning

Verket för innovationssystem (Vinnova) har i uppdrag att utforma ett forskningsprogram för finansmarknadsforskning med syfte att stärka den svenska finansmarknadsforskningens internationella konkurrenskraft och öka dess relevans för både privata och offentliga aktörer inom den finansiella sektorn.

Satsningen utgår ifrån aktuella finansiella utmaningar i samhället och är därför bred och tvärvetenskaplig. Flera vetenskapliga discipliner ingår såsom nationalekonomi, företagsekonomi, beteendevetenskap, juridik, statistik och matematik.

Finansmarknadsforskningsprogrammet består i huvudsak av två insatsformer: långsiktig finansiering av tre forskningscentrum och utlysningar av projektmedel inom olika områden.

Programmet för finansmarknadsforskning bidrar, enligt en internationell utvärdering som genomfördes under 2014, till nya forskningsresultat, ökad kvalitet i forskarutbildningen, ökad databasanvändning samt ökat kunskapsutbyte mellan branschen och forskare på området. Resultaten leder i sin tur till ökat forskningsbaserat beslutsfattande hos finansmarknadens aktörer.

Programmet ska samfinansieras och samfinansieringen uppgår enligt Vinnova till 48 procent från privat sektor, 15 procent från övriga offentliga aktörer och 37 procent från Vinnova. Mellan 2010 och 2015 har Vinnova betalat ut omkring 185 miljoner kronor. Under samma period har privata finansiärer finansierat forskningscentrum och projekt med 243 miljoner kronor. Finansiering från övriga offentliga aktörer uppgår till 77 miljoner kronor.

**Tabell 3.11 Vetenskaplig publicering**

Antal			
	2013	2014	2015
Artiklar	70	62	58
Konferensbidrag	115	174	118
Monografier	0	1	5
<b>Totalt</b>	<b>185</b>	<b>237</b>	<b>181</b>

Källa: Vinnova

Centrumen sprider sina forskningsresultat på flera olika sätt: dels genom akademiska och praktiska konferenser, dels genom samarbete med andra forskare och branschaktörer. Under 2015 arrangerade Riksbanken och Swedish House of Finance en makrotillsynskonferens med inlägg från världsledande forskare och deltagande av beslutsfattare på hög nivå. Konferensen är ett exempel där akademisk forskning är relevant för finansbranschen och där både akademiker och praktiker får ett stort utbyte av att samarbeta.

**Tabell 3.12 Deltagare i seminarier och konferenser**

Antal		
	2014	2015
<b>Deltagare</b>	<b>4905</b>	<b>5830</b>

Källa: Vinnova

Under 2015 öppnade Swedish House of Finance sin databasplattform för svenska forskare. I databaserna finns det unik data som möjliggör forskning utifrån svenska förhållanden. Plattformen gör det möjligt för forskare att donera sina databaser så att andra forskare kan använda dessa.

Det finns några finansierade projekt inom programmet som kan definieras inom begreppet hållbar utveckling. Det är främst inom social hållbar utveckling, dvs. forskning kring hur finansiella marknader påverkar socialt utsatta grupper.

### Övriga myndigheter med koppling till finansmarknadsområdet

Riksbankens huvuduppgift är att upprätthålla ett fast penningvärde. Banken har även i uppdrag att främja ett säkert och effektivt betalningsväsende enligt riksbankslagen (1 kap. 2 § lagen [1988:1385] om Sveriges riksbank).

På det finansiella området utövar Konsumentverket tillsyn genom bestämmelser i bl.a. konsumentkreditlagen (2010:1846), marknadsföringslagen (2008:486) och lagen (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden.

Pensionsmyndighetens uppdrag är att administrera och betala ut den allmänna pensionen (inkomstpension, premiepension och garanti-pension), men också att ge såväl generell som individuell information om pensionen.



### 3.4.5 Analys och slutsatser

Resultatredovisningen syftar i huvudsak till att klargöra om målen för området är uppfyllda.

#### *Det finansiella systemet*

Det finansiella systemet är en förutsättning för att det moderna samhället ska kunna fungera och för att ekonomin ska växa – samtidigt är det känsligt för störningar som kan leda till omfattande samhällsekonomiska och sociala kostnader. Resultatutvecklingen avseende det finansiella systemets stabilitet går i olika riktning.

De främsta sårbarheterna utgörs av att det svenska banksystemet är stort och tätt sammanlänkat, att storbankerna har en hög andel marknadsfinansiering (varav en stor del i utländsk valuta) och att bankerna har en begränsad möjlighet att absorbera förluster.

Vidare utgör hushållens höga skuldsättning en risk för såväl enskilda hushåll som för den realekonomiska utvecklingen och på sikt även för den finansiella stabiliteten. Andelen hushåll som har kort räntebindningstid ökar, vilket leder till att enskilda hushåll och samhällsekonomin påverkas kraftigare vid en ränteuppgång. Finansinspektionens införande av allmänna råd avseende bolånetak på 85 procent i oktober 2010 och diskussionerna om det amorteringskrav som infördes i juni 2016 bedöms ha bidragit till att andelen av den totala bolånestocken som utgörs av lån med belåningsgrad över 85 procent har minskat från 14 procent 2010 till 2 procent 2015.

De krav som införts för svenska banker vad gäller likviditetsreserver och kapitaltäckning har bidragit till måluppfyllelsen för delmålet om finansiell stabilitet genom att stärka motståndskraften mot marknadsoro, kreditförluster och lägre intjäning.

Det är svårt att påvisa att de nya reglerna om ränteskillnadsersättning och ökad transparens kring räntesättningen av bolån har haft effekt på konkurrensen, även om det är rimligt att anta det. Bankerna redovisar stigande bruttomarginaler på bolån och storbankernas högre avkastning på eget kapital indikerar att konkurrensen på den svenska bankmarknaden inte är tillräcklig.

Måluppfyllelsen av delmålet om förtroende påverkas bl.a. av statens ekonomiska ställning, eftersom det tillsammans med krishanterings-

regelverken har betydelse för statens förmåga att hantera finansiella kriser. Den svenska statskulden är låg ur ett historiskt och internationellt perspektiv, vilket tillsammans med nya krishanteringsregler bedöms ha bidragit till måluppfyllelsen.

Finansinspektionens tillsynsverksamhet bidrar till att de finansiella aktörerna följer gällande regler. På konsumentskyddsområdet finns risker som bl.a. grundar sig på att det är svårt att jämföra och förstå finansiella produkter och bedöma behovet av dessa. För att bidra till måluppfyllelsen om ett starkt konsumentskydd bedriver Finansinspektionen även insatser för finansiell folkbildning. Under 2015 fick närmare 120 000 personer del av utbildningsinsatserna, vilket är 17 procent fler än föregående år. Både tillsyns- och utbildningsverksamheten bedöms ha bidragit till måluppfyllelsen. Statistik visar att antalet inkommande klagomåls- och informationsärenden till Konsumenternas Bank- och finansbyrå varit relativt konstant de senaste åren, medan kundnöjdheten gällande livförsäkringsprodukter ökat något enligt Svenskt kvalitetsindex (SKI). Användningen av elektroniska betalningar har fortsatt att öka, vilket ses som ett bevis på att både kunder och handel har ett högt förtroende och ser stor nytta med betaltjänsterna.

#### *Effektiv finansförvaltning i staten*

Resultatutvärderingen avseende effektiviteten i statens finansförvaltning är genomgående positiv. De regelverk, avtal och kontostrukturer som stödjer statens betalningsmodell bedöms vara utformade på ett sätt som främjar hög effektivitet. De centralt upphandlade ramavtalen av betal- och korttjänster bedöms leda till lägre priser, samtidigt som de möjliggör enhetliga och högt ställda krav vad gäller teknik, säkerhet, likviditetshantering och åiterrapportering. Eftersom myndigheterna själva står för kostnaden för de betaltjänster som de använder finns incitament för god kostnadseffektivitet. Den centraliserade likviditetsförvaltningen minimerar statens dagliga behov av upplåning och reducerar både statens räntekostnader och risk.

I den rapport som Riksgäldskontoret lämnade till regeringen avseende riskerna i statens betalningsmodell under 2015 bedöms säkerheten i betalningsmodellen som god. Myndigheternas enkätsvar avseende Riksgäldskontorets kvalitet och service inom betalningsverksamheten pekar

fortsatt på höga resultat. Genomsnittskostnaden för en statlig betalning har minskat från 83 till 55 öre mellan 2010 och 2015. Detta styrker att kostnadseffektiviteten i den statliga betalningsmodellen har förbättrats ytterligare de senaste åren.

Sedan 2011 innehåller budgetlagen tydliga regler för både statliga garantier och för statlig utlåning med kreditrisk. I den förordning om utlåning och garantier som regeringen beslutade i samband med ändringarna i budgetlagen 2011 ges detaljerade regler för garanti- och kreditmyndigheternas arbete. Regelverken och de grundprinciper som regelverken bygger på bedöms vara utformade på ett sätt som främjar hög effektivitet, även om det saknas kvantitativa indikatorer som stödjer bedömningen.

#### *Myndigheterna*

Myndigheterna inom området, Finansinspektionen och Riksgäldskontoret, har i allt väsentligt bidragit till de fastlagda målen. Finansinspektionen har bl.a. genom ökade insatser inom finansiell tillsyn och tillståndsprövning utvecklat kraven och på så sätt bidragit till målen. Det är dock viktigt att kostnadstäckningsgraden upprätthålls inom Finansinspektionens tillståndsverksamhet och regeringen utgår från att myndigheten fortsätter ett effektiviseringsarbete med målet att nå full kostnadstäckning. Riksgäldskontorets arbete med att genomföra uppdraget som resolutionsmyndighet har bidragit till det förebyggande arbetet inom området. Regeringen understryker betydelsen av att verksamheten inom myndigheterna bedrivs effektivt och med god kvalitet. Insatserna inom finansmarknadsforskningen har bidragit till ökade kunskaper inom området.

### **3.5 Politikens inriktning**

För att stärka förutsättningarna för Finansinspektionen att bidra till ett väl fungerande finansiellt system har myndighetens resurser ökat med drygt 200 miljoner kronor under åren 2012–2016.

I denna proposition föreslås att Finansinspektionen anvisas ökade resurser motsvarande 15 miljoner kronor fr.o.m. 2017. En ökning av Finansinspektionens resurser motiveras både av att myndigheten får fler uppgifter som följer av

ny lagstiftning samt ett behov av att stärka upp existerande verksamhet och då främst tillsynen.

Riksgäldskontorets resurser stärks med 5 miljoner kronor fr.o.m. 2017 som ett resultat av att myndighetens finansieringsförutsättningar ändrats i samband med genomförandet av reglerna för krishantering.

Nedan redogörs för ett antal angelägna initiativ som regeringen tagit eller avser att ta för att nå målen.

#### **Insatser för att nå målet för det finansiella systemet**

##### *Makrotillsynsåtgärderna utvecklas*

Riksdagen har uttalat att regeringen snarast bör presentera ett sammanhållet och tydligt ramverk för den svenska makrotillsynen (bet. 2015/16:FiU41). Regeringen prioriterar arbetet med att vidta väl avvägda åtgärder inom området makrotillsyn för att bl.a. dämpa ökningstakten i hushållens skuldsättning. Regeringen och berörda myndigheter har vidtagit en rad åtgärder med syftet, senast införandet av ett amorteringskrav den 1 juni 2016, vilket innebär att kreditinstitut som lämnar bolån till enskilda personer ska tillämpa återbetalningsvillkor som är förenliga med en sund amorteringskultur och motverka alltför hög skuldsättning hos hushållen. Regeringen och berörda myndigheter fortsätter att analysera riskerna med hushållens skuldsättning och har beredskap att vidta ytterligare åtgärder om det skulle krävas. I Regeringskansliet pågår också ett arbete i syfte att tydliggöra Finansinspektionens mandat att införa åtgärder för att bl.a. minska riskerna med hushållens skuldsättning.

##### *Reglerna för krishantering utvecklas*

Regeringen bedömer att det nya gemensamma EU-regelverket för att värna den finansiella stabiliteten som trädde i den 1 februari 2016 kommer att vara mycket viktigt för att kunna förebygga och hantera kriser i finansiella företag. Regelverket innehåller bl.a. ett nytt förfarande, som benämns resolution, för att rekonstruera eller avveckla fallerande kreditinstitut och värdepappersbolag.

Centralt i resolution är att företagets ägare och långivare, snarare än staten och skattebetalarna, ska bära eventuella förluster, vilket regeringen anser vara en viktig princip.

Regeringen deltar också aktivt i det fortsatta arbetet på EU-nivå med vilka krav som ska ställas på finansiella företag. Det handlar dels om att se över MREL (dvs. minimikraven på företagens kapitalbas och nedskrivningsbara skulder), dels att genomföra den internationella standarden för globalt systemviktiga banker, som benämns TLAC (Total Loss Absorbing Capacity) vad gäller nedskrivningsbara skulder.

För att täcka kostnader för krishantering har en ny fond – resolutionsreserven – skapats. Riksdagen har i samband med beslutet uttalat att regeringen bör utreda hur bestämmelserna i lagen om resolution om riskavgiften kan utformas så att kriterierna för att fastställa riskavgifterna blir tydligare reglerade och därefter återkomma till riksdagen med förslag under 2017 (bet. 2015/16:FiU17).

Inom EU pågår för närvarande ett arbete med att revidera och ytterligare förbättra kapitaltäckningsregelverket, vilket också har betydelse för den finansiella stabiliteten.

#### *Stärkt finansiell rådgivning och provision*

Regeringen arbetar för att stärka konsumentskyddet på marknaden för finansiell rådgivning. Syftet är att konsumentskyddet ska vara likvärdigt oavsett om rådgivningen handlar om sparande i värdepapper eller i försäkring, samtidigt som reglerna ska vara proportionerliga och ta hänsyn till de olikheter som finns när det gäller olika produkter och marknader.

Regeringen arbetar med flera lagstiftningsprojekt för att åtgärda problemen som sammantaget kommer att samverka till att begränsa problemen samtidigt som konsumentskyddet stärks på flera olika sätt. Nämnas kan t.ex. lagförslag som i svensk rätt genomför EU-direktivet om marknader för finansiella instrument (MiFID II) och tillhörande förordning (MiFIR) samt försäkringsdistributionsdirektivet (IDD).

#### *Effektiv bekämpning av marknadsmissbruk och bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism*

Sedan juli i år gäller nya bestämmelser som ger Finansinspektionen befogenhet att ingripa mot vissa överträdelse av EU:s marknadsmissbruksförordning (prop. 2015/16:120). Regeringen avser att under hösten föreslå ytterligare lagstiftning i syfte att insiderhandel m.m. ska kunna bekämpas effektivt. Förslagen kommer att bygga på förslag från 2012 års marknadsmissbruksutredning (SOU 2014:46) och promemorian

Bekämpning av marknadsmissbruk (Fi2016/01010/V). I betänkandet föreslås bl.a. att det ska införas administrativa sanktioner för överträdelse av förbuden mot marknadsmissbruk. I promemorian föreslås bl.a. att åklagare ska ha möjlighet att framställa ett yrkande om administrativ sanktion som ska kunna prövas om åtalet ogillas. Regeringen bedömer att ny lagstiftning bör kunna träda i kraft den 1 februari 2017.

Mot bakgrund av händelser i omvärlden och ett ökat terrorismhot bedrivs ett omfattande och aktivt arbete, såväl nationellt som internationellt för att bekämpa penningtvätt och finansiering av terrorism. Det arbete med genomförande av EU:s fjärde penningtvättsdirektiv som nu pågår kommer att förstärka det svenska systemet inom området.

#### *Förbättrad flytträtt vid pensionssparande*

En särskild utredare har lämnat förslag till lagstiftning om bl.a. en utökad flytträtt av befintligt försäkringsparande (SOU 2012:64). Förslagen har remissbehandlats. Tjänstepensionsbeskattningsutredningen har i sitt slutbetänkande (SOU 2015:68) lämnat förslag till justering av de skatterättsliga reglerna för att möjliggöra flytt av hela eller delar av en pensionsförsäkrings värde till en annan pensionsförsäkring som inte är under utbetalning. Förslaget möjliggör en sammanläggning av tjänstepensionsförsäkringar respektive privata pensionsförsäkringar. Betänkandet har remissbehandlats.

En utökad flytträtt av pensionssparande förutsätter att konsumentskyddet stärks genom att problem med intressekonflikter och bristande information åtgärdas. Följande initiativ har tagits:

- Som nämns ovan om finansiell rådgivning och provision kommer regeringen att ta ett samlat grepp om rådgivnings- och distributionsmarknaden. Med de förslag som lämnas där begränsas de problem med *intressekonflikter* som har förekommit i samband med investeringsrådgivning och distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter.
- För att öka *transparensen* vid flytt av privat pensionssparande och individuell tjänstepension har Finansinspektionen haft i uppdrag att verka för att det ska nås en branschöverenskommelse om tydligare information. En sådan överenskommelse har träffats och har trätt i kraft den

1 januari 2016. Den innehåller krav på information i årliga värdebesked om villkor och avgifter vid flytt. Överenskommelsen innehåller även krav vid flyttsituationen på avgivande och mottagande företag att lämna fördjupad information i faktablad om garantier och avgiftsuttag.

Ett utökat inflytande för konsumenter över tjänstepensionen och privat pensionsparande är en viktig reform som även innebär att pensionsparandet blir mer lättöverskådligt. Genom ovan beskrivna åtgärder i syfte att ta om hand problem med intressekonflikter och bristande information kommer konsumentskyddet att stärkas avsevärt på detta område. Genomförandet av dessa åtgärder innebär även att det finns anledning att ta initiativ till nya regler som utökar och effektiviserar flytträtten. Regeringen har som ambition att under mandatperioden ta initiativ till nya regler på flytträttsområdet.

#### *Ökade finansieringsmöjligheter för mindre finansiella företag*

Det finns ett stort antal banker på den svenska bankmarknaden som är mindre och verksamma på regionala eller lokala marknader. En utmaning för mindre aktörer är ofta tillgången till kapital. Regeringen ser nu över möjligheterna för sparbanker att ta in kapital och förstärka sin finansiella styrka.

#### *Tillgång till finansiella tjänster*

Att distributionen av finansiella tjänster fungerar väl är av central betydelse för nya och mindre företags utveckling. Regeringen överväger formerna för hur adekvat information ska kunna tillhandahållas om hur väl det finansiella systemet förmår tillgodose företagets behov av sådana tjänster.

#### *Ny organisering av det statliga riskkapitalet*

Regeringen har under 2016 lämnat förslag som skapar förutsättningar för ett bättre nyttjande av statens resurser för kapitalförsörjning, en ökad volym av riskvilligt kapital, samt flexibilitet att kunna möta förändrade behov av marknadskompletterande finansiering. Dessa insatser beskrivs i utg.omr. 24.

#### *Fler asylsökandes ska kunna få ett eget bankkonto*

Regeringen har prioriterat insatser för att hitta en lösning som innebär att de asylsökande som har undantagits från kravet på arbetstillstånd ska

kunna öppna ett bankkonto. Finansinspektionen har därför med utgångspunkt i ett uttalande av den europeiska banktillsynsmyndighetens (Eba) tagit fram ett förslag för tillämpningen i Sverige. Förslaget innebär att de kort som visar att en person är asylsökande och får vistas i Sverige i väntan på beslut (s.k. LMA-kort) som utfärdas av Migrationsverket, tillsammans med en vidimerad kopia av id-handlingen från Migrationsverket ska gälla som id-handling och därmed möjliggöra ett individuellt bankkonto. I juni bjöd regeringen in Finansinspektionen, Migrationsverket, Svenska Bankföreningen och representanter för bankerna till diskussioner och nådde en överenskommelse om förslaget. Detta kunde börja tillämpas fr.o.m. den 15 juli 2016 när Migrationsverkets rutiner var på plats.

#### *Riksbanken ses över*

Regeringen avser att med anledning av riksdagens tillkännagivande tillsätta en parlamentariskt sammansatt utredning av det svenska penningpolitiska ramverket och riksbankslagen (bet. 2015/16:FiU41). Utredningen kommer att ges ett brett formulerat uppdrag rörande Riksbanken, såsom penningpolitikens mål och medel, tydliggöranden om ansvaret för finansiell stabilitet och ansvarsfördelningen inom valutapolitiken.

En särskild fråga som ska klargöras av utredningen är ansvaret för kontanthantering och kontantförsörjningen, eftersom det enligt regeringens bedömning finns behov av att klargöra statens ansvar i frågan. I översynen ska därför även Riksbankens ansvar ses över.

Regeringen avser även att återkomma till riksdagen med förslag med anledning av de förslag som lämnats av utredningen om Riksbankens finansiella oberoende och balansräkning (SOU 2013:9). Detta gäller bl.a. frågor om hur Riksbankens balansräkning, eget kapital och vinstdisposition bör regleras i riksbankslagen.

#### **Insatser för att nå målet om en hållbar utveckling**

Sedan 1 januari 2016 finns ett nytt mål som anger att det finansiella systemet ska bidra till en hållbar utveckling, exempelvis i enlighet med Agenda 2030 och de globala hållbarhetsmålen inklusive Addis Ababa Action Agenda om

utvecklingsfinansiering. För att bidra till målet har regeringen bl.a. prioriterat följande initiativ:

- Frågan om hållbara fonder är prioriterad för regeringen. I 2014 års fondutrednings slutbetänkande En hållbar, transparent och konkurrenskraftig fondmarknad (SOU 2016:45) lämnas därför förslag på detta område. Med utgångspunkt i det som presenteras i utredningen har regeringen därutöver för avsikt att fortsätta arbeta med frågor om hur hållbarhetsarbetet på fondmarknaden kan utvecklas.
- Regeringen har gett Finansinspektionen i uppdrag att inom sitt ansvarsområde kartlägga och analysera vilka möjligheter myndigheten har att bidra till målet om en hållbar utveckling. Initiativet utgör också ett led i arbetet med att fylla kunskapsluckor samt underlätta uppföljning. Uppdraget ska redovisas senast den 7 november 2016.
- Regeringen har fört samtal med finansbranschen för att främja större genomlysning och öppenhet i samband med kreditgivning till företag, utifrån ett miljö- och hållbarhetsperspektiv. Resultatet av samtalen är bl.a. att Svenska Bankföreningen avser att samordna det fortsatta arbetet genom att ta fram ett förslag på åtgärdsplan före kommande årsskifte. Regeringen värdesätter detta initiativ högt och kommer att följa arbetet noga.
- För att öka jämförbarheten av redovisningen av koldioxidutsläpp har regeringen aktivt initierat en dialog med finansbranschen. I november 2015 inbjöd därför regeringen till ett rundabordssamtal med olika finansiella företag för att diskutera möjligheten att ta fram en jämförbar standard för koldioxidredovisning. Därefter har branschorganisationerna arbetat vidare med detta och en vägledning och ett underlag för redovisning av koldioxidavtryck för fonder har tagits fram. Vidare har branschen beslutat om en gemensam rekommendation för hur försäkringsföretagen ska beräkna och redovisa koldioxidavtrycket i sina investeringsportföljer.
- Regeringen har under mandatperioden främjat gröna investeringar. En mängd olika statliga aktörer erbjuder lån och riskkapital

till gröna verksamheter. Dessutom ger flera statliga och kommunala bolag ut gröna obligationer. Ett arbete har inletts i Regeringskansliet för att analysera förutsättningarna för att öka andelen gröna investeringar i samhället. Det handlar bl.a. om att se över utbudet av gröna obligationer samt möjligheten att i större omfattning kanalisera klimatinvesteringar genom internationella finansiella institutioner.

- Regeringen har i en skrivelse redovisat AP-fondernas verksamhet t.o.m. 2015 (skr. 2015/16:130). I skrivelsen uttalas att hållbarhet är en väsentlig aspekt inom AP-fondernas verksamhet för att uppnå långsiktigt hög avkastning och god riskhantering. En viktig aspekt av hållbarhetsarbetet är att påverka företag i portföljerna att agera hållbart. För att med legitimitet söka påverka är det viktigt att AP-fonderna agerar föredömligt när det gäller det interna hållbarhetsarbetet.

## 3.6 Budgetförslag

### 3.6.1 1:11 Finansinspektionen

**Tabell 3.13 Anslagsutveckling 1:11 Finansinspektionen**

Tusental kronor

2015	Utfall	445 009	Anslags-sparande	16 580
2016	Anslag	491 044	Utgifts-prognos	492 821
<b>2017</b>	<b>Förslag</b>	<b>512 180</b>		
2018	Beräknat	521 758 <sup>1</sup>		
2019	Beräknat	532 501 <sup>1</sup>		
2020	Beräknat	544 244 <sup>1</sup>		

<sup>1</sup> Motsvarar 512 209 tkr i 2017 års prisnivå.

#### Ändamål

Anslaget får användas för Finansinspektionens förvaltningsutgifter, för Krigsförsäkringsnämnden och för samordningsorganet för tillsyn över åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

**Budget för avgiftsbelagd verksamhet****Tabell 3.14 Offentlighetsrättslig verksamhet**

Tusental kronor

Offentlighetsrättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2015	574 906	79 191	88 033	-8 842
Prognos 2016	573 000	85 000	90 000	-5 000
Budget 2017	579 000	90 000	88 000	2 000

Finansinspektionen tar i huvudsak ut två slag av avgifter, dels för tillstånd m.m. som regleras i förordningen (2001:911) om avgifter för prövning av ärenden hos Finansinspektionen, dels avgifter för Finansinspektionens anslagsfinansierade verksamhet enligt förordningen (2007:1135) om årliga avgifter för finansiering av Finansinspektionens verksamhet. Avgifterna bestäms i syfte att uppnå full kostnadstäckning över tid. De årliga avgifterna har en konstruktion som innebär att en höjning av anslaget är saldoneutralt, eftersom motsvarande belopp tas upp på inkomstsidan.

I beloppen för intäkter till inkomsttitel ingår även sanktionsavgifter som företagen under tillsyn betalar vid överträdelser. Överskotten förklaras bl.a. av dessa inbetalningar.

**Regeringens överväganden****Tabell 3.15 Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:11 Finansinspektionen**

Tusental kronor

	2017	2018	2019	2020
<b>Anvisat 2016<sup>1</sup></b>	<b>491 044</b>	<b>491 044</b>	<b>491 044</b>	<b>491 044</b>
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löneomräkning <sup>2</sup>	6 330	15 603	26 035	37 438
Beslut	14 806	15 111	15 422	15 762
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
<b>Förslag/beräknat anslag</b>	<b>512 180</b>	<b>521 758</b>	<b>532 501</b>	<b>544 244</b>

<sup>1</sup> Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

<sup>2</sup> Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2016. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2018–2020 är preliminär.

Finansinspektionen tillförs ökade resurser för att myndigheten får fler uppgifter som följer av ny lagstiftning samt ett behov av att stärka upp existerande verksamhet och då främst tillsynen. Anslaget ökas därför sammantaget med 15 miljoner kronor fr.o.m. 2017. Av anslaget beräknas 7 miljoner kronor avsättas för satsningar inom den finansiella folkbildningen. Anslaget minskar med 217 000 kronor fr.o.m. 2017 för att bidra till finansiering av den nationella digitala infrastrukturen. Se även under utg.omr. 22 avsnitt 4.5.1.

Regeringen föreslår att 512 180 000 kronor anvisas under anslaget 1:11 *Finansinspektionen* för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 521 758 000 kronor, 532 501 000 kronor respektive 544 244 000 kronor.

**3.6.2 1:3 Finansinspektionens avgifter till EU:s tillsynsmyndigheter****Tabell 3.16 Anslagsutveckling 1:3 Finansinspektionens avgifter till EU:s tillsynsmyndigheter**

Tusental kronor

2015	Utfall	8 565	Anslags-sparande	585
2016	Anslag	12 150	Utgifts-prognos	11 976
<b>2017</b>	<b>Förslag</b>	<b>14 350</b>		
2018	Beräknat	17 550		
2019	Beräknat	17 550		
2020	Beräknat	17 550		

**Ändamål**

Anslaget får användas för utgifter för Finansinspektionens avgifter till EU:s tillsynsmyndigheter Europeiska bankmyndigheten, Europeiska försäkrings- och tjänstepensionsmyndigheten samt Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten.

## Regeringens överväganden

**Tabell 3.17 Härlledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:3 Finansinspektionens avgifter till EU:s tillsynsmyndigheter**

Tusental kronor

	2017	2018	2019	2020
<b>Anvisat 2016<sup>1</sup></b>	<b>12 150</b>	<b>12 150</b>	<b>12 150</b>	<b>12 150</b>
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	2 200	5 400	5 400	5 400
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
<b>Förslag/beräknat anslag</b>	<b>14 350</b>	<b>17 550</b>	<b>17 550</b>	<b>17 550</b>

<sup>1</sup> Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att anslaget ökas med 2,2 miljoner kronor fr.o.m. 2017 till följd av att avgifterna som Finansinspektionen ska betala till EU-myndigheterna ökar enligt en fastställd plan. Regeringen föreslår att 14 350 000 kronor anvisas under anslaget 1:3 *Finansinspektionens avgifter till EU:s tillsynsmyndigheter* för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 17 550 000 kronor för respektive år.

### 3.6.3 1:12 Riksgäldskontoret

**Tabell 3.18 Anslagsutveckling 1:12 Riksgäldskontoret**

Tusental kronor

År	Slagslag	Belopp	År	Slagslag	Belopp
2015	Utfall	257 568		Anslags-sparande	56 011
2016	Anslag	307 420		Utgifts-prognos	285 430
2017	Förslag	315 702			
2018	Beräknat	321 242 <sup>1</sup>			
2019	Beräknat	327 653 <sup>1</sup>			
2020	Beräknat	334 883 <sup>1</sup>			

<sup>1</sup> Motsvarar 315 719 tkr i 2017 års prisnivå.

#### Ändamål

Anslaget får användas för Riksgäldskontorets förvaltningsutgifter.

## Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Avgifter tas ut för verksamheterna inom områdena garantier och krediter, statens internbank, bankstöd samt insättningsgaranti och investerarskydd.

De riskavspeglande garanti- och kreditavgifterna finansieras av garanti- respektive låntagarna eller genom anslag på statsbudgeten. I enlighet med budgetlagen (2011:203) ska ränta eller avgift tas ut motsvarande statens förväntade kostnad för lånet eller åtagandet, om inte riksdagen för ett visst lån eller åtagande beslutat annat. Vidare föreskrivs att om lån- eller garanti-tagaren ska betala en ränta eller avgift som inte täcker kostnaderna ska regeringen föreslå riksdagen hur mellanskillnaden ska finansieras.

Dessa avgifter, samt återvinningar från tidigare infrianden, placeras på räntebärande konton hos Riksgäldskontoret och ska finansiera eventuella infrianden i myndighetens garanti- och kreditverksamhet. De administrativa avgifter som tas ut disponeras av Riksgäldskontoret för att täcka de administrativa kostnaderna i verksamheten. Målet är att avgifterna ska täcka infrianden och administrationskostnaderna sett över en längre tid. Modellen ska vara finansiellt självbärande och tydligt visa vad kostnaderna för statens garanti- och kreditgivning uppgår till. Kassaflödesmässigt är dock reservkontona konsoliderade med statens övriga finanser. Detta innebär att inbetalda avgifter minskar statens upplåningsbehov, statsskulden och statens räntekostnader, medan infrianden leder till motsatt effekt.

**Tabell 3.19 Resultater för Riksgäldskontorets garanti- och utlåningsverksamhet**

Tusental kronor

Offentlig-rättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2014	41 818	250 496	166 380	84 116
Utfall 2015	18 239	117 654	45 043	-427 390
Prognos 2016	26 532	94 524	15 602	78 923
Budget 2017	22 467	75 698	26 405	49 293

För 2015 resulterade Riksgäldskontorets garanti- och utlåningsverksamhet i ett underskott på 427 miljoner kronor. Underskottet förklaras främst av de nedskrivningar som gjorts avseende verksamhetens fodringar i Orio AB. För 2016 och 2017 beräknas det uppskattade resultatet för

garanti- och kreditverksamheten till 79 respektive 49 miljoner kronor.

Under 2015 uppgick avgifterna inom statens internbank till 4,3 miljoner kronor. För 2016 och 2017 beräknas motsvarande avgifter till 4,9 respektive 4,7 miljoner kronor per år. Avgifterna inom statens internbank förs till inkomsttitel på statsbudgeten. Avgifterna används som styrmedel i strävan mot ökad effektivisering av den finansiella verksamheten inom staten. För att undvika subventionering har Riksgäldskontoret även möjlighet att ta ut avgifter av kunder som inte är myndigheter.

**Tabell 3.20 Resultatet för in- och utlåningsverksamheten i statens internbank**

Tusental kronor

Offentlig-rättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2015	4 276			
Prognos 2016	4 877			
Budget 2017	4 700			

Verksamheten insättningsgaranti och investerarskydd finansieras genom Riksgäldskontorets förvaltningsanslag. Administrationskostnaden för denna verksamhet avräknas från efterföljande års avgifter och redovisas mot inkomsttitel 2552 *Övriga offentligrättsliga avgifter*. Resterande avgifter placeras på räntebärande konto i Riksgäldskontoret eller i skuldförbindelser utfärdade av staten. Avgifter för insättningsgaranti och investerarskydd betalas av de institut som är anslutna till garantin respektive skyddet.

**Tabell 3.21 Insättningsgaranti- och investerarskydd**

Tusental kronor

Offentlig-rättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2015	13 409			
Prognos 2016	15 485			
Budget 2017	17 500			

## Regeringens överväganden

**Tabell 3.22 Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:12 Riksgäldskontoret**

Tusental kronor

	2017	2018	2019	2020
<b>Anvisat 2016<sup>1</sup></b>	<b>307 420</b>	<b>307 420</b>	<b>307 420</b>	<b>307 420</b>
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löneomräkning <sup>2</sup>	3 321	8 756	15 066	22 182
Beslut	4 961	5 066	5 167	5 281
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt		1	0	0
<b>Förslag/beräknat anslag</b>	<b>315 702</b>	<b>321 242</b>	<b>327 653</b>	<b>334 883</b>

<sup>1</sup> Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

<sup>2</sup> Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2016. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2018–2020 är preliminär.

Riksgäldskontoret har sedan den 1 februari 2016 i uppdrag att vara resolutionsmyndighet enligt krishanteringsdirektivet. I detta sammanhang har finansieringsförutsättningarna ändrats. Stabilitetsfonden kan inte användas till administrationskostnader för resolutionsuppgifter utan ska finansieras via anslag. Medel motsvarande 5 miljoner kronor föreslås därför tillföras anslaget fr.o.m. 2017. Anslaget minskas med 52 000 kronor fr.o.m. 2017 för att bidra till finansiering av den nationella digitala infrastrukturen. Se utg.omr. 22, avsnitt 4.5.1.

Regeringen föreslår att 315 702 000 kronor anvisas under anslaget 1:12 *Riksgäldskontoret* för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 321 242 000 kronor, 327 653 000 kronor respektive 334 883 000 kronor.



## Ramar till stabilitetsfonden och resolutionsreserven

**Regeringens förslag:** Regeringen bemyndigas att för 2017 besluta om en kreditram på högst 50 000 000 000 kronor och en garantiram på högst 750 000 000 000 kronor för stabilitetsfonden.

Regeringen bemyndigas att för 2017 besluta om en kreditram på högst 100 000 000 000 kronor och en garantiram på högst 200 000 000 000 kronor för resolutionsreserven.

**Skälen för regeringens förslag:** I samband med genomförandet av krishanteringsdirektivet ändrades reglerna för stabilitetsfonden och en ny fond för finansiering av krishanteringsåtgärder, resolutionsreserven, inrättades. Båda fonderna finansieras genom avgifter från banksystemet. I samband därmed beslutades att riksdagen årligen ska fastställa krediter och garantiramar för stabilitetsfonden respektive resolutionsreserven. Detta följer av lagen (2015:1017) om förebyggande statligt stöd till kreditinstitut och lagen (2015:1016) om resolution. Enligt den numera upphävda lagen (2008:814) om statligt stöd till kreditinstitut fanns en obegränsad kredit i Riksgäldskontoret för det fall medlen i stabilitetsfonden inte räckte till. I samband med behandlingen av vårändringsbudgeten för 2016 (prop. 2015/16:99 utg.omr. 2, bet. 2015/16:FiU21, rskr. 2015/16:310) bemyndigade riksdagen regeringen att besluta om sådana krediter och garantier avseende 2016. Inför 2017 bör nya bemyndiganden därför lämnas.

Stabilitetsfonden kan komma att användas för att finansiera förebyggande åtgärder enligt lagen om förebyggande statligt stöd. Sådana åtgärder kan vara generella kapitaltillskottsprogram där medel kan behöva tas i anspråk från fonden. Fonden består i dagsläget av ca 40 miljarder kronor. Regeringen bedömer att medlen utgör en betydande resurs för att vidta eventuella krisinsatser, dvs. förebyggande statligt stöd eller användning av statliga stabiliseringsverktyg. Om man utgår ifrån en analys utifrån vad som skulle krävas för att stärka de 10 största bankernas kapitalbas med 2–4 procentenheter föreligger ett behov av stöd med ca 50–60 miljarder kronor. Det program som inrättades vid krisen 2008 hade ett fastställt belopp om högst 50 miljarder kronor, vilket var det sammanlagda kapitaltill-

skott som staten kunde medge. Samma belopp utgör för närvarande utgångspunkt för stabilitetsfondens lånemöjligheter och föreslås även gälla för 2017.

Garantiramen för stabilitetsfonden bör bestämmas utifrån det faktum att i första hand generella stödåtgärder i form av garantiprogram till samtliga banker kan komma att bli aktuella. Garantiramen för stabilitetsfonden bör vara på ett högre belopp än den ram som gäller för resolutionsreserven, eftersom det här blir fråga om generella stödåtgärder till samtliga banker. Den ram som fanns i garantiförordningen från 2008 var baserad på de svenska bankernas upplåning under viss period. Den ramen var då 750 miljarder kronor även om utnyttjandet aldrig var över 400 miljarder. Då bankernas upplåning till viss del ökat föreslås ändå att garantiramen för stabilitetsfonden ska uppgå till 750 miljarder kronor. Samma belopp utgör för närvarande ramen för stabilitetsfondens möjlighet att medge garantier och föreslås även gälla för 2017.

I krishanteringsdirektivet regleras de åtgärder för vilka resolutionsmyndigheten får använda medel i resolutionsreserven (artikel 101.1). De åtgärder det rör sig om är bl.a. lån eller garantier. Myndigheten kan också under vissa förutsättningar betala ut kompensation till företaget, dess ägare och borgenärer. Det rör sig om sådana fall när en värdering visar att ägare, borgenärer och insättningsgarantisystemet fått ett sämre ekonomiskt utfall vid resolution än vid konkurs eller likvidation. Det kan också röra sig också om situationer när resolutionsmyndigheten väljer att diskretionärt undanta vissa skulder i samband med att skuldnedskrivningsverktyget tillämpas. Innan resolutionsreserven får användas vid sådant tillfälle, måste aktie- och fordringsägare ha bidragit till förlusttäckning och återkapitalisering med ett belopp motsvarande minst 8 procent av företagets totala skulder eller 20 procent av riksvägda tillgångar. Bedömningen är att det krävs ett tämligen drastiskt scenario för att Riksgäldskontoret ska behöva använda några större belopp ur resolutionsreserven.

Vad gäller resolutionsreservens kreditram bör den främst bli aktuell i frågan om förlusttäcknings- och återkapitaliseringsåtgärder efter det att nedskrivning av 8 procent av företagets totala tillgångar eller 20 procent av företagets riskvägda tillgångar skett. Därutöver kan resolutionsreservens kreditram komma att

användas till att betala ut kompensation till företagets ägare och borgenärer i de fall dessa fått ett sämre ekonomiskt utfall vid resolution än vid konkurs eller likvidation, enligt resonemanget ovan. Kreditramen om 100 miljarder kronor motiveras därför av att den bör ha åtminstone samma förmåga till förlusttäcknings- och återkapitaliseringsåtgärder som kreditramen till stabilitetsfonden, dvs. 50 miljarder kronor, samt dessutom innehålla utrymme för att hantera eventuella kompensationsfall.

Att uppskatta eventuella kompensationskostnader är givetvis mycket svårt, men det finns anledning att sätta kreditramen så pass högt som 100 miljarder kronor då plötsliga ändringar i ramen under en kris kan ge en negativ signaleffekt i sig och därmed förvärra situationen. I det fall myndigheten sätter en eller flera storbanker i resolution samtidigt bör det finnas en låneram för resolutionsreserven om 100 miljarder kronor. Samma belopp utgör för närvarande ramen för resolutionsreservens möjlighet att medge lån och föreslås även gälla för 2017.

Garantiramen för resolutionsreserven kan användas för att banker i resolution initialt kan behöva stöd för sin finansiering (likviditet). Garantier kan ges till banken själv eller till Riksbanken. Att uppskatta likviditetsbehov i en kris-situation är givetvis mycket svårt, men Riksgäldskontorets bedömning är att likviditetsstöd till ett antal av Sveriges storbanker skulle behöva uppgå till minst 100 miljarder kronor. Då det även här kan finnas en negativ signaleffekt i att under ett krisförlopp behöva justera garantiramen föreslår regeringen att garantiramen för resolutionsfonden sätts till 200 miljarder kronor.

### 3.6.4 1:16 Finansmarknadsforskning

**Tabell 3.23 Anslagsutveckling  
1:16 Finansmarknadsforskning**

Tusental kronor

År	Utfall	2015	Anslags-sparande	710
2016	Anslag	29 919	Utgifts-prognos	30 129
<b>2017</b>	<b>Förslag</b>	<b>29 916</b>		
2018	Beräknat	29 913 <sup>1</sup>		
2019	Beräknat	30 442 <sup>1</sup>		
2020	Beräknat	31 133 <sup>1</sup>		

<sup>1</sup> Motsvarar 29 535 tkr i 2017 års prisnivå.

#### Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för finansmarknadsforskning och högst 2 procent av anslaget får användas för programanknutna förvaltningsutgifter.

#### Regeringens överväganden

**Tabell 3.24 Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för  
1:16 Finansmarknadsforskning**

Tusental kronor

	2017	2018	2019	2020
<b>Anvisat 2016 <sup>1</sup></b>	<b>29 919</b>	<b>29 919</b>	<b>29 919</b>	<b>29 919</b>
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löne- omräkning <sup>2</sup>	0	384	919	1 619
Beslut	-3	-389	-396	-405
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt		-1	0	0
<b>Förslag/ beräknat anslag</b>	<b>29 916</b>	<b>29 913</b>	<b>30 442</b>	<b>31 133</b>

<sup>1</sup> Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

<sup>2</sup> Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2016. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2018–2020 är preliminär.

Regeringen föreslår att 29 916 000 kronor anvisas under anslaget 1:16 *Finansmarknadsforskning* för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 29 913 000 kronor, 30 442 000 kronor respektive 31 133 000 kronor.

## Bemyndiganden om ekonomiska åtaganden

**Regeringens förslag:** Regeringen bemyndigas att under 2017 för anslaget 1:16 *Finansmarknadsforskning* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 76 000 000 kronor 2018–2022.

**Skälen för regeringens förslag:** Från och med 2016 lämnades ett bemyndigande att ingå ekonomiska åtaganden för anslaget 1:16 *Finansmarknadsforskning*. Regeringen bedömde att det för verksamheten bör medges en möjlighet att ingå fleråriga ekonomiska åtaganden om finansiering av olika forskningssatsningar.

Regeringen bör därför bemyndigas att under 2017 för anslaget 1:16 *Finansmarknadsforskning* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 76 000 000 kronor 2018–2022.

**Tabell 3.25 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:16 Finansmarknadsforskning**

Tusentals kronor

	Prognos 2016	Förslag 2017	Beräkn. 2018	Beräkn. 2019	Beräkn. 2020- 2022
Ingående åtaganden		76 000			
Nya åtaganden	76 000	27 000			
Infriade åtaganden		27 000	-45 000	-27 000	-4 000
Utestående åtaganden	76 000	76 000			
Tilldelat/ föreslaget bemyndigande	<b>76 000</b>	<b>76 000</b>			

## 3.6.5 Krediterna till Sjunde AP-fonden upphör

Kostnaderna för Sjunde AP-fondens verksamhet ska täckas med förvaltningsavgifter som tas ur de två fonderna AP7 Aktiefond och AP7 Räntefond. Sjunde AP-fonden har också disponerat två krediter i Riksgäldskontoret. En kredit på räntekonto och en låneram för anläggningstillgångar. Syftet med räntekontokrediten var ursprungligen att skapa neutralitet mellan generationer av premiepensionssparare. För att hantera neutraliteten mellan generationer och för att kunna hantera ett akut likviditetsbehov i fonden har regeringen därför sedan uppbyggnaden av fonden varje år fått ett bemyndigande av riksdagen om en kredit till fonden på räntekonto hos Riksgäldskontoret.

Regeringen bemyndigades även för 2016 att besluta att Sjunde AP-fonden dels får tillgång till en kredit i Riksgäldskontoret som kunde uppgå till högst 40 000 000 kronor, dels för att ta upp lån i Riksgäldskontoret till högst 2 500 000 kronor för investeringar i anläggningstillgångar. Under 2016 har regeringen dock inte beslutat om några krediter till Sjunde AP-fonden. Skälet är att Sjunde AP-fonden har betalat den skuld som fonden haft på räntekontokrediten och något behov av låneram för anläggningstillgångar finns för närvarande inte. Regeringen lämnar därför inga förslag till nya bemyndiganden i denna proposition.



## 4 Statlig förvaltningspolitik

### 4.1 Omfattning

Statlig förvaltningspolitik omfattar styrning, ledning, organisation och utveckling av de statliga myndigheterna samt vissa övergripande frågor om relationen mellan stat och kommun, inklusive regional ansvarsfördelning. Vidare omfattar området myndigheterna Ekonomistyrningsverket (ESV), Kammarkollegiet, Statens servicecenter och Statskontoret. I avsnittet ingår även en övergripande redovisning av politiken för elektronisk förvaltning.

Budgetförslaget inom området elektronisk förvaltning behandlas inom utg.omr. 22, avsnitt 5. Statliga arbetsgivarfrågor redovisas i avsnitt 5, Offentlig upphandling i avsnitt 6 och statlig fastighetsförvaltning i avsnitt 9. Redovisning av ansvarsfördelningen för regionalt utvecklingsansvar finns i utg.omr. 1 avsnitt 8.

### 4.2 Mål

Målet för den statliga förvaltningspolitiken är en innovativ och samverkande statsförvaltning som är rättssäker och effektiv, har väl utvecklad kvalitet, service och tillgänglighet och som därigenom bidrar till Sveriges utveckling och ett effektivt EU-arbete (prop. 2009/10:175, bet. 2009/10:FiU38, rskr. 2009/10:315).

### 4.3 Resultatredovisning

Resultatredovisningen görs för vissa aspekter av den statliga förvaltningens utveckling på en

övergripande nivå. Vidare redovisas vissa förvaltningspolitiska åtgärder som vidtagits, liksom resultaten hos de myndigheter som omfattas av området.

#### 4.3.1 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

De indikatorer som används för att redovisa resultaten inom utgiftsområdet är följande:

- Världsbankens indikator för offentlig sektors måluppfyllelse
- Organisationen Transparency Internationals ranking av världens länder utifrån korruption i offentlig sektor
- OECD:s undersökning om allmänhetens förtroende för den nationella regeringen

Indikatorerna förklaras närmare i avsnitt 4.3.2. I bedömningen vägs också undersökningar från t.ex. OECD in, liksom resultat för utgiftsområdets myndigheter, som avser statlig förvaltningspolitik. Per utgiftsområde redogörs för hur förvaltningen fungerar inom dessa.

#### 4.3.2 Resultat

Världsbankens indikator Government Effectiveness (GE) beskriver effektivitet i bred mening och avser måluppfyllelse för hela den offentliga sektorn. Med indikatorn redogör Världsbanken för kvalitet i offentliga tjänster och institutioner, självständighet från politiska påtryckningar, kvaliteten på politikens utformning och genomförande samt beständigheten i

politiska åtaganden. Mätningar har gjorts 2006–2014 och uppdateras årligen. Den svenska offentliga sektorn har under hela mätperioden tillhört en av de mest effektiva. Rankat på percentilen ligger Sverige på 95,7 av världens länder (se tabell 4.1). En viss nedgång syntes dock under 2014 jämfört med de fem föregående årens resultat. Ett förändrat resultat mellan två år ska tolkas försiktigt, men regeringen kommer att följa den fortsatta utvecklingen noga.

Indikatorn Corruption Perceptions Index (CPI) förs av organisationen Transparency International. Sedan 1995 rankas världens länder utifrån graden av korrupcion i den offentliga sektorn. Sverige har legat bra till i alla mätningar. I CPI 2015 rankas svensk offentlig sektor som världens tredje minst korrupta (se tabell 4.1).

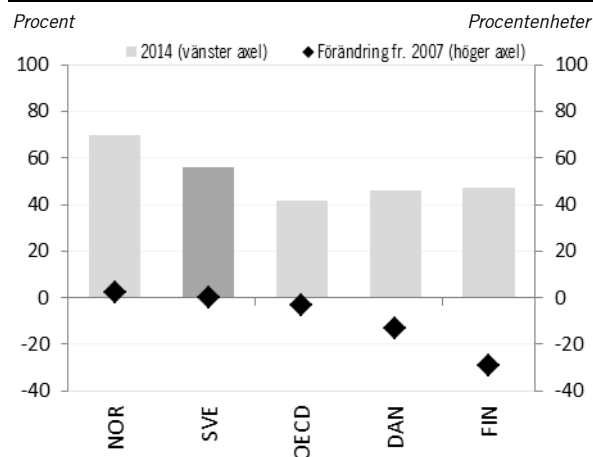
**Tabell 4.1** Korrupcion och effektivitet

Sveriges placering i Corruption Perceptions Index (CPI) och Government Effectiveness (GE)

År	CPI (placering)	GE (percentil)
2015	3	-
2014	4	95,7
2013	3	98,6
2012	4	98,6
2011	4	98,6
2010	4	98,6
2009	3	98,6
2008	1	98,1
2007	4	98,1
<b>2006</b>	<b>6</b>	<b>96,1</b>

OECD ger vartannat år ut Government at a Glance (GaaG). Där följs offentlig sektor upp inom en rad områden, bl.a. allmänhetens förtroende för den nationella regeringen. Som framgår av diagram 4.1 ligger Sverige klart över OECD-snittet. Som förändring i procentenheter har förtroendet heller inte förändrats mellan 2007 och 2014.

**Diagram 4.1** Förtroende för den nationella regeringen



Källa: OECD (2015), Government at a glance 2015

### En innovativ och samverkande statsförvaltning

#### Agenda 2030 för hållbar utveckling

Regeringens ambition är att Sverige ska vara ledande i genomförandet av Agenda 2030, den FN-resolution om hållbar ekonomisk, social och miljömässig utveckling som generalförsamlingen antog i september 2015 och som sträcker sig över 15 år. Som startpunkt för Sveriges arbete anordnade regeringen en större lanseringskonferens i januari 2016.

Agendan och de 17 målen ligger i stora delar i linje med de mål som riksdagen beslutat inom utgiftsområdena. Inom flera områden finns redan i dag initiativ, handlingsplaner och strategier som kan bidra till att uppfylla agendans mål. Samtliga departement har t.ex. tagit fram interna handlingsplaner för Sveriges politik för global utveckling kopplat till de globala målen. En skrivelse som beskriver regeringens arbete med sin politik för global utveckling i genomförandet av Agenda 2030 överlämnades till riksdagen i maj 2016 (skr. 2015/16:182). Regeringen arbetar också på bred front för att öka takten i miljömålsarbetet, vilket har betydelse för agendans genomförande.

För att få en helhetsbild av hur Sverige uppfyller agendans mål och delmål, inklusive en redovisning av på vilka områden det behöver vidtas ytterligare åtgärder, tillsatte regeringen i mars 2016 en delegation för arbetet med Agenda 2030. Delegationen ska senast den 1 mars 2017 lämna ett fullständigt förslag till handlingsplan av Sveriges genomförande av agendan, med delredovisning senast den 1 november 2016. En förutsättning för genomförandet är att arbetet bedrivs brett i samhället, bl.a. genom forskning, i

näringsliv, kommuner samt i civilsamhället. Delegationen har därför i uppgift att förankra och stimulera detta arbete. Delegationens uppdrag löper till den 11 mars 2019 (dir. 2016:18).

De statliga myndigheterna har en viktig roll i Sveriges genomförande av Agenda 2030. Regeringen har gett ett 80-tal statliga myndigheter i uppdrag att kartlägga och redovisa hur deras verksamheter bidrar till att de globala målen nås nationellt och internationellt och om det finns behov av ytterligare åtgärder (Fi2016/01355/SFÖ). Kartläggningen utgör bl.a. ett underlag för delegationens arbete.

#### *Digital förnyelse av det offentliga Sverige*

Den offentliga förvaltningen måste kontinuerligt utveckla sin verksamhet och hitta innovativa lösningar för att möta de krav som följer av förändringar i omvärlden. Regeringen driver sedan 2015 programmet Digitalt först för en digital förnyelse av det offentliga Sverige i linje med de övergripande målen för digitaliseringen, förvaltningspolitiken samt e-förvaltningen. Regeringen har fattat beslut om ett antal strategiska uppdrag inom styrning och digital mognad, innovativa digitala lösningar samt en digital infrastruktur (se utg.omr. 22 avsnitt 4.4.2).

I en delrapport till ett pågående regeringsuppdrag om statliga och kommunala myndigheters arbete med att tillgängliggöra handlingar för vidareutnyttjande har Statskontoret bedömt att den spontana utvecklingen på området är svag (Fi2015/04644/SFÖ). Bedömningen är i linje med olika internationella jämförelser där Sverige tappar placeringar inom framförallt öppna data (se utg.omr. 22 avsnitt 4.4.2). För att främja utvecklingen har regeringen vidtagit ett antal åtgärder, bl.a. har Riksarkivet fått i uppdrag att främja myndigheters arbete med att tillgängliggöra information och öppna data (Fi2016/01537/SFÖ). Uppdraget ska genomföras i samarbete med Lantmäteriet och pågår till och med 31 december 2018.

Vidare har Statens servicecenter fått i uppdrag av regeringen att i samverkan med Riksarkivet utveckla en förvaltningsgemensam tjänst för e-arkiv (N2014/03415/ITP). Syftet är att göra det enklare och mer kostnadseffektivt för myndigheterna att införa och använda e-arkiv. En delredovisning lämnades den 28 februari 2016 (N2016/01802/EF).

Övriga resultat för e-förvaltning redogörs för i utg.omr. 22 och för e-upphandling i utg.omr. 2 avsnitt 6.

#### **Rättssäkerhet och effektivitet**

##### *En utvecklad och mer strategisk styrning*

Regeringen har under 2015 genomfört ett antal kunskapsseminarier på universitet och högskolor i olika delar av landet om hur styrningen av offentlig förvaltning kan utvecklas. Återkommande frågor i diskussionerna med forskare, fackliga företrädare och offentliga arbetsgivare var behovet av att stärka tilliten som utgångspunkt för styrning på alla nivåer, effektivisera och minska eventuell onödig administration för att frigöra mer tid för kärnuppgifter. Andra frågor som berördes var behovet av att i ökad grad ta till vara medarbetarnas kompetens och erfarenheter, och att öka utrymmet för strategisk styrning bl.a. genom minskad detaljstyrning och ökad långsiktighet.

Regeringen har mot denna bakgrund initierat en tillitsreform. Denna syftar till att utveckla formerna för en styrning och uppföljning som balanserar behovet av kontroll med förtroendet för medarbetarnas kunskap och erfarenheter. Som ett led i detta arbete har regeringen gett Statskontoret i uppdrag att kartlägga, analysera och i vissa delar lämna förslag om statens styrning av verksamhet som utförs av statliga myndigheter, kommuner och landsting (Fi2016/00372/SFÖ). Uppdraget, som består av flera delar, ska redovisas vid olika tillfällen under 2016. De delar som har redovisats handlar om mer tid till kärnverksamhet (Statskontoret 2016:19) respektive utvecklat medarbetar- och ledarskap (Statskontoret 2016:20) redovisades den 29 juni 2016 (Fi2016/00372/SFÖ). Rapporterna bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Statskontoret har i rapporten Forskning i praktiken undersökt relationen mellan tillit och kontroll (Fi2016/00488/SFÖ). Statskontoret konstaterar bl.a. att ansvarskänslan och engagemanget i en verksamhet ökar när den centrala styrningen minskar och medarbetarna får bättre möjlighet att delta i planeringen av arbetet.

Vidare har Statskontoret under 2016 redovisat ett regeringsuppdrag om att kartlägga myndigheternas arbete för att förebygga korrupktion (Statskontoret 2015:23). Statskontoret anser att det generellt hos myndigheterna finns brister i

beredskap och medvetenhet om korruption. Regeringen har mot denna bakgrund i april 2016 uppdragit åt Statskontoret att kartlägga hur statliga myndigheter under regeringen arbetar med s.k. visselblåsarfunktioner för att upptäcka misstänkta fall av korruption och vad myndigheternas erfarenheter av sådana funktioner är (Fi2016/01356/SFÖ).

Statskontorets rapporter är en del i myndighetens uppdrag att förse regeringen med relevanta, konkreta och användbara beslutsunderlag för omprövning och effektivisering av den statliga förvaltningen. Under 2015 har så gott som alla departementet anlitat Statskontoret. Av vad som framgår av Statskontorets uppföljningar håller myndighetens rapporter och uppdrag hög kvalitet. Uppföljningar visar också att uppdragen utgör viktiga beslutsunderlag och att de har kommit till nytta i flera sammanhang.

ESV har bistått regeringen och övriga myndigheter med underlag i syfte att utveckla den ekonomiska styrningen, öka effektiviteten samt förbättra den interna styrningen och kontrollen i statsförvaltningen (se även Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 12:4). ESV:s prognoser för statens inkomster och utgifter respektive redovisning av det ekonomiska läget utgör ett väsentligt underlag för Regeringskansliets analyser av statens ekonomi. Vidare är ESV:s revision av EU-medel grunden för regeringens nationella intygande till EU-kommissionen.

*Effektivitetsvinster med administrativ samordning*  
Statlig inköpsamordning syftar till att åstadkomma besparingar för staten genom att samordna statliga myndigheters inköp av varor och tjänster. Totalt förvaltar Kammarkollegiet 1 300 ramavtal och ESV fem stycken. Användningen av Kammarkollegiets ramavtal, mätt i omsättning, ökade från ca 11,8 till ca 13,5 miljarder kronor under 2015. Miljöhänsyn har varit ett särskilt fokus under ramavtalsupphandlingarna för myndigheten under året. ESV påbörjade ramavtalsupphandlingar av ekonomisystem och e-inköp under hösten 2015. Avtalet för e-inköp riktar sig för första gången även till kommuner och landsting.

Kammarkollegiet tillhandahåller tjänster för statliga myndigheters fordringsbevakningar. Jämfört med föregående år har både antalet kunder (från 126 till 132) och kundnöjdheten ökat. Andelen som ansåg att myndighetens

tjänster är bra eller mycket bra steg från 71,5 till 82 procent.

Det interna statliga försäkringssystemet hos Kammarkollegiet ska hålla statens kostnader för skadehantering på en låg nivå. Vidare ska kravet på god säkerhet för statlig utställningsgaranti upprätthållas. En grundläggande verksamhetsförsäkring tecknades 2015 av sammanlagt 211 försäkringstagare. Nivån har varit i stort sett konstant under en längre tid. Genom en förlikning har alla försäkringsanspråk för tågolyckan i Kimstad 2010 tillgodosetts. Av storskadorna kvarstår brandskadan i Mariefred 2014 oregerad. Kammarkollegiet lanserade under 2015 ett metodstöd för riskanalys, som vid årets slut hade använts av 23 statliga myndigheter.

Kammarkollegiets kapitalförvaltning syftar till en trygg förvaltning med god avkastning och låg risk för i huvudsak statlig sektor. Kammarkollegiets tjänster inom kapitalförvaltningen nyttjades 2015 av drygt 400 kunder till ett värde av 174 miljarder kronor, en ökning med fyra miljarder från 2014. Aktieindexkonsortier och ränte- och företagsobligationskonsortier har nått myndighetens mål. Däremot ser inte de aktivt förvaldade aktiekonsortier ut att uppfylla myndighetens mål.

Statens servicecenter har till uppgift att tillhandahålla tjänster avseende administrativt stöd åt myndigheter under regeringen. Syftet är att genom stordriftsfördelar och digitalisering öka effektiviteten och minska administrationskostnaderna. Under 2015 erbjöd myndigheten tjänster inom ekonomi- samt lönerelaterade tjänster. Vid utgången av 2015 var totalt 144 myndigheter och 5 stiftelser anslutna till ett eller flera av myndighetens tjänsteområden, en nettoökning med sex myndigheter. Cirka 30 procent av statens anställda (71 000 personer) omfattades av tjänsterna. Samtliga kundmyndigheter fick en ren revisionsberättelse. Bland de kundmyndigheter som inte fick högsta betyg i ESV:s ekonomiadministrativa värdering var ett fall delvis relaterat till Statens servicecenters leverans. Myndighetens mätningar av kundnöjdhet indikerar att kvaliteten i de lönerelaterade tjänsterna är bra, medan de ekonomirelaterade tjänsterna uppvisar brister. Den kritik som finns gäller bl.a. användarvänligheten i produktionssystemen.

Mätt i löner per årsarbetare har servicecentrets produktivitet inom löneadministrationen minskat med sex procent till 835 löner (exkluderat



sive kundsupport). För hanteringen av leverantörsfakturer har produktiviteten ökat då myndigheten med befintlig personal hanterade en total volymökning på ca 50 000 fakturer. Per årsarbetare var snittet 27 974 fakturer. Användare på myndigheter med fler än 2 000 anställda är generellt mer nöjda än andra. I april 2016 redovisade Statens servicecenter ett regleringsbrevsuppdrag om åtgärder för att minska de administrativa kostnaderna för myndigheter med färre än 100 anställda i samband med användningen av servicecentrets tjänster (Fi2016/01458/SFÖ).

Förordningen (2015:665) om statliga myndigheters användning av Statens servicecenters tjänster trädde i kraft den 1 januari 2016. Förordningen innebär att det blir obligatoriskt för 107 myndigheter att vara anslutna till Statens servicecenters lönerelaterade tjänster senast den 1 januari 2017. Syftet med förordningsregleringen är att påskynda arbetet med att effektivisera statens administration och att frigöra tid för myndigheternas kärnverksamhet.

### **Kvalitet, service och tillgänglighet**

Regeringen gav i januari 2016 Statens servicecenter i uppdrag att analysera och föreslå vilka funktioner inom statliga myndigheter som kan vara lämpliga att bedriva samordnat i staten och utanför storstadsområdena. Uppdraget omfattar främst myndighetsfunktioner där det finns möjligheter till stordriftsfördelar, effektiviseringar och kvalitetsförbättringar genom samordning och koncentration. Uppdraget ska slutredovisas senast den 15 april 2017. Myndigheten delredovisade uppdraget den 1 juni (Fi2016/00274/SFÖ).

Statskontoret redovisade i mars 2016 sitt regeringsuppdrag om att kartlägga de statliga myndigheternas lokalisering (Statskontoret 2016:8). I uppdraget ingick bl.a. att lämna förslag till vägledande utgångspunkter för statliga myndigheters lokalisering.

Regeringen gav den 16 juni E-hälsomyndigheten i uppdrag att lokalisera delar av verksamheten till Kalmar (S2016/04275/FS).

### **4.3.3 Analys och slutsatser**

Den statliga förvaltningen fungerar i huvudsak bra och står sig effektivitetsmässigt väl i ett internationellt perspektiv. Förtroendet för förvaltningen håller en jämn, hög nivå och graden av korruption är låg. Myndigheterna inom utgiftsområdet är överlag väl fungerande. Regeringen ser positivt på det användarorienterade arbetssätt som flera myndigheter tillämpar. Resultat från t.ex. användarundersökningar och en aktiv omvärldsbevakning är viktiga verktyg för att fortsätta utveckla verksamheterna.

Även om den offentliga förvaltningen håller en fortsatt hög nivå har dock Sverige fallit något i Världsbankens mätningar. Det finns också indikationer på att svensk förvaltning inte använder digitaliseringens möjligheter att effektivisera verksamheter fullt ut.

Det finns ett behov av att minska detaljstyrningen till förmån för en mer strategisk styrning som kännetecknas av tillit och förtroende. Detta utesluter dock inte tydligare styrning när så är befogat. Den svenska förvaltningsmodellen bygger på att respektive myndighet i stor utsträckning själv väljer hur en uppgift ska utföras. Samtidigt kräver bl.a. digitaliseringen allt oftare gemensamma lösningar och investeringar. Genom analyser och operativ verksamhet bidrar utgiftsområdets myndigheter till att utveckla en väl balanserad styrning och att den statliga förvaltningen även fortsättningsvis uppfyller de mål som beslutats av riksdagen. För att klara detta behövs ökad samordning, ett tydligt ledarskap och ett medarbetarskap som främjar en god utveckling av den statliga förvaltningen.

## **4.4 Politikens inriktning**

### **Innovativ och samverkande förvaltning**

#### *Agenda 2030*

Det fortsatta arbetet med att genomföra Agenda 2030, både nationellt och internationellt, är prioriterat av regeringen. Agendan är omfattande, vilket ställer krav på att regeringens kommande insatser är verksamhetsanpassade och utformade utifrån en analys för respektive utgiftsområde. Det är viktigt att både statliga och icke-statliga aktörer, t.ex. arbetsmarknadens

parter, forskare, kommuner, näringsliv och civilsamhället engageras och deltar vid genomförandet av agendan. I ett första skede har regeringen tillsatt en delegation, vars arbete regeringen kommer att följa noga.

#### *Myndigheters öppna data*

För att ta tillvara digitaliseringens möjligheter är det viktigt att offentliga data hos myndigheter finns tillgängliga och kan användas. Ett ökat vidareutnyttjande av myndigheters information, i synnerhet genom öppna data, kan bidra till ökad tillväxt och nya jobb, ökad öppenhet och effektiviseringar i förvaltningen. Regeringen avser att fortsätta arbetet med att statliga myndigheter i högre grad ska arbeta med öppna data, bl.a. genom att använda portalen [oppnadata.se](http://oppnadata.se).

### **Rättssäkerhet och effektivitet**

#### *En utvecklad och mer strategisk styrning*

Regeringens tillitsreform syftar till att utveckla och effektivisera den offentliga förvaltningen med tillit som grund och minskad detaljstyrning. Styrningen ska vara strategisk, långsiktig, verksamhetsanpassad och utgå från ett helhetsperspektiv. Tillit och förtroende i balans med uppföljning och kontroll möjliggör ett stort delegerat ansvar till statliga myndighetsledningar som därigenom ges goda förutsättningar att leda och styra sina verksamheter.

Med utgångspunkt i Statskontorets rapport om utvecklat medarbetarskap och ledarskap (Statskontoret 2016:20) avser regeringen att se över vilka ytterligare åtgärder som kan vidtas för att medarbetarnas erfarenhet och kompetens tas till vara i de statliga myndigheterna. Det är också viktigt att myndighetsledningarna verkar för en kultur som är lyhörd, både inåt och utåt, och där medarbetarna uppmuntras att tänka innovativt.

Regeringen har vidare tillsatt en tillitsdelegation som ska arbeta för ökad tillit i styrningen av den offentliga sektorn (dir. 2016:51). Delegationen ska genomföra projekt som främjar idé- och verksamhetsutveckling när det gäller kommunal verksamhet och som omfattar hela styrkedjan, från den nationella nivån till genomförandet i kommuner och landsting.

#### *Förordningsreglering av lönerelaterade tjänster*

Regeringen avser att påskynda arbetet med att effektivisera statens administrativa stödverksamhet och därigenom ge mer tid till myndig-

heternas kärnverksamhet. Utgångspunkten är att stegvis under 2017–2021 utvidga förordningsregleringen av Statens servicecenters lönerelaterade tjänster med lämpliga myndigheter under regeringen.

#### *Myndigheternas lokalförsörjning*

Regeringens målsättning är att fortsätta effektivitetsarbetet avseende lokalförsörjning och minska lokalkostnadernas andel av de totala kostnaderna för statens verksamhet. En av regeringens utgångspunkter är vad Statens servicecenter tar upp om mindre myndigheters lokalförsörjning i en rapport om administrativa kostnader för små myndigheter (Fi2016/01458/SFÖ). Regeringen avser att uppdraga till ESV att ta fram nyckeltal på området.

### **Kvalitet, service och tillgänglighet – statens närvaro och lokalisering**

#### *En ändamålsenlig regional indelning*

Staten ska ta sitt ansvar för ett Sverige som håller ihop. En förutsättning för detta är en ändamålsenlig regional indelning, där enskildas tillgång till offentliga tjänster är oberoende av var i landet man bor. Indelningskommittén har lämnat sitt delbetänkande med förslag för delar av landet på väsentligt färre län och landsting (SOU 2016:48). Enligt kommittéen kan de nya länens och länsstyrelsernas indelning träda i kraft den 1 januari 2018 och de nya landstingen den 1 januari 2019. Regeringen kommer att ta ställning till kommitténs förslag efter att ha hämtat in remissinstansernas synpunkter.

#### *Spridningen av statliga myndigheter ska öka*

I arbetet med ett Sverige som håller ihop avser regeringen vidare under 2017 att fortsätta verka för att öka spridningen av statliga myndigheter över landet. Utgångspunkten är att nya myndigheter i första hand bör lokaliseras utanför Stockholms län. Det är viktigt att det finns arbetstillfällen för tjänstemän och akademiker även utanför de större städerna. Regeringen avser också att fortsätta arbetet med att omlokalisera myndigheter. I det fortsatta arbetet avser regeringen att inrätta en stödfunktion hos Kammarkollegiet för myndigheter som är föremål för omlokalisering. Utöver omlokaliseringar avser regeringen att utveckla myndighetsstyrningen i övrigt, bl.a. med utgångspunkt i en rapport från Statskontoret om statliga

myndigheters lokalisering (Statskontoret 2016:8), så att regionala hänsyn beaktas i större utsträckning. Regeringen har också gett Statens servicecenter i uppdrag att analysera och föreslå vilka funktioner inom de statliga myndigheterna som kan vara lämpliga att bedriva samordnat i staten och utanför storstäderna. Regeringen följer detta uppdrag med stort intresse.

#### *Utvecklad service över hela landet*

Den som inte kan ta del av statliga myndigheters utvecklade service och tjänster över internet ska ändå säkerställas god service i hela landet. I dessa fall är det viktigt att digitaliseringens möjligheter används som ett verktyg för att utveckla den lokala servicen.

Regeringen är positiv till att myndigheter inrättar gemensamma servicekontor när så är lämpligt. Regeringen avser att återkomma med hur den utvecklingen kan främjas ytterligare, i synnerhet för att öka samverkan mellan statliga myndigheter på lokal nivå och kommuner.

## 4.5 Budgetförslag

### 4.5.1 1:1 Statskontoret

**Tabell 4.2 Anslagsutveckling 1:1 Statskontoret**

Tusental kronor				
2015	Utfall	90 379	Anslags-sparande	5 718
2016	Anslag	88 564	Utgifts-prognos	90 365
<b>2017</b>	<b>Förslag</b>	<b>94 266</b>		
2018	Beräknat	96 089 <sup>1</sup>		
2019	Beräknat	99 155 <sup>2</sup>		
2020	Beräknat	101 334 <sup>3</sup>		

<sup>1</sup> Motsvarar 94 271 tkr i 2017 års prisnivå.

<sup>2</sup> Motsvarar 95 304 tkr i 2017 års prisnivå.

<sup>3</sup> Motsvarar 95 306 tkr i 2017 års prisnivå.

#### Ändamål

Anslaget får användas för Statskontorets förvaltningsutgifter och för regeringens behov av vissa förvaltningspolitiska insatser.

## Regeringens överväganden

**Tabell 4.3 Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:1 Statskontoret**

Tusental kronor				
	2017	2018	2019	2020
<b>Anvisat 2016 <sup>1</sup></b>	<b>88 564</b>	<b>88 564</b>	<b>88 564</b>	<b>88 564</b>
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löne- omräkning <sup>2</sup>	2 994	4 759	6 692	8 785
Beslut	-2 507	-2 550	-1 527	-1 561
Överföring till/från andra anslag	5 215	5 316	5 426	5 545
Övrigt		1	0	0
<b>Förslag/ beräknat anslag</b>	<b>94 266</b>	<b>96 089</b>	<b>99 155</b>	<b>101 334</b>

<sup>1</sup> Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

<sup>2</sup> Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2016. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2018–2020 är preliminär.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 3 500 000 kronor per år fr.o.m. 2017 för arbete för en god förvaltningskultur (se avsnitt 5.4). Vidare minskas anslaget med 1 000 000 kronor per år under 2017–2020 för att finansiera Kammarkollegiets stöd till myndigheter i samband med omlokalisering av verksamhet. Anslaget 1:2 *Kammarkollegiet* ökas med motsvarande belopp. Anslaget minskas med 17 000 kronor fr.o.m. 2017 för att bidra till finansiering av reformen nationell digital infrastruktur. Se även utg.omr. 22 avsnitt 4.5.1.

Tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 225 000 kronor 2017.

Regeringen föreslår att 94 266 000 kronor anvisas under anslaget 1:1 *Statskontoret* för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 96 089 000 kronor, 99 155 000 kronor respektive 101 334 000 kronor.

## 4.5.2 1:2 Kammarkollegiet

**Tabell 4.4 Anslagsutveckling 1:2 Kammarkollegiet**

Tusental kronor				
2015	Utfall	50 332	Anslags-sparande	5 509
2016	Anslag	53 334	Utgifts-prognos	54 777
<b>2017</b>	<b>Förslag</b>	<b>60 994</b>		
2018	Beräknat	60 775 <sup>1</sup>		
2019	Beräknat	61 966 <sup>2</sup>		
2020	Beräknat	61 333 <sup>3</sup>		

<sup>1</sup> Motsvarar 59 549 tkr i 2017 års prisnivå.

<sup>2</sup> Motsvarar 59 435 tkr i 2017 års prisnivå.

<sup>3</sup> Motsvarar 57 573 tkr i 2017 års prisnivå.

### Ändamål

Anslaget får användas för Kammarkollegiets förvaltningsutgifter och för förvaltningsutgifter för vissa nämnder. Anslaget får även användas för att bevaka statens rätt och andra allmänna intressen samt vissa mindre skadestånd.

### Kompletterande information

Nämnderna är Fideikommissnämnden, Resegarantinämnden, Statens överklagandenämnd, Statens skaderegleringsnämnd, Skiljenämnden i vissa trygghetsfrågor och Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar.

Med mindre skadestånd avses skadestånd upp till 600 000 kronor enligt 4 § förordningen (1995:1301) om handläggning av skadeståndsanspråk mot staten.

### Budget för avgiftsbelagd verksamhet

**Tabell 4.5 Offentligrättslig verksamhet**

Tusental kronor				
Offentligrättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2015	5 985		17 012	-11 027
Prognos 2016	4 800		17 550	-12 750
Budget 2017	4 850		18 450	-13 600

Den avgiftsbelagda offentligrättsliga verksamheten avser auktorisation av tolkar m.m. och stiftelserätt. Intäkterna disponeras inte av Kammarkollegiet.

**Tabell 4.6 Uppdragsverksamhet**

Tusental kronor			
Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2015	202 008	179 408	22 600
Prognos 2016	202 735	190 535	12 200
Budget 2017	203 500	193 600	9 900

Kammarkollegiets verksamhet finansieras till större delen av avgifter från uppdragsverksamheten, se avsnitt 4.3.2.

### Regeringens överväganden

**Tabell 4.7 Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:2 Kammarkollegiet**

Tusental kronor				
	2017	2018	2019	2020
<b>Anvisat 2016 <sup>1</sup></b>	<b>53 334</b>	<b>53 334</b>	<b>53 334</b>	<b>53 334</b>
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löneomräkning <sup>2</sup>	706	1 818	3 007	4 236
Beslut	6 954	5 623	5 625	3 763
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
<b>Förslag/beräknat anslag</b>	<b>60 994</b>	<b>60 775</b>	<b>61 966</b>	<b>61 333</b>

<sup>1</sup> Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

<sup>2</sup> Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2016. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2018–2020 är preliminär.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 2 823 000 kronor under 2017 och med 1 020 000 kronor per år 2018–2019 för en avropsportal för tolktjänster, m.m. Finansiering sker genom att anslagen 1:5 *Sveriges Domstolar* och 1:1 *Polismyndigheten* under utgiftsområde 4 Rättsväsendet samt anslaget 1:1 *Migrationsverket* under utgiftsområde 8 Migration minskas sammanlagt med motsvarande belopp. Vidare ökas anslaget med 2 000 000 kronor under 2017 och med 2 400 000 kronor under 2018 samt med 2 300 000 kronor per år fr.o.m. 2019 för att förstärka auktorisationsverksamheten i syfte att öka antalet muntliga och skriftliga provtillfällen (se utg.omr. 13 avsnitt 3).

Anslaget ökas även med 1 000 000 kronor per år under 2017–2020 för att ge stöd till myndig-

heter i samband med omlokalisering av verksamhet. Ökningen finansieras genom att anslaget 1:1 *Statskontoret* minskas med motsvarande belopp.

Vidare ökas anslaget med 900 000 kronor per år 2017–2019 för administrationen av statlig ersättning till personer som insjuknat i narkolepsi efter pandemivaccinering. Finansiering sker genom att anslaget 1:8 *Bidrag till psykiatri* under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg minskas med motsvarande belopp.

Anslaget minskas med 61 000 kronor fr.o.m. 2017 för att bidra till finansiering av nationell digital infrastruktur. Se även utg.omr. 22 avsnitt 4.5.1.

Tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 292 000 kronor 2017.

Regeringen föreslår att 60 994 000 kronor anvisas under anslaget 1:2 *Kammarkollegiet* för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 60 775 000 kronor, 61 966 000 kronor respektive 61 333 000 kronor.

**Regeringens förslag:** Regeringen bemyndigas att för 2017 besluta om en kredit i Riksgäldskontoret som inklusive tidigare nyttjad kredit uppgår till högst 250 000 000 kronor för att tillgodose Kammarkollegiets behov av likviditet i samband med inrättande av nya myndigheter.

**Skälen för regeringens förslag:** I avvaktan på ett riksdagsbeslut om anslag för ändamålet anser regeringen att tillgångar och övriga utgifter för nya myndigheters räkning vid anskaffningstillfället tillfälligt bör finansieras från en kredit hos Kammarkollegiet. När en myndighet har bildats bör anskaffningen av tillgångar eller övriga utgifter inklusive ränta regleras genom betalning av krediten.

Krediten har nyttjats med mellan 268 000–38 577 000 kronor under den senaste femårsperioden. Hittills under 2016 har ingen organisationskommitté nyttjat krediten. För vilka nya myndigheter som krediten behöver utnyttjas under 2017, och i vilken utsträckning, är svårt att bedöma. Regeringen föreslår mot denna bakgrund att riksdagen bemyndigar regeringen att för 2017 låta Kammarkollegiet disponera en kredit på räntekonto i Riksgälds-

kontoret på högst 250 000 000 kronor för att tillgodose behovet av likviditet i samband med inrättandet av nya myndigheter.

**Regeringens förslag:** Regeringen bemyndigas att för 2017 besluta om en kredit i Riksgäldskontoret som inklusive tidigare utnyttjad kredit uppgår till högst 100 000 000 kronor för att tillgodose Kammarkollegiets behov av likviditet i det statliga försäkringssystemet.

**Skälen för regeringens förslag:** Kreditramen är avsedd att finansiera enstaka stora skador eller anhopningar av skador. En nyttjad kredit ska återbetalas inom ramen för försäkringssystemet. Om den sammanlagda försäkringsersättningen som Kammarkollegiet ska betala för en enskild skadehändelse överstiger 50 000 000 kronor, ska dock regeringen besluta om hur det överstigande beloppet ska finansieras utanför det statliga försäkringssystemet. Riksdagen har tidigare beslutat om en sådan tillsvidare gällande kredit. Krediten aktualiseras för riksdagens prövning på nytt.

### 4.5.3 1:8 Ekonomistyrningsverket

**Tabell 4.8 Anslagsutveckling 1:8 Ekonomistyrningsverket**

Tusental kronor				
2015	Utfall	148 071	Anslags-sparande	4 432
2016	Anslag	165 517 <sup>1</sup>	Utgifts-prognos	160 382
<b>2017</b>	<b>Förslag</b>	<b>160 999</b>		
2018	Beräknat	173 988 <sup>2</sup>		
2019	Beräknat	164 380 <sup>3</sup>		
2020	Beräknat	166 653 <sup>4</sup>		

<sup>1</sup> Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

<sup>2</sup> Motsvarar 170 826 tkr i 2017 års prisnivå.

<sup>3</sup> Motsvarar 158 146 tkr i 2017 års prisnivå.

<sup>4</sup> Motsvarar 156 869 tkr i 2017 års prisnivå.

### Ändamål

Anslaget får användas för Ekonomistyrningsverkets förvaltningsutgifter och för verksamhetsstöd för den statliga budgetprocessen.

## Kompletterande information

De verksamhetsstöd som avses anges i 26 a § förordningen (1996:1515) med instruktion för Regeringskansliet (RK Statsbudgetsstöd).

## Budget för avgiftsbelagd verksamhet

**Tabell 4.9 Uppdragsverksamhet**

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2015	26 616	23 248	3 368
(varav tjänsteexport)	5 047	4 869	178
Prognos 2016	25 400	27 400	-2 000
(varav tjänsteexport)	3 100	3 200	-100
Budget 2017	20 300	22 700	-2 400
(varav tjänsteexport)	0	0	0

Uppdragsverksamheten avser områdena Ekonomisk styrning, Administrativa system och Tjänsteexport.

## Regeringens överväganden

**Tabell 4.10 Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:8 Ekonomistyrningsverket**

Tusental kronor

	2017	2018	2019	2020
Anvisat 2016 <sup>1</sup>	163 617	163 617	163 617	163 617
Förändring till följd av:				
Pris- och löne- omräkning <sup>2</sup>	2 106	5 173	8 638	12 442
Beslut	-4 724	5 198	6 338	5 121
Överföring till/från andra anslag			-14 213	-14 527
Övrigt				
<b>Förslag/ beräknat anslag</b>	<b>160 999</b>	<b>173 988</b>	<b>164 380</b>	<b>166 653</b>

<sup>1</sup> Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

<sup>2</sup> Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2016. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2018–2020 är preliminär.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 1 900 000 kronor per år fr.o.m. 2017 för att finansiera Ekonomistyrningsverkets arbete kopplat till ansvaret för viss EU-revision, vilket Ekonomistyrningsverket övertog från länsstyrelserna 2009. Anslaget

5:1 Länsstyrelserna m.m. under utgiftsområde 1 Rikets styrelse minskas med motsvarande belopp. Under 2017 och 2018 minskas anslaget med 1 000 000 kronor för en tillfällig finansiering av en ny makromodell vid Konjunkturinstitutet. Anslaget minskas med 17 000 kronor fr.o.m. 2017 för att bidra till finansiering av reformen nationell digital infrastruktur. Se även utg. omr. 22 avsnitt 4.5.1. För att varaktigt finansiera nationella digitala tjänster ökas anslaget med 10 000 000 kronor fr.o.m. 2018.

Tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget minskas med 5 586 000 kronor 2017.

Regeringen föreslår att 160 999 000 kronor anvisas under anslaget 1:8 Ekonomistyrningsverket för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 173 988 000 kronor, 164 380 000 kronor respektive 166 653 000 kronor.

## 4.5.4 1:18 Statens servicecenter

**Tabell 4.11 Anslagsutveckling 1:18 Statens servicecenter**

Tusental kronor

2015	Utfall	Anslags- sparande	
2016	Anslag	3 000	Utgifts- prognos 2 957
<b>2017</b>	<b>Förslag</b>	<b>3 104</b>	
2018	Beräknat	0	
2019	Beräknat	0	
2020	Beräknat	0	

## Ändamål

Anslaget får användas för Statens servicecenters utgifter för särskilda utvecklingsprojekt innefattande bl.a. utlokalisering av myndighetsfunktioner.

## Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 4.12 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2015	297 124	315 225	-18 101
Prognos 2016	361 242	366 041	-4 799
Budget 2017	448 000	448 000	0

Verksamheten vid Statens servicecenter finansieras med avgiftsintäkter från de myndigheter som är anslutna till Statens servicecenter. Statens servicecenter erbjuder tjänster inom ekonomiadministration, löneadministration och e-handel. Fram till dess att myndighetens verksamhet är självfinansierande disponerar myndigheten en räntekontokredit. Vid utgången av 2015 uppgick utnyttjad räntekontokredit till 177 314 000 kronor. Regeringen har satt som mål att Statens servicecenter ska ha sin ekonomi i balans senast 2030 och senast under 2017 på årsbasis nå ett balanserat resultat.

## Regeringens överväganden

Tabell 4.13 Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:18 Statens servicecenter

Tusental kronor

	2017	2018	2019	2020
<b>Anvisat 2016<sup>1</sup></b>	<b>3 000</b>	<b>3 000</b>	<b>3 000</b>	<b>3 000</b>
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löneomräkning <sup>2</sup>	104	169	238	309
Beslut		-3 169	-3 238	-3 309
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
<b>Förslag/beräknat anslag</b>	<b>3 104</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>

<sup>1</sup> Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

<sup>2</sup> Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2016. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2018–2020 är preliminär.

Regeringen föreslår att 3 104 000 kronor anvisas under anslaget 1:18 *Statens servicecenter* för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 0 kronor.





## 5 Statliga arbetsgivarfrågor

### 5.1 Omfattning

Området Statliga arbetsgivarfrågor omfattar personal- och lönepolitiska frågor, såsom löneutveckling, pensionsvillkor, arbets- och anställningsvillkor i offentlig anställning, statlig arbetsrätt och kompetensförsörjning. I området ingår bl.a. frågor om arbetsmiljö och hälsa, jämställdhet, mångfald och värdegrundsarbete inom staten. Till området hör Arbetsgivarverket, Statens tjänstepensionsverk (SPV) och följande nämnder: Statens ansvarsnämnd, Statens tjänstepensions- och grupplivnämnd, Skiljenämnden i vissa trygghetsfrågor, Statens överklagandenämnd, Offentliga sektorns särskilda nämnd, samt Trygghetsstiftelsen – en kollektivavtalsstiftelse.

### 5.2 Mål

Regeringens mål för området Statliga arbetsgivarfrågor är en samordnad statlig arbetsgivarpolitik som säkerställer att kompetens finns för att nå verksamhetens mål.

Målet utgår från den långtgående arbetsgivarpolitiska delegeringen i staten. Arbetsgivarpolitiken utvecklas i samverkan mellan myndigheterna och samordnas av Arbetsgivarverket. För att uppnå målet måste staten vara en attraktiv och föredömlig arbetsgivare. De statliga myndigheterna ska bedriva ett strategiskt arbete med sin kompetensförsörjning. Att de statsanställda avspeglar befolkningens sammansättning har betydelse för legitimiteten och allmänhetens förtroende för den statliga förvaltningen.

Ett respektfullt och värdigt bemötande av allmänheten är av stor vikt för förtroendet.

Regeringen har satt upp följande delmål för de statliga arbetsgivarna.

- Den statliga sektorn ska totalt sett inte vara löneledande.
- Andelen kvinnor på ledande befattningar i staten ska öka.
- Löneskillnaderna mellan kvinnor och män i staten ska minska.
- Andelen anställda i staten med utländsk bakgrund ska öka på alla nivåer.
- Arbetsmiljön i staten ska vara god.
- De statsanställda ska ha kunskap om och förståelse för grundläggande värden i statsförvaltningen och rollen som statstjänsteman.

### 5.3 Resultatredovisning

Den arbetsgivarpolitiska delegeringen i staten är långtgående och följs årligen upp av regeringen.

#### 5.3.1 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

För att följa upp utvecklingen inom verksamhetsområdet i förhållande till regeringens mål och delmål används i huvudsak följande indikatorer:

- myndigheternas arbete med kompetensförsörjningen,
- personalförsörjningsläget i staten,

- utvecklingen av genomsnittliga löner i olika sektorer på arbetsmarknaden,
- andelen kvinnor på ledande befattningar i staten,
- löneskillnaden mellan kvinnor och män i staten,
- andelen anställda med utländsk bakgrund på olika nivåer i staten,
- den genomsnittliga sjukfrånvaron i staten,
- utvecklingen av nybeviljade sjukpensioner i staten,
- utvecklingen av antalet anmälningar enligt det statliga personskadeavtalet (PSA), och
- årets arbetsmiljöundersökning (genomförs vartannat år).

År 2015 var ca 252 400 personer anställda i den statliga sektorn vilket motsvarar 5,6 procent av samtliga sysselsatta på den svenska arbetsmarknaden. Bland samtliga månadsavlönade statsanställda har 94 procent av kvinnorna och 95 procent av männen en heltidsanställning. Heltid är således norm inom statsförvaltningen. I bilaga 1 Statsförvaltningens utveckling ges en övergripande redovisning av personalstrukturen m.m. inom staten.

### 5.3.2 Resultat

#### En samordnad statlig arbetsgivarpolitik

Här redovisas hur myndigheterna inom området och Trygghetsstiftelsen bidragit till regeringens mål att den statliga arbetsgivarpolitiken ska vara samordnad.

#### Arbetsgivarverket

Arbetsgivarverket är både en förvaltningsmyndighet under regeringen och en medlemsorganisation. Arbetsgivarverket har vidare i uppgift att utföra stabsuppgifter åt regeringen.

Den statliga arbetsgivarpolitiken utvecklas genom samverkan mellan Arbetsgivarverkets medlemmar och samordnas av Arbetsgivarverket. Arbetsgivarverket förhandlar och sluter kollektivavtal på statens vägnar för det statliga avtalsområdet. Verket företräder medlemmarna i arbetstvister och svarar för information, rådgivning och utbildning i arbetsgivarfrågor.

Alla statliga myndigheter som har arbetsgivaransvar är medlemmar i Arbetsgivarverket. Enligt Arbetsgivarverkets årsredovisning företrädde verket därutöver 25 icke-obligatoriska medlemmar med anknytning till det statliga området.<sup>8</sup> Dessa medlemmar har sammanlagt drygt 5 000 anställda, vilket utgör ca 2 procent av samtliga anställda hos Arbetsgivarverkets medlemmar. Vidare har Arbetsgivarverket serviceavtal med riksdagen och dess myndigheter samt med Kungliga Hovstaterna. Arbetsgivarverket ger därutöver service till vissa nordiska myndigheter, sammanlagt tre arbetsgivare (att jämföra med fyra 2014).

Arbetsgivarverket är en avgiftsfinansierad myndighet vars verksamhet finansieras av medlemsavgifter. Medlemsavgiften har de senaste åren uppgått till 0,085 procent av respektive medlems bruttolönesumma. År 2015 uppgick intäkterna av medlemsavgifter och serviceavgifter till ca 85 miljoner kronor, att jämföra med ca 81,7 miljoner kronor 2014. Totalt uppgick intäkter och avgifter och andra ersättningar till ca 93,9 miljoner kronor 2015, att jämföra med ca 90 miljoner kronor 2014.

#### Avtal

Av de tre nuvarande ramavtalen om löner m.m. för arbetstagare inom det statliga avtalsområdet (RALS) gäller ett tills vidare och två år tidsbegränsade. Med Sveriges akademikers centralorganisation (Saco-S) gäller RALS sedan 2010 tills vidare.<sup>9</sup> Med Seko, service- och kommunikationsfacket samt med Offentliganställdas Förhandlingsråds förbundsområden inom det statliga förhandlingsområdet sammantagna (OFR/S,P,O) gäller avtalen t.o.m. den 30 september 2016.<sup>10</sup>

År 2015 har präglats av fortsatta förhandlingar om ett nytt statligt tjänstepensionsavtal. I november 2015 slöts en överenskommelse om Pensionsavtal för arbetstagare inom det statliga avtalsområdet 2016 (PA 16) mellan Arbetsgivarverket å ena sidan, och Saco-S och Seko å den andra sidan. I februari 2016 träffades en överens-

<sup>8</sup> Medlemskapet för Business Sweden avser endast handelskontoren. Zornsamlingarnas status har tydliggjorts under 2015. Tidigare var Zornsamlingarna obligatorisk medlem hos Arbetsgivarverket men nu räknas de till de icke-obligatoriska.

<sup>9</sup> RALS 2010-T.

<sup>10</sup> RALS 2013–2016.

kommelse mellan ovan angivna parter och OFR/S,P,O om anslutning av OFR/S,P,O till avtal och förhandlingsprotokoll med anledning av det träffade pensionsavtalet PA 16.

I april 2016 slöt parterna på det statliga avtalsområdet ett nytt ramavtal för samverkan, Samverkan för framtiden, som träder i kraft den 1 januari 2017.

#### *Uppföljning av vissa avtal*

Sedan den 1 november 2013 gäller det särskilda villkorsavtalet för vissa statliga anställningar (VASA). Syftet med avtalet är att tillhandahålla en gemensam och ändamålsenlig villkorsreglering för de tidsbegränsade anställningar som ingås med stöd av anställningsförordningen (1994:373) för att främja arbetsmarknadspolitiska mål. Avtalet är avsett att tillämpas på tidsbegränsade anställningar hos arbetsgivaren av en och samma arbetstagare enligt avtalets tillämpningsområde under en maximal sammanlagd tid om tolv månader. I september 2015 fanns det 42 anställningar där VASA tillämpades, att jämföra med 26 anställningar i september 2014.

Sedan den 1 april 2014 gäller avtalet rörande villkor för tidsbegränsad anställning som studentmedarbetare. Syftet med avtalet är att underlätta för studerande på universitets- och högskolenivå att under terminerna få anställning inom det statliga avtalsområdet, parallellt med att de bedriver studier. Genom detta avtal kan statliga verksamheter också underlätta framtida rekryteringar av färdigutbildade akademiker. I september 2015 fanns det 29 anställningar enligt studentmedarbetaravtalet, att jämföra med 14 anställningar i september 2014.

#### *Styrmodell och prioriteringar*

År 2015 var det sista året på den tidigare gemensamma strategin för den statliga arbetsgivarpolitiken. Strategins fem långsiktiga prioriteringar, se nedan, var direkt styrande för Arbetsgivarverkets verksamhet.

- En tydlig arbetsgivarpolitik leder till en effektiv verksamhet.
- Verksamheternas behov av utveckling styr kompetensförsörjningen.
- Våra avtal bidrar till en effektiv verksamhet.
- Ledarskap och medarbetarskap i samspel utvecklar verksamheten.

- En god arbetsmiljö främjar verksamhetsutveckling.

För att styra vilka övergripande arbetsgivarpolitiska områden och därmed vilka aktiviteter i handlingsplanen som bör prioriteras 2015 hade Arbetsgivarverkets styrelse fastställt följande fokusområden; ett längre arbetsliv, arbetsgivarrollen, och sifferlösa tillsvidareavtal.

Prioriteringarna följs upp genom att använda indikatorer som mäts med hjälp av de årliga medlemsundersökningarna samt genom Arbetsgivarverkets konjunkturbarometer och lönestatistik.

I november 2015 beslutade Arbetsgivarkollegiet om en ny arbetsgivarpolitisk strategi för 2016–2020 där visionen Arbetsgivare för framtiden – statens kompetens utvecklar samhället, ska fungera som ledstjärna i en fördjupad arbetsgivarpolitisk samverkan.

#### *Medlemsorganisationen*

Arbetet med att utveckla formerna för den nya medlemsorganisationen som trädde i kraft under hösten 2014 fortsatte under 2015.

Förändringen innebär en ny indelning i fem sektorer och tre medlemsråd. Medlemsråden ska vara rådgivande till Arbetsgivarverkets styrelse. Den nya strukturen syftar till att fördjupa arbetsgivarverksamheten och att förtydliga och förstärka medlemmarnas inflytande inom medlemsorganisationen.

#### *Medlemsundersökningar*

De årliga medlemsundersökningarna riktar sig till medlemschefer respektive medlemsföreträdare (personalchefer eller motsvarande) och mäter bedömningar om Arbetsgivarverkets verksamhet och indikatorer för de fem långsiktiga prioriteringarna.

Svarsfrekvensen uppgår 2015 till 40 procent för medlemscheferna (57 procent för 2014) och till 72 procent för medlemsföreträdarna (76 procent för 2014).

Utöver de årliga medlemsundersökningarna utvärderas också Arbetsgivarverkets olika arrangemang, möten och utbildningar kontinuerligt av deltagarna.

#### **Statens tjänstepensionsverk**

Statens tjänstepensionsverk (SPV) ansvarar för frågor som rör den statliga tjänstepensioneringen och statens tjänstegrupplivförsäkring. Hur

SPV:s verksamhet finansieras framgår av avsnitt 5.5.2.

Under 2015 har SPV arbetat med att implementera regler enligt tolkningar av Pensionsnämnden PA 03 i it-systemen, att utveckla funktionen för försäkringskvalitet för att säkerställa information som lämnats i exempelvis pensionsbesked och på Minpension.se, samt att göra anpassningar för att hantera ändringen av den s.k. PISA-förordningen och för att administrera vissa förmåner enligt avtal om omställning. SPV har under 2015 även arbetat med införandet av det nya statliga tjänstepensionsavtalet PA 16 och uppdaterat föreskrifterna om lämnande av uppgifter till systemet för automatisk matrikelföring.

#### *Den statliga försäkringsmodellen*

SPV har det övergripande ansvaret för att försäkringstekniskt korrekta kostnader beräknas för statliga tjänstepensioner och liknande förmåner. I detta ingår att SPV med tillgängligt underlag ska påföra arbetsgivarna rätt premier utifrån ett statsfinansiellt perspektiv.

Premierna fastställs inom ramen för en statlig försäkringsmodell med en fiktiv försäkringsrörelse. Beräkningarna sker enligt försäkringstekniska riktlinjer som beslutas av SPV.

De premier som myndigheterna och andra berörda arbetsgivare betalar till SPV och de förmåner som SPV betalar ut, redovisas på inkomstitel 5211 *Statliga pensionsavgifter* respektive belastar anslaget 1:5 *Statliga tjänstepensioner m.m.* Förmånerna ska finansieras fullt ut inom ramen för försäkringsrörelsen. För ett enskilt budgetår finns dock ingen direkt koppling mellan utgifterna på anslaget och inkomsterna på inkomstiteln. Detta beror på att premierna avser beräknade pensionskostnader för aktiv personal, medan anslaget belastas med de förmåner som under året betalas ut till pensionärer och andra förmånstagare.

Den ekonomiska ställningen i försäkringsrörelsen framgår av konsolideringsgraden, dvs. tillgångarna i förhållande till skulderna. De mycket låga räntenivåerna för tioåriga statsobligationer och lång realränteobligation under inledningen av 2015 föranledde SPV:s styrelse att se över sin konsolideringspolicy, sina premienivåer och sitt konsolideringsmål. För att hålla premienivån stabil och förutsägbar för myndigheterna fastställde SPV ett långsiktigt mål, som innebär att konsolideringsgraden vid utgången

av 2018 ska uppgå till minst 106 procent. Konsolideringsgraden i sparrörelsen uppgick till 103,6 procent vid utgången av 2015 (103,8 procent för 2014).

#### *Prestationer*

För att SPV bl.a. ska kunna lämna korrekt pensionsinformation till individen om dennes pension är det nödvändigt att SPV har aktuella anställningsuppgifter. SPV ska svara för en automatisk matrikelföring av dem som omfattas av statliga tjänstepensionsbestämmelser. Som ett mått på kvaliteten i matrikelregistret redovisar SPV den s.k. aktualiseringsgraden som beskriver andelen personer för vilka anställningsuppgifterna är korrekta och uppdaterade. Aktualiseringsgraden har ökat under de senaste åren och uppgick till ca 96 procent för 2015 (att jämföra med knappt 86 procent för 2009).

Driftkostnaderna jämförs sedan flera år tillbaka med tjänstepensionsföretaget Alecta. Jämförelsen görs utifrån aktörernas respektive driftkostnadsprocent, vilket är ett nyckeltal som sätter driftkostnaderna i relation till premieinkomsterna. SPV:s driftkostnadsprocent har minskat från 3,1 till 2,4 procent mellan 2014 och 2015, medan trenden för Alectas driftkostnadsprocent är marginellt ökande, från 1,5 till 1,6 procent. Driftkostnadsprocent är dock ett trubbigt nyckeltal eftersom premieinkomsterna kan fluktuera mellan olika år, exempelvis beroende på ändringar i de försäkringstekniska antagandena och premiergleringar av engångskaraktär.

När det gäller säkerheten i form av andelen felaktiga utbetalningar är SPV:s mål att alla statliga utbetalningar till minst 99 procent ska vara korrekta med 90 procents säkerhet. Resultatet ackumuleras över tid. Den ackumulerade felprocenten var 2,4 procent under både 2014 och 2015. Nivån är dock inte tillräckligt låg för att SPV:s eget uppsatta mål ska nås. Precis som tidigare år gäller en stor andel av felen belopp under 50 kronor. SPV startade ett arbete med att förfina kontrollen av utbetalningar under 2015. En utveckling av systemstödet för utbetalningar skapade bättre förutsättningar att särredovisa resultatet för den statliga pensionsverksamheten och SPV kunde i årsredovisningen för 2015 redovisa enbart utbetalningar avseende den statliga verksamheten, jämfört med tidigare år då alla pensionsutbetalningar redovisats i sin helhet.

SPV hanterar återkrav som beror på att för mycket pension eller ersättning betalats ut. Under 2015 har SPV gjort en insats för att åtgärda rättningar av fel som följer av regelstyrda systemförändringar och regel Anpassningar i systemstöden. Detta bidrar till att belopp möjliga att återkräva utifrån för mycket utbetald pension ökat i jämförelse med 2014, från cirka 9,3 miljoner kronor till 13,5 miljoner kronor. Dock har insatsen fortlöpt sedan andra halvan av 2014, varför ökningen också var relativt stor mellan åren 2013 och 2014. Jämfört med 2013 har möjliga återkrav utifrån fel orsakade av SPV ökat med cirka en halv miljon kronor. Ökningen beror på att felen i genomsnitt inneburit högre återkravsbelopp under de senaste två åren jämfört med 2013. I antal har dock mängden möjliga återkrav utifrån fel som orsakats av SPV nästan halverats jämfört med 2013 (60 återkrav 2013, 31 återkrav 2015).

Resultatet av SPV:s årliga kontroll av vissa utbetalda pensionsförmåner mot Skatteverkets inkomstuppgifter visar på att antalet kontrollerade förmåner och återkrävda belopp minskat sedan kontrollen infördes 2010. Detta beror främst på att den totala andelen ärenden minskat. År 2015 kontrollerades 568 förmåner och ca 1,4 miljoner kronor återkrävdes, att jämföra med 2010 då 1 169 förmåner kontrollerades och 9,2 miljoner kronor återkrävdes. Kontrollerade förmåner avser det senast fastställda inkomståret, dvs. att kontroll genomförd av SPV 2015 avser inkomstår 2013.

*Pensionsinformation, kundnöjdhet och samverkan*  
SPV har under 2015 fortsatt att utveckla nya digitala tjänster och arbetat med att förbättra pensionsinformationen. Under 2015 utvärderades effekten av flera informationssatsningar inom ramen för Nöjd Kund Index och webbplatsen fick höga betyg. SPV har även varit aktivt i framtagandet av gemensamma webbaserade bransch- och myndighetslösningar som Minpension.se.

SPV gör årligen mätningar av hur nöjda målgrupperna är med de tjänster och den service som verket står för. Den övergripande nöjdheten bland arbetsgivarna uppgick till 84 på en 100-gradig skala, att jämföra med 87 för 2014. Nöjdheten bland de statligt anställda har uppmätts till 66, vilket är oförändrat jämfört med 2014. Nöjdheten bland pensionärer har ökat något och uppgår till 77, att jämföra med 75 för

2014. SPV uppfyller vidare de serviceåtaganden som myndigheten satt upp som mål.

Samverkan inom det s.k. Myndighetsnätverket i Sundsvallsregionen fortsätter att utvecklas. Under hösten 2015 genomfördes en utvärdering av myndighetsnätverket och utvärderingen talar för att nätverket fungerar väl, verkar kostnads-sparande och skapar ett mervärde vid rekrytering.

#### *Statlig pensionsverksamhet m.m.*

Området Statlig pensionsverksamhet m.m. inrymmer bl.a. administrationen av de förmånsbestämda pensionerna enligt statliga tjänstepensionsbestämmelser och den statliga tjänstegrupplivförsäkringen. Verksamheten står för drygt två tredjedelar av SPV:s omsättning och ska bedrivas med full kostnadstäckning över tid. Verksamhetsutfallet för 2015 var positivt och uppgick till cirka 15 miljoner kronor.

#### *Inomstatliga pensionsuppdrag*

För att underlätta de administrativa processer som myndigheterna ska hantera i samband med tjänstepensioneringar kan SPV erbjuda en enklare pensionshantering för de myndigheter som efterfrågar detta. Denna verksamhet har utvecklats ytterligare under året. I december 2015 var 178 myndigheter som sammanlagt omfattar ca 184 000 statligt anställda anslutna till tjänsten. Avgifterna har successivt kunnat sänkas sedan 2010, i takt med ökad anslutningsgrad och fr.o.m. den 1 januari 2016 har avgifterna sänkts med ytterligare ca 15 procent. Verksamhetsområdet ska bedrivas med full kostnadstäckning. Verksamhetsutfallet för området Inomstatliga pensionsuppdrag blev ett underskott om 116 000 kronor.

#### *Pensionsverksamhet på uppdrag*

SPV bedriver uppdragsverksamhet enligt den affärsstrategi som regeringen fastställde i enlighet med förslag från SPV (S2011/00054/ESA).

Uppdragsverksamheten inrymmer bl.a. administrationen av de premiebestämda pensionerna enligt det statliga tjänstepensionsavtalet. Ungefär en tredjedel av SPV:s omsättning hänförs till denna verksamhet. Målet för verksamheten är att generera ett verksamhetsutfall, exklusive ränteintäkter avseende balanserade vinstmedel, som på fem år motsvarar minst sex procent av verksamhetens intäkter. Områdets ekonomiska resultat 2015 bidrar till att detta mål nås för femte året i följd.

### Nämndmyndigheter inom området

Till området hör fyra nämndmyndigheter, som prövar vissa frågor inom den delegerade statliga arbetsgivarpolitiken.

#### Statens ansvarsnämnd

Statens ansvarsnämnd prövar frågor om disciplinansvar, åtalsanmälan, avskedande, avstängning och läkarundersökning med tvång beträffande statligt anställda i högre befattningar. Till denna krets hör bl.a. myndighetschefer, domare, åklagare och professorer.

Under 2015 hade nämnden fem sammanträden och därutöver har vissa beslut fattats per capsulam. Av tabell 5.1 framgår utvecklingen av antalet anmälningssaken som inletts i behörig ordning de senaste tre åren.

**Tabell 5.1 Ärenden vid Statens ansvarsnämnd 2013–2015**

Antal ärenden	2013	2014	2015
Pågående ärenden	1	0	4
Inkomna ärenden	11	13	8
Avgjorda ärenden	12	9	11
– varav avsked/avstängning	0	0	2
– varav läkarundersökning	0	0	0
– varav åtalsanmälan	1	1	2
– varav disciplinansvar	3	1	3
– varav avskrivna ärenden	8	7	4
<b>Kvarstående ärenden</b>	<b>0</b>	<b>4</b>	<b>1</b>

Källa: Statens ansvarsnämnd.

Svea hovrätt utför administrativa uppgifter åt nämnden. Förvaltningsutgifter avseende Statens ansvarsnämnd belastar anslaget 1:4 *Arbetsgivarpolitiska frågor*.

#### Statens tjänstepensions- och grupplivnämnd

Statens tjänstepensions- och grupplivnämnd utövar vissa befogenheter som tillkommer arbetsgivaren enligt statliga pensionsbestämmelser i deras lydelse den 31 december 1991 eller tidigare. Nämnden prövar vidare vissa frågor enligt den statliga grupplivförsäkringen.

Tvister rörande den statliga grupplivförsäkringen avgörs av Skiljenämnden för grupplivfrågor, som bildas av ledamöterna i Statens tjänstepensions- och grupplivnämnd.

Under 2015 sammanträdde nämnden tre gånger. Av tabell 5.2 framgår hur många ärenden som nämnden avgjort under de senaste tre åren.

**Tabell 5.2 Ärenden vid Statens tjänstepensions- och grupplivnämnd 2013–2015**

Antal ärenden	2013	2014	2015
Pågående	0	0	0
Inkomna	11	9	10
Avgjorda	11	9	10
– varav grupplivärenden	11	9	10
– varav pensionsärenden	0	0	0
<b>Kvarstående ärenden</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>

Källa: Statens tjänstepensions- och grupplivnämnd.

SPV utför administrativa och handläggande uppgifter åt nämnden. Förvaltningsutgifter avseende Statens tjänstepensions- och grupplivnämnd belastar anslaget 1:4 *Arbetsgivarpolitiska frågor*.

#### Skiljenämnden i vissa trygghetsfrågor

Skiljenämnden i vissa trygghetsfrågor har till uppgift att pröva frågor om tvister om tillämpningen av avtalet om ersättning vid personskada (PSA). Skiljenämnden prövar vidare överklaganden av beslut av Kammarkollegiet om bl.a. ersättning vid skada i skolan eller vid arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Skiljenämnden prövar även andra frågor i den utsträckning det framgår av avtal, andra författningar eller beslut.

Av tabell 5.3 framgår hur många ärenden som prövats av skiljenämnden under de senaste tre åren.

**Tabell 5.3 Ärenden vid Skiljenämnden i vissa trygghetsfrågor 2013–2015**

Antal ärenden	2013	2014	2015
Pågående	49	53	91
Inkomna	114	150	171
Återförvisade	3	3	0
Avgjorda (i sak)	95	96	192
– varav PSA	53	47	120
– varav författningsreglerade	42	49	72
Avgjorda (övriga)	12	13	12
<b>Kvarstående ärenden</b>	<b>53</b>	<b>91</b>	<b>58</b>

Källa: Skiljenämnden i vissa trygghetsfrågor.

Som framgår av tabellen har antalet inkomna ärenden ökat under 2014 och 2015. Under 2015 hade skiljenämnden tolv sammanträden, vilket är tre fler än 2014 och 2013, för att hantera ökningen av antalet ärenden och den ärendebalans som uppstod 2014.

Kammarkollegiet utför administrativa och handläggande uppgifter åt skiljenämnden.

Förvaltningsutgifter avseende skiljenämnden belastar anslaget 1:2 *Kammarkollegiet*. Kostnaderna för skiljenämnden uppgick 2015 till 1 355 000 kronor.

#### Statens överklagandenämnd

Statens överklagandenämnd (SÖN) prövar överklaganden av beslut i anställningsärenden i statsförvaltningen med undantag av universitets- och högskolesektorn.<sup>11</sup> Nämnden prövar även överklaganden av beslut om utbildning i skydd mot olyckor (övriga ärenden) och beslut som rör totalförsvarspliktiga (försvarsmaktsärenden).

Under 2015 hade SÖN 20 sammanträden. Nämnden har som mål att ett ärende ska vara avgjort senast tre månader från ankomstdagen. Måluppfyllelsen för 2015 var 95 procent, att jämföra med 95 procent för 2014 och med 93 procent för 2013.

Av tabell 5.4 framgår antalet inkomna och avgjorda ärenden under de senaste tre åren samt hur många av dessa som bifallits.

**Tabell 5.4 Ärenden vid Statens överklagandenämnd 2013–2015**

Antal ärenden	2013	2014	2015
<b>Anställningsärenden och övriga ärenden</b>			
Inkomna	1 515	1 182	1 517
Avgjorda	1 433	1 198	1 541
– varav bifall	19	28	36
<b>Försvarsmaktsärenden</b>			
Inkomna	404	255	213
Avgjorda	450	307	229
– varav bifall	0	6	0

Källa: Statens överklagandenämnd.

Kammarkollegiet utför administrativa och handläggande uppgifter åt SÖN. Förvaltningsutgifter avseende nämnden belastar anslaget 1:2 *Kammarkollegiet*. Kostnaderna för SÖN uppgick 2015 till 4 045 000 kronor.

#### Offentliga sektorns särskilda nämnd

Offentliga sektorns särskilda nämnd, även kallad SHA-nämnden, tillkom genom det s.k. särskilda huvudavtalet den 29 november 1976 för den

offentliga sektorn (SHA). Avtalet ansluter till arbetsrättsreformen den 1 januari 1977 (prop. 1975/76:105). På begäran av förhandlande part ska nämnden i sitt utlåtande ange om den anser att ett kollektivavtal i något visst ämne skulle kränka den politiska demokratin.

SHA-nämnden består av representanter för arbetsgivar- respektive arbetstagersidan samt riksdagen. Nämnden har hittills endast behandlat ett ärende, som avgjordes den 6 december 1995. Förvaltningsutgifter avseende SHA-nämnden belastar anslaget 1:4 *Arbetsgivarpolitiska frågor*.

#### Trygghetsstiftelsen – en kollektivavtalsstiftelse

Trygghetsstiftelsen bildades av staten och de statsanställdas huvudorganisationer 1990 i samband med att parterna på det statliga avtalsområdet enades om trygghetsavtalet för statligt anställda. Den 1 januari 2015 ersattes trygghetsavtalet av avtal om omställning. Trygghetsstiftelsen har fått i uppdrag att bedriva verksamhet enligt det nya avtalet.

Trygghetsstiftelsens verksamhet finansieras genom avgifter från statliga myndigheter och andra arbetsgivare som omfattas av avtalet om omställning. Avgifterna fastställs genom centrala kollektivavtal mellan områdets parter. Den totala avgiften för stiftelsen var oförändrad 2015 och uppgick till 0,3 procent av arbetsgivarnas lönesummor. Avgiften uppgick till 302 miljoner kronor 2015, jämfört med 292 miljoner kronor 2014.

#### Anmälda till Trygghetsstiftelsen

När en statsanställd blir uppsagd på grund av arbetsbrist eller innehaft en tidsbegränsad anställning som löpt ut och som omfattas av avtalet om omställning skickas en anmälan till Trygghetsstiftelsen. Det gäller även när någon till följd av omlokalisering väljer att inte följa med till den nya orten och därför säger upp sig.

<sup>11</sup> Överklagade anställningar inom denna sektor prövas av Överklagandenämnden vid högskolan.

**Tabell 5.5 Anmälda till Trygghetsstiftelsen 2013–2015**

Anmälda till Trygghetsstiftelsen	2013	2014	2015
Antal	2 278	2 124	2 189
Kvinnor	51 %	52 %	49 %
Män	49 %	48 %	51 %
Tillsvidareanställda	37 %	33 %	25 %
Tidsbegränsat anställda	63 %	67 %	75 %
Snittålder	41 år	41 år	39 år

Källa: Trygghetsstiftelsen.

Som framgår av tabell 5.5 ökade antalet anmälda till Trygghetsstiftelsen under 2015 efter att ha minskat mellan 2013 och 2014. Den tillfälliga minskningen 2014 förklaras av att staten genomförde få större förändringar under det året men att antalet större förändringar ökade igen under 2015. Andelen kvinnor respektive män som anmäls är relativt jämn, men under de senaste tio åren är det endast under 2012 och 2015 som andelen män har varit större än andelen kvinnor.

Snittåldern för dem som anmäldes till Trygghetsstiftelsen har sjunkit och uppgick till 39 år under 2015. Den låga snittåldern beror på att många som anmäls är personer under 35 år som lämnar tidsbegränsade anställningar inom universitets- och högskolesektorn.

Vid utgången av 2015 var det totalt 4 089 personer som anmäls till Trygghetsstiftelsen, som omfattas av avtalen och som inte fått en permanent lösning på sin situation. Det är betydligt färre jämfört med utgången av 2014 och 2013, då antalet uppgick till 4 815 personer respektive 4 894 personer. Minskningen beror på den tidsgräns om sju år som infördes i trygghetsavtalet 2008 och som tillämpades första gången 2015. Under 2015 lämnade 514 personer avtalet i samband med att tidsgränsen om sju år inföll. Av de 4 089 personerna som var anmälda hos stiftelsen hade 52 procent en tillfällig lösning eller var i målinriktad åtgärd.

#### *De som lämnade Trygghetsstiftelsen*

De som lämnar Trygghetsstiftelsen har antingen fått en permanent lösning eller så har tidsgränsen för trygghetsavtalet respektive ramtiden för avtalet om omställning infallit, vilket innebär att de inte längre omfattas av stiftelsens verksamhet.

**Tabell 5.6 De som lämnat Trygghetsstiftelsen 2013–2015**

Lämnat Trygghetsstiftelsen	2013	2014	2015
Totalt antal	1 991	2 124	2 955
Antal inom tidsgräns/ramtid	1 991	2 124	2 441
Kvinnor	53 %	53 %	52 %
Män	47 %	47 %	48 %
Nytt arbete/startat eget företag	51 %	50 %	50 %
Avböjt kontakt	33 %	34 %	38 %
Pension	11 %	9 %	8 %
Övrigt	5 %	7 %	4 %
Snittålder	45 år	44 år	42 år

Källa: Trygghetsstiftelsen.

Av de 2 955 personer som lämnade Trygghetsstiftelsen under 2015, inföll tidsgränsen för 514 personer. Trygghetsstiftelsen har räknat bort dessa i sin redovisning av de som lämnade stiftelsen för att resultatet för 2015 ska vara jämförbart med tidigare år.

Av de 2 441 personer som lämnade Trygghetsstiftelsen av annan anledning än att de uppnått tidsgränsen, fick 50 procent ett nytt arbete eller startade eget företag. Det är samma nivå som tidigare år. Andelen som avböjt kontakt har fortsatt att öka och uppgick 2015 till 38 procent. Enligt Trygghetsstiftelsens enkätundersökningar har nio av tio i den gruppen fått ett nytt arbete men inte meddelat stiftelsen var de fått arbetet. Andelen som gick i pension har minskat de senaste åren och utgjorde 8 procent under 2015. Det var fortsatt en större andel kvinnor än män som lämnade Trygghetsstiftelsen. Majoriteten av de som har lämnat Trygghetsstiftelsen var tidigare anställda inom universitets- och högskolesektorn.

Av de som lämnat en tillsvidareanställning fick 73,4 procent under 2015 ett nytt arbete eller en annan lösning innan uppsägningstidens slut. Det kan jämföras med 76,8 procent för 2014. Av de personer som lämnat en tidsbegränsad anställning fick 84,2 procent under 2015 en lösning inom nio månader från att deras anställning löpte ut. Detta kan jämföras med 83,5 procent under 2014. Trygghetsstiftelsen har målsättningen att 75 procent av de som anmäls ska ha fått en lösning innan de angivna tiderna. Stiftelsen har därmed inte nått sin målsättning för de som lämnat en tillsvidareanställning, men överträffat målsättningen för de som lämnat en tidsbegränsad anställning.



### Nöjdheten med Trygghetsstiftelsens stöd

Trygghetsstiftelsens undersökningar visar på en hög nöjdhet hos de som tagit del av stiftelsens stöd. Under 2015 tyckte 88 procent att stödet bidragit till att öka deras förutsättningar att nå en ny sysselsättning. Stiftelsen har därmed nått sin målsättning att minst 80 procent av de som tagit del av stödet ska vara nöjda.

### En attraktiv och föredömlig arbetsgivare

Verksamhetens behov av utveckling styr kompetensförsörjningen i myndigheterna.

Viktiga kanaler för myndigheterna i detta arbete är bl.a. Arbetsgivarverkets rapporter och webbplats som bl.a. har en söktjänst för lediga jobb i statsförvaltningen. Under 2015 hade sidan drygt 200 000 unika besökare, att jämföra med ca 194 000 år 2014.

Under 2015 har Arbetsgivarverket tillsammans med sina medlemmar påbörjat arbetet med att ta fram ett stöd som ska kunna användas i olika typer av profilering av staten som attraktiv arbetsgivare. Det ska även kunna användas för medlemmarnas kompetensförsörjning, enskilt eller tillsammans.

### En strategisk kompetensförsörjning i staten

#### Åldersstrukturen i staten

Under 2016–2025 beräknas ca 55 000 personer i statsförvaltningen uppnå sin pensionsålder. I denna grupp finns ett antal individer (knappt 5 000 personer) som uppnådde sin pensionsålder enligt gällande tjänstepensionsavtal före 2015, men som kvarstår i anställning. Det finns således en generationsväxling att hantera.

För att följa utvecklingen i detta avseende används uppgifter om åldersstrukturen i staten.

**Diagram 5.1 Andelen anställda inom olika åldersgrupper i staten 2010 och 2015**

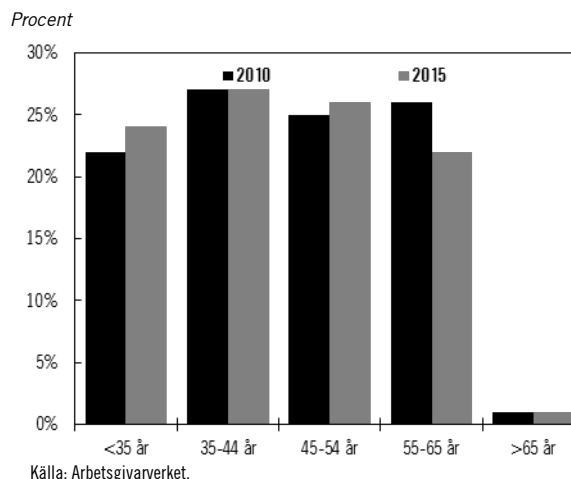


Diagram 5.1 visar att den totala andelen anställda under 35 år har ökat med två procentenheter mellan 2010 och 2015 från 22 till 24 procent. Nedbrutet per kön har andelen män under samma period ökat från 22 till 25 procent och andelen kvinnor ökat från 22 till 23 procent i denna åldersgrupp.

Avseende åldersgruppen 35–44 år har den totala andelen legat oförändrad mellan 2010 och 2015. Andelen kvinnor i denna åldersgrupp har ökat från 27 till 28 procent medan andelen män har minskat från 26 till 25 procent.

Andelen kvinnor i åldersgruppen 45–54 år har ökat något från 25 till 26 procent medan andelen män är oförändrad och uppgår till 25 procent. Den marginella förändringen avseende kvinnorna återspeglas i statistiken över den totala andelen statsanställda i åldersgruppen, som ökat en procentenhet jämfört med föregående år, från 25 till 26 procent.

Beträffande andelen anställda i åldersgruppen 55–65 år mellan 2010 och 2015 har denna minskat med fyra procentenheter från 26 till 22 procent. Detta gäller både totalt sett och för män respektive kvinnor.

Genomsnittsåldrarna för kompetenskategorierna lednings-, kärn- och stödkompetens avseende samtliga anställda framgår av tabell 5.7.

**Tabell 5.7 Genomsnittsålder för respektive kompetenskategori och för samtliga anställda 2015**

Genomsnittsålder			
	Alla	Kvinnor	Män
Ledningskompetens	49	49	49
Kärnkompetens	43	43	43
Stödkompetens	46	46	46
<b>Samtliga</b>	<b>44</b>	<b>44</b>	<b>44</b>

Källa: Arbetsgivarverket.

Skillnaden i genomsnittsålder mellan könen är liten. Mycket små förändringar har skett vid en jämförelse mellan 2015 och föregående år.

#### *Medianåldern för pensionsavgångar är 65 år*

Medianåldern för när statsanställda avgår med pension är 65 år, vilket den har varit sedan 2008 för både kvinnor och män. Pensionsavgångar inkluderar förmånerna ålderspension, sjukpension och pensionsersättning.

Färre statsanställda fortsätter att arbeta efter 67-årsdagen. Antalet anställda som är 67 år eller äldre minskade från 2014 till 2015, från 1 731 personer 2014 till 1 649 personer 2015. Dock ökade antalet från 2013 till 2014.

Fördelningen efter kompetenskategori och kön framgår av tabell 5.8.

**Tabell 5.8 Antal anställda 67 år eller äldre fördelade efter kompetenskategori och kön 2013–2015**

Antal			
	2013	2014	2015
Ledningskompetens	36	48	63
– varav kvinnor	11	15	21
– varav män	25	33	42
Kärnkompetens	1 042	1 168	1 124
– varav kvinnor	330	365	357
– varav män	712	803	767
Stödkompetens	247	315	255
– varav kvinnor	145	152	130
– varav män	102	163	125
Oklassad	229	200	207
– varav kvinnor	58	56	60
– varav män	171	144	147
<b>Summa</b>	<b>1 554</b>	<b>1 731</b>	<b>1 649</b>
– varav kvinnor	<b>544</b>	<b>588</b>	<b>568</b>
– varav män	<b>1 010</b>	<b>1 143</b>	<b>1 081</b>

Källa: Arbetsgivarverket.

Jämfört med 2014 har antalet anställda som är 67 år eller äldre minskat inom kategorierna kärnkompetens och stödkompetens. I kategorierna ledningskompetens och oklassade har dock en

ökning skett. Av totala antalet anställda som är 67 år eller äldre uppgår andelen kvinnor till 34 procent och andelen män till 66 procent, vilket är oförändrade nivåer jämfört med 2014.

#### *Utbildningsbakgrund bland de statsanställda*

Medelåldern är högre inom statlig sektor än på den övriga arbetsmarknaden och uppgick 2015 till 44 år för både kvinnor och män. En stor anledning till detta är att utbildningsnivån i statlig sektor är högre än på arbetsmarknaden i övrigt, vilket innebär att de anställda i de yngsta åldersgrupperna är få. Av de anställda inom statlig sektor 2015 hade 75 procent eftergymnasial utbildning. En majoritet av dessa har en utbildning som är två år eller längre. På arbetsmarknaden i stort var andelen med eftergymnasial utbildning 47 procent.

Män i staten har i snitt en högre utbildningsnivå än kvinnor inom staten. Bland yngre statsanställda är dock inte den skillnaden lika tydlig, däremot finns stora skillnader mellan vilka utbildningsområden som kvinnor och män finns inom. Inom det enskilt största utbildningsområdet säkerhetstjänster finns en mycket stor majoritet män. Detta område inkluderar poliser och militär personal. Även inom teknikområdet dominerar männen, medan kvinnorna är fler inom övriga områden, bl.a. inom socialt arbete och omsorg, hälso- och sjukvård samt pedagogik och lärarutbildning.

#### **Konjunkturbarometern för den statliga sektorn**

På uppdrag av Arbetsgivarverket genomför Konjunkturinstitutet två gånger per år en konjunkturbarometer för den statliga sektorn i vilken samtliga medlemmar hos Arbetsgivarverket ingår. Av medlemmarna svarade 79 procent på Konjunkturbarometern våren 2016 – som vägs samman utifrån antalet anställda vid respektive medlem – vilket representerar 89 procent av de anställda hos Arbetsgivarverkets medlemmar. Detta är samma nivå på svarsfrekvens och representation jämfört med undersökningen hösten 2015.

Allt färre medlemmar förändrar antalet anställda över en sexmånadersperiod. I vårens undersökning var antalet anställda oförändrat hos 85 procent av medlemmarna, medan 10 procent ökat och 5 procent hade minskat antalet anställda. Enligt prognosen väntas antalet anställda om sex månader också vara oförändrat

hos tre av fyra medlemmar men fler hos var femte medlem.

Vårens undersökning visar en markant ökning av andelen medlemmar som upplever svårigheter att behålla personal. Andelen ökade från 10 till 42 procent i vårens undersökning.

Andelen medlemmar som har haft brist på lämpliga sökanden uppgick under våren 2015 till 43 procent, vilket är en liten minskning med tre procentenheter jämfört med motsvarande period 2015. I undersökningen hösten 2015 uppgick motsvarande andel till 57 procent. Även fortsättningsvis är det framför allt bland högutbildade som bristen är mest framträdande.

Av de som haft brist på lämpliga sökande uppger 11 procent att brist gäller chefer med personalansvar på de två högsta chefsnivåerna. I förra höstens undersökning var motsvarande andel 7 procent.

Störst brist på lämpliga sökanden finns i vårens undersökning fortfarande inom it-verksamhet där det är 54 procent av medlemmarna som anger brist på lämpliga sökanden. Precis som på arbetsmarknaden i stort är bristen liten när det gäller it-support medan bristen är hög bland den kompetens som bygger och utvecklar it-system. Därutöver finns bristen främst inom forskning och utbildning där nu 40 procent uppger brist. Brist förekommer även inom juridiskt och allmänt utredningsarbete, där är andelen 29 procent.

Andelen medlemmar vars verksamhet påverkats i en stor omfattning av bristen på lämpliga sökande har minskat från 14 procent i undersökningen hösten 2015 till 9 procent i vårens undersökning. Andelen medlemmar vars verksamhet påverkats i en liten omfattning har minskat från 85 procent till 77 procent. Andelen medlemmar som inte påverkats alls har ökat från 1 till 14 procent.

Andelen medlemmar som sagt upp personal under det senaste halvåret har minskat.

Andelen medlemmar som haft omfattande pensionsavgångar uppgår till 24 procent, vilket är en lika stor andel som under hösten 2015. Effekterna av pensionsavgångarna har dock ökat det senaste halvåret. Jämfört med för ett år sedan är det 56 procentenheter fler som uppger att verksamheten påverkas negativt. Bland de medlemmar som haft omfattande pensionsavgångar anser en majoritet av dem att kompetensförsörjningen påverkats negativt, främst inom verksamhetsområdena Försvar,

Näringslivsfrågor inkl. miljöskydd, bostadsförsörjning och samhällsutveckling samt Utbildning.<sup>12</sup>

Av Konjunkturbarometern framgår vidare att 6 av 10 medlemmar har en oförändrad personalomsättning, medan var tredje medlem haft en ökad personalomsättning 2015 jämfört med 2014. Sex procent av medlemmarna uppger att personalomsättningen har minskat.

En majoritet av medlemmarna har inte förändrat sitt övertidsuttag (den del som kompenseras i pengar) mellan 2014 och 2015.

### **Bedömningar inför myndighetsdialogerna 2016**

Utifrån de underlag som togs fram av respektive departementet från bl.a. myndigheternas årsredovisningar inför myndighetsdialogerna under våren 2016 ges de arbetsgivarpolitiska frågorna generellt sett motsvarande uppmärksamhet som 2015.

I knappt tre fjärdedelar av underlagen ges kompetensförsörjningen en tydlig koppling till verksamheten, vilket är ungefär samma omfattning som förra året. Sjukfrånvaro (arbetsmiljö) är i likhet med tidigare år mest förekommande tätt följt av frågor som rör jämställdhet (könsfördelning, andelen kvinnor på ledande befattningar och löneskillnader/löneutveckling.) Medarbetarundersökningar nämns i större omfattning än 2015 liksom frågor om mångfald och personalrörlighet. Chef- och ledarskapsfrågor och värdegrundsfrågor nämns i motsvarande omfattning. Frågor om hot och våld tas i likhet med 2015 upp endast i ett fåtal underlag.

I drygt en tredjedel av underlagen nämns frågor som rör praktikplatser och praktikanter i staten. Frågan är aktuell mot bakgrund av uppdragen i början av året till flertalet myndigheter att tillhandahålla praktikplatser för nyanlända och för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.

Departementens bedömning av hur myndigheter tar sitt arbetsgivarpolitiska ansvar förekommer i knappt hälften av underlagen, dvs. en viss minskning från 2015.

<sup>12</sup> Med verksamhetsområde avses COFOG-grupper (Classification of the Functions of the Government), vilket är en internationell klassifikation som används för att gruppera verksamheter inom offentlig sektor, och som syftar till att redovisa sektorns uppgifter efter deras funktion och ändamål.

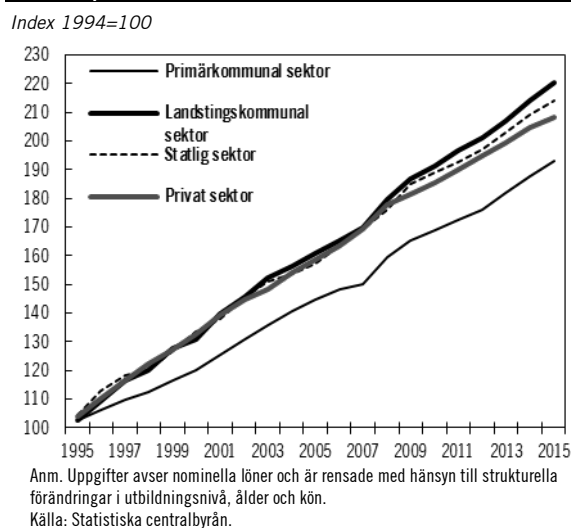
## Uppföljning av delmålen för de statliga arbetsgivarna

### Den statliga sektorn ska totalt sett inte vara löneledande

Den svenska lönebildningsmodellen baseras på att den internationellt konkurrensutsatta sektorn är lönenormerande. Arbetsgivarverket, som sluter kollektivavtal på statens vägnar, har tolkat detta som att staten inte ska förhandla först vid en ny avtalsperiod. Lönekostnadsutvecklingen inom staten som helhet får på sikt inte överstiga den konkurrensutsatta sektorn.

Som underlag för uppföljningen av delmålet används utvecklingen av genomsnittliga löner i olika sektorer.

**Diagram 5.2 Utvecklingen av genomsnittliga löner i olika sektorer på arbetsmarknaden 1994–2015**



Som framgår av diagram 5.2 fortsätter löneutvecklingen i staten att relativt väl följa utvecklingen på arbetsmarknaden i stort.

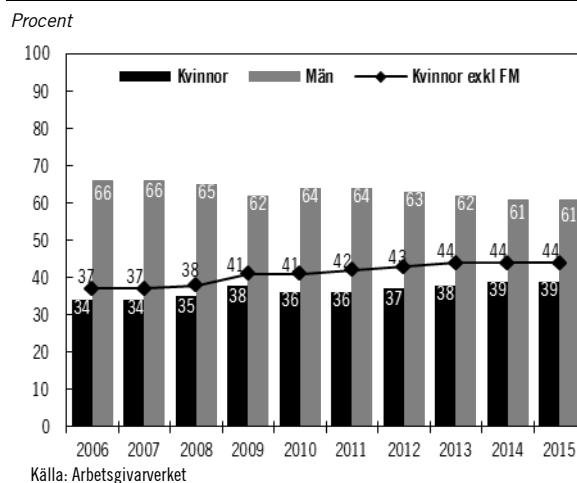
### Andelen kvinnor på ledande befattningar i staten ska öka

Som underlag för uppföljningen av delmålet används i första hand statistik över andelen kvinnor respektive män med uppgift att planera och leda myndighetens verksamhet (ledningskompetens).

I kompetenskategori ledningskompetens klassas personal med formellt personalansvar som har till uppgift att planera och leda myndighetens verksamhet på olika nivåer, oberoende av om ledningsuppgifterna avser kärn- eller stödverksamhet. En avgörande förklaring till att andelen kvinnor på ledande befattningar i staten sjönk efter 2009 är den strukturella ändring som

skett inom Försvarsmakten i och med att personalförsörjningssystemet i fråga om gruppbefäl, soldater och sjömän förändrades den 1 juli 2010. Personalansvar har delegerats till befäl i insatsorganisationen. Personer som innehar dessa anställningar är i huvudsak män.

**Diagram 5.3 Fördelning av kvinnor och män med uppgift att planera och leda myndighetens verksamhet på olika nivåer 2006–2015. Visar även fördelningen exkl. Försvarsmakten**



Som framgår av diagram 5.3 har den totala andelen kvinnor på ledande befattningar ökat från 34,0 procent 2006 till 39,0 procent 2014. År 2015 uppgår andelen till 38,9 procent. Det finns nu drygt 6 300 chefer som är kvinnor och drygt 9 900 som är män. År 2006 var ca 4 200 chefer kvinnor och ca 8 100 män.

Vid en exkludering av anställda tillhörande ledningskompetens inom Försvarsmakten uppgår andelen kvinnor på ledande befattningar i staten 2015 till 44,1 procent, dvs. en minskning med 0,3 procentenheter från 2014.

Av diagram 5.3 framgår dels den totala fördelningen av kvinnor och män på ledande befattningar 2006–2015, dels utvecklingen 2006–2015 exklusive Försvarsmakten.

### Fördelning av kvinnor och män bland myndighetschefer som regeringen anställt

Under 2015 anställde regeringen totalt 28 myndighetschefer, av vilka 16 (57 procent) var kvinnor och 12 (43 procent) var män.

Den 8 september 2016 var andelen kvinnor bland myndighetscheferna 49,7 procent, dvs. 1,0 procentenheter högre än 2015. Förändringar i myndighetsstrukturen har påverkat det totala antalet myndighetschefer som regeringen anställer. Dessa uppgår nu till 195, att jämföra med 199 år 2015.

**Tabell 5.9 Fördelningen den 8 september 2016 av kvinnor och män bland myndighetschefer som regeringen anställt**

Antal	Kvinnor	Män	Totalt
Generaldirektörer	50	52	102
Landshövdingar	13	8	21
Rektorer <sup>1</sup>	15	16	31
Överintendenter	3	7	10
Övriga titlar <sup>2</sup>	16	15	31
<b>Myndighetschefer totalt<sup>3</sup></b>	<b>97</b>	<b>98</b>	<b>195<sup>4</sup></b>

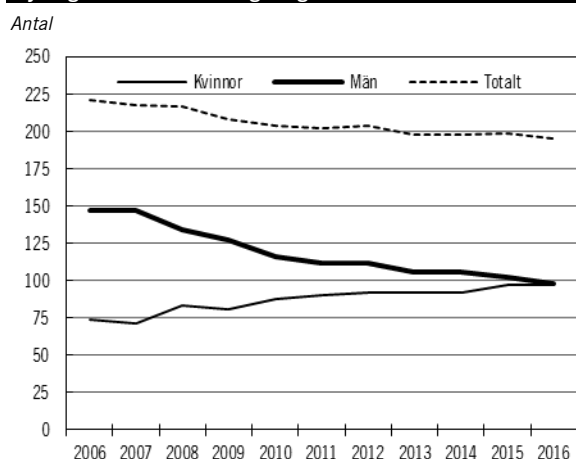
1 Regeringen anställer rektorer vid statliga universitet och högskolor efter förslag från lärosätets styrelse.

2 Här ingår myndighetschefer med andra eller unika titlar såsom ombudsman, direktörer, ordföranden samt rikspolischef, riksåklagare etc.

3 Inklusive vikarierande myndighetschefer.

4 Försvarsexportmyndigheten, Marknadsdomstolen, Patentbesvärslagen och Statens va-nämnd har upphört som myndigheter.

Av diagram 5.4 framgår att 2016 är andelen kvinnor hittills den högsta bland myndighetschefer som regeringen anställt, under den redovisade perioden.

**Diagram 5.4 Fördelningen av kvinnor och män bland myndighetschefer som regeringen anställt 2006–2016**

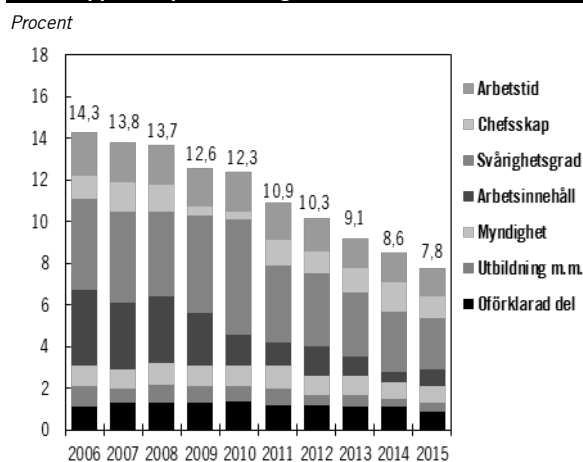
Fördelningen för de enskilda åren har tidigare redovisats i respektive budgetproposition.

### Löneskillnaderna mellan kvinnor och män i staten ska minska

Som underlag för uppföljningen av delmålet används den partsgemensamma lönestatistiken.

Löneskillnaderna mellan kvinnor och män i staten har mer än halverats sedan 2000 då den uppgick till knappt 18 procent. I september 2015 var statsanställda kvinnors genomsnittslön totalt sett 7,8 procent lägre än statsanställda mäns genomsnittslön. År 2014 var motsvarande löneskillnad 8,6 procent, dvs. en minskning med 0,8 procentenheter mellan åren. Av diagram 5.5

framgår löneskillnaderna 2006–2015 uppdelat på förklaringsfaktorer.

**Diagram 5.5 Löneskillnader mellan kvinnor och män i staten uppdelat på förklaringsfaktorer 2006–2015**

Källa: Arbetsgivarverket.

Den statistiska analys som Arbetsgivarverket har gjort utifrån den partsgemensamma lönestatistiken visar att den genomsnittliga löneskillnaden nästan helt kan hänföras till mätbara faktorer.<sup>13</sup>

Löneskillnaden beror på att fler kvinnor än män arbetar deltid, arbetets svårighetsgrad och innehåll samt att fler män än kvinnor är chefer. Vidare påverkar det att arbetsinnehåll och löner ser olika ut hos olika myndigheter. Det finns också skillnader när det gäller utbildning, erfarenhet och i vilken region den anställde arbetar.

#### Den s.k. oförklarade löneskillnaden

Den löneskillnad som slutligen blir kvar, den s.k. oförklarade löneskillnaden som inte kan förklaras av den mätbara information som finns tillgänglig i den partsgemensamma lönestatistiken, uppgick i september 2015 till 0,9 procent, en minskning med 0,2 procentenheter jämfört med 2014. År 2003 var den som högst sedan mätningen inleddes och uppgick då till 2,0 procent.

Se även utg.omr. 14 avsnitt 5.6 avseende kvinnor och mäns löner enligt lönestrukturstatistiken.

#### Förklaringsfaktorer

Som framgår av diagram 5.5 är det som tidigare är två faktorer som tillsammans står för hälften

<sup>13</sup> Arbetsgivarverkets rapport om löneskillnader mellan statsanställda kvinnor och män 2000–2015, (Fi2016/02091/ESA).

av den totala löneskillnaden mellan kvinnor och män. Dessa två viktigaste förklaringar är att kvinnor jämfört med män oftare har arbetsuppgifter på en lägre grupperingsnivå (svårighetsgrad) och att kvinnor i större utsträckning än män arbetar deltid. Skillnader i grupperingsnivå är 2015 fortfarande den viktigaste förklaringsfaktorn, även om den har minskat något (0,4 procentenheter) i betydelse. En anledning till denna minskning är den ökade andelen chefer på låga grupperingsnivåer främst bland män. Andelen kvinnor har också ökat på de högre nivåerna, samtidigt som kvinnors medellön ökat snabbare än mäns på motsvarande nivåer.

År 2015 var det 15,2 procent av kvinnorna som arbetade deltid (15,3 procent 2014) medan motsvarande andel för männen var 7,5 procent (7,6 procent 2014).

Bland samtliga månadsavlönade statsanställda har 94 procent av kvinnorna och 95 procent av männen en heltidsanställning. År 2014 var motsvarande siffra 94 procent för både kvinnorna och männen.

#### Närmare om grupperingsnivå (svårighetsgrad)

För att bättre kunna analysera lönestatistiken i staten har parterna på det statliga avtalsområdet kommit överens om en indelning av arbetsuppgifter i arbetsområden och grupperingsnivåer. Denna indelning, BESTA-systemet, delar upp arbetsuppgifter på ett sextiototal arbetsområden och på sex grupperingsnivåer. Grupperingsnivån anger arbetsuppgifternas omfång och komplexitet. Den ska också återspegla det ansvar, den självständighet, de kunskaper och de erfarenheter som krävs för att utföra dem. Sammantaget var det knappt 31 000 anställda som inte var klassade 2015.

Som framgår av tabell 5.10 är nivå 3 den vanligaste BESTA-klassificeringen. För chefer, dvs. personer som tillhör kompetenskategori ledningskompetens finns en särskild nivågruppering. Här är nivå 4 och 5 de vanligaste. Genom att jämföra antalet klassade som chefer med antalet som inte är klassade som chefer ser man att det går ca 15 anställda per chef i staten. Myndighetschefer ingår inte i chefskollektivet här eftersom de överhuvudtaget inte är klassade enligt BESTA-systemet.

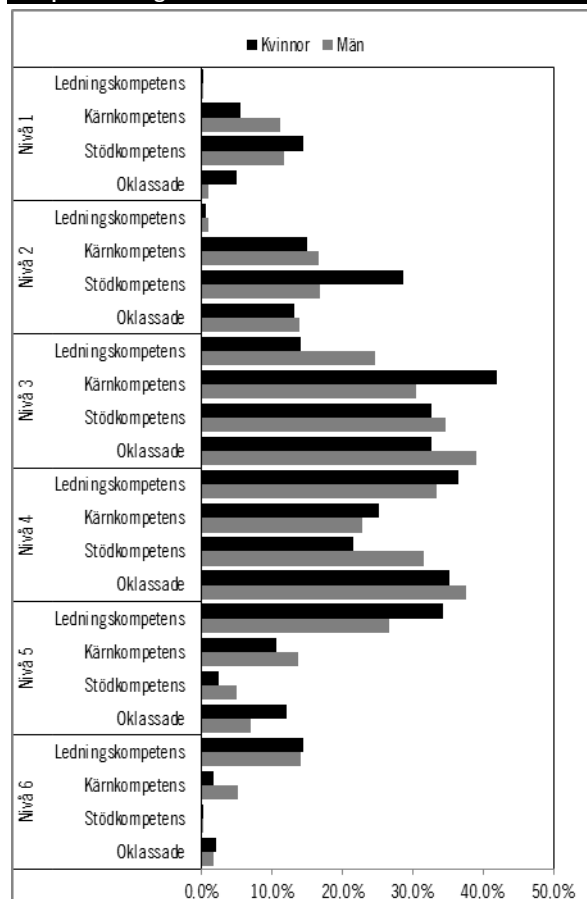
**Tabell 5.10 BESTA-klassning efter grupperingsnivå (svårighetsgrad) 2015**

Antal och procentuell fördelning

Grupperingsnivå	Anställda, ej klassade som chef	Anställda, klassade som chef
Nivå 1	20 681	0
Andel kvinnor	46,9	
Andel män	53,1	
Nivå 2	37 563	0
Andel kvinnor	57,4	
Andel män	42,6	
Nivå 3	73 536	2 779
Andel kvinnor	60,1	30,3
Andel män	39,9	69,7
Nivå 4	50 400	4 859
Andel kvinnor	54,2	44,8
Andel män	45,8	55,2
Nivå 5	20 489	4 251
Andel kvinnor	45,5	47,7
Andel män	54,5	52,3
Nivå 6	5 340	1 911
Andel kvinnor	26,9	42,5
Andel män	73,1	57,5
Oklassade	30 598	
Andel kvinnor	35,3	
Andel män	64,7	
<b>Summa</b>	<b>238 607</b>	<b>13 800</b>

Källa: Arbetsgivarverket.

Av diagram 5.6 redovisas grupperingsnivå (svårighetsgrad) uppdelat på kompetens-kategorier och kön 2015.

**Diagram 5.6 Grupperingsnivå (svårighetsgrad) uppdelat på kompetenskategori och kön i staten 2015**

Källa: Arbetsgivarverket.

### Genomsnittslöner

Enligt urvalet i Arbetsgivarverkets rapport uppgick statsanställda kvinnors genomsnittslön i september 2015 till 32 220 kronor i månaden medan statsanställda män i genomsnitt hade 34 936 kronor.

Inom chefskollektivet hos Arbetsgivarverkets medlemmar har löneskillnaderna mellan kvinnor och män varierat under den studerade perioden. Mellan 2004 och 2015 ökade snittlönen för kvinnliga chefer från 38 034 till 52 621 kronor per månad, medan snittlönen för manliga chefer ökade från 39 434 till 49 648 kronor. År 2004 var genomsnittslönen 3,6 procent högre för manliga chefer än för kvinnliga. För 2015 visar statistiken att genomsnittslönen för kvinnliga chefer är 6,0 procent högre än för manliga chefer.

### Genomsnittlig löneutveckling

Den genomsnittliga löneutvecklingen i årstakt under statistikperioden 2014 och 2015 har liksom under föregående avtalsperiod 2010–2012 och de tidigare statistikperioderna 2012 och 2013 samt 2013 och 2014 varit högre för de kvinnliga

cheferna än för de manliga. Den uppgår till 4,6 procent för de kvinnliga cheferna och 3,7 procent för de manliga. Denna beräkning gäller endast identiska individer, dvs. de som varit anställda på samma myndighet under hela mätperioden.

För statsanställda, exklusive chefer, har den genomsnittliga löneutvecklingen varit 3,4 procent för både kvinnor och män.

### Partsgemensamt arbete

Parterna har ett gemensamt ansvar för att utjämna och förhindra skillnader i löner och andra anställningsvillkor mellan kvinnor och män som utför arbete som är att betrakta som lika eller likvärdigt. Parterna ska också främja alla medarbetares lika möjligheter att på sakliga grunder påverka sin löneutveckling.

I nu aktuella avtal har centrala parter bl.a. träffat överenskommelse om att partsgemensamt bedriva fyra utvecklingsområden inom Partsrådet<sup>14</sup>. Ett av områdena rör centrala parter stöd till lokal lönebildning. Arbetet ska fortgå t.o.m. den 31 december 2016.

### Andelen anställda i staten med utländsk bakgrund ska öka på alla nivåer

Som underlag för uppföljningen av delmålet används statistik avseende hur stor andel av de statsanställda som har utländsk bakgrund. Med utländsk bakgrund avses personer som är utrikes födda eller personer som är födda i Sverige och där båda föräldrarna är utrikes födda, i enlighet med SCB:s definition. En sammanfattning av statistiken redovisas i diagram 5.7 och diagram 5.8.

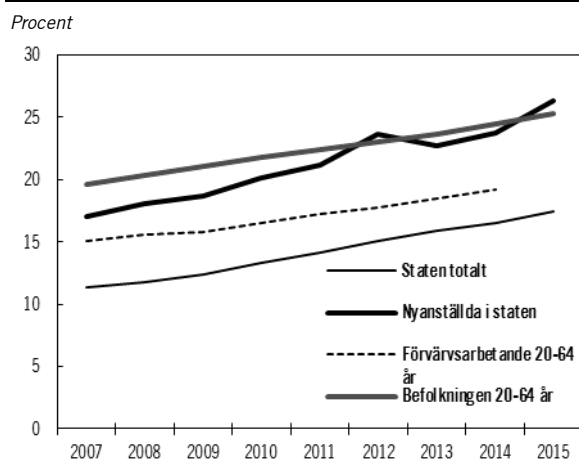
Tidigare år har redovisad statistik avseende andelen anställda med utländsk bakgrund inom staten samt befolkning i arbetsför ålder inkluderat Arbetsgivarverkets frivilliga medlemmar utöver de obligatoriska medlemmarna. I denna proposition redovisas för första gången statistik endast för de obligatoriska medlemmarna för samtliga jämförelseår, varför små differenser förekommer jämfört med tidigare redovisad statistik i budgetpropositionerna.

<sup>14</sup> Rådet för partsgemensamt stöd inom det statliga avtalsområdet. Partsrådet är en ideell förening vars medlemmar är Arbetsgivarverket, OFR/S,P,O, Saco-S och Seko.

Totalt hade ca 41 100 statsanställda utländsk bakgrund 2015. Andelen anställda med utländsk bakgrund i staten ökar stadigt och uppgick 2015 till 17,4 procent, vilket är en ökning med 0,8 procentenheter jämfört med 2014.

Andelen anställda med utländsk bakgrund förändras över tid. Många av dem som i dag är statsanställda rekryterades när andelen med utländsk bakgrund i befolkningen var lägre än i dag. Det är därför intressant att följa andelen nyanställda med utländsk bakgrund inom staten eftersom det på sikt påverkar andelen med utländsk bakgrund bland de statsanställda totalt sett.

**Diagram 5.7 Andel med utländsk bakgrund för staten totalt, nyanställda, förvärvsarbetande 20–64 år samt för befolkning i arbetsför ålder 2006–2015**



Staten totalt avser individer med månadsavlönad anställning hos obligatoriska medlemmar i Arbetsgivarverket. Timanställda m.fl. ingår ej, källa: Arbetsgivarverket.

Som nyanställda räknas individer som inte varit anställda i staten föregående år samt individer som bytt anställningsmyndighet sedan föregående år, källa: Arbetsgivarverket.

Förvärvsarbetande 20-64 år, källa: Statistiska centralbyråns (SCB) registerbaserade arbetsmarknadsstatistik (RAMS). I RAMS ingår egna företagare och personer vars arbetstidsomfattning är minst en timme per vecka. Statistik avseende 2015 av förvärvsarbetande 20-64 år n/a. Befolkningen 20-64 år, källa: SCB:s befolkningsstatistik.

Som framgår av diagram 5.7 har andelen med utländsk bakgrund ökat bland de nyanställda i staten med 2,5 procentenheter från 2014 till 26,3 procent. Andelen är högre jämfört med den totala andelen befolkning med utländsk bakgrund i staten totalt som ligger på 25,3 procent. Det är andra gången detta inträffat under den senaste tioårsperioden (närmast inträffade det 2012).

Mellan 2005 och 2014 (senast jämförbara uppgifter) uppgick ökningen av andelen med utländsk bakgrund till 6,0 procentenheter inom gruppen statsanställda och till 5,3 procentenheter inom gruppen förvärvsarbetande i Sverige. Diagram 5.7 illustrerar att andelen nyanställda

med utländsk bakgrund är högre i staten än andelen med utländsk bakgrund på arbetsmarknaden totalt. Vad gäller takten för andelen anställda med utländsk bakgrund ökar den snabbare i staten än bland det totala antalet förvärvsarbetande.

Nedbrutet per födelseregion är 14,3 procent av de statsanställda födda utrikes och 3,1 procent födda i Sverige med två föräldrar som är födda utomlands. Bland de utrikesfödda har de som kommer från länder utanför EU och Norden successivt ökat under de senaste åren.

### Könsfördelningen

I diagram 5.8 framgår att andelen med utländsk bakgrund i statsförvaltningen var 17,6 procent bland kvinnorna och 17,0 procent bland männen för 2015. Det innebär en ökning med 0,8 procentenheter för kvinnor och med 0,9 procentenheter för män jämfört med 2014. Att andelen är något lägre bland män hänger samman med strukturen i de tre mest mansdominerade verksamhetsområdena Försvar, Näringslivsfrågor m.m. samt Samhällsskydd och rättsskipning. Inom dessa verksamhetsområden har mellan drygt 6 och drygt 10 procent av de anställda utländsk bakgrund. De låga andelarna kan till viss del förklaras av en skev könsfördelning och det krav på svenskt medborgarskap som följer av lagstiftning, bl.a. lagen (1994:260) om offentlig anställning, eller av säkerhetsklassning som gäller för vissa arbetsuppgifter inom dessa verksamhetsområden. Att en betydande andel av verksamheterna bedrivs i regioner med en befolkning med få invånare med utländsk bakgrund kan också ha betydelse.

### Var och på vilka kompetenskategorierna finns de anställda med utländsk bakgrund inom staten?

I staten är andelen anställda med utländsk bakgrund högst inom verksamhetsområdet Utbildning, där 29,1 procent av de anställda har utländsk bakgrund.

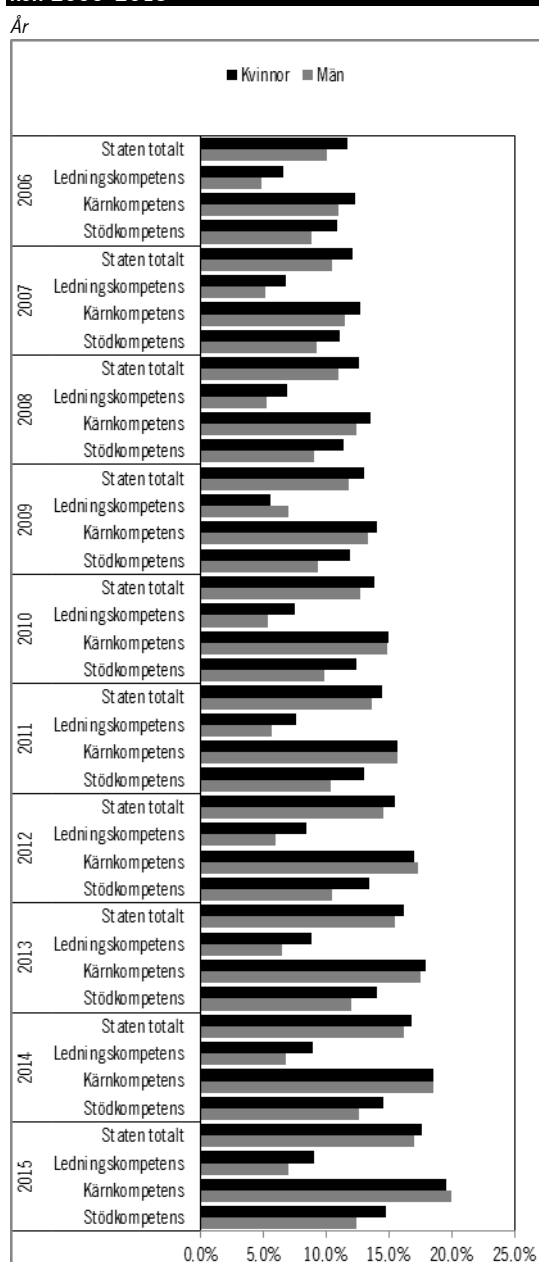
Andelen med utländsk bakgrund skiljer sig avsevärt åt mellan regioner, men kanske främst mellan storstadsområden och landsbygd. Utanför de tre storstadsområdena är andelen personer med utländsk bakgrund lägre än genomsnittet. Det gäller oavsett om jämförelsen görs för befolkningen, samtliga sysselsatta på arbetsmarknaden eller statligt anställda. Högst andel med utländsk bakgrund i staten finns i de tre storstadsområdena Stockholm (22,0 procent),



Göteborg (19,0 procent) och Malmö (22,6 procent).

Avseende olika kompetens kategorier tillhör en högre andel av de anställda med utländsk bakgrund kategorin kärnkompetens jämfört med anställda med svensk bakgrund. Motsatsen gäller dock för kategorierna stöd- och ledningskompetens. Andelen som tillhör ledningskompetens är mer än dubbelt så hög bland anställda med svensk bakgrund (7,9 procent) jämfört med bland dem med utländsk bakgrund (3,2 procent).

**Diagram 5.8 Andelen anställda med utländsk bakgrund inom staten totalt och uppdelad per kompetenskategori och kön 2006–2015**



Staten totalt avser individer med månadsavlönad anställning hos obligatoriska medlemmar i Arbetsgivarverket. Timanställda m.fl. ingår ej.  
Källa: Arbetsgivarverket.

Diagram 5.8 illustrerar att det inte föreligger någon större skillnad mellan könen för de med utländsk bakgrund ifråga om kärnkompetens. Däremot är det en större andel kvinnor än män med utländsk bakgrund inom grupperna lednings- och stödkompetens.

#### *Åldersstrukturen*

Medelåldern för samtliga anställda är lägre bland personer med utländsk bakgrund än bland övriga statsanställda. Däremot är medelåldern för nyanställda högre för personer med utländsk bak-

grund än för övriga statsanställda. Den totala andelen anställda i åldrarna 25–34 år var 21,3 procent 2015 (att jämföra med 21,0 procent för 2014), medan andelen anställda i gruppen med utländsk bakgrund var 31,9 procent (att jämföra med 32,0 procent för 2014). Andelen äldre är generellt lägre bland anställda med utländsk bakgrund. Bland samtliga statligt anställda var andelen som var 55 år och äldre 23,5 procent under 2015 (att jämföra med 24,1 procent 2014), och bland anställda med utländsk bakgrund uppgick andelen till 16,6 procent (vilket är en oförändrad nivå jämfört med 2014).

#### Stöd för myndigheterna

Arbetsgivarverket har tagit fram en strategi för den statliga arbetsgivarpolitiken som riktar sig till de statliga arbetsgivarna. Målsättningen med strategin är bl.a. att säkerställa en långsiktig kompetensförsörjning som stödjer en effektiv verksamhet och som lever upp till medborgarnas krav på kvalitet och service. En viktig del av strategin är ett inkluderande synsätt som berör vikten av att ta till vara och utveckla den kompetens som verksamheten behöver för en effektiv verksamhet och ökad mångfald.

#### Arbetsmiljön i staten ska vara god

Som underlag för uppföljningen av arbetsmiljön i staten används uppgifter om sjukfrånvaro, sjukpension enligt det statliga tjänstepensionsavtalet och anmälningar enligt det statliga personskadeavtalet (PSA). Utvecklingen av antalet anmälningar enligt PSA är en ny indikator, där redovisningen initialt omfattar tre år. I år ingår också den arbetsmiljöundersökning som genomförs vartannat år i underlaget.

#### Den genomsnittliga sjukfrånvaron i staten

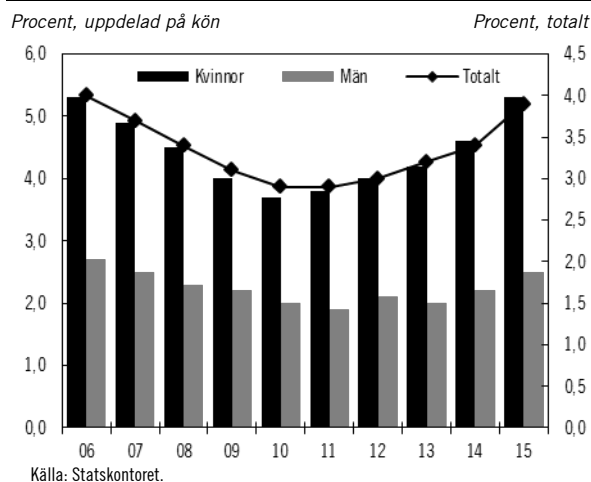
Sjukfrånvaron är lägre i staten än i de andra arbetsmarknadssektorerna. Liksom inom de andra sektorerna har dock den totala sjukfrånvaron i staten ökat de senaste åren.

Enligt Statskontorets årliga sammanställning av sjukfrånvaron i staten, planade trenden med minskande sjukfrånvaro ut 2011 och bröts 2012, då sjukfrånvaron ökade med 0,1 procentenhet till 3,0 procent. Ökningen har därefter fortsatt. För 2015 uppgick sjukfrånvaron till 3,9 procent, vilket innebär att den nästan var tillbaka på nivån för 2006, som var 4,0 procent.

Den ökning av sjukfrånvaron som skett sedan 2011 förklaras till största delen, 73 procent, av

ökad långtidsfrånvaro (mer än 60 dagar). Mellan 2014 och 2015 ökade långtidsfrånvaron med 2,2 procentenheter till 52,9 procent.

**Diagram 5.9 Sjukfrånvaro totalt och uppdelat på kön 2006–2015**



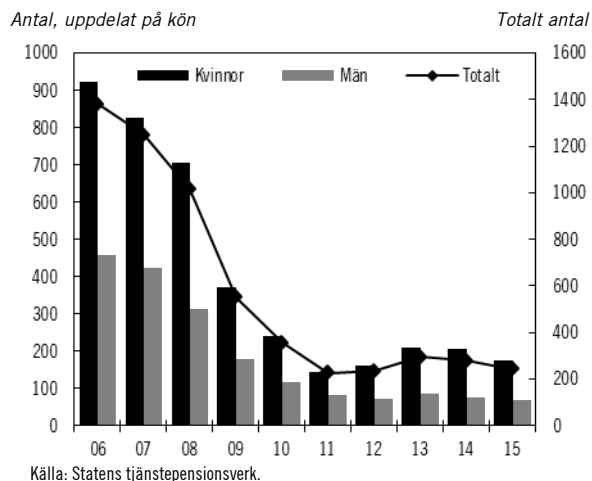
Som framgår av diagram 5.9 har kvinnor i genomsnitt en högre sjukfrånvaro än män. Under de senaste åren har skillnaderna ökat och under 2013–2015 har kvinnornas sjukfrånvaro varit mer än dubbelt så hög som männens.

För kvinnor finns det sedan 2011 en tydlig trend med ökande sjukfrånvaro. Mellan 2014 och 2015 ökade sjukfrånvaron med 0,7 procentenheter till 5,3 procent. Sjukfrånvaron är därmed tillbaka på samma nivå som 2006.

För män uppgick sjukfrånvaron under 2015 till 2,7 procent, vilket är en ökning med 0,2 procentenheter från året innan. Även för män går det att se en trend med ökande sjukfrånvaro, såtillvida att sjukfrånvaron under åren 2012–2015 har varit högre än för 2011. För männen är sjukfrånvaron tillbaka på samma nivå som 2007.

*Utvecklingen av nybeviljade sjukpensioner i staten*  
Statligt anställda som beviljas sjukersättning eller aktivitetsersättning enligt socialförsäkringsbalken har beroende på omfattningen rätt till en sjukpension eller tillfällig sjukpension enligt det statliga tjänstepensionsavtalet. I den följande redovisningen inkluderar begreppet sjukpension även tillfälliga sjukpensioner.

Som framgår av diagram 5.10 skedde det en markant minskning av antalet nybeviljade sjukpensioner mellan 2006 och 2011, från 1 380 till 227 stycken. Därefter har nybeviljandet varit högre, dock utan någon tydligt uppåtgående trend. Under de senaste tre åren har det nybeviljats 296, 280 respektive 244 sjukpensioner.

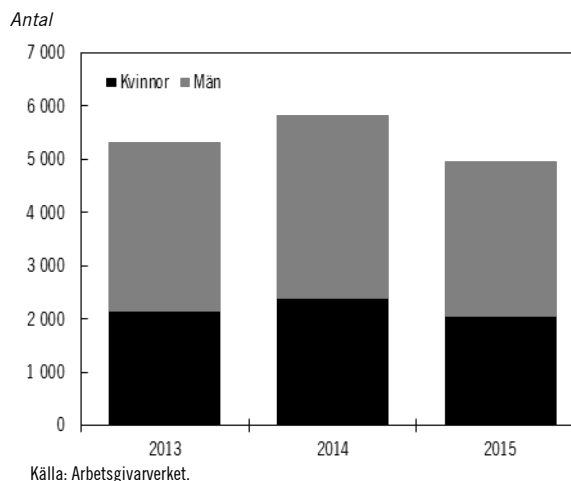
**Diagram 5.10 Anställda som har nybeviljats sjukpension 2006–2015**

Det finns en tydlig skillnad mellan könen beträffande nybeviljade sjukpensioner. Under 2015 beviljades 175 kvinnor och 69 män sjukpension. Förändringarna i nybeviljandet mellan åren följer samma mönster, men könsskillnaden har ökat. Under 2006 var det 67 procent av sjukpensionerna som beviljades till kvinnor och 33 procent som beviljades till män. År 2015 beviljades 72 procent av sjukpensionerna till kvinnor och 28 procent till män.

#### *Utvecklingen av antalet anmälningar enligt det statliga personskadeavtalet (PSA)*

Om en statligt anställd drabbas av personskada som bedöms vara en arbetsskada, har vederbörande rätt till ersättning enligt det statliga personskadeavtalet (PSA). Med arbetsskada avses arbetsolycksfall, färdolycksfall, vålds- eller misshandelsfall, smittskada samt särskild utlandsskada.

Som framgår av diagram 5.11 minskade antalet anmälningar enligt PSA från 2014 till 2015 efter att ha ökat från 2013 till 2014. Totalt gjordes det 4 968 anmälningar under 2015, jämfört med 5 821 anmälningar under 2014 och 5 309 anmälningar under 2013.

**Diagram 5.11 Anmälningar enligt det statliga personskadeavtalet 2013–2015**

Majoriteten av anmälningarna enligt PSA avser män. Under perioden har dock männens andel minskat något, från 60 procent 2013 till knappt 59 procent 2015, medan kvinnornas andel har ökat något från 40 procent till drygt 41 procent.

#### *Årets arbetsmiljöundersökning*

Sedan 1989 genomför Statistiska centralbyrån, på uppdrag av Arbetsmiljöverket, en arbetsmiljöundersökning vartannat år. Undersökningen omfattar ca 130 frågor inom arbetsmiljöområdet.

I undersökningen 2015 uppgick antalet svarande till 7 120, varav 517, motsvarande 7,2 procent av de svarande, var anställda i staten.<sup>15</sup> Av dessa var 298 kvinnor och 219 män.

I Arbetsgivarverkets rapport Arbetsmiljön i statlig sektor år 2015 presenterar Arbetsgivarverket ett urval av frågorna. Syftet är att belysa arbetsmiljön i statlig sektor i jämförelse med tidigare undersökningar samt i jämförelse med andra sektorer och arbetsmarknaden som helhet. Förändringarna för statsanställda i undersökningen 2015 är relativt små jämfört med motsvarande undersökning 2013. Av rapporten framgår bl.a. följande.

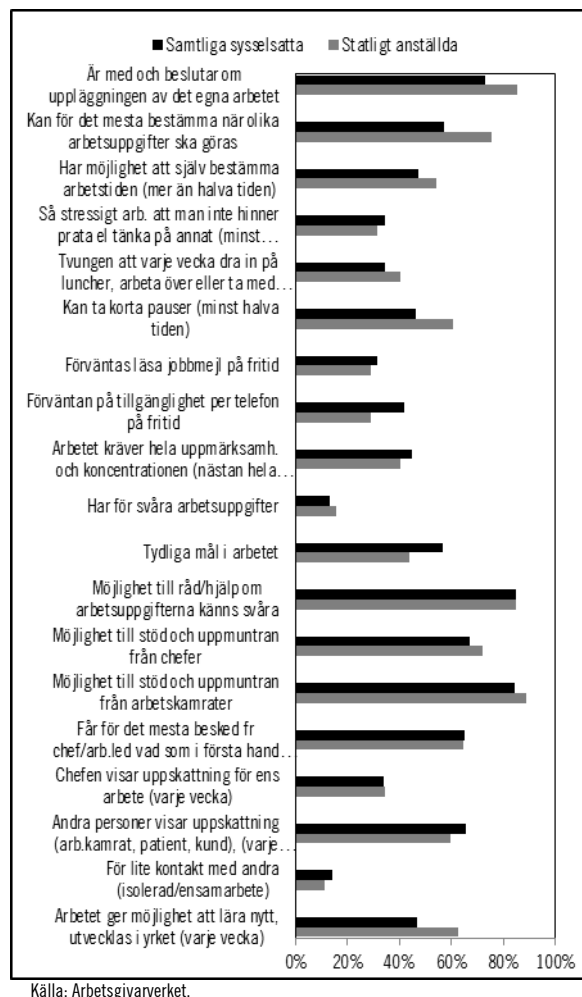
- Signifikant större andel i staten svarar att det är tydligt vem som har arbetsmiljöansvaret samt att det pågår systematiskt arbetsmiljöarbete på arbetsplatsen.

<sup>15</sup> I undersökningen avgränsas statlig sektor på samma sätt som i SCB:s arbetskraftsundersökningar, vilket innebär att de statliga affärsverken redovisas i privat sektor.

- Statligt anställda är i högre grad nöjda med sina arbeten. En större andel statsanställda, 79,6 procent (78,6 år 2013), anser att de har ett i hög grad intressant och stimulerande arbete i jämförelse med arbetsmarknaden totalt sett, 69,5 procent.
- Statsanställda kan i högre utsträckning än samtliga sysselsatta i befolkningen bestämma när och hur olika arbetsuppgifter ska utföras. De är också i högre grad med och beslutar om uppläggningsen av det egna arbetet. De statsanställda är även mer nöjda med sina arbetstider än anställda på arbetsmarknaden som helhet.
- Statligt anställda kvinnor, 27,5 procent, upplever i högre grad att det är svårt att framföra kritiska synpunkter på arbetsförhållanden än statligt anställda män, 21,7 procent. Skillnaden mot förra mätningen är en ökning med 6 procentenheter för kvinnorna och en minskning för männen med något mer än 6 procentenheter inom statlig sektor.
- Anställda som upplever att de på arbetsplatsen blivit utsatta för diskriminering på grund av kön är på arbetsmarknaden 4,5 procent. Bland statligt anställda är andelen 7,7 procent. Bland kvinnor totalt på arbetsmarknaden upplever 7,1 procent könsdiskriminering, medan motsvarande andel bland statsanställda kvinnor är 11,8 procent.
- Andelen anställda som svarat att de upplevt åldersdiskriminering är högst bland de statligt anställda kvinnorna, 10,2 procent jämfört med kvinnor på arbetsmarknaden totalt, 5,2 procent. Större andel av de offentligt anställda männen upplever att de på arbetsplatsen blivit utsatta för diskriminering på grund av kön jämfört med män totalt sett på hela arbetsmarknaden.
- Andelen statsanställda som utsatts för hot och våld är med årets andel på 22,2 procent historiskt sett den högsta nivån sedan första mätningen 1995. Andelen är signifikant högre i staten än totalt sett. Andelen för statligt anställda män ökade från 22,4 procent 2013 till 25,3 procent 2015. Även bland de statligt anställda kvinnorna har en ökning skett från 12,4 procent 2013 till 19,6 procent 2015.

Av diagram 5.12 framgår andel som upplever inflytande, stöd, uppskattning, stress, ensamarbete och möjlighet att lära nytt (utvecklas i yrket) av statligt anställda respektive samtliga sysselsatta på arbetsmarknaden.

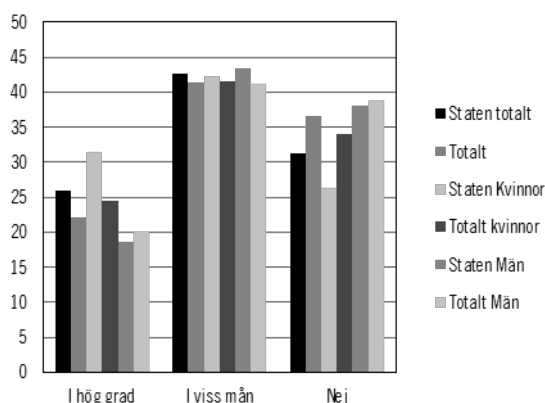
**Diagram 5.12 Andel som upplever inflytande, stöd, stress m.m.**



Av diagram 5.13 framgår arbetsbelastningen för sysselsatta i staten jämfört med sysselsatta på arbetsmarknaden, uppdelat på kön.

**Diagram 5.13** Upplever stor arbetsbelastning, alldeles för mycket att göra

Procent



Källa: Arbetsgivarverket utifrån underlag från SCB/Arbetsmiljöverket.

### Grundläggande värden i statsförvaltningen och rollen som statstjänsteman

Som underlag för uppföljningen av delmålet att de statsanställda ska ha kunskap om och förståelse för grundläggande värden i statsförvaltningen och rollen som statstjänsteman redovisas det arbete som Värdegrundsdelegationen utfört, samt utvecklingen av antalet ärenden vid myndigheternas personalansvarsnämnder.

#### Värdegrundsdelegationen

I syfte att stärka den statliga värdegrunden<sup>16</sup> och främja värdegrundsarbetet i statsförvaltningen avsattes medel för 2013–2016. För att vara ett stöd för de statliga myndigheterna i deras arbete med värdegrundsfrågor inrättades Värdegrundsdelegationen som en arbetsgrupp i Regeringskansliet.

Till och med våren 2016 har Värdegrundsdelegationen arrangerat sexton Värdegrundsforum där frågor kring de sex värdegrundsprinciperna har behandlats. Sammanlagt har forumen haft 1 179 deltagare (se tabell 5.11) från 187 statliga myndigheter och deltagare från fackliga organisationer.

Därutöver har delegationen genomfört stödjande aktiviteter direkt med ett antal myndigheter i syfte att underlätta värdegrundsarbetet genom skraddarsydda aktiviteter. Föredrag vid personaldagar och för chefs- och lednings-

grupper är exempel på sådana aktiviteter, ett seminarium för myndighetshandläggare i Regeringskansliet är ett annat.

Sammanlagt har hittills 64 sådana aktiviteter genomförts vid 34 myndigheter för att ge stöd till och för att ta del av myndigheternas arbete med värdegrundsfrågor.

I Värdegrundsdelegationens utbildningar, för att stödja myndigheternas eget arbete med den gemensamma statliga värdegrunden, har 277 personer från 111 myndigheter hittills deltagit. Under året har en metodstödande handledning arbetats fram för myndigheternas eget värdegrundsarbete.

Det har varit en fortsatt efterfrågan från myndigheterna på de fyra skrifter som Värdegrundsdelegationen publicerat på sin hemsida, varav tre översatts till engelska. Även kommuner och andra aktörer har beställt skrifterna.

**Tabell 5.11** Deltagande i Värdegrundsforum 2013–2016

Antal		
År	Värdegrundsforum	Deltagare
2013	Värdegrundsforum 2013 – introduktion av Värdegrundsdelegationen	108
2014	Att motverka korruption	96
	Bemötande och service	49
	Universitet och högskolor – värdegrundsarbete i UH-sektorn	54
	Fri åsiktsbildning	57
	Korruption och tillväxt	40
	Den professionella statstjänstemannen	59
	En kultur som motverkar korruption	43
	Nyanställda och den statliga värdegrunden	67
2015	Bemötande och respekt	67
	Jämställdhet och statlig värdegrund – vad betyder det för introduktionen av nyanställda?	81
	En heldag om god förvaltning och statlig värdegrund	130
	Fri åsiktsbildning – yttrandefriheten i ett digitalt medielandskap	88
2016	God förvaltningskultur, värdegrund och korruption	117
	Hur tillämpas de grundläggande rättsliga principerna i rekryteringsförfarandet?	71
	Myndigheter med stora utmaningar, diskriminerade medborgare och värdegrundens betydelse <sup>1</sup>	52
	<b>Summa deltagare</b>	<b>1 179</b>

<sup>1</sup> Arrangerades i samverkan med Kommissionen mot antiziganism.  
Källa: Värdegrundsdelegationen.

<sup>16</sup> Skriften Den gemensamma värdegrunden för de statsanställda – grundläggande rättsliga principer innehåller en sammanfattande redovisning av de grundläggande rättsliga principerna för statsförvaltningen.

Värdegrundsdelegationen ska senast den 31 december 2016 lämna en samlad redovisning av arbetet och en bedömning av resultat till Regeringskansliet (Finansdepartementet).

#### Myndigheternas personalansvarsnämnder

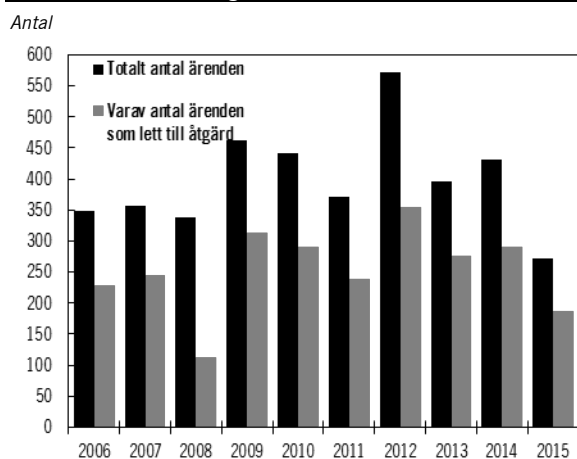
Myndigheternas personalansvarsnämnder handlägger ärenden som rör disciplinansvar, åtalsanmälan, avstängning och skiljande från anställning på grund av personliga förhållanden när det gäller statligt anställda.

För statligt anställda med högre befattningar, t.ex. myndighetschefer, domare, åklagare, polischefer och professorer, prövas frågor om disciplinansvar, åtalsanmälan, avstängning, läkarundersökning eller avskedande av Statens ansvarsnämnd.

Myndigheternas personalansvarsnämnder har viktiga funktioner när det gäller att upprätthålla allmänhetens förtroende för statlig förvaltning och tillgodose arbetstagarnas intresse av en korrekt handläggning av de enskilda ärendena.

De statliga myndigheterna hanterade 272 personalansvarsärenden under 2015, vilket är 159 färre ärenden än 2014. Av diagram 5.14 framgår utvecklingen av antalet personalansvarsärenden under perioden 2006–2015.

**Diagram 5.14 Antal personalansvarsärenden och antal ärenden som lett till åtgärd 2006–2015**



Anm. Uppgifterna bygger på en enkätundersökning. Svarsfrekvensen uppgick för år 2006 till 95 procent, 2007 till 100 procent, 2008 till 97 procent, 2009 till 96 procent, 2010 till 98 procent, 2011 till 99 procent, 2012 till 98,6 procent, 2013 till 99 procent, 2014 till 98,6 procent och 2015 till 96,7 procent.  
Källa: Ds 2006:19 samt Arbetsgivarverket 2006–2015.

**Tabell 5.12 Personalansvarsärenden, typ av ärende och utfall 2013–2015**

Antal

Typ av ärende	Ärenden som lett till åtgärd		
	2013	2014	2015
Uppsägning	35	27	6
Avskedande	13	22	27
Varning	111	136	83
Löneavdrag	53	66	46
Åtalsanmälan	64	41	28
Avstängning	2	2	6
<b>Totalt<sup>1</sup></b>	<b>276</b>	<b>291</b>	<b>187</b>

<sup>1</sup> Diskrepansen mellan del- och totalsummorna i tabellen beror på att vissa ärenden lett till mer än en åtgärd.

Källa: Arbetsgivarverket.

#### Övriga aktuella frågor inom den statliga arbetsgivarpolitiken

##### Uppdrag till myndigheterna att tillhandahålla praktikplatser 2016–2018

Regeringen gav i februari 2016 flertalet myndigheter i uppdrag att ta emot nyanlända arbetssökande och personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga för praktik under perioden den 1 april 2016 – den 31 december 2018 (Fi2016/00386/ESA respektive A2016/00216/A). Myndigheterna ska gemensamt ta emot i genomsnitt minst 1 000 nyanlända för praktik per år under den aktuella perioden.

Myndigheterna ska senast den 1 oktober 2016, 1 april 2017, 1 april 2018 och 15 januari 2019 redovisa till Statskontoret hur uppdraget genomförs och vilka resultat som nåtts enligt instruktion från Statskontoret. Statskontoret ska i sin tur vid angivna tidpunkter till regeringen redovisa hur arbetet med uppdragen fortskrider. Ett första sådant tillfälle är senast den 1 december 2016.

Arbetsförmedlingen genomförde under perioden den 1 januari 2013 – den 31 december 2015 på regeringens uppdrag<sup>17</sup> ett praktikantprogram i statliga myndigheter för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Cirka 60 myndigheter erbjöd och tecknade överenskommelser om ca 1 490 praktikplatser. Totalt tog 37 myndigheter emot

<sup>17</sup> A2012/4066/A.

ca 500 praktikanter inom programmet (se vidare utg.omr. 14 avsnitt 4.5).

### Uppdrag till Statskontoret gällande sjukfrånvaron vid myndigheterna

Regeringen har med anledning av den ökande sjukfrånvaron vid myndigheterna gett Statskontoret i uppdrag att genomföra en analys av hur myndigheterna arbetar med att förebygga och minska sjukfrånvaron bland sina anställda (Fi2015/05652/RS). Statskontoret ska redovisa uppdraget senast den 17 oktober 2016.

### Nytt statligt tjänstepensionsavtal

Den 1 januari 2016 trädde ett nytt statligt tjänstepensionsavtal kallat PA 16 i kraft. Avtalet är uppdelat på två avdelningar:

- avdelning I med de nya pensionsbestämmelserna där ålderspensionen är helt premiebestämd, dvs. avtalet reglerar storleken på premien,
- avdelning II med bestämmelser som motsvarar det förra pensionsavtalet PA 03, där ålderspensionen delvis är förmånsbestämd, dvs. pensionsnivån regleras i avtalet.

Avdelning I gäller för arbetstagare födda 1988 eller senare, medan avdelning II gäller för arbetstagare födda före 1988.

Avdelning I följer i stor utsträckning utformningen av de premiebestämda pensionsavtal som har slutits inom privat och kommunal sektor under de senaste tio åren. Det innebär att för lönedelar upp till 7,5 inkomstbasbelopp, motsvarande en månadslön om 37 000 kronor, uppgår premien för ålderspensionen till 4,5 procent och för lönedelar däröver uppgår premien till 30 procent.

För anställda som omfattas av avdelning I i PA 16 gäller inte det statliga delpensionsavtalet. Avdelning I innefattar dock en ålderspension benämnd Flex, med en premie om 1,5 procent. Förmånen kan antingen användas för att trappa ned arbetstiden i slutet av arbetslivet, eller ge en högre pension efter pensioneringen. Liknande förmåner finns inom andra avtalsområden, men ingår då inte i tjänstepensionsavtalet utan regleras i branschavtal.

PA 16 medför att de premier som myndigheterna betalar för den förmånsbestämda ålderspensionen successivt kommer att växlas mot premier för de premiebestämda ålderspensionerna. Det innebär att inkomsterna på inkomst-

titeln Statliga pensionsavgifter kommer att sjunka. Även utbetalningarna av de förmånsbestämda ålderspensionerna, som belastar anslaget *Statliga tjänstepensioner m.m.*, kommer att sjunka, men med en eftersläpning i förhållande till premieinkomsterna.

Effekten på inkomsterna kommer att vara liten under de första åren, för att sedan öka. Det beror på att det initialt är få av de statsanställda som omfattas av avdelning I i PA 16. Det ökade inslaget av premiebestämda ålderspensioner i PA 16 medför ökade utgifter för premiebefrielseförmåner. Från omkring 2050 börjar utgifterna sjunka, vilket på lång sikt jämnar ut effekten på inkomsterna. Över tid bedöms skiftet till ett system med premiebestämda ålderspensioner inte medföra ökade kostnader för staten.

### Nya bestämmelser avseende myndighetschefer

Regeringen har beslutat om nya regler för avgångsförmåner till myndighetschefer fr.o.m. den 1 januari 2017. Syftet med avgångsförmånerna är att skapa ekonomisk trygghet i den omställningssituation som kan uppstå efter att en anställning har avslutats i olika skeden av karriären.

En ny förordning (2016:411) om tjänstepension, inkomstgaranti och avgångsvederlag till myndighetschefer, förkortad chefsförmånsförordningen, innebär bl.a. skärpta villkor för att få en inkomstgaranti. Tidigaste ålder för att få en garanti blir 61 år mot tidigare 55 år. Vidare införs en jämningsmöjlighet för att minska riskerna för missbruk av inkomstgaranti när en förmånstagare arbetar åt någon annan utan att uppbära ersättning för detta eller på annat sätt reducerar andra inkomster under garantitiden. Samtliga myndighetschefer som saknar en avgångsförmån och som inte är tjänstledig från annan statlig anställning omfattas av den nya ordningen. Tidigare har bl.a. rektorer vid statliga universitet och högskolor varit undantagna från de generella regelverk som gällt för högre befattningshavare i staten.

Den 1 juli 2015 ändrades lagen (1994:260) om offentlig anställning som innebär att cheferna för de statliga affärsverken ska omfattas av den s.k. förflytningskyldigheten för myndighetschefer. Ändringen innebar samtidigt en möjlighet att skilja de först nämnda cheferna från deras anställningar. Syftet med ändringarna är att anställningsvillkoren för cheferna för de tre

statliga affärsverken ska jämföras med villkoren för cheferna för andra statliga förvaltningsmyndigheter som lyder omedelbart under regeringen.

De nya bestämmelserna avseende myndighetschefer överensstämmer med förslag som den särskilda utredaren lämnade i slutbetänkandet Myndighetschefers villkor (SOU 2011:81).

### Utredning om vissa villkor för statsråd och statssekreterare

Regeringen beslutade den 3 september 2015 att ge en särskild utredare i uppdrag att se över möjligheten för ett statsråd att vara ledig i samband med ett barns födsel eller adoption samt för tid därefter, i syfte att utöva sitt föräldraskap (dir. 2015:93).

Den 23 mars 2016 beslutade regeringen att ge utredningen i uppdrag att även undersöka om det behövs förändringar av förutsättningarna för statsråd och statssekreterare att, inom en viss tid efter det att de har lämnat sitt uppdrag respektive sin anställning, ingå avtal om respektive åta sig vissa typer av anställningar och uppdrag (dir. 2016:26). I utredningens uppdrag ingår att vid behov föreslå ändringar i systemet för avgångsförmåner för statssekreterare.

Uppdraget enligt tilläggsdirektivet ska redovisas senast den 31 december 2016.

### Erfarenheter av regeringen utnämningsspolitik avseende myndighetschefer

Under 2007 förändrades regeringens rekryteringspolitik i och med att annonsering blev huvudregel vid rekrytering av myndighetschefer. I stort har rekryteringsarbetet formmässigt bedrivits likartat sedan dess, även om riksdagens beslut att dels införa sekretessbestämmelser vid rekrytering av myndighetschefer (prop. 2009/10:56), dels ta bort kravet i Regeringsformen på svenskt medborgarskap för den som utses till myndighetschef har påverkat utformningen av rekryteringsprocessen (prop. 2009/10:80).

Rekryteringen av myndighetschefer inleds regelmässigt med att en kravprofil upprättas, kravprofilen biläggs ärendets akt så snart regeringen fattat beslut i anställningsärendet. Därefter publiceras annonsen, som utgår från kravprofilen, på regeringens hemsida samt i de kanaler som anses relevanta för befattningen i fråga. Normalt hanterar det för myndigheten ansvariga departementet granskning och urval av kandidater som anmält sitt intresse.

Under 2016 har en för Regeringskansliet gemensam stödfunktion för detta arbete inrättats i Förvaltningsavdelningen för att åstadkomma en högre grad av samordning i regeringens arbete att rekrytera myndighetschefer. Funktionen biträder det departement som har ansvar för en viss rekrytering med chefsförsörjningskompetens. Ansvar att leda och genomföra rekryteringen ankommer dock även fortsättningsvis på den politiska ledningen för det departement eller del av departement som ansvarar för myndigheten i fråga.

Under perioden 2007–2014 rekryterades ungefär 250 ordinarie myndighetschefer och sedan regeringsskiftet 2014 har ytterligare ca 50 rekryteringar genomförts. Ända sedan det s.k. verksledningsbeslutet 1987 (prop. 1986/87:99) har regeringens ambition varit att en myndighetschef ska verka i minst 12 år. Eftersom huvudregeln är att samma person maximalt kan vara chef under nio år på en och samma myndighet inrymmer denna ambition att en sådan individ ska växla chefsuppdrag minst en gång under sin totala tid som myndighetschef.

Det kan konstateras att ungefär 15 procent, ca 50 stycken, av de totalt ca 300 personer som rekryterats sedan 2007 lämnat sitt uppdrag i förtid, förflyttats eller inte erbjudits fortsatt anställning efter den första perioden om sex år. Även om jämförelser med motsvarande utfall för tidigare år är svåra att göra förefaller detta resultat oroväckande högt. En anledning till denna utveckling kan vara att betydligt fler individer än tidigare, under den senaste 10-årsperioden, erbjudits anställning som myndighetschefer utan att dessförinnan ha varit verksamma i statsförvaltningen. Det förefaller också som att den nya rekryteringspolitiken fått konsekvensen att experter i högre grad än tidigare kommit att rekryteras till uppdraget som myndighetschef med följd att färre generalister kommit i fråga för sådana befattningar. Av regeringens chefspolicy framgår att samtliga myndighetschefer ska besitta förmåga att leda verksamheten, företräda verksamheten samt att företräda det statliga arbetsgivarintresset.<sup>18</sup>

För att framgångsrikt kunna bedriva ett relevant ledarskap i staten krävs kunskap om och

<sup>18</sup> Se regeringens skrivelse Utnämningsspolitiken (skr. 2009/10:43).



förståelse för de grundläggande värden som statsförvaltningen vilar på. I syfte att fullt ut tillvarata den samlade kompetensen i chefskollektivet kommer regeringen mot denna bakgrund att intensifiera kraven på att myndighetscheferna ska ta del av erbjudna insatser inom ramen för regeringens chefsutvecklingsprogram. I en snabbt föränderlig tid krävs att även väl fungerande chefer fortlöpande tar del av olika former av kompetensutveckling eftersom det annars finns risk att ledarskapet stagnerar i stället för att utvecklas i takt med tiden.

Befintliga myndighetschefer har över tid ansetts lämpliga att utgöra en god källa för regeringens chefsförsörjning. Detta har exempelvis återspeglats i att väl fungerande chefer erbjudits chefsuppdrag för större myndigheter. Skulle trenden med att allt fler chefer som slutar sitt första chefsuppdrag i staten förstärkas blir konsekvensen att färre befintliga chefer kan komma ifråga för ett nytt chefsuppdrag vilket sammantaget innebär en påtaglig risk för suboptimering av regeringens chefsförsörjningspolitik. Det är därför av högsta vikt att förvaltningspolitiska värden tydligt genomsyrar rekryteringsprocessen i samband med anställning av ny myndighetschef.

### 5.3.3 Analys och slutsatser

#### Staten totalt

Regeringen noterar att utvecklingen är fortsatt positiv för flertalet av de delmål som har ställts upp för staten som arbetsgivare och där utvecklingen följs upp med angivna resultatindikatorer.

- Löneutvecklingen i staten fortsätter att relativt väl följa utvecklingen på arbetsmarknaden i stort.
- Andelen kvinnor på ledande befattningar har minskat marginellt och ligger kvar på ungefär samma nivå som 2014.
- Löneskillnaderna mellan kvinnor och män fortsätter att minska.
- Andelen anställda med utländsk bakgrund har ökat på samtliga nivåer.
- Sjukfrånvaron i staten fortsätter dock att öka.
- Antalet nybeviljade sjukpensioner har minskat och ligger på en låg nivå.

- Antalet anmälningar enligt det statliga personskadeavtalet minskade.

Regeringen följer arbetet med den nya arbetsgivarpolitiska strategin för 2016–2020 som Arbetsgivarcollegiet beslutat och som nämns under avsnitt 5.3.2.

Det tillgängliga underlaget, som redovisats under samma avsnitt, visar att kompetensförsörjningen i staten i huvudsak fungerar väl.

#### Arbetsgivarverket

Regeringen anser att den verksamhet som Arbetsgivarverket bedrivit bidrar till att utveckla och samordna den statliga arbetsgivarpolitiken. Arbetsgivarverket tar sitt arbetsgivarpolitiska ansvar och bedriver ett strategiskt arbete med sin egen kompetensförsörjning. Det är dock viktigt att Arbetsgivarverket beaktar sina dubbla roller som förvaltningsmyndighet och medlemsorganisation.

Det är i första hand Arbetsgivarverkets medlemmar som ska bedöma verkets resultat, vad gäller dess roll som medlemsorganisation. Medlemsundersökningarna visar på en nöjdhet i nivå med förra årets bedömningar.

Regeringen bedömer att de stabsuppgifter som verket utfört åt regeringen har utförts på ett tillfredsställande sätt.

#### Statens tjänstepensionsverk (SPV)

Regeringens samlade bedömning är att SPV bedriver den statliga tjänstepensioneringen och statens tjänstegrupplivförsäkring i enlighet med regeringens styrning.

Avseende försäkringsmodellen har SPV, som en konsekvens av de låga räntenivåerna för tioåriga statsobligationer och lång realobligation, sett över sin konsolideringspolicy, sina premienivåer och sitt konsolideringsmål, i syfte att hålla premierna på en stabil och förutsägbar nivå.

Regeringens mål för SPV:s huvudsakliga verksamhetsområde, Statlig pensionsverksamhet m.m., är att effektiviteten och säkerheten ska öka samt att servicen till statliga myndigheter, anställda och pensionärer ska förbättras. Driftkostnadsprocenten har sjunkit, men nyckeltalets konstruktion gör att det är svårt att uttala sig om resultatet i relation till målet om ökad effektivitet.

tet. Andelen felaktiga utbetalningar är oförändrad, samtidigt som återkraven har ökat med 4,2 miljoner kronor efter att SPV gjort omräkningar av förmåner under utbetalning till följd av regelstyrda förändringar och anpassningar i systemstöden, vilket sammantaget visar på att säkerheten inte har förändrats. Positivt är att SPV har ökat aktualiseringsgraden. Enligt de kundundersökningar som SPV genomfört var målgruppen pensionärer något mer nöjda 2015 än 2014, medan de statligt anställda är oförändrat nöjda och arbetsgivarnas nöjdhet har minskat med några indexenheter. Det faktum att SPV lever upp till sina serviceåtaganden och att pensionsinformationen har utvecklats visar på att servicen till de olika målgrupperna har förbättrats.

SPV lever upp till de ekonomiska kraven på verksamheten. Anslutningsgraden till tjänsten Enklare pensionshantering har ökat sedan föregående år och avgifterna har sänkts ytterligare fr.o.m. den 1 januari 2016.

Regeringen bedömer att SPV tar sitt arbetsgivarpolitiska ansvar. SPV arbetar aktivt och strategiskt med att säkerställa kompetensförsörjningen. SPV arbetar även systematiskt med sin verksamhetsutveckling på flertalet sätt, vilket leder till effektiviseringar och ökad förvaltningsnytta.

#### **Nämndmyndigheter inom området**

Nämndmyndigheterna inom området fyller viktiga funktioner för att upprätthålla allmänhetens förtroende för statlig förvaltning och säkerställa en korrekt handläggning av de enskilda ärendena. Regeringen bedömer att nämndmyndigheterna fungerar väl och bedriver en effektiv verksamhet.

### **5.4 Politikens inriktning**

Uppdragen till myndigheterna att tillhandahålla praktikplatser 2016–2018 och regeringens satsning på moderna beredskapsjobb i staten är viktiga delar i regeringens sysselsättningspolitik. Moderna beredskapsjobb i staten införs successivt från 2017 och ska sysselsätta minst 5 000 personer 2020. Syftet med satsningarna är att ge fler personer som står långt från

arbetsmarknaden möjlighet till ett framtida arbete, arbetslivserfarenhet och lön. Se även utg.omr. 14 avsnitt 4.5.

Efter tidsbegränsade satsningar på värdegrundsfrågor i form av projektet Offentlig etos 2010–2012 och genom Värdegrundsdelegationen 2013–2016 fortsätter nu arbetet för en god förvaltningskultur i staten fr.o.m. 2017. Statskontoret får i uppgift att främja och samordna arbetet för en god förvaltningskultur och tillförs 5 miljoner kronor per år för uppgiften. I det fortsatta arbetet för förtroendet för statsförvaltningen och dess anställda ska ledarskapets betydelse och rollen som statstjänsteman vara i fokus. Detta är centrala delar i arbetet med den av regeringen lanserade tillitsreformen. Reformen beskrivs närmare i avsnitt 4.3.2. Det arbete som Värdegrundsdelegationen bedrivit ska tas tillvara i det fortsatta arbetet.

Sjukfrånvaron i staten följer utvecklingen på arbetsmarknaden i stort och ökar nu för fjärde året i rad. Erfarenheter och kunskaper från myndigheternas arbetsmiljöarbete behöver tas tillvara och spridas inom förvaltningen som en del i ett intensifierat arbetsmiljöarbete.

Det är angeläget att de statliga arbetsgivarna arbetar strategiskt med sin kompetensförsörjning och utvecklar formerna för att marknadsföra staten som en attraktiv arbetsgivare. Myndigheterna ska bidra till uppfyllelsen av delmålen som regeringen satt upp där frågor om jämställdhet är av central betydelse.

## 5.5 Budgetförslag

### 5.5.1 1:4 Arbetsgivarpolitiska frågor

**Tabell 5.13 Anslagsutveckling 1:4 Arbetsgivarpolitiska frågor**

*Tusental kronor*

År	Utfall		Anslags-sparande	
2015	Utfall	1 479		964
2016	Anslag	2 443	Utgifts-prognos	2 408
<b>2017</b>	<b>Förslag</b>	<b>2 443</b>		
2018	Beräknat	2 443		
2019	Beräknat	2 443		
2020	Beräknat	2 443		

#### Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statliga arbetsgivarfrågor som Arbetsgivarverket utfört åt regeringen eller Regeringskansliet och som inte ingår i Arbetsgivarverkets uppgifter som medlemsorganisation samt för regeringens behov inom det arbetsgivarpolitiska området.

Anslaget får även användas för förvaltningsutgifter avseende vissa nämnder inom det arbetsgivarpolitiska området.

#### Kompletterande information

De aktuella nämnderna på det arbetsgivarpolitiska området är: Statens ansvarsnämnd, Statens tjänstepensions- och grupplivnämnd inbegripet Skiljenämnden för grupplivfrågor samt Offentliga sektorns särskilda nämnd.

Enligt avtalet om statens tjänstegrupplivförsäkring (TGL-S) ska tvister rörande frågor i avtalet avgöras genom skiljedom av en skiljenämnd. Skiljenämnden för grupplivfrågor bildas enligt avtalet av ledamöterna i Statens tjänstepensions- och grupplivnämnd.

## Regeringens överväganden

**Tabell 5.14 Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:4 Arbetsgivarpolitiska frågor**

*Tusental kronor*

	2017	2018	2019	2020
<b>Anvisat 2016<sup>1</sup></b>	<b>2 443</b>	<b>2 443</b>	<b>2 443</b>	<b>2 443</b>
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut				
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
<b>Förslag/beräknat anslag</b>	<b>2 443</b>	<b>2 443</b>	<b>2 443</b>	<b>2 443</b>

<sup>1</sup> Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 2 443 000 kronor anvisas under anslaget 1:4 *Arbetsgivarpolitiska frågor* för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 2 443 000 kronor per år.

### 5.5.2 1:5 Statliga tjänstepensioner m.m.

**Tabell 5.15 Anslagsutveckling 1:5 Statliga tjänstepensioner m.m.**

*Tusental kronor*

År	Utfall		Anslags-sparande	
2015	Utfall	12 135 032		-45 249
2016	Anslag	12 426 000 <sup>1</sup>	Utgifts-prognos	12 450 000
<b>2017</b>	<b>Förslag</b>	<b>12 614 000</b>		
2018	Beräknat	12 805 000		
2019	Beräknat	13 311 000		
2020	Beräknat	13 803 000		

<sup>1</sup> Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

#### Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statliga tjänstepensionsförmåner, avgångsförmåner, grupplivförmåner och personskadeersättningar samt liknande förmåner som följer av anställningar med statliga villkor. Därtill får anslaget användas för utgifter för räntor avseende sådana förmåner.

Vidare får anslaget användas för utgifter för löneskatt enligt lagen (1990:659) om särskild löneskatt på vissa förvärvsinkomster respektive enligt lagen (1991:687) om särskild löneskatt på pensionskostnader samt för premieskatt enligt lagen (1990:1427) om särskild premieskatt för

grupplivförsäkring m.m. Anslaget får även användas för löneavgifter enligt lagen (1994:1920) om allmän löneavgift och arbetsgivaravgifter enligt socialavgiftslagen (2000:980).

Anslaget får dessutom användas för förvaltningsutgifter vid Statens tjänstepensionsverk för biträde vid handläggningen av pensionsärenden avseende lärare m.fl. som överförs från statligt reglerade anställningar genom riksdagens beslut om kommunalt huvudmannaskap för lärare m.fl.

### Kompletterande information

Följande förordningar reglerar utbetalningar från anslaget:

- förordningen (1991:704) om fastställande av särskild löneskatt på statens pensionskostnader,
- förordningen (2002:869) om utbetalning av statliga tjänstepensions- och grupplivförmåner och
- förordningen (SAVFS 1990:3 A 1) om utbetalning av personskadeersättning.

### Budget för avgiftsbelagd verksamhet

**Tabell 5.16 Uppdragsverksamhet**

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2015 (varav tjänsteexport)	286 324	266 006	20 318
Prognos 2016 (varav tjänsteexport)	285 800	284 630	1 170
Budget 2017 (varav tjänsteexport)	286 180	281 445	4 735

SPV disponerar för administrationskostnader det belopp från inkomsttiteln 5211 *Statliga pensionsavgifter* som anges i verkets regleringsbrev. För 2016 uppgår detta till 184 500 000 kronor. Därutöver fastställer regeringen årligen de administrationsavgifter som de s.k. självförsäkrarna, dvs. de myndigheter m.fl. som skuldför sina pensionsåtaganden i respektive balansräkning, ska betala till SPV. För 2015 uppgick dessa till ca 3,9 miljoner kronor.

### Regeringens överväganden

**Tabell 5.17 Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:5 Statliga tjänstepensioner m.m.**

Tusental kronor

	2017	2018	2019	2020
<b>Anvisat 2016<sup>1</sup></b>	<b>12 426 000</b>	<b>12 426 000</b>	<b>12 426 000</b>	<b>12 426 000</b>
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut				
Övriga makroekonomiska förutsättningar	68 000	111 000	146 000	217 000
Volymer	120 000	268 000	739 000	1 160 000
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
<b>Förslag/beräknat anslag</b>	<b>12 614 000</b>	<b>12 805 000</b>	<b>13 311 000</b>	<b>13 803 000</b>

<sup>1</sup> Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Anslaget belastas med utbetalningar av statliga tjänstepensionsförmåner, premiefrielseförmåner, grupplivförmåner, personskadeersättningar samt räntor och skatter på dessa förmåner. Basen utgörs till stor del av utbetalningar hänförliga till redan beviljade förmåner.

I posten Övriga makroekonomiska förutsättningar ingår bl.a. effekten av att vissa förmåner som belastar anslaget årligen indexeras med prisbasbeloppets förändring.

I posten Volymer avspeglas antalet förmåner som nybeviljas under budgetperioden och storleken på dessa förmåner.

Regeringen föreslår att 12 614 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:5 *Statliga tjänstepensioner m.m.* för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 12 805 000 000 kronor, 13 311 000 000 kronor respektive 13 803 000 000 kronor.

**Regeringens förslag:** Regeringen bemyndigas att för 2017 besluta om en kredit i Riksgäldskontoret som inklusive tidigare utnyttjad kredit uppgår till högst 100 000 000 kronor för att tillgodose Statens tjänstepensionsverks behov av likviditet i pensionshanteringen.

**Skälen för regeringens förslag:** SPV får bedriva uppdragsverksamhet när det gäller

pensionshanteringen där väsentliga penningflöden hanteras. SPV hanterar även flödet för premiebestämda pensioner enligt det statliga tjänstepensionsavtalet. Enbart det senare flödet omsätter ca 370 miljoner kronor varje månad och faktureras med väldigt kort tid för betalning. Skulle t.ex. betalningen för de två största fakturorna utebli en månad motsvarar det ett belopp och en räntekontobelastning på ungefär 70 miljoner kronor. Regeringen bedömer fortsatt att SPV har ett behov av ett rörelsekapital i form av en övrig kredit i Riksgäldskontoret under 2017.

För att minimera risken för övertrassering av likvida medel föreslås att krediten avseende förmedling av premiebestämda pensioner även 2017 uppgår till 75 miljoner kronor, dvs. samma nivå som för 2016. Krediten för att tillgodose likviditetsbehov i samband med pensionsutbetalningar för uppdragsgivares räkning föreslås fortsatt uppgå till 25 miljoner kronor, vilket motsvarar 2016 års nivå.

För 2015 utnyttjades drygt 51 miljoner kronor av krediten som uppgick till 75 miljoner kronor och som är avsedd för premiebestämda pensioner. Krediten som uppgick till 25 miljoner kronor och som är avsedd för pensionsutbetalningar utnyttjades inte alls. Se tabell 5.18.

**Tabell 5.18 Beviljad respektive utnyttjad övrig kredit av SPV 2013–2015**

*Tusental kronor*

	2013	2014	2015
<b>Total beviljad kredit</b>	<b>100 000</b>	<b>100 000</b>	<b>100 000</b>
– varav premiebestämda pensioner	75 000	75 000	75 000
– varav pensionsutbetalningar	25 000	25 000	25 000
<b>Total utnyttjad kredit</b>	<b>24 063</b>	<b>50 492</b>	<b>51 163</b>
– varav premiebestämda pensioner	24 063	50 492	51 163
– varav pensionsutbetalningar	0	0	0

Källa: Statens tjänstepensionsverk.

Regeringen bör bemyndigas att för 2017 besluta om en kredit i Riksgäldskontoret som inklusive tidigare utnyttjad kredit uppgår till högst 100 miljoner kronor för att tillgodose SPV:s behov av likviditet i samband med pensionshanteringen, dvs. avseende premiebestämda pensioner och pensionsutbetalningar för uppdragsgivares räkning.



## 6 Offentlig upphandling

### 6.1 Omfattning

Området offentlig upphandling omfattar främst följande lagar:

- lagen (2007:1091) om offentlig upphandling (LOU),
- lagen (2007:1092) om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster (LUF),
- lagen (2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet (LUFSS).

Området omfattar vidare det statliga upphandlingsstödet, elektronisk upphandling, tillsyn, rättsmedel m.m.

### 6.2 Mål

Regeringens mål är att den offentliga upphandlingen ska vara effektiv, rättssäker och ta tillvara konkurrensen på marknaden samtidigt som innovativa lösningar främjas samt miljöhänsyn och sociala hänsyn beaktas. På så sätt bidrar den offentliga upphandlingen till en väl fungerande samhällsservice till nytta för medborgarna och näringslivets utveckling samtidigt som skatte- medlen används på bästa sätt.

### 6.3 Resultatredovisning

#### 6.3.1 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

För att mäta resultatet för målet att tillvarata konkurrensen används följande indikator: Antalet anbud per upphandling.

Möjligheterna att följa upp utvecklingen inom området med hjälp av indikatorer i övrigt är därför för närvarande begränsade. Tillsammans med Upphandlingsmyndigheten (UHM) förs diskussioner beträffande utveckling av indikatorer. Därutöver pågår ett arbete som syftar till att förbättra den nationella upphandlingsstatistiken, inklusive statistikinsamlingen som ett led i arbetet med att utveckla indikatorer för den offentliga upphandlingen.

#### 6.3.2 Resultat

Genomsnittligt antal anbudsgivare per upphandling ligger på i stort sett samma nivå för perioden 2011–2014 (se tabell 6.1). Konkurrensen på marknaden tillvaratas i jämn utsträckning.

**Tabell 6.1 Genomsnittligt antal anbudsgivare per upphandling**

2011–2014

2011	4,4
2012	4,8
2013	4,7
2014	4,5

Källa: Konkurrensverkets rapportserie 2015:9 Siffror och fakta om offentlig upphandling.

Ett omfattande reformarbete inom upphandlingsområdet pågår. Reformen fokuserar på tre områden: upphandlingslagstiftningen, Upphandlingsmyndigheten och Nationella upphandlingsstrategin.

### Genomförande av nya EU-direktiv på upphandlingsområdet

Regeringen har överlämnat propositionen Nytt regelverk om upphandling (prop. 2015/16:195) till riksdagen. Propositionen innehåller förslag till tre nya lagar om upphandling, varav två ska ersätta nuvarande LOU och LUF och en är ny och avser upphandling av koncessioner.

### Det statliga upphandlingsstödet

Sedan den 1 september 2015 har det statliga upphandlingsstödet stärkts och samlats hos UHM. Myndigheten ger stöd, information och vägledning om offentlig upphandling inklusive bl.a. innovationsupphandling, miljö- och sociala krav. UHM:s arbete genomsyras av en strategisk syn på hela inköpsprocessen och stödet som ges omfattar hela upphandlingsprocessen från behovsanalys till utvärdering och uppföljning. Målgrupperna för upphandlingsstödet är upphandlande myndigheter och enheter samt leverantörer inbegripet små och medelstora företag och idéburna organisationer.

Myndigheten har bl.a. arbetat med ett projekt om inköp som styrmedel. Projektet visar hur inköp kan användas för att uppnå samhälleliga och lokala politiska mål och hur myndigheters arbete med livscykelkostnader (LCC) kan lyftas till en strategisk nivå samt öka användningen av LCC-kalkyler. UHM har genomfört pilotprojekt hos fyra upphandlande myndigheter om användandet av tidig dialog för att förbättra

förståelsen och ge ökad kunskap om vilka lösningar marknaden kan erbjuda eller utveckla.

UHM har vidareutvecklat databasen med hållbarhetskriterier för offentlig upphandling beträffande miljökrav och sociala krav för olika produktområden. Databasen innehåller även en funktion som listar vilka krav som kan användas för att påverka de nationella miljö kvalitetsmålen. I samarbete med Kemikalieinspektionen har UHM kommunicerat det stöd för giftfri förskola som utarbetades på Konkurrensverket (KKV).

UHM har arbetat med att underlätta för den offentliga sektorn att använda upphandling som ett sätt att uppnå energieffektivisering.

Myndigheten har vidare genomfört ett projekt kopplat till sysselsättningskrav i offentlig upphandling samt tagit fram en checklista på vad man ska tänka på vid ställandet av sådana krav.

UHM har också utvecklat kriterier för arbets- och anställningsvillkor i nivå med svenska kollektivavtal inom området persontransporter och arbetet pågår.

Myndigheten har även fortsatt det arbete som påbörjades på KKV med att ta fram konkret metod- och kompetensstöd för innovationsupphandling.

UHM har genomfört flera stödinsatser för att underlätta för små och medelstora företag att delta i offentliga upphandlingar. I vägledningen ”Är inköpen av samma slag?” behandlas kontraktvärdesberäkning vid direktupphandling vilket bl.a. kan påverka hur små och medelstora företag får tillgång till offentliga kontrakt. Dessutom har en elektronisk vägledning om direktupphandling tagits fram.

I ett särskilt uppdrag från regeringen, som medföljde från KKV, har UHM arbetat med att förstärka kompetensen vid upphandling av vård, omsorg och andra stödjande åtgärder för äldre och personer i alla åldrar med funktionsnedsättning.

På regeringens uppdrag har UHM gett upphandlande myndigheter och andra aktörer upphandlingsrättslig vägledning med anledning av den rådande flyktingsituationen.

I juni 2016 gavs UHM i uppdrag att förstärka kompetensen när det gäller upphandling av livsmedel och måltidstjänster inom offentlig sektor. Uppdraget syftar till att stärka kompetensen hos upphandlande myndigheter, enheter och leverantörer gällande strategisk upphandling av livsmedel och måltidstjänster. Insatserna ska



fokusera på att ge en målgruppsanpassad kompetensutveckling och informations-spridning, bl.a. i form av branschdialoger och information om goda exempel på området (se utg. omr. 23 avsnitt 2). Uppdraget ska slutredovisas i februari 2019.

#### *Övrigt*

Statskontoret har fått regeringens uppdrag att utvärdera i vilken utsträckning inrättandet av en fristående myndighet för det statliga upphandlingsstödet har skapat bättre förutsättningar för väl fungerande upphandlingar och bidragit till regeringens mål för offentlig upphandling. Uppdraget delrapporterades den 30 maj 2016 och slutredovisas den 31 oktober 2017.

### **Nationella upphandlingsstrategin**

Regeringen har antagit en nationell upphandlingsstrategi för att skapa förnyelse inom offentlig sektor och i näringslivet (Fi2016/00833/OU). Syftet med strategin är att uppnå regeringens mål om offentlig upphandling som ett strategiskt verktyg för väl fungerande verksamheter och vara ett medel för att nå miljömässiga och sociala hållbarhetsmål. Strategin behövs för att innovationsupphandling ska bli en del av de upphandlande myndigheternas verksamhetsutveckling.

I strategin presenteras förslag på konkreta åtgärder som kan vidtas i de upphandlande myndigheternas och enheternas organisationer.

Upphandlingsstrategin vänder sig främst till företrädare för de statliga myndigheterna. Regeringen vill med hjälp av Upphandlingsstrategin även verka för att företrädare för kommuner och landsting, samt andra upphandlande myndigheter och enheter, tar fram styrande dokument för att förverkliga motsvarande mål i sina verksamheter.

UHM ska verka för att Nationella upphandlingsstrategin genomförs och får genomslag främst genom information och vägledning. Myndigheten har även i uppdrag att följa upp hur Upphandlingsstrategin har påverkat upphandlande myndigheter och enheters inköpsarbete samt vilka övriga effekter som kan påvisas med anledning av Upphandlingsstrategin. Regeringen kommer att noga följa resultatet av uppdraget.

### **Tillsynen över den offentliga upphandlingen**

KKV ansvarar för tillsynen över den offentliga upphandlingen i Sverige. Myndigheten bedriver tillsyn både genom ansökan om upphandlings-skadeavgift och tillsynsbeslut och har i likhet med tidigare år fokuserat på otillåtna direkt-upphandlingar och lagt särskild vikt vid talan om upphandlings-skadeavgift. KKV utövar även en bredare tillsyn genom särskilda tillsynsbeslut som uppmärksammar upphandlande myndigheter och enheter som brustit i sin skyldighet att tillämpa LOU eller annan lagstiftning på upphandlingsområdet. Besluten ger konkret vägledning för andra upphandlande myndigheter och enheter.

#### *Upphandlings-skadeavgift*

KKV kan ansöka om upphandlings-skadeavgift på eget initiativ men måste också, i vissa fall, ansöka om upphandlings-skadeavgift. Under 2015 avgjordes 17 ansökningar om upphandlings-skadeavgift i förvaltningsdomstol, varav 15 ansökningar om upphandlings-skadeavgift på eget initiativ och två ansökningar om obligatorisk upphandlings-skadeavgift.

KKV har gjort en uppföljning av de ärenden om upphandlings-skadeavgift som drivits i domstol under de fem år som reglerna om avgift funnits. Uppföljningen visade att 88 procent av de myndigheter som ålagts att betala upphandlings-skadeavgift hade genomfört organisationsförändringar för att åstadkomma effektivare och mer kompetenta upphandlingsverksamheter. KKV fattade under 2015 beslut i 32 tillsyns-ärenden där verket har tagit ställning i olika upphandlingsrättsliga frågor.

#### *Övrigt*

KKV har undersökt kommunernas upphandlingar på området hem för vård eller boende för barn och unga och har i en rapport lämnat ett antal förslag till förbättringar.

Vidare har KKV kartlagt landstingens upphandlingar och kostnader för hyrläkare. Landsting köper in hyrläkare vid sidan om sina upphandlade ramavtal. KKV:s rapport visar att kostnaderna för detta har ökat de senaste åren. I rapporten ges förslag till åtgärder för att stimulera till mer effektiva upphandlingar i framtiden.

Även konkurrensrelaterade problem vid upphandling av livsmedel och måltidstjänster har

identifierats och åtgärder för att stimulera till mer effektiva upphandlingar i framtiden föreslås.

### **Upphandling och villkor enligt kollektivavtal**

För att ta tillvara de nya EU-direktivens tydligare handlingsutrymme för medlemsstaterna att ställa krav på villkor enligt kollektivavtal, ILO:s kärnkonventioner samt arbetsrättsliga lagar och kollektivavtal, har regeringen tagit fram förslag till ny lagstiftning gällande miljö-, social- och arbetsrättsliga hänsyn vid upphandling. Förslagen ingår i regeringens ovan nämnda proposition Nytt regelverk om upphandling (prop. 2015/16:195). De innebär bl.a. att upphandlande myndigheter och enheter ska i upphandlingar ställa villkor avseende lön, semester och arbetstid, om det är behövligt och de går att fastställa. I övrigt får upphandlande myndigheter och enheter ställa särskilda villkor, såsom försäkringar, pensioner eller annan ledighet än semester för fullgörande av kontrakt eller koncessioner. Förslagen bygger på delbetänkandet Upphandling och villkor enligt kollektivavtal (SOU 2015:78) från utredningen med samma namn. Den utredningen hade även i uppdrag att bl.a. analysera förutsättningarna för att ratificera ILO:s konvention nr 94. Slutbetänkandet Arbetsklausuler och sociala hänsyn i offentlig upphandling- ILO:s konvention nr 94 samt en internationell jämförelse (SOU 2016:15) har skickats ut på remiss.

### **Interimistiska beslut vid överprövning av upphandlingar**

Med anledning av flyktingsituationen under hösten 2015 utarbetades ett förslag till ändringar av samtliga lagar på upphandlingsområdet i syfte att allmänt underlätta genomförandet av skyndsamma upphandlingar (prop. 2015/16:129). Lagbestämmelserna förtydligades på så sätt att det uttryckligen framgår att användarnas intresse, allmänintresset och övriga berörda intressen ska beaktas vid domstolarnas skadeavvägningar. Ändringarna trädde i kraft den 1 juni 2016 (SFS 2016:389–391).

### **Elektronisk upphandling**

Genom att använda elektroniska processer i hela inköpsprocessen kan mycket tid vinnas. När anbud kan lämnas elektroniskt kan det också leda till minskad risk för formella fel och därmed till fler anbud som uppfyller kraven i upphandlingen. Ökad användning av elektroniska lösningar kan också leda till fler gränsöverskridande upphandlingar.

Bristen på standarder för e-upphandling är ett problem. Det arbete som sker inom standardiseringsgrupperingen SFTI (Single Face To Industry), där UHM deltar, har därför en viktig funktion att fylla. Detsamma gäller det Europeiska samarbetet beträffande elektronisk upphandling där Peppol, e Sens och CEN med arbetsgruppen BII är centrala eftersom de verkar för gränsöverskridande e-upphandling.

I december 2015 överlämnade UHM rapporten Underlag till handlingsplan för en genomgående elektronisk inköpsprocess (Fi2015/05695/UR). UHM har undersökt upphandlande myndigheters och leverantörers beredskap inför övergång till en elektronisk inköpsprocess och lämnat förslag på åtgärder för att öka användningen av elektroniska lösningar.

### **Utredningen om ett nytt regelverk för offentlig finansiering av privat utförda välfärdstjänster**

Reglerna om upphandling av sociala tjänster och andra särskilda tjänster i 2014 års upphandlingsdirektiv möjliggör införandet av ett förenklat och mer flexibelt regelverk för upphandling av välfärdstjänster. Välfärdsutredningen har mot denna bakgrund fått i uppdrag att bl.a. föreslå hur bestämmelser om upphandling av sådana tjänster ska utformas i de nya upphandlingslagarna. Vidare ska utredaren bl.a. klargöra hur valfrihetssystemen enligt LOV bör klassificeras rättsligt och bedöma om det finns behov av justeringar av LOV utifrån den rättsliga klassificeringen (dir. 2015:22, dir. 2015:100 och dir. 2015:108). Se vidare utg.omr. 25 avsnitt 2.5.4.

### **Utredningen för ett stärkt civilsamhälle**

Utredningen för ett stärkt civilsamhälle redovisade i februari 2016 betänkandet Palett för

ett stärkt civilsamhälle (SOU 2016:13). I uppdraget har ingått bl.a. att lämna förslag till hur det civila samhällets organisationers möjligheter att delta i offentliga upphandlingar kan förbättras. Utredningen föreslår ett antal åtgärder i detta syfte. Utredningen föreslår vidare bl.a. att UHM ska ges i uppdrag att i sitt arbete med att utveckla upphandlingskriterier särskilt beakta de mervärden som det civila samhällets organisationer erbjuder samt ta fram en vägledning för upphandlande myndigheter som kan underlätta för det civila samhällets organisationer att delta i offentlig upphandling. Utredningens betänkande har remitterats och bereds för närvarande, se vidare utg. omr. 17 avsnitt 16:4.

### **Miljömässigt hållbar offentlig upphandling inom EU**

Inom området miljömässigt hållbar offentlig upphandling finns en expertgrupp och ett särskilt nätverk för elva medlemsstater inom EU (G11). Sverige var ordförande för G11-mötet våren 2015.

### **Nordisk och internationell samverkan**

De nordiska länderna uppvisar många likheter som kan bilda grund för ett samarbete om och utveckling av upphandlingsstödande åtgärder. Det gäller bl.a. synen på statens roll i upphandlingsstödande sammanhang. Flera av de nordiska länderna har någon form av statligt upphandlingsstöd.

Mycket tyder på att en ökad koordinering av de nordiska ländernas arbete skulle kunna bidra till en ökad och mer effektiv spridning av erfarenheter, kunskaper och upphandlingsstödande åtgärder som redan tillhandahålls i Norden. Gemensamma nordiska åtgärder inom miljömässigt och socialt hållbar offentlig upphandling bidrar dessutom till större positiva miljöeffekter och sociala effekter.

Betydelsen av hållbar upphandling och innovationsupphandling lyfts allt mer fram i internationella organisationer, biståndsverksamhet och genomförandet av FN:s mål för hållbar global utveckling. Ett svenskt erfarenhetsutbyte med FN-systemet kan bidra positivt till denna utveckling.

## **6.3.3 Analyser och slutsatser**

### **Det statliga upphandlingsstödet**

En väl fungerande offentlig upphandling är mycket betydelsefull för den offentliga sektorns funktion och därmed för en väl fungerande samhällsservice som tillgodoser medborgarnas berättigade förväntningar liksom samhälleliga krav på sociala och miljömässiga hänsyn. Det förbättrade statliga upphandlingsstödet, genom inrättandet av UHM, har ökat förutsättningarna för att upphandlande myndigheter och enheter har den kompetens som behövs för att genomföra sina upphandlingar strategiskt och mer effektivt. Av avgörande betydelse för en väl fungerande offentlig upphandling är effektiv konkurrens och UHM verkar därför inom ramen för sitt ansvarsområde för en effektiv konkurrens. UHM bör även ha ett brett perspektiv på den offentliga upphandlingen vilket bl.a. innebär att beakta miljöhänsyn, sociala hänsyn och att främja innovationer. Det innebär i sin tur att det strategiska perspektivet på offentlig upphandling är centralt. UHM bör fortsatt verka i nära samarbete med den kommunala sektorn, t.ex. för att fortsättningsvis kunna förstärka kompetensen vid upphandling inom vård och omsorg, för att bidra till att nå målen för politikområdet.

Regeringens bedömning är att verksamheten med att förvalta och utveckla hållbarhetskriterier och den förankringsprocess som använts för detta har varit framgångsrik vilket är centralt för miljömässigt hållbar offentlig upphandling. UHM behöver fortsatt ges goda förutsättningar att prioritera arbetet med hållbar offentlig upphandling.

Höga miljökrav som är möjliga att uppnå i upphandlingar, certifieringssystem och standarder är viktiga drivkrafter för att få till stånd mer gröna innovationer.

Rätt använd kan upphandling utgöra ett effektivt instrument för att åstadkomma flera positiva effekter i samhället, inklusive lägre arbetslöshet, ökad tillväxt och sysselsättning samt stödja de nationella miljö kvalitetsmålen.

## 6.4 Politikens inriktning

Offentlig upphandling är ett viktigt verktyg för att genomföra regeringens politik och regeringen arbetar med hur politiska prioriteringar tydligare kan förverkligas genom upphandlingsförfaranden.

Regeringen avser att se över målet för området offentlig upphandling i syfte att bättre uttrycka regeringens prioriteringar.

Rätt använt kan offentlig upphandling även vara ett viktigt verktyg för att nå andra politiska prioriteringar inom t.ex. klimat- och miljöpolitiken, jämställdhet samt sysselsättningsmålet 2020. De offentliga inköpen är också viktiga vid genomförandet av FN:s Agenda 2030.

### Nytt upphandlingsregelverk

Baserat på den nya reglering som regeringen föreslår i propositionen Nytt regelverk om upphandling (prop. 2015/16:195) kommer regeringen att arbeta för att regelverket ska bidra till att öka effektiviteten i de offentliga utgifterna och till att ge upphandlande myndigheter och enheter bättre och tydligare möjligheter att beakta miljöhänsyn, sociala hänsyn och innovativa lösningar vid sina upphandlingar. Det nya regelverket kan också bidra till att stärka förtroendet för den inre marknaden och främja tillväxten.

#### *Upphandlingar som inte omfattas av direktiven*

Regeringen kommer se över hur områden som inte omfattas av de nya upphandlingsdirektiven kan användas strategiskt för att förverkliga regeringens politik. Regeringen avser att tillsätta en utredning med uppdrag att se över regleringen av de upphandlingar som inte omfattas av upphandlingsdirektiven. Syftet med översynen är att regleringen ska förenklas, men även att analysera hur strategisk upphandling används bäst på de områden som inte omfattas av direktiven och föreslå nödvändiga bestämmelser.

### Upphandlingsmyndigheten

UHM:s stöd är en viktig förutsättning för en rättssäker, effektiv och socialt och miljömässigt hållbar upphandling till nytta för medborgarna och näringslivets utveckling. Ett fortsatt viktigt

fokus är att myndigheten ska främja innovativa lösningar inom upphandling. Genom bl.a. satsningen för utvecklande inköp kommer UHM fortsatt bidra till utveckling av offentlig upphandling och stimulera användning av upphandlingsmetoder som främjar innovationer. Genom den nationella upphandlingsstrategin ges rätt förutsättningar för att uppnå de förvaltningspolitiska målen vad gäller upphandlande myndigheters och enheters ansvar för att upphandla strategiskt och använda skatte-medlen på ett ansvarsfullt sätt. UHM:s uppdrag att genomföra och följa upp upphandlingsstrategin är av avgörande betydelse.

#### *Särskilt uppdrag om offentlig avtalsamverkan*

I den nya LOU föreslås bestämmelser om undantag från upphandlingsreglerna vid samarbeten mellan upphandlande myndigheter (Hamburg-samarbeten), som bygger på EU-domstolens praxis (prop. 2015/16:195). I syfte att förstärka kunskapsläget om kommuners och landstings möjligheter till avtalsamverkan gav regeringen i juni 2016 UHM i uppdrag att analysera detta undantag från upphandlingsreglerna samt att analysera möjligheten för inköpscentraler att bedriva grossistverksamhet.

### Särskilda satsningar inom politikområdet

#### *Upphandling som främjar innovationer och alternativa lösningar*

Det finns en stor potential i att använda upphandling som ett verktyg för att främja utveckling och innovation. Genom att använda metoder för innovationsupphandling, inklusive funktionsupphandling, kan offentlig sektor stimulera utvecklingen av helt nya innovativa lösningar som inte existerar på marknaden idag. Den offentliga sektorn kan, i egenskap av aktiv beställare och första kund, driva på marknaden till att utveckla lösningar på viktiga samhällsutmaningar. Regeringen arbetar för att fler myndigheter ska främja utveckling och innovation i sina upphandlingar.

#### *En miljömässigt ansvarsfull offentlig upphandling*

Möjligheterna till miljömässiga upphandlingar ska förbättras i hela den offentliga sektorn. Sverige ska ligga i framkant och fortsatt vara ett föredöme när det gäller miljöanpassad offentlig upphandling. Den offentliga sektorn har också en viktig funktion för och möjlighet att främja

innovativa och nya miljö- och energitekniklösningar. Regeringen avser att arbeta för att fler myndigheter ska ställa miljökrav i sina upphandlingar.

#### Sysselsättningsmålet 2020

Regeringens mål är att Sverige ska ha EU:s lägsta arbetslöshet 2020. Offentlig upphandling är ett effektivt instrument för att åstadkomma flera positiva effekter i samhället, inklusive lägre arbetslöshet och ökad sysselsättning. Utifrån Trafikverkets redovisade uppdrag att i sina upphandlingar arbeta för ökad sysselsättning för personer som har svårt att komma in på arbetsmarknaden, har ett arbete påbörjats med att se över vilka andra myndigheter som kan få liknande uppdrag.

#### Upphandlingsstatistik

En god upphandlingsstatistik kan bidra till en positiv utveckling på upphandlingsområdet. Regeringen har därför påbörjat ett arbete som syftar till att förbättra den nationella upphandlingsstatistiken, inklusive statistikinsamlingen och ett författningsförslag kommer att arbetas fram.

#### Elektronisk upphandling

Elektronisk upphandling är för regeringen en fortsatt prioriterad fråga. Kravet på obligatorisk elektronisk kommunikation i de nya lagarna på upphandlingsområdet kommer att bidra till en snabb utveckling av den elektroniska upphandlingen. Regeringen avser även att ta fram en handlingsplan för en genomgående elektronisk inköpsprocess, vilken kommer att vara betydelsefull för en fortsatt utveckling av den elektroniska upphandlingen.

#### Överprövning

Regeringen avser se över rättsmedlen inom offentlig upphandling i syfte att göra dem mer effektiva.

## 6.5 Budgetförslag

### 6.5.1 1:17 Upphandlingsmyndigheten

**Tabell 6.2 Anslagsutveckling  
1:17 Upphandlingsmyndigheten**

Tusental kronor			
2015	Utfall		Anslags- sparande
2016	Anslag	82 850	Utgifts- prognos 77 718
<b>2017</b>	<b>Förslag</b>	<b>84 687</b>	
2018	Beräknat	86 339 <sup>1</sup>	
2019	Beräknat	88 155 <sup>1</sup>	
2020	Beräknat	90 091 <sup>1</sup>	

<sup>1</sup> Motsvarar 84 687 tkr i 2017 års prisnivå.

#### Ändamål

Anslaget får användas för Upphandlingsmyndighetens förvaltningsutgifter.

#### Regeringens överväganden

**Tabell 6.3 Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för  
1:17 Upphandlingsmyndigheten**

Tusental kronor				
	2017	2018	2019	2020
Anvisat 2016 <sup>1</sup>	82 850	82 850	82 850	82 850
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löne- omräkning <sup>2</sup>	1 841	3 493	5 309	7 245
Beslut	-4	-4	-4	-4
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
<b>Förslag/ beräknat anslag</b>	<b>84 687</b>	<b>86 339</b>	<b>88 155</b>	<b>90 091</b>

<sup>1</sup> Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

<sup>2</sup> Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2016. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2018–2020 är preliminär.

Regeringen föreslår att 84 687 000 kronor anvisas under anslaget 1:17 Upphandlingsmyndigheten för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 86 339 000 kronor, 88 155 000 kronor respektive 90 091 000 kronor.



## 7 Statistik

### 7.1 Omfattning

Området omfattar Statistiska centralbyråns (SCB) verksamhet som utgörs av utveckling, produktion, spridning och samordning av statistik. SCB ansvarar för att producera dels officiell statistik inom flera områden, t.ex. arbetsmarknadsstatistik och nationalräkenskaper (NR), dels annan statlig statistik inom främst utbildnings- och socialområdet. På uppdrag producerar myndigheten även statistik åt andra statistikansvariga myndigheter och övriga beställare.

SCB har även till uppgift att samordna Sveriges officiella statistik. Den officiella statistiken är indelad i 22 ämnesområden, 108 statistikområden och 354 produkter. Av dessa regleras 100 stycken av EU-förordningar, främst inom området jordbruk. För närvarande finns det 27 statistikansvariga myndigheter. SCB är den största av de statistikansvariga myndigheterna och under 2015 ansvarade SCB för 120 av de 354 produkter som avsåg officiell statistik.

Cirka 46 procent av SCB:s verksamhet finansieras genom avgifter från främst uppdragsfinansierad statistikproduktion. Den officiella statistiken utgör ca 25 procent av uppdragsverksamhetens totala volym. Statistisk bearbetning står för 21 procent, tjänsteexporten för 10 procent och övriga undersökningar för 69 procent av uppdragsverksamhetens intäkter. Statliga myndigheter utgör den största kundkategorin och står för ungefär tre fjärdedelar av uppdragsverksamhetens intäkter.

SCB:s internationella statistiksamarbete är omfattande och påverkar i stor utsträckning SCB:s verksamhet och utvecklingen av den officiella statistiken. Det avser framför allt det

samarbete som bedrivs inom ramen för det europeiska statistiksystemet. Den officiella statistiken regleras till stor del av EU:s rättsakter, bl.a. jordbruksstatistiken, den ekonomiska statistiken och arbetsmarknadsstatistiken där den officiella statistiken nästan uteslutande regleras av dessa akter.

### 7.2 Mål och villkor för området

Målet för verksamheten är statistik av god kvalitet som är tillgänglig för användarna. Ett villkor är att kostnaderna för uppgiftslämnandet ska minska och att statistikproduktionen ska vara effektiv.

### 7.3 Resultatredovisning

#### 7.3.1 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Målet att uppnå statistik av god kvalitet mäts bl.a. genom punktlighet i publicering, nöjdhetsindex och allmänhetens förtroende. Statistik som är tillgänglig för användarna mäts bland annat genom antal tabeller i och uttag från SCB:s statistikdatabas (SSD) samt antal besök på webbplatsen. Kostnaderna för uppgiftslämnandet mäts som uppgiftslämnarnas totala kostnader och kostnadsförändringen jämfört med föregående år. Effektiviteten i statistikproduktionen mäts genom produktivitetsförändringen.

**Tabell 7.1 Resultatindikatorer**

	2013	2014	2015
Statistikdatabasen			
- antal tabeller	3 194	3 390	3 548
- antal uttag (1000-tal)	1 164	1 235	1 092
Webbplatsen			
- antal besök (1000-tal)	6 806	7 699	8 688
Punktlighet i publiceringen (%)	97	99	98
Nöjd kundindex i uppdragsverksamheten			
- <i>Leveransenkåten</i> (7-gradig skala)	6,0	6,0	6,0
- <i>NöjdKundIndex</i> <sup>2</sup> (10-gradig skala)	-	7,8	-
Allmänhetens inställning (mycket eller ganska positiv) (%)	72	79	79
Uppgiftslämnarnas kostnader (mnkr) <sup>1</sup>	615	671	451
Uppgiftslämnarnas kostnader (förändring jämfört med föregående år i mnkr)	2	-10	-36
Produktivitetsförändring (%)	4,8	2,1	2,0

<sup>1</sup> Varje år räknas en ny bas fram för jämförelse då det är olika undersökningar som genomförs respektive år. Ny basnivå är justerad för 2014.

<sup>2</sup> Nöjd kundindex är en webbenkät riktad till ett antal kunder och genomförs vartannat år.

### 7.3.2 Resultat

#### Löpande statistikproduktion

SCB har inom ramen för den anslagsfinansierade verksamheten (561 miljoner kronor) producerat statistik i enlighet med den arbetsplan som myndigheten lämnade till regeringen i början av 2015 (Fi2015/603/SFÖ). Arbetsplanen innehöll bl.a. planerad produktion och planerade större förändringar i statistiken under året. År 2015 har SCB fortsatt arbetet med att utveckla en processororienterad verksamhet samt fullföljt myndighetens program för prioriterade kvalitetssatsningar. För att höja organisationens förmåga till utveckling samt leveranskapacitet av produkter och tjänster och för att skapa fokus kring resultat, har myndigheten påbörjat förändringar av styrningsprocessen för utvecklingsprojekt.

SCB har inom ramen för uppdragsverksamheten (ca 521 miljoner kronor) producerat statistik i en något ökad omfattning jämfört med föregående år. Syftet är att utnyttja det statistiska materialet och den statistiska kompetensen för att tillgodose användarnas behov.

SCB fick knappt 7 miljoner kronor i bidrag från EU (s.k. EU-grants) för anpassningar, utveckling och viss försöksverksamhet under 2015. Motsvarande bidrag 2014 var ca 8 miljoner kronor.

**Tabell 7.2 Intäkter, kostnader och registerutdrag**

	2013	2014	2015
Totala intäkter (mnkr)	1 042	1 054	1 082
varav			
- anslagsintäkter	547	558	561
- avgiftsintäkter och övr. ersättn.	495	496	521
Andel av avgiftsintäkter avs. officiell statistik från andra statistikansvariga myndigh. (%)	24	26	25
Totala kostnader (mnkr)	1 040	1 044	1 079
Antal registerutdrag enligt personuppgiftslagen (PUL)	199	111	113

Av den totala volymen uppdrag 2015 uppgick andelen uppdrag som SCB utförde åt andra statistikansvariga myndigheter till 36 procent, vilket är ca 2 procentenheter högre jämfört med föregående år. Uppdragen avsåg utöver officiell statistik även utrednings- och utvecklingsuppdrag.

De totala kostnaderna för SCB:s verksamhet uppgick 2015 till 1 079 miljoner kronor, vilket var en ökning med 35 miljoner kronor jämfört med 2014 (se tabell 7.2). Ökningen utgörs främst av ökade lönekostnader samt ökade driftskostnader för it-tjänster och avgifter för dataprogram.

Andelen statistikprodukter som publicerades enligt fastställd tidsplan var 98 procent under 2015, vilket är i nivå med 2014 års resultat (se tabell 7.1). Att statistiken publiceras i tid och i enlighet med fastställda tidsplaner är av vikt för såväl statistikens tillgänglighet som kvalitet.

I SCB:s uppdrag ingår att minska och underlätta uppgiftslämnandet så att kostnaderna för dem som lämnar uppgifter till statistiken ska bli lägre.

Ramen för kostnadsberäkningen för uppgiftslämnandet utgörs av SCB:s anslagsfinansierade statistik samt officiell statistik som produceras på uppdrag av andra myndigheter. Varje år räknas det fram en ny bas för jämförelse då det är olika undersökningar som genomförs respektive år. År 2015 beräknades den totala kostnaden för uppgiftslämnandet uppgå till 451 miljoner kronor vilket är 36 miljoner kronor lägre än 2014 eller motsvarande 7,9 procent lägre. Kostnaden för företag och organisationer uppskattades till 381 miljoner kronor.



Minskningen återfinns främst hos företag och organisationer.

Bland förklaringarna till minskningen finns förändrade tekniska lösningar för uppgiftslämnande, som t.ex. övergång från pappersbaserade enkäter till webbinsamling samt ökade möjligheter att lämna filer som kan genereras av företagens egna administrativa system. Vidare har tröskelvärdet för att lämna uppgifter höjts så att färre företag måste lämna uppgifter. Som ett led i att minska bördan för företagen har SCB tillsammans med Bolagsverket, Skatteverket, Finansinspektionen och Bokföringsnämnden startat ett samarbete med syfte att påvisa hur gemensamma begrepp och ett standardiserat rapporteringsformat kan underlätta inrapporteringen av finansiell information. SCB samråder även med Näringslivets Regelnämnd, Sveriges Kommuner och Landsting och Regelrådet inför såväl ny statistik som utvidgningar och neddragningar som kan påverka uppgiftslämnarna.

Enligt SCB:s regleringsbrev ska statistiken göras mer tillgänglig och användbar. En av de viktigaste kanalerna för SCB att sprida och kommunicera statistik är SCB:s statistikdatabas på myndighetens webbplats. Tillgången till informationen som finns där är avgiftsfri. År 2015 uppmättes 8,7 miljoner besök på webbplatsen vilket motsvarar en ökning med ca 13 procent jämfört med 2014 (se tabell 7.1).

SCB:s centrala statistikservice besvarade närmare 13 400 förfrågningar om statistik per telefon och 4 900 förfrågningar per e-post. De vanligaste frågorna gällde befolknings- och arbetsmarknadsstatistik. Antalet uttag av statistikuppgifter från SSD minskade med knappt 12 procent 2015 från att ha ökat med 6 procent året innan (se tabell 7.1). Totalt gjordes 1 092 000 uttag 2015. Antalet tabeller som finns upplagda i SSD har ökat från 3 390 år 2014 till 3 548 år 2015.

För att underlätta uttag har SCB utvecklat webbplatsen för att den i högre grad ska vara användbar på olika sorters datorer, läsplattor och smarta telefoner.

År 2015 lanserades "Sverige i siffror". Det är ett nytt sätt för SCB att presentera statistik för unga och ovana statistikanvändare. Kärnan i satsningen är en ny ingång till SCB:s webbplats som visar ett urval av SCB:s statistik om Sverige i text och infografik som är ett sätt att presentera statistik på ett lättillgängligt sätt med bl.a.

interaktiva diagram. Det finns också en trycksak med ett urval av den statistik som finns på den nya ingången på webbplatsen.

Statistiken i "Sverige i siffror" är utvald utifrån kursplanen i samhällskunskap för grundskolan och gymnasiet samt de vanligaste frågorna till SCB:s statistikservice. Det handlar om statistik inom områdena befolkning, arbetsmarknad, samhällsekonomi och allmänna val. För att göra Sverige i siffror användbart i skolan har lärarhandledningar för mellanstadiet, högstadiet respektive gymnasieskolan tagits fram.

SCB medverkade för andra året i rad i ett samarrangemang av ett s.k. hackaton i syfte att utveckla webbtjänster och appar för ökad tillgänglighet av SCB:s öppna data i SSD och genom det API (Application Programming Interface) som finns tillgängligt för alla användare.

I syfte att nå fler målgrupper, stärka varumärket och öka kännedomen om myndigheten är SCB aktiv på plattformar för sociala nätverk. Här besvarar SCB frågor, publicerar information om ny statistik och nyheter om myndighetens aktiviteter.

Kundnöjdheten för uppdragsverksamheten uppgick enligt SCB:s s.k. leveransenkät till 6,0 på en sjugradig skala, vilket är i nivå med de senaste två åren (se tabell 7.1). Enkäten vänder sig till uppdragskunder som köper statistik för mer än 10 000 kronor.

Undersökningen Allmänhetens förtroende för SCB omfattar 1 500 personer (15 år och äldre). Av de tillfrågade hade 95 procent hört talas om SCB. Av dessa uppger 79 procent att de har mycket eller ganska stort förtroende för SCB vilket är en förbättring med 7 procentenheter jämfört med 2013 och oförändrat jämfört med 2014 (se tabell 7.1).

### **Krav på produktivetsökning**

Produktiviteten inom SCB ska öka med i genomsnitt 3 procent per år. Totalproduktiviteten, vilket omfattar produktionsinsatserna för arbete, lokaler och övrigt ökade med 2,0 procent 2015 (se tabell 7.1). Under den senaste femårsperioden har den i genomsnitt ökat med 1,2 procent per år och för den senaste tioårsperioden är den genomsnittliga ökningen 2,9 procent. De kvalitetsförbättringar som har gjorts under senare år beaktas inte i

produktivitetsberäkningarna. Produktiviteten kan variera mellan enskilda år till följd av kalendereffekter och andra tillfälliga orsaker och bör därför främst följas genom att beräkna utvecklingen under en längre period. SCB har för att effektivisera verksamheten bl.a. minskat sina förhyrda lokaler i Stockholm genom en förtätning av arbetsplatser och har därmed sänkt sina kostnader.

### **Samordning av officiell statistik**

En viktig del av samordningen av den officiella statistiken utgörs av seminarieverksamhet för kompetensutveckling och erfarenhetsutbyte bland de statistikansvariga myndigheterna. Under året höll SCB med stöd av ådet för den officiella statistiken (ROS) sin årliga tvådagarskonferens om den officiella statistiken. Konferensen hade drygt 150 deltagare från 23 myndigheter, näringsliv och kommuner. Flera seminarier och workshops har anordnats under 2015 avseende bl.a. frågor som omfattar röjandekontroll, datalager och webbpanelundersökningar. Vidare finns ett antal arbetsgrupper som behandlar väsentliga och gemensamma frågeställningar som rör produktionen av officiell och europeisk statistik för de 27 statistikansvariga myndigheterna.

### **Nationalräkenskaperna**

Utvecklingsarbetet inom Nationalräkenskaperna (NR) har under 2015 varit inriktat på att utveckla ämnesinnehållet utifrån de krav som ställs på NR enligt internationella regelverk och användare. Under året har dessutom arbetet fortsatt med att kvalitetsäkra produktionssystemet, där fokus är att ta fram ett förbättrat it-stöd för att effektivisera och öka tillförlitligheten samt spårbarheten i beräkningarna.

### **Samordning av ekonomisk korttidsstatistik**

Under 2015 genomfördes en samordning av den ekonomiska korttidsstatistiken avseende produktion, lager, leveranser och order i form av nya blanketter, insamlingsvariabler samt urvals- och bearbetningsmetoder. En minskad urvalsosäkerhet i kvartalsberäkningarna har uppnåtts

utan att öka uppgiftslämnarbördan genom att mervärdesskatteuppgifter har använts. Den ekonomiska korttidsstatistiken bytte också produktionssystem. Gemensamma verktyg används nu i större utsträckning och en ny gemensam förvaltningsorganisation har införts.

### **Förändringar i statistik om hushållens ekonomi**

I början av 2015 publicerades för sista gången statistik från undersökningen om Hushållens ekonomi (HEK). Undersökningen har ersatts med en totalräknad inkomstfördelningsstatistik (TRIF) och undersökningen om hushållens boendeutgifter (BUT), som genomförs för första gången 2016.

### **Arbetskraftsundersökningar**

Arbetskraftsundersökningarna (AKU) beskriver de aktuella arbetsmarknadsförhållandena för hela befolkningen i åldersgruppen 15–74 år. Utvecklingsarbetet i AKU sker löpande och grundar sig främst på nationella behov men även på krav från EU. Ett kontinuerligt arbete pågår med att säkra kvaliteten i hela SCB:s verksamhet. För att hantera svårigheterna att upprätthålla svarsnivåerna som är en av faktorerna som påverkar kvaliteten i statistiken har ett flertal åtgärder vidtagits. En åtgärd som genomförts under 2015 är försöket i Arbetskraftsundersökningarna (AKU) med en extern leverantör av intervjudata. de experiment och tester med kombinerad insamling (olika insamlingsmetoder kombineras i en och samma undersökning t.ex. telefonintervju och webbenkät) som görs i några intervjubaserade undersökningar för att minska bortfallet samt övergång från surveybaserad till registerbaserad statistik. Ingen entydigt positiv effekt av vidtagna åtgärder kan dock ännu utläsas.

### **Löpande kvalitetsarbete**

Utvecklingen av ASPIRE-systemet (A System for Product Improvement, Review and Evaluation), där myndighetens tio viktigaste produkter granskas av internationella experter samt myndighetens vetenskapliga råd där ledande akademiker, både internationella och

nationella rådfrågas i frågor som rör statistisk metodik, bedöms ge ett effektivt stöd i det löpande kvalitetsarbetet. SCB:s kvalitetscertifiering enligt ISO 20252, en internationell standard för marknad, opinion och samhällsundersökningar, där kraven för certifiering till stor del överensstämmer med riktlinjerna för europeisk statistik bedöms ge ett ändamålsenligt stöd i kvalitetsarbetet.

### Jämställdhetsstatistik

SCB har under lång tid publicerat jämställdhetsstatistik. Publikationen ”På tal om kvinnor och män, Lathund om jämställdhet” har getts ut sedan 1984 och publiceras numera vartannat år. Sedan 2012 finns också en temaingång om jämställdhet på SCB:s webbplats. I temaingången redovisas aktuell jämställdhetsstatistik i form av indikatorer för uppföljning av jämställdhetspolitiken samt statistik inom några fördjupningsområden. En nödvändig förutsättning för framtagande av jämställdhetsstatistik är tillgång till könsuppdelad statistik. Enligt 14 § förordningen (2001:100) om den officiella statistiken ska individbaserad officiell statistik vara uppdelad efter kön om det inte finns särskilda skäl mot detta. ROS har via SCB:s regleringsbrev fått i uppgift att följa upp efterlevnaden av bestämmelsen. Resultatet av uppföljningarna redovisas i ROS årliga rapport för Sveriges officiella statistik.

En del av SCB:s internationella engagemang och arbete avser jämställdhetsstatistiken. SCB eftersträvar att ha en ledande position på detta område och har fått internationellt erkännande för sitt arbete.

### Statistik om det civila samhället

Statistik om det civila samhället publicerades för fjärde gången i december 2015. Ett utvecklingsarbete har pågått under 2015 som gjort det möjligt att för första gången publicera satelliträkenskaper. Denna redovisning, som avser 2013, ger en samlad bild av det civila samhället relaterat till nationalräkenskaperna. Andra nyheter i samband med denna publicering var exempelvis redovisning av privata utförare av kommun- och landstingsköpta tjänster samt en ny redovisning av individers ideella arbete.

### Miljöstatistik

SCB utvecklar kontinuerligt miljöstatistiken och är först i världen med att redovisa luft-räkenskaper för växthusgaser och luftföroreningar kvartalsvis och inte årsvis.

SCB:s miljöstatistik omfattar även andra områden som till exempel mark- och vattenanvändning samt miljöräkenskaper. Dessa utgör ett viktigt underlag för såväl nya styrmedel och åtgärder som uppföljning av de nationella miljö-kvalitetsmålen.

### Ny statistik över antal asylsökande

I takt med att antalet asylsökande kraftigt ökade under andra halvan av 2015 inkom ett stort antal frågor till SCB om hur detta avspeglades i och påverkade statistik samt befolkningsprognoser. Ett frågor och svar dokument togs fram som publicerades på webbplatsen. Dessutom har ett förslag till en ny tabell över antalet asylsökande per månad tagits fram. Tabellen redovisas på SCB:s webbplats från mars 2016. SCB har också initierat ett samarbete med andra myndigheter som har information om eller på andra sätt är särskilt berörda av den nya situationen med ett ökat asylsökande.

### Problem med svarsbortfall

Den nedåtgående trenden i andelen svarande i SCB:s frivilliga enkätundersökningar till främst individer och hushåll har fortsatt. Den negativa trenden är inte unik för SCB utan delas av andra nationella och internationella statistikproducenter. Bortfall innebär alltid en risk för en försämrad kvalitet. Den allvarigaste effekten av bortfall är ett snedvidet resultat, vilket kan leda till över- eller underskattningar av resultaten.

Bortfallet kan delas in i dem som avböjer att delta, har stora språksvårigheter, är sjuka eller som SCB inte får kontakt med. De som man inte får kontakt med står för den största ökningen.

En bidragande orsak till svarsbortfall är bl.a. att allt fler aktörer kontakter allmänheten i olika ärenden, ofta i syfte att sälja, varför människor i allt högre utsträckning väljer att inte svara på obekanta nummer. En ytterligare faktor är att allt fler personer i dag har mobila telefonabonnemang i stället för fasta, vilka i högre

utsträckning inte är registrerade på personer. Det försvårar möjligheten för SCB att kunna nå individer.

Ett exempel på en åtgärd som visat sig vara effektiv är en modifierad insamlingsstrategi för telefonintervjuer. Vidare har även tekniska och metodologiska förutsättningar utvecklats för att förbereda införandet av blandade former för datainsamling. I partisympatiundersökningen (PSU) har test med s.k. ”mixed mode”, där urvalspersonerna erbjöds att svara via webbenkät som ett komplement och alternativ till telefonintervju, genomförts. För att reducera de negativa effekterna av bortfall används s.k. kalibreringsteknik vid beräkningar. Metoden kan dock inte kompensera effekterna av bortfall fullt ut.

### Europeisk statistik

Utveckling, framställning och spridning av statistik regleras till stor del av EU:s rättsakter. SCB deltar i drygt 100 arbetsgrupper som organiseras av kommissionen (Eurostat) och bidrar också aktivt till arbetet i rådets arbetsgrupp för statistik. SCB:s generaldirektör är Sveriges representant i kommittén för det statistiska programmet. Vidare deltar SCB i det internationella statistiksamarbetet inom ramen för FN, OECD och det nordiska samarbetet. Enligt regeringen är det viktigt att SCB även i fortsättningen aktivt deltar i det internationella statistiksamarbetet och fortsätter att verka för en ökad jämförbarhet i statistiken. Det gäller framför allt det europeiska statistiksamarbetet där en stor del av utvecklingen av statistiken sker och där samarbetet ofta resulterar i bindande rättsakter.

#### 7.3.3 Analys och slutsatser

SCB har under 2015 planenligt utvecklat, producerat, spridit och samordnat officiell och europeisk statistik i enlighet med sin uppgift. Statistiken har i stor utsträckning använts som underlag för forskning, beslutsfattande och samhällsdebatt. Den uppdragsbaserade statistikverksamheten bedöms ha bidragit till en ökad statistikanvändning i samhället.

SCB bedriver ett målinriktat arbete för att säkerställa en effektiv och kvalitetssäkrad

statistikproduktion. Det är viktigt att kvalitetsarbetet fortsätter inom alla områden, bland annat genom att göra statistikproduktionen mer processinriktad med standardiserade verktyg och metoder. SCB bedöms i stor utsträckning nå målet om en statistik av god kvalitet samt, genom utveckling av ny statistik och förbättringar av sina digitala lösningar för åtkomst till SSD och annat statistiskt material, öka tillgängligheten till statistiken.

Regeringen bedömer att myndigheten har en god medvetenhet om problematiken rörande svarsbortfall och ser det som positivt att flera insatser kring bland annat insamling och beräkningsmetodik genomförts i syfte att hantera och reducera de negativa effekterna av svarsbortfall. Regeringen bedömer vidare att myndigheten bedrivit ett systematiskt och effektivt arbete, självständigt och i samverkan med andra myndigheter och intressenter, för att minska kostnaderna för uppgiftslämnande. Indikatorn om kostnadsutvecklingen för uppgiftslämnande (se tabell 7.1) pekar på att kostnaderna har minskat.

## 7.4 Politikens inriktning

Regeringen anser att statistiksystemet även fortsättningsvis bör bygga på en decentraliserad organisationsmodell, där ett flertal statistikansvariga myndigheter förväntas ha ett stort inflytande. Vidare bör SCB ha ansvar för samordningen av statistiksystemet. Detta omfattar framställningen av officiell statistik såväl som europeisk statistik.

För att den officiella statistiken ska bidra till samhällsekonomisk effektivitet och samhällsnytta kommer regeringen rikta uppmärksamhet mot en förbättrad tillgänglighet av den officiella statistiken för alla användare. Regeringen anser att det är angeläget att SCB förstärker sina insatser för att ta vara på de möjligheter som digitaliseringen möjliggör i detta avseende. Detta arbete bör ske i samverkan med andra statistikansvariga myndigheter och inom ramen för samordningen av statistiksystemet.

Vidare är det angeläget att arbetet för att minska bortfallet i urvalsundersökningar fortsätter med en bred ansats och att de negativa effekterna av bortfallet hanteras och reduceras med stöd av vetenskaplig metodik. Myndigheten

måste vara fortsatt proaktiv med att analysera och noga följa effekterna av de pågående förändringar som påverkar svarsbortfall.

För att underlätta en effektiv produktion av officiell statistik kommer regeringen löpande att överväga förändringar som tillvaratar berörda myndigheters möjlighet att kunna dela data och uppgifter med varandra.

Det är även av vikt att kostnaderna för uppgiftslämnarna, som till stor del bärs av företag och organisationer, hålls nere och inte ökar. Här ser regeringen arbetet med en ökad samverkan mellan uppgiftsinsamlade myndigheter som väsentligt. SCB ska genom sin samordnande roll för systemet för den officiella statistiken arbeta för att en sådan samverkan sker där så är möjligt. Omvärldens krav på ny statistik och förbättrad kvalitet i befintlig statistik måste främst mötas med löpande omprioriteringar och en ökad effektivitet i produktionen av statistik. Det är därför enligt regeringen angeläget att SCB fortsatt effektiviserar sin verksamhet och produktion.

I betänkandet En databas för övervakning av och tillsyn över finansmarknaderna (SOU 2012:79) föreslog 2011 års utredning om finansmarknadsstatistiken att ansvaret för finansmarknadsstatistiken skulle flyttas från Finansinspektionen till SCB. Regeringen vidtar ingen åtgärd med anledning av förslaget.

### **Regeringens åtagande om att skapa förtroende för statistiken**

#### *Det europeiska statistiksystemet*

Det europeiska statistiksystemet (ESS) är ett partnerskap mellan kommissionen (Eurostat), de nationella statistikinstituterna och andra nationella statistikorgan som i medlemsstaterna ansvarar för att utveckla, framställa och sprida den statistik som behövs för Europeiska unionens verksamhet.

Kommittén för det statistiska programmet (ESS-kommittén) har till uppgift att ge professionell vägledning åt ESS. ESS-kommittén godkände 2005 riktlinjerna för europeisk statistik. Riktlinjerna reviderades 2011.

Den statsfinansiella krisen i euroområdet som inleddes 2010 uppenbarade brister i ESS och visade att statistikens trovärdighet behöver förstärkas. Kommissionen lämnade därför den 24 april 2012 förslag till ändring av Europa-

parlamentets och rådets förordning (EG) nr 223 om europeisk statistik.

Europaparlamentet och rådet beslutade den 29 april 2015 förordning (EU) nr 2015/759 om ändring av förordning (EG) nr 223/2009 om europeisk statistik. Beslutet innebär bl.a. att medlemsstaterna, enligt artikel 11.4 i nämnda förordning, senast den 9 juni 2017 ska offentliggöra ett åtagande om att skapa förtroende för statistiken. Det handlar om specifika politiska åtaganden av medlemsstaternas regeringar om att förbättra eller vidmakthålla villkoren för att genomföra riktlinjerna för europeisk statistik. Det kan inbegripa nationella program för säkerställande av hög kvalitet, inklusive självutvärderingar, förbättringsåtgärder och övervakningsmekanismer. Åtagandet ska syfta till att säkra allmänhetens förtroende för europeisk statistik. Åtagandet, som regelbundet ska övervakas av kommissionen, bör uppdateras vid behov.

#### *Det svenska statistiksystemet*

Det svenska systemet för officiell statistik är decentraliserat, vilket innebär att SCB ansvarar för sektorsövergripande statistik medan 26 andra myndigheter ansvarar för den officiella statistiken inom sina områden. SCB ansvarar dessutom för samordning av systemet för den officiella statistiken.

Statistikutredningen 2012 överlämnade i december 2012 sitt slutbetänkande Vad är officiell statistik? En översyn av statistiksystemet och SCB (SOU 2012:83). Utredningens samlade bedömning var att systemet för den officiella statistiken i huvudsak fungerar väl i dag. Utredningen fann inte några grundläggande systemfel som kräver att systemet genomgår en mer genomgripande förändring, utan ansåg att det decentraliserade systemet både kan och bör upprätthållas. Utredningen bedömde, utifrån bl.a. kontakter med användare och utländska organ, att dagens officiella statistik huvudsakligen är av god kvalitet.

#### *EU:s expertgranskningar*

Under 2014 och 2015 genomfördes expertgranskningar i medlemsländerna av efterlevnaden av riktlinjerna för europeisk statistik. Europeiska rådgivande organet för statistikstyrning redovisade i sin årsrapport 2015 Eurostats efterlevnad av riktlinjerna.

Enligt expertgranskningsrapporten uppvisar Statistiska centralbyrån (SCB) att deras statistik-

framställning har en hög grad av överensstämmelse gällande alla delar i riktlinjerna för europeisk statistik. Endast ett allvarligt problem identifierades. Det gäller den beslutsroll som nämnderna för konsumentprisindex och byggnadsindex ges i SCB:s instruktion. Rapporten rekommenderar att det ändras så att nämnderna endast har en rådgivande roll.

Enligt rapporten uppvisar övriga svenska statistikansvariga myndigheters statistikframställning en hög grad av överensstämmelse med riktlinjerna för europeisk statistik. Enligt rapporten behöver samordningen av det svenska statistiksystemet stärkas eftersom ansvaret är decentraliserat till ett stort antal myndigheter.

#### *Regeringens åtgärder för att upprätthålla förtroendet för statistiken*

Riksdagen beslutade 2013 om ändringar i lagen (2001:99) om den officiella statistiken (prop. 2013/14:7 bet. 2013/14:FiU7, rskr. 2013/14:58). Kraven på statistikens kvalitet förtydligades genom att följande kvalitets-kriterier infördes i lagen: relevans, noggrannhet, aktualitet, punktlighet, tillförlitlighet, jämförbarhet och samstämmighet. Beslutet innebär att samma kvalitetskriterier nu gäller för den europeiska statistiken och för den officiella statistiken.

Regeringen framhöll i budgetpropositionen för 2016 (prop. 2015/16:1, bet. 2015/16:FiU2, rskr. 2015/16:118) sin helhetsbedömning om att systemet för den officiella statistiken i huvudsak fungerar väl i dag och att den officiella statistiken huvudsakligen är av god kvalitet. Regeringens bedömning grundar sig på slutsatserna från Statistikutredningen 2012.

För att fortsatt upprätthålla förtroendet för statistiken behöver dock systemet för den officiella statistiken utvecklas vidare. Samordningen av statistiksystemet kan stärkas. Likaså kan kvalitetsuppföljningen av statistiken stärkas.

Mot denna bakgrund har en översyn gjorts av SCB:s instruktion som resulterade i att regeringen den 22 juni 2016 beslutade förordningen (2016:822) med instruktion för Statistiska centralbyrån. Den nya förordningen slår fast att SCB är nationell statistikbyrå (NSI). Det innebär att SCB ska samordna all verksamhet på nationell nivå för att utveckla, framställa och sprida europeisk statistik. SCB ska fungera som kommissionens (Eurostat) enda

kontaktpunkt för statistikfrågor. SCB:s samordningsansvar ska omfatta alla andra nationella myndigheter med ansvar för utveckling, framställning och spridning av europeisk statistik. SCB ska i synnerhet ha ansvaret på den nationella nivån för att samordna statistisk programplanering och rapportering, kvalitetsövervakning, metodik, överföring av uppgifter samt information om ESS:s statistikåtgärder.

I förordningen slås också fast att SCB årligen ska lämna en rapport till regeringen om systemet för den officiella statistiken. Rapporten ska innehålla myndighetens analys av de utvärderingar av kvaliteten som de statistikansvariga myndigheterna ska göra.

Genom den nya förordningen stärks samordningen av systemet för den officiella statistiken. I portalparagrafen anges att SCB ansvarar för samordningen av systemet för den officiella statistiken. Vid myndigheten finns ett råd för den officiella statistiken. Rådet ska bistå myndigheten när den utför sina samordningsuppgifter. Antalet ledamöter i rådet för den officiella statistiken utökas från sex till tolv, samtidigt som det anges att myndighetscheferna för sex namngivna statistikansvariga myndigheter ska ingå i rådet. Ett utvidgat råd bedöms ge bättre möjligheter till samordning, förankring, kunskaps-spridning och stöd inom systemet för den officiella statistiken.

Förordningen innebär vidare att nämnden för konsumentprisindex och nämnden för byggnadsindex inte ska vara formellt inrättade i myndigheten. Därmed upphör deras beslutande roll när det gäller tillämpningen av de grunder som gäller för indexberäkningarna. Regeringen följer därmed den rekommendation som EU:s expertgranskare lämnade.

Regeringen beslutade samma dag om ändring i förordningen (2001:100) om den officiella statistiken. Enligt förordningens nya lydelse ska de statistikansvariga myndigheterna utvärdera den officiella statistikens kvalitet inom sitt statistikområde. SCB får meddela föreskrifter om verkställighet av utvärderingarna. Ändringen innebär att det skapas en ny institutionell ram för kvalitetsuppföljning av den officiella statistiken. SCB får som samordnande myndighet en central roll i detta arbete. Ändringen är en viktig förändring jämfört med tidigare ordning och är i linje med de förslag som Statistikutredningen 2012 lämnade.

Regeringen bedömer att de åtgärder som nu vidtagits är tillräckliga för att säkra allmänhetens förtroende för statistiken och uppfyller de krav som ställs i förordningen om europeisk statistik. Regeringen kommer följa utvecklingen inom området och är beredd att vid behov vidta ytterligare åtgärder för att upprätthålla förtroendet för statistiken.

## 7.5 Budgetförslag

### 7.5.1 1:9 Statistiska centralbyrån

**Tabell 7.3 Anslagsutveckling 1:9 Statistiska centralbyrån**

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2015	545 448	16 506	
2016	552 406		556 593
<b>2017</b>	<b>Förslag</b>	<b>555 134</b>	
2018	Beräknat	565 305 <sup>1</sup>	
2019	Beräknat	577 397 <sup>1</sup>	
2020	Beräknat	590 122 <sup>1</sup>	

<sup>1</sup> Motsvarar 554 170 tkr i 2017 års prisnivå.

#### Ändamål

Anslaget får användas för Statistiska centralbyråns förvaltningsutgifter.

#### Budget för avgiftsbelagd verksamhet

**Tabell 7.4 Uppdragsverksamhet**

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2015	512 719	509 753	2 966
(varav tjänsteexport)	53 548	54 826	-1 278
Prognos 2016	498 000	508 000	-10 000
(varav tjänsteexport)	57 000	59 200	-2 200
Budget 2017	500 000	505 000	-5 000
(varav tjänsteexport)	55 000	55 000	0

## Regeringens överväganden

**Tabell 7.5 Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:9 Statistiska centralbyrån**

Tusental kronor

	2017	2018	2019	2020
<b>Anvisat 2016 <sup>1</sup></b>	<b>552 406</b>	<b>552 406</b>	<b>552 406</b>	<b>552 406</b>
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löne- omräkning <sup>2</sup>	7 632	18 885	31 105	43 964
Beslut	-4 904	-5 986	-6 114	-6 248
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
<b>Förslag/ beräknat anslag</b>	<b>555 134</b>	<b>565 305</b>	<b>577 397</b>	<b>590 122</b>

<sup>1</sup> Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

<sup>2</sup> Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2016. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2018–2020 är preliminär.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget minskas med 3 500 000 kronor fr.o.m. 2017 för att finansiera förstärkningen av Statskontoret för arbete för en god förvaltningskultur.

Vidare ökas anslaget med 1 000 000 kronor 2017 för uppdrag till SCB att ta fram indikatorer för välfärds-mått. Anslaget minskas med 1 800 000 kronor fr.o.m. 2017 för att bidra till finansiering av reformen nationell digital infrastruktur. Se även under utg.omr. 22 avsnitt 4.5.1.

Tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget minskas med 571 000 kronor 2017.

Regeringen föreslår att 555 134 000 kronor anvisas under anslaget 1:9 *Statistiska centralbyrån* för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 565 305 000 kronor, 577 397 000 kronor respektive 590 122 000 kronor.





## 8 Prognos- och uppföljningsverksamhet

### 8.1 Omfattning

Prognos- och uppföljningsverksamheten har flera syften. Verksamheten ska bidra till att det finanspolitiska ramverket efterlevs, att politiska beslut och prioriteringar är välgrundade samt till transparens vad gäller redovisningen av den ekonomiska politiken.

Inom området ska ansvariga myndigheter följa upp och analysera utfall, utarbeta kort- och medelfristiga prognoser samt analysera den samhällsekonomiska utvecklingen och de offentliga finanserna. Budgetprognoser och prognoser för svensk och internationell makroekonomi är viktiga verksamheter inom området.

Därutöver ingår också arbetet med att ta tillvara de resultat från den nationalekonomiska forskningen som är relevanta för utformningen av den ekonomiska politiken. Verksamheten är i huvudsak anslagsfinansierad och bedrivs inom Konjunkturinstitutet, Ekonomistyrningsverket (ESV), Finanspolitiska rådet och Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi (ESO). ESV:s övriga verksamheter redovisas tillsammans med förslaget till anslaget 1:8 i avsnitt 4.

### 8.2 Mål för området

Regeringens mål för området är att åstadkomma tillförlitliga och väldokumenterade prognoser, analyser och uppföljningar av den samhällsekonomiska och statsfinansiella utvecklingen.

### 8.3 Resultatredovisning

#### 8.3.1 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

För att bedöma måluppfyllelsen av prognos- och analysverksamheten används dels kvantitativa mått på prognosprecisionen för de viktigaste prognosvariablerna, dels de omdömen om prognoserna och analyserna som lämnas av läsarna av Konjunkturinstitutets rapportserie Konjunkturläget.

Resultatet redovisas nedan för de olika myndigheterna både i beskrivande text och med hjälp av indikatorer som anges i anslutning till respektive myndighet.

#### 8.3.2 Resultat

Konjunkturinstitutets prognosprecision är i linje med andra bedömares. Prognoserna har varit tillförlitliga och relativt träffsäkra. Skillnaderna mellan prognosmakarnas prognosfel är förhållandevis små och det är svårt att påvisa att något prognosinstitut skulle vara bättre eller sämre än något annat.

Konjunkturinstitutets styrka ligger framför allt i tillförlitliga bedömningar av svensk ekonomi. Dessa bedömningar visar på såväl djup som bredd samt god teoretisk och empirisk förankring. Prognosunderlagen är utförliga och väldisponerade. Underlagen har också relevanta fördjupningar som förklarar hur myndigheten gjort olika bedömningar och pedagogiska fördjupningar av mer allmänbildande karaktär.

Även ESV:s prognosprecision är i linje med andra bedömares. Myndighetens prognoser ut-

gör underlag till regeringen för att bedöma om åtgärder behöver vidtas för att nå de budgetpolitiska målen. ESV:s prognoser är väl underbyggda och håller hög kvalitet.

### Konjunkturinstitutets resultat

#### *Systematiska fel och prognosprecision*

Prognosprecision och förekomsten av systematiska fel mäts vanligtvis genom kvantitativa mätningar av skillnader mellan prognosen och det faktiska utfallet. Genom att jämföra olika prognosmakares prognosprecision vid olika tidpunkter ges en kompletterande bild av hur Konjunkturinstitutet lyckats i jämförelse med andra prognosmakare. Olika prognosmakare publicerar emellertid olika antal prognoser och vid olika tillfällen, vilket kan påverka både förutsättningarna för och bedömningen av precisionen. En utvärdering av systematiska fel (medelfel) och prognosprecision (mätt med medelabsolutfel) finns i sin helhet i Konjunkturinstitutets Specialstudie Nr. 48 Utvärdering av makroekonomiska prognoser.

I tabellerna nedan visas medelfel och medelabsolutfel för BNP-tillväxten, arbetslösheten och KPI-inflationen. Medelfelen är medelvärden av prognosfelen för prognoser gjorda under de angivna tidsperioderna. Positiva och negativa prognosfel som i genomsnitt är lika stora medför att medelfelet blir noll. Medelabsolutfelet är medelvärdet av prognosernas absolutfel under en tidsperiod. Måttet bortser från om prognosfelen är positiva eller negativa och adderar storleken på prognosfelen oberoende av deras riktning. Konjunkturinstitutets prognosprecision, mätt med medelabsolutfelet, för 2015 var bättre än genomsnittet bland prognosinstituten för inflationen och reporäntan och nära genomsnittet för övriga variabler. Åren 1997–2015 var Konjunkturinstitutet det prognosinstitut som hade högst prognosprecision, mätt med medelabsolutfelet, för både KPI-inflationen och den underliggande inflationen. I likhet med samtliga övriga prognosmakare underskattade Konjunkturinstitutet BNP-tillväxten för 2015 och överskattade KPI-inflationen och arbetslösheten. Åren 1997–2015 överskattade Konjunkturinstitutet i genomsnitt BNP-utvecklingen, arbetslösheten och KPI-inflationen. Den genomsnittliga överskattningen var dock liten, i samtliga fall mindre än 0,1 procentenheter.

Konjunkturinstitutets genomsnittliga överskattning av reporäntan var under samma period större, drygt 0,3 procentenheter.

**Tabell 8.1** Prognosprecision och systematiska fel för BNP-tillväxt

Medelvärden av absoluta prognosfel resp. av prognosfel

	2015 <sup>1</sup>		1997–2015 <sup>2</sup>	
	Medelabsolutfel	Medelfel	Medelabsolutfel	Medelfel
ESV	1,17	1,13	-	-
HUI	1,30	1,30	0,63	-0,03
KI	1,05	1,05	0,62	-0,07
LO	1,30	1,30	0,74	-0,15
Nordea	1,25	1,25	0,69	-0,06
Riksbanken	0,99	0,99	0,66	0,03
Regeringen	1,13	1,13	0,72	0,10
SEB	1,13	1,13	0,66	-0,06
SHB	0,97	0,97	0,63	-0,15
Sv Näringsliv	0,86	0,86	0,68	0,22
Swedbank	1,25	1,25	0,94	0,03
<b>Medelvärde</b>	<b>1,13</b>	<b>1,12</b>	<b>0,70</b>	<b>-0,01</b>

Avvikelse = utfall minus prognos.

<sup>1</sup>Avser prognoser för 2015 publicerade under 2014 och 2015.

<sup>2</sup>Avser prognoser för resp. år publicerade under resp. innevarande år.

Källa: Konjunkturinstitutet.

**Tabell 8.2** Prognosprecision och systematiska fel för arbetslöshet

Medelvärden av absoluta prognosfel resp. av prognosfel

	2015 <sup>1</sup>		1997–2015 <sup>2</sup>	
	Medelabsolutfel	Medelfel	Medelabsolutfel	Medelfel
ESV	0,11	-0,10	-	-
HUI	0,17	-0,1	0,22	-0,02
KI	0,22	-0,20	0,17	-0,04
LO	0,35	-0,35	0,27	-0,07
Nordea	0,25	-0,25	0,23	-0,04
Riksbanken	0,13	-0,04	0,19	-0,05
Regeringen	0,13	-0,06	0,20	-0,05
SEB	0,14	-0,04	0,17	-0,01
SHB	0,20	-0,2	0,22	-0,02
Sv Näringsliv	0,12	-0,04	0,25	-0,10
Swedbank	0,23	-0,18	0,26	-0,13
<b>Medelvärde</b>	<b>0,19</b>	<b>-0,14</b>	<b>0,22</b>	<b>-0,05</b>

Avvikelse = utfall minus prognos.

<sup>1</sup>Avser prognoser för 2015 publicerade under 2014 och 2015.

<sup>2</sup>Avser prognoser för resp. år publicerade under resp. innevarande år.

Källa: Konjunkturinstitutet.

**Tabell 8.3 Prognosprecision och systematiska fel för KPI-inflation**

Medelvärden av absoluta prognosfel resp. av prognosfel

	2015 <sup>1</sup>		1997–2015 <sup>2</sup>	
	Medel- absolutfel	Medelfel	Medel- absolutfel	Medelfel
ESV	0,57	-0,50	-	-
HUI	0,66	-0,70	0,25	-0,13
KI	0,44	-0,44	0,14	-0,01
LO	0,35	-0,35	0,19	0,05
Nordea	0,68	-0,68	0,22	-0,01
Riksbanken	0,72	-0,72	0,16	-0,04
Regeringen	0,68	-0,63	0,17	0,00
SEB	0,53	-0,53	0,18	-0,07
SHB	0,93	-0,93	0,21	-0,10
Sv Näringsliv	1,00	-1,00	0,24	-0,06
Swedbank	0,89	-0,89	0,25	-0,09
<b>Medelvärde</b>	<b>0,68</b>	<b>-0,67</b>	<b>0,20</b>	<b>-0,05</b>

Avvikelse = utfall minus prognos.

<sup>1</sup>Avser prognoser för 2015 publicerade under 2014 och 2015.<sup>2</sup>Avser prognoser för resp. år publicerade under resp. innevarande år.

Källa: Konjunkturinstitutet.

### Modellverksamhet

Såväl den regelbundna kvantitativa prognosverksamheten som den fördjupade makroekonomiska analysen förutsätter ett kontinuerligt metodutvecklingsarbete. Med anledning av detta har regeringen gett Konjunkturinstitutet i uppdrag att utveckla ett lämpligt modellstöd för arbetet med medelfristiga (1–10 år) makroekonomiska scenarier vid Konjunkturinstitutet och Regeringskansliet (Fi2014/03569/E1). Arbetet med att utveckla en sådan modell pågår för närvarande.

Under 2015 intensifierade Konjunkturinstitutet arbetet med att se över, uppdatera och utveckla modellen EMEC (Environmental Medium Term Economic Model), som bl.a. används för att göra miljöekonomiska analyser.

### Fördjupade specialstudier

Konjunkturinstitutet genomför även fördjupade analyser inom olika specialområden av betydelse för förståelsen av den makroekonomiska utvecklingen. Analyserna ingår i myndighetens kontinuerliga utvecklingsarbete och redovisas bl.a. i form av fördjupningar i publikationen Konjunkturläget. År 2015 innehöll Konjunkturläget 15 fördjupningar, bl.a. om

- bostadspriser och ränteutveckling,
- effekten av ökad flyktinginvandring till Sverige, och

- effekten på svensk BNP-tillväxt av finansiell turbulens.

Konjunkturinstitutet har även sammanställt en rapport om de samhällsekonomiska förutsättningarna för lönebildningen, den s.k. Lönebildningsrapporten.

### Miljöekonomiskt arbete

Konjunkturinstitutet har i uppdrag att sammanställa en årlig rapport om miljöpolitikens samhällsekonomiska aspekter. Temat för 2015 års rapport var styrmedel för att minska koldioxidutsläppen från vägtransporter, med fokus på personbilarna. I rapporten redogörs bl.a. för vilka marknadsmisslyckanden som kan motivera sådan styrning och de viktigaste befintliga styrmedlen på området, drivmedelsbeskattningen och EU:s koldioxidkrav för nya bilar, analyseras. Två styrmedelsreformer analyseras: kvotplikten på biodrivmedel och bonus-malus-systemet för nya personbilar. Rapporten avslutas med en analys av de samhällsekonomiska konsekvenserna av ett tänkt klimatmål, som innebär att koldioxidutsläppen halveras till 2030, och av vilka fördelningseffekter det kan få.

### Ekonomistyrningsverkets resultat

#### Analys

ESV:s prognoser baseras på prognoser för enskilda anslag och inkomstitlar. Myndigheten förbättrar kontinuerligt sina verktyg för att kunna analysera och följa upp prognoserna.

År 2015 fick ESV i uppdrag att fördjupa analysen inom vissa områden i statens budget särskilt med avseende på migration, ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning samt integration och jämställdhet. Myndigheten fick därutöver även i uppdrag att utvärdera statens upplåning och skuldförvaltning 2011–2015.

#### Prognosprecision

I syfte att mäta måluppfyllelsen gör ESV årligen en uppföljning av prognosprecisionen (Prognosutvärdering 2015, ESV 2016:36). I uppföljningen jämför ESV sin prognosprecision avseende BNP och den offentliga sektorns sparande med andra prognosmakare. När det gäller utgifterna och inkomsterna i statens budget jämförs ESV:s precision med regeringens precision. ESV gör även en fördjupad utvärdering och analys av sina egna

prognosavvikelse för utgifterna och inkomsterna på statens budget.

ESV:s utvärdering visar att samtliga studerade prognosmakare genomgående underskattade BNP för 2015. De statliga prognosinstituten var inledningsvis mer optimistiska än de flesta bankerna, men alla underskattade tillväxten. Detta berodde i huvudsak på att prognosmakarna underskattade utvecklingen av den offentliga konsumtionen och av investeringarna. Inget prognosinstitut låg nära utfallet för 2015.

Prognosfelen för det finansiella sparandet följde samma mönster som för BNP, dvs. prognoserna för det finansiella sparandet underskattade genomgående utfallet. Samtliga prognosinstitut utom ett redovisade hösten 2013 prognoser för det finansiella sparandet 2015 som låg i nivå med utfallet. ESV reviderade succesivt ned sin prognos fram till september 2015, då myndigheten reviderade upp sin bedömning.

ESV och regeringen är de enda prognosmakarna som gör prognoser över statens budget med samma detaljeringsgrad och struktur, varför en jämförelse av sådana prognoser är möjlig endast mellan dessa två. ESV underskattade budgetsaldot 2015, medan regeringen överskattade saldodot. Sammantaget var ESV:s prognosprecision för budgetsaldot 2015 sämre än regeringens precision, mätt med medelabsolutfelet. År 2014 var situationen den omvända.

**Tabell 8.4 Prognosavvikelse jämförelse ESV och regeringen**

Miljarder kronor

	Utfall	Prognosavvikelse snitt ESV	Prognosavvikelse snitt regeringen
<b>2015<sup>1</sup></b>			
Totala inkomster	860	-32,4	-10,0
Totala utgifter	892	-19,4	-17,8
Budgetsaldo	-32	-13,0	7,9
<b>2014<sup>2</sup></b>			
Totala inkomster	790	9,8	35,6
Totala utgifter	862	-8,9	-8,4
Budgetsaldo	-72	18,8	44,1

Avvikelse = prognos minus utfall.

Anm.: Ett positivt värde på prognosavvikelsen innebär en överskattning, ett negativt värde en underskattning.

<sup>1</sup> Jämförelsen 2015 avser prognosavvikelse i september 2013, april och september 2014 samt mars och september 2015.

<sup>2</sup> Jämförelsen 2014 avser prognosavvikelse i september 2012, mars och september 2013 samt april och september 2014.

Källa: Ekonomistyrningsverket.

### ESV:s utvärdering av sin prognosprecision

Enligt ESV:s fördjupade utvärdering av sin prognosprecision underskattade myndigheten statens inkomster 2015 främst till följd av att man underskattade inkomsterna från skatt på kapital. Den genomsnittliga prognosavvikelsen som andel av utfallet visar att ESV underskattade statens inkomster mer 2015 än 2014.

**Tabell 8.5 ESV:s prognosavvikelse för statens inkomster**

Miljarder kronor

	Utfall	Prognosavvikelse snitt	Andel av utfall
2015 Totalt <sup>1</sup>	894	-30,3	-3,4 %
2014 Totalt <sup>2</sup>	815	10,1	1,2 %

<sup>1</sup> Jämförelsen 2015 avser prognosavvikelse i september 2013, april och september 2014 samt mars och september 2015.

<sup>2</sup> Jämförelsen 2014 avser prognosavvikelse i september 2012, mars och september 2013 samt april och september 2014.

Källa: Ekonomistyrningsverket.

ESV underskattade även statens utgifter under 2015. Den genomsnittliga underskattningen av de takbegränsade utgifterna som andel av utfallet var större för 2015 än för 2014. En stor del av prognosavvikelsen beror på nya politiska beslut. När den aggregerade utgiftsprognosen bryts ned på utgiftsområden framkommer det att de största avvikelserna mellan prognoser och utfall fanns inom följande utgiftsområden:

- migration (utg.omr. 8),
- hälsovård, sjukvård och social omsorg (utg.omr. 9),
- ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning (utg.omr. 10),
- utbildning och universitetsforskning (utg.omr. 16),
- allmänna bidrag till kommuner (utg.omr. 25) och
- avgiften till Europeiska unionen (utg.omr. 27).

**Tabell 8.6** ESV:s prognosavvikelse för takbegränsade utgifter

Miljarder kronor

	Utfall	Prognosavvikelse snitt	Andel av utfall
<b>2015</b>			
Totalt	1 135	-23,1	-2,0 %
-Utgiftsområden exkl. räntor	867	-23,4	-2,7 %
-Ålderspensions-systemet	267	0,3	0,1 %
<b>2014</b>			
Totalt	1 096	-9,3	-0,9 %
-Utgiftsområden exkl. räntor	838	-10,8	-1,3 %
-Ålderspensions-systemet	258	1,4	0,6 %

<sup>1</sup>Jämförelsen 2015 avser prognosavvikelser i september 2013, april och september 2014 samt mars och september 2015.

<sup>2</sup>Jämförelsen 2014 avser prognosavvikelser september 2012, mars och september 2014 samt april och september 2014.

Källa: Ekonomistyrningsverket.

### Finanspolitiska rådet

Finanspolitiska rådet publicerade den 16 maj 2016 sin årliga rapport i serien Svensk finanspolitik (Fi2016/02045/E2).

Årets rapport innehöll bl.a. bedömningar av finanspolitikens långsiktiga hållbarhet, sysselsättningen, infrastrukturen och klimatet. Med den årliga rapporten som utgångspunkt anordnade finansutskottet en offentlig utfrågning av rådets ordförande och finansministern. Regeringen kommenterar rådets samtliga förslag i Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 12.2.

Rådet har även anordnat konferenser i syfte att öka den offentliga diskussionen om den ekonomiska politiken.

### Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi

ESO ska bidra till att bredda och fördjupa underlaget för framtida samhällsekonomiska och finanspolitiska avgöranden. Uppgiften utförs framför allt genom att forskare och institutioner får i uppdrag att genomföra studier som ges ut i ESO:s skriftserie och publiceras på expertgruppens hemsida. ESO anordnar även seminarier och konferenser i syfte att stimulera debatten. ESO-studiernas författare offentliggör också sina resultat för en bredare publik genom bl.a. debattinlägg i tidningar.

År 2015 publicerades fem rapporter, som handlade om regleringen av spelmarknaden, kommunalt lagtrots, ungas arbetsmarknadsetablering, kriminalpolitik och föräldrapenning.

### 8.3.3 Analys och slutsatser

Utvärderingar och djupgående analyser är viktiga ingångsvärden för utformningen av den ekonomiska politiken och för att kunna fatta välgrundade beslut.

Genom att utvärderingar samt kvalificerade och fördjupade analyser bidrar myndigheterna till ökad förståelse för utvecklingen av svensk ekonomi. Vid utvärderingen av sina prognoser beaktar regeringen myndigheternas prognoser.

Genom seminarier m.m. bidrar myndigheterna till en ökad öppenhet och tydlighet kring den ekonomiska politikens syften och ändamålsenlighet.

Regeringen anser att myndigheterna har en viktig roll för utformningen av den ekonomiska politiken och att de genom sina olika verksamheter bidrar till att målet för området uppfylls.

### 8.4 Politikens inriktning

Regeringen lägger stor vikt vid att de analyser som används för den framtida ekonomiska politikens utformning bygger på bästa praxis. Det är även viktigt att den ekonomiska politiken är begriplig och förståelig för alla medborgare.

Myndigheterna ska därför fortsätta att utveckla sina analysmetoder och utvärderingar i syfte att förbättra underlaget för den ekonomiska politiken och debatten i samhället. Myndigheterna ska vidare fortsätta att öka prognosprecisionen genom utveckling och fördjupning av den ekonomiska analysen samt utveckla uppföljningen av sina prognosmetoder. Särskild vikt ska läggas på områden av stor ekonomisk betydelse.

## 8.5 Budgetförslag

### 8.5.1 1:6 Finanspolitiska rådet

**Tabell 8.7 Anslagsutveckling 1:6 Finanspolitiska rådet**

Tusental kronor				
2015	Utfall	9 592	Anslags-sparande	109
2016	Anslag	9 688	Utgifts-prognos	9 577
<b>2017</b>	<b>Förslag</b>	<b>9 803</b>		
2018	Beräknat	9 994 <sup>1</sup>		
2019	Beräknat	10 203 <sup>1</sup>		
2020	Beräknat	10 427 <sup>1</sup>		

<sup>1</sup> Motsvarar 9 804 tkr i 2017 års prisnivå.

#### Ändamål

Anslaget får användas för Finanspolitiska rådets förvaltningsutgifter.

#### Regeringens överväganden

**Tabell 8.8 Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:6 Finanspolitiska rådet**

Tusental kronor				
	2017	2018	2019	2020
<b>Anvisat 2016 <sup>1</sup></b>	<b>9 688</b>	<b>9 688</b>	<b>9 688</b>	<b>9 688</b>
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löne- omräkning <sup>2</sup>	115	305	514	738
Beslut		1	1	1
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
<b>Förslag/ beräknat anslag</b>	<b>9 803</b>	<b>9 994</b>	<b>10 203</b>	<b>10 427</b>

<sup>1</sup> Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

<sup>2</sup> Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2016. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2018–2020 är preliminär.

Regeringen föreslår att 9 803 000 kronor anvisas under anslaget 1:6 *Finanspolitiska rådet* för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 9 994 000 kronor, 10 203 000 kronor respektive 10 427 000 kronor.

### 8.5.2 1:7 Konjunkturinstitutet

**Tabell 8.9 Anslagsutveckling 1:7 Konjunkturinstitutet**

Tusental kronor				
2015	Utfall	60 619	Anslags-sparande	1 769
2016	Anslag	61 827	Utgifts-prognos	61 375
<b>2017</b>	<b>Förslag</b>	<b>63 455</b>		
2018	Beräknat	64 806 <sup>1</sup>		
2019	Beräknat	65 172 <sup>2</sup>		
2020	Beräknat	66 629 <sup>2</sup>		

<sup>1</sup> Motsvarar 63 457 tkr i 2017 års prisnivå.

<sup>2</sup> Motsvarar 62 432 tkr i 2017 års prisnivå.

#### Ändamål

Anslaget får användas för Konjunkturinstitutets förvaltningsutgifter.

#### Regeringens överväganden

**Tabell 8.10 Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:7 Konjunkturinstitutet**

Tusental kronor				
	2017	2018	2019	2020
<b>Anvisat 2016 <sup>1</sup></b>	<b>61 827</b>	<b>61 827</b>	<b>61 827</b>	<b>61 827</b>
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löne- omräkning <sup>2</sup>	1 623	2 971	4 408	5 888
Beslut	5	8	-1 063	-1 086
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
<b>Förslag/ beräknat anslag</b>	<b>63 455</b>	<b>64 806</b>	<b>65 172</b>	<b>66 629</b>

<sup>1</sup> Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

<sup>2</sup> Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2016. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2018–2020 är preliminär.

Regeringen föreslår att 63 455 000 kronor anvisas under anslaget 1:7 *Konjunkturinstitutet* för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 64 806 000 kronor, 65 172 000 kronor respektive 66 629 000 kronor.

## 9 Fastighetsförvaltning

### 9.1 Omfattning

Området fastighetsförvaltning omfattar förvaltning av fastigheter som av försvarspolitiska, kulturhistoriska eller andra skäl har ansetts lämpliga att förvaltas av staten. Fastigheterna är bl.a. regeringsbyggnader, länsresidens, ambassader, de kungliga slotten, museer, teatrar, monument, försvarsfastigheter, vissa fastigheter för den egna verksamheten, markområden och vissa fastigheter som har donerats till staten.

Statens kulturfastigheter förvaltas tillsammans med vissa andra fastigheter främst av Statens fastighetsverk (SFV). Fortifikationsverket (FortV) förvaltar fastigheter som främst används för försvarsändamål. Verksamheterna finansieras framför allt genom avgifter, dvs. hyresintäkter. Övriga myndigheter som förvaltar fastigheter gör det främst för sin egen verksamhet. Det är t.ex. Trafikverket, Sjöfartsverket och Sveriges Lantbruksuniversitet. En stor markförvaltare är också Naturvårdsverket.

### 9.2 Mål

Målet för området fastighetsförvaltning är en kostnadseffektiv statlig fastighetsförvaltning. Förvaltningen ska ske med rimligt risktagande samt med likvärdig avkastning och service i jämförelse med andra alternativ. I korthet innebär detta att de fastighetsförvaltande myndigheterna ska tillämpa följande övergripande målsättningar:

- Fastigheterna ska förvaltas så att god hushållning och hög ekonomisk effektivitet uppnås.

- Fastigheternas värden ska bevaras på en för ägaren och brukaren långsiktigt lämplig nivå.
- Hyresgästerna ska ges ändamålsenliga och konkurrenskraftiga lokaler, markområden och anläggningar.
- Myndigheterna ska uppfattas som kompetenta och serviceinriktade hyresvärdar.
- Myndigheterna ska inom sitt område verka för att uppfylla de nationella miljökvalitetsmålen.

Hänsynen till miljö- och kulturmiljövärden ska i tillämpliga delar motsvara vad som gäller för andra stora fastighetsförvaltare.

SFV ska i sin verksamhet uppnå ett resultat efter finansiella poster motsvarande en avkastning om 3,8 procent på 30 procent av myndighetens genomsnittliga lån i Riksgäldskontoret. FortV ska i sin verksamhet uppnå ett resultat som efter finansiella poster motsvarar en avkastning om 3,8 procent på 30 procent av myndighetens genomsnittliga lån i Riksgäldskontoret.

Inom SFV:s fastighetsbestånd finns det en kategori fastigheter som benämns bidragsfastigheter. Bidragsfastigheterna är de fastigheter som saknar förutsättningar att ge ett långsiktigt ekonomiskt överskott. Målet för SFV:s bidragsfastigheter är att deras intäkter på sikt ska öka. För övriga fastighetsförvaltande myndigheter finns inga särskilda mål för förvaltningen eftersom fastigheterna endast utgör en liten del av myndighetens verksamhet.

## 9.3 Resultatredovisning

### 9.3.1 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Grunderna för resultatbedömningarna avseende SFV och FortV baseras på årsredovisningarna samt övrig redovisning och statistik.

För att följa upp utvecklingen inom verksamhetsområdet i förhållande till målen används i huvudsak följande indikatorer:

- hyresintäkt i kronor per kvadratmeter,
- driftkostnad i kronor per kvadratmeter,
- underhållskostnad i kronor per kvadratmeter,
- driftnetto i kronor per kvadratmeter,
- ekonomisk vakansgrad,
- utveckling av kundnöjdhet,
- energianvändning, och
- utveckling avseende nöjda medarbetare.

### 9.3.2 Resultat

SFV och FortV är de två största förvaltarna av statens fastigheter. De förvaltar bl.a. olika kulturhistoriskt värdefulla byggnader och ett stort antal försvarsanläggningar med tillhörande byggnader. Fastigheternas värdeförändring sedan 2013 framgår av tabell 9.1.

**Tabell 9.1 Statens byggnader, mark och fast egendom**

Bokfört värde i miljoner kronor

	2013	2014	2015
Staten totalt	36 415	39 274	39 723
- varav SFV	13 697	13 677	13 457
- varav FortV	9 729	9 836	10 122
SFV:s och FortV:s andel	64,3 %	59,9 %	59,4 %

Källa: Årsredovisningarna för staten 2013, 2014 och 2015.

Uppgifterna i tabellen bör bedömas med viss försiktighet då bl.a. vissa tillgångar med kulturhistoriskt värde inte behöver tas upp i balansräkningen. Andra myndigheter som förvaltar fast egendom är bl.a. Naturvårdsverket, Sjöfartsverket, Luftfartsverket, Riksdagsförvaltningen, Sveriges lantbruksuniversitet, Trafikverket, Svenska kraftnät och Kammarkollegiet. Statens totala tillgångar i byggnader, mark och annan fast egendom ökade något under 2015.

Det är främst värdena hos Naturvårdsverket, Fortifikationsverket, Trafikverket och Svenska

kraftnät som har ökat. För t.ex. SFV, Sjöfartsverket och Luftfartsverket har värdena sjunkit.

Minskningen vad avser SFV:s bokförda värden beror främst på avskrivningar samt nedskrivna projekt. Under 2015 har få större ombyggnader m.m. tillgångsredovisats. Sett över några år har investeringar i fastigheter för Regeringskansliets räkning höjt det bokförda värdet.

Från och med den 1 januari 2015 överfördes förvaltningsansvaret för Riksantikvarieämbetets kulturfastigheter till Statens fastighetsverk.

FortV:s bokförda värde har ökat något jämfört med 2014 vilket främst beror på att investeringstakten är relativt hög.

**Tabell 9.2 Fastighetsförvaltningens omfattning**

Lokalarea (1 000 m<sup>2</sup>)

	2012	2013	2014	2015
SFV:s bestånd	1 685	1 680	1 679	1 678
- varav marknadsfastigheter	–	–	–	1 204
- varav kostnadshyresfastigheter	–	–	–	97
- varav bidragsfastigheter	367	360	362	377
FortV:s bestånd <sup>1</sup>	2 494	2 492	2 497	2 515

<sup>1</sup>Försvarsanläggningar redovisas normalt som bruttoarea. Omräkningsfaktor till lokalarea, som är ett vanligare jämförelsetal, är 0,83.

Källa: Statens fastighetsverk och Fortifikationsverket.

Sedan 2008 har inga större förändringar skett av SFV:s totala lokalarea. Uppgifterna om lokalarea för FortV omfattar enbart uthyrningsbar yta i det öppna beståndet.

För 2015 uppgick SFV:s resultat före fastighetsförsäljningar till 392 miljoner kronor. Avkastningskravet till staten uppgick till 151 miljoner kronor för 2015, vilket motsvarar 4,2 procent av det genomsnittliga myndighetskapitalet.

**Tabell 9.3 Uppgifter om det ekonomiska läget för Statens fastighetsverk**

Miljoner kronor

	Utfall 2012	Utfall 2013	Utfall 2014	Utfall 2015	Prognos 2016	Budget 2017
Totala intäkter	2 897	2 845	2 845	2 888	2 862	2 888
Totala kostnader	2 455	2 375	2 499	2 496	2 199	2 116
<b>Resultat</b>	<b>442</b>	<b>470</b>	<b>346</b>	<b>392</b>	<b>663</b>	<b>772</b>

Källa: Statens fastighetsverk.

För 2015 uppgick FortV:s resultat till 25 miljoner kronor inklusive fastighetsförsäljningar.



Det är en är en viss ökning jämfört med 2014 men något lägre än budgeterat vilket främst beror på att intäkter i avyttringsverksamheten är framskjutna till 2016. Myndigheten har avseende 2015, som ett resultat av avkastningskravet om 4,2 procent av det genomsnittliga myndighetskapitalet, betalat in 34 miljoner på statens centralkonto.

**Tabell 9.4 Uppgifter om det ekonomiska läget för Fortifikationsverket**

*Miljoner kronor*

	Utfall 2012	Utfall 2013	Utfall 2014	Utfall 2015	Prognos 2016	Budget 2017
Totala intäkter	3 490	3 466	3 273	3 172	3 209	3 094
Totala kostnader	3 255	3 339	3 272	3 147	3 092	2 925
<b>Resultat</b>	<b>235</b>	<b>127</b>	<b>1</b>	<b>25</b>	<b>117</b>	<b>169</b>

Källa: Fortifikationsverket.

## Resultatindikatorer

Myndigheterna SFV och FortV förvaltar olika typer av bestånd. FortV:s bestånd är till ytan 50 procent större än SFV:s och en inte obetydlig del av beståndet är enklare förrådsytor som ibland är kallförråd. Myndigheterna har inte samma marknadsförutsättningar för sina bestånd. Sammantaget medför detta att det i flera fall är missvisande att jämföra myndigheternas nyckeltal med varandra. Syftet med indikatorerna och nyckeltalen är att redovisa en utveckling över tid för respektive myndighet. SFV har sedan årsskiftet en ny ekonomimodell för att SFV ska bli mer jämförbart med andra fastighetsförvaltande organisationer samt för en mer transparent redovisning. Införande av en ny ekonomimodell har inneburit att verksamhetsgrenarna har ändrats jämfört med tidigare år. Förändringen av verksamhetsgrenar påverkar möjligheten till jämförelse med tidigare års värden varför resultatindikatorerna för 2015 främst kommer att redovisas på en aggregerad nivå för SFV samt att det därför i vissa delar saknas siffror för tidigare år.

### *Hyresintäkt i kronor per kvadratmeter*

**Tabell 9.5 Utveckling av hyresintäkter för SFV**

*Kronor per kvadratmeter*

	2013	2014	2015
SFV	1 370	1 361	1 372

SFV:s hyresintäkter per kvadratmeter håller sig på en relativt stabil nivå. Hyresintäkterna påverkas bl.a. av vakansgraden, vilket till viss del kan förklara variationen mellan åren.

**Tabell 9.6 Utveckling av hyresintäkter för FortV**

*Kronor per kvadratmeter*

	2013	2014	2015
FortV	608	605	583

FortV har, även om det förekommer viss variation mellan åren, haft en stabil nivå avseende hyresintäkterna per kvadratmeter.

### *Driftkostnad i kronor per kvadratmeter*

**Tabell 9.7 Utveckling av driftkostnaderna för SFV**

*Kronor per kvadratmeter*

	2013	2014	2015
SFV Marknadsfastigheter	–	–	269
SFV Kostnadsfastigheter	–	–	216
SFV Bidragsfastigheter	–	–	190
<b>SFV Totalt</b>	<b>–</b>	<b>–</b>	<b>266</b>

SFV:s driftkostnader skiljer sig normalt sett något mellan åren, vilket huvudsakligen kan förklaras av skillnader i energipriser och klimat. De totala driftkostnaderna har minskat något under 2015.

**Tabell 9.8 Utveckling av driftkostnaderna för FortV**

*Kronor per kvadratmeter*

	2013	2014	2015
FortV	38	37	44

FortV har en stabil nivå avseende driftkostnaden per kvadratmeter. Myndigheten arbetar aktivt med långsiktiga planer för att sänka driftkostnaderna. Dock har man under 2015 behövt lägga något mer resurser på driften av sina fastigheter.

### *Underhållskostnad i kronor per kvadratmeter*

**Tabell 9.9 Utveckling av underhållskostnaderna för SFV**

*Kronor per kvadratmeter*

	2013	2014	2015
SFV Marknadsfastigheter	–	–	414
SFV Kostnadsfastigheter	–	–	403
SFV Bidragsfastigheter	–	–	767
<b>SFV Totalt</b>	<b>–</b>	<b>–</b>	<b>510</b>

SFV:s underhållskostnader varierar över tid och genomsnittet påverkas av i vilken utsträckning myndigheten genomfört underhållsåtgärder i

större ombyggnadsprojekt eller renoveringsprojekt. De totala underhållskostnaderna har minskat något under 2015.

**Tabell 9.10 Utveckling av underhållskostnaderna för FortV**

*Kronor per kvadratmeter*

	2013	2014	2015
FortV	88	102	86

FortV hade under 2014 ett sedan tidigare upp-  
dämt behov av underhåll som under 2015 planat  
ut något och behovet ligger nu på normala  
nivåer.

#### *Driftnetto i kronor per kvadratmeter*

Driftnetto är intäkter minus kostnader före  
avskrivningar och räntor. Det redovisade drift-  
nettot speglar resultatet i den normala förvalt-  
ningsverksamheten.

**Tabell 9.11 Utveckling av driftnettot för SFV**

*Kronor per kvadratmeter*

	2013	2014	2015
SFV Marknadsfastigheter	–	–	849
SFV Kostnadsfastigheter	–	–	318
SFV Bidragsfastigheter	–	–	49
<b>SFV Totalt</b>	–	–	<b>510</b>

Driftnettot för SFV skiljer sig mellan åren,  
främst beroende på underhållsåtgärder i samband  
med större ombyggnadsprojekt. Den totala  
direktavkastningen för SFV (driftnettot i  
förhållande till fastigheternas bokförda värden)  
har ökat till 7,8 procent jämfört med 7,6 procent  
föregående år.

**Tabell 9.12 Utveckling av driftnettot för FortV**

*Kronor per kvadratmeter*

	2013	2014	2015
FortV	254	249	242

Driftnettot för FortV har minskat något på  
grund av något lägre intäkter och något högre  
driftkostnader under 2015.

#### *Vakansgrad*

I statens fastighetsbestånd finns vissa lokalytor  
som inte är uthyrda vilket brukar beskrivas som  
en fastighetsförvaltares vakansgrad.

**Tabell 9.13 Utveckling av vakansgraden för SFV**

*Ekonomisk vakansgrad i procent*

	2013	2014	2015
SFV Marknadsfastigheter	1,7	2,7	2,3
SFV Kostnadsfastigheter	–	–	–
SFV Bidragsfastigheter	–	–	17,3

Den höga vakansgraden för bidragsfastigheterna  
är normalt eftersom dessa fastigheter tillhör  
fastighetskategorin just på grund av bristen på  
tillräckliga hyresintäkter.

**Tabell 9.14 Utveckling av vakansgraden för FortV**

*Vakansgrad av uthyrningsbar area*

	2013	2014	2015
FortV	4,1 %	3,7 %	3,3 %

FortV arbetar aktivt med att sänka vakansgraden  
och myndigheten har de senaste åren sänkt  
vakansgraden med flera procentenheter.

#### *Mätning av kundnöjdhet*

SFV och FortV genomför vart annat år kund-  
undersökningar (NKI, Nöjd Kund Index) som  
visar måluppfyllelsen avseende bl.a. tillhanda-  
hållande av det kunderna efterfrågar samt hur  
kunderna uppfattar dem som hyresvärd.

**Tabell 9.15 Utveckling avseende kundnöjdheten för SFV**

*NKI*

	2011	2013	2015
SFV	70	71	70

SFV har en kundnöjdhet som motsvarar  
branschen i övrigt. Värdet ligger på en relativt  
konstant nivå.

**Tabell 9.16 Utveckling avseende kundnöjdheten för FortV**

*NKI*

	2011	2013	2015
FortV	64	58	61

FortV har stärkt sina indexvärden. Förändringen  
kan delvis förklaras med att kunderna känner att  
osäkerheten gällande myndighetens framtid nu  
är klargjord.

#### *Energianvändning*

Myndigheterna har fortsatt fokus på miljö- och  
kulturmiljövärden och arbetet med att upprätta  
vårdplaner för alla statliga byggnadsminnen fort-  
går.

**Tabell 9.17 Utveckling av energianvändningen för SFV**Energi-/Mediaförbrukning i kWh/m<sup>2</sup>

	2013	2014	2015
SFV	146	151	140

SFV har under en flerårsperiod minskat energianvändningen vilket är en effekt av flera energisparande investeringar och åtgärder. I myndighetens energiförbrukning återfinns även den el som myndigheten levererar till hyresgästen.

**Tabell 9.18 Utveckling av energianvändningen för FortV**Energi-/Mediaförbrukning i kWh/m<sup>2</sup>

	2013	2014	2015
FortV	147	135	120

FortV har under 2015 minskat energianvändningen per kvadratmeter med ytterligare 11 procent jämfört med föregående år. En del av den effekten kommer av energisparande åtgärder. En mindre del av minskningen kommer sig av att förbrukningen redovisas annorlunda och i stället belastar hyresgästen.

*Mätning av nöjda medarbetare*

SFV och FortV genomför undersökningar gällande nöjda medarbetare (NMI, Nöjd Medarbetar Index).

**Tabell 9.19 Utveckling avseende nöjda medarbetare för SFV**

NMI

	2009	2011	2013	2015
SFV	69	69	72	67

SFV arbetar aktivt med att få mer nöjda medarbetare men myndigheten har sedan den senaste mätningen försämrat sina värden. Förklaringen antas vara den omorganisation som har genomförts under 2015. För kvinnliga medarbetare inom SFV är NMI-värdet 64 och motsvarande värde för män är 69.

**Tabell 9.20 Utveckling avseende nöjda medarbetare för FortV**

NMI

	2011	2013	2014	2015
FortV	80	81	75	72

FortV har trots tidigare aviserat beslut om avveckling bibehållit ett högt medarbetarindex. Myndigheten låg innan aviseringen på mycket höga nivåer. Dock har det sjunkit något under 2015 vilket främst förklaras av en stor omorganisation som genomförts i myndigheten.

**9.3.3 Analys och slutsatser**

Den statliga fastighetsförvaltningen fungerar i huvudsak bra. Berörda myndigheter har under 2015 på ett tillfredställande sätt genomfört sitt uppdrag och uppfyllt sina uppgifter och mål. Resultatindikatorerna pekar på en stabil verksamhet där externa faktorer får nyckeltalen att variera men där trenden avseende effektiviteten är positiv.

**9.4 Politikens inriktning**

De av riksdagen beslutade riktlinjerna inom lokalförsörjnings- och fastighetsområdet ligger i huvudsak fast. Detta innebär bl.a. att fastighetsförvaltningen bör vara skild från brukandet av lokaler och mark, att statens fastighetsförvaltning bör bedrivas med ett så långt som möjligt marknadsmässigt avkastningskrav samt att de fastigheter som av historiska eller andra skäl är olämpliga att föra över till bolag bör läggas i en samordnad förvaltning i myndighetsform.

De fastighetsförvaltande myndigheterna ska bl.a. förvalta fastigheterna så att god hushållning och hög ekonomisk effektivitet uppnås. Värdet på fastigheternas ska bevaras på en för ägaren och brukaren långsiktig lämplig nivå. Myndigheterna ska också inom sitt område verka för att uppfylla de nationella miljö kvalitetsmålen, särskilt vad gäller energieffektivisering och begränsad klimatpåverkan.

**Statens fastighetsförvaltning**

Utifrån tidigare utredningar har flera åtgärder vidtagits i syfte att effektivisera statens fastighetsförvaltning. Bland annat har regeringen beslutat om uppdrag till SFV och FortV om att utveckla sitt samarbete och hitta synergier. Vidare har Riksantikvarieämbetets fastighetsbestånd förts över till SFV för att få en mer enhetlig förvaltning av statens kulturhistoriskt viktiga fastigheter. Regeringen avser att återkomma till riksdagen med information om den fortsatta inriktningen av den statliga fastighetsförvaltningen.

## Statlig kulturfastighetsstrategi

Regeringen arbetar vidare med att ta fram en strategi som utgår ifrån den nya anslagsnivå som föreslås för SFV:s bidragsfastigheter. En sådan strategi är tänkt att utgöra underlag för bl.a. den framtida omfattningen av förvaltningen och hur en avveckling av vissa befintliga fastigheter kan ske.

## Hyressättning av vissa kulturfastigheter

Regeringen avser att återkomma i de frågor som berör det som riksdagen 2009 gav regeringen till känna, nämligen att vidta vissa åtgärder som rör kulturinstitutionernas lokalkostnader (bet. 2009/10:KrU1, rskr. 2009/10:144). Med anledning av tillkännagivandet beslutade regeringen att ge en utredare ett tilläggsdirektiv för att belysa frågan (dir. 2010:119).

Bakgrunden till uppdraget är att det finns ett flertal problem kring tillämpningen av nuvarande kostnadshyresmodell. Detta har lett till omfattande diskussioner om modellen och dess effekter. Utredaren har därefter i ett betänkande (SOU 2011:31) föreslagit principer och utgångspunkter för nya hyresavtal mellan SFV och de fem institutionerna med kostnadshyror: Kungliga Operan AB, Kungliga Dramatiska teatern AB, Naturhistoriska riksmuseet, Nationalmuseum och Historiska museet.

Ambitionen är att förändra principerna för hyressättningen för berörda institutioner för att nå en mer ändamålsenlig hyressättning och att avtalen för dessa institutioners huvudbyggnader ska omförhandlas. Målet är att en mer transparent modell ska tillämpas för att hyreskostnaderna ska bli mer förutsebara. Regeringen avser att börja tillämpa nya principer under 2017.

## 9.5 Budgetförslag

### 9.5.1 Statens fastighetsverk

SFV:s uppgift är att förvalta det fastighetsbestånd som regeringen bestämmer. Det övergripande målet för myndigheten är att förvaltningen ska ske på ett sätt som innebär god resurshushållning och hög ekonomisk effektivitet, samtidigt som fastigheternas värden i vid

mening ska bevaras och utvecklas. Förvaltningen av fastigheter ska tillgodose primärverksamhetens behov av lokaler och ta hänsyn till brukarens nytta av de resurser som läggs ner på lokalanskaffningen.

SFV:s verksamhet finansieras med hyresintäkter samt med lån hos Riksgäldskontoret för investeringar i fastigheter och anläggningstillgångar. SFV disponerar även anslaget 1:10 *Bidragsfastigheter* för att finansiera underhållskostnader och löpande driftunderskott i sina bidragsfastigheter.

## Större investeringar i pågående projekt

Under 2017 och åren framöver genomförs renovering och ombyggnad av vissa regeringsbyggnader i Stockholm. För närvarande pågår renovering och ombyggnad av kvarteret Björnen.

SFV genomför en renovering och ombyggnad av Nationalmuseum. Vidare genomförs också en ombyggnad av Universitetshuset i Uppsala. SFV kommer också att renovera kajer och dykdalber på Skeppsholmen i Stockholm.

## Planerade större investeringar som inte är beslutade av regeringen

SFV har genomfört en förstudie avseende en renovering och ombyggnad av Kungliga Operans huvudbyggnad i Stockholm. Förstudien påvisar att det finns möjlighet till ytterligare scenutrymme samt förbättrade publika utrymmen samtidigt som byggnaden renoveras och byggs om.

Kvarteret Rosenbad i Stockholm avses renoveras om några år och nästa steg är en förstudie.

Gustavianum i Uppsala behöver ställas om för förändrad museal verksamhet.

Byggnaden Carolina Rediviva i Uppsala avses delvis byggas om för verksamhetens behov. Utöver det genomförs vissa åtgärder i universitetshuset på samma ort.

Vidare planerar SFV att genomföra en om- och tillbyggnad av ambassadkansliet i Peking.

På Skeppsholmen i Stockholm planeras för en renovering av vandrarhemmet i hantverkskasernen.

I kvarteret Krubban i Stockholm planeras för en ombyggnad av den före detta ämbetsbyggnaden.

I Rom planerar SFV att utföra en ombyggnad av ambassadkansliet och utveckla fastigheten för att möjliggöra samlokalisering med ett annat nordiskt land.

## Investeringsplan

**Regeringens förslag:** Investeringsplanen för fastigheter och markanläggningar för 2017–2020 godkännes som riktlinje för Statens fastighetsverks investeringar (tabell 9.21)

**Tabell 9.21 Investeringsplan för SFV 2017–2020**

Miljoner kronor

	Utfall 2015 <sup>1</sup>	Prognos 2016	Budget 2017	Beräknat 2018	Beräknat 2019	Beräknat 2020
<b>Anskaffning och utveckling av nya investeringar</b>						
Marknadshyresfastighet	-	6	35	50	38	0
Kostnadshyresfastighet	-	0	0	0	0	0
Mark	-	10	16	17	6	0
<b>Summa utgifter för anskaffning och utveckling</b>	<b>-</b>	<b>16</b>	<b>51</b>	<b>67</b>	<b>44</b>	<b>0</b>
<i>Varav investeringar i anläggningstillgångar</i>	<i>-</i>	<i>16</i>	<i>51</i>	<i>67</i>	<i>44</i>	<i>0</i>
<b>Finansiering</b>						
Övrig kreditram (lån i Riksgäldskontoret)	-	16	51	67	44	0
<b>Summa finansiering av anskaffning och utveckling</b>	<b>-</b>	<b>16</b>	<b>51</b>	<b>67</b>	<b>44</b>	<b>0</b>
<b>Vidmakthållande av befintliga investeringar</b>						
Marknadsfastighet	-	1 338	1 432	1 006	564	615
Kostnadshyresfastighet	-	469	367	165	144	100
Bidragsfastigheter	-	144	137	136	134	70
Mark	-	37	43	23	25	25
<b>Summa utgifter för vidmakthållande</b>		<b>1 988</b>	<b>1 979</b>	<b>1 330</b>	<b>867</b>	<b>810</b>
<i>Varav investeringar i anläggningstillgångar</i>		<i>1 552</i>	<i>1 575</i>	<i>944</i>	<i>514</i>	<i>660</i>
<b>Finansiering</b>						
Anslag 1:10 Bidragsfastigheter	-	144	137	136	134	70
Övrig kreditram (lån i Riksgäldskontoret)	-	1 552	1 575	944	513	660
Övrig finansiering	-	292	267	250	220	80
<b>Summa finansiering av vidmakthållande</b>		<b>1 988</b>	<b>1 979</b>	<b>1 330</b>	<b>867</b>	<b>810</b>

<sup>1</sup> Jämförbara siffror för 2015 saknas eftersom redovisningen i budgetpropositionen nu sker i annan form än tidigare och att komponentredovisning har införts för staten. SFV har sedan årsskiftet dessutom en ny ekonomimodell för att bl.a. uppnå en mer transparent redovisning.

**Tabell 9.22 Statens fastighetsverks pågående och planerade investeringar över 20 miljoner kronor 2017–2020**

Miljoner kronor

	Utfall t.o.m. 2015	Prognos 2016	Budget 2017	Beräk. 2018	Beräk. 2019	Beräk. 2020
<b>Projekt som är beslutade av regeringen<sup>1</sup></b>						
Regerings- byggnader, kv. Björnen	254	470	367	193	-	-
National- museum	305	308	237	20	-	-
Skeppsholmen, kajanläggning m.m.	1	6	29	14	22	-
Universitets- huset i Uppsala	2	34	20	-	-	-
Riddarholmen, Stenbockska palatset,	2	10	18	-	-	-
<b>Större projekt som planeras men inte är beslutade av regeringen<sup>2</sup></b>						
	Utfall t.o.m. 2015	Prognos 2016	Budget 2017	Beräk. 2018	Beräk. 2019	Beräk. 2020
Marknads- hyresfast.	-	818	998	799	542	615
Kostnads- hyresfast.	-	161	130	145	144	100
Mark	-	-	-	-	-	-
<b>Summa</b>	<b>-</b>	<b>979</b>	<b>1 128</b>	<b>944</b>	<b>686</b>	<b>715</b>

<sup>1</sup> Projekten i tabellen listas i ordning efter total investeringskostnad. Alla objekten där ort inte anges ligger i Stockholm.

<sup>2</sup> Summering per fastighetskategori och år för planerade investeringar över 20 miljoner kronor.

Planerade investeringar som understiger 20 miljoner kronor ingår inte i redovisningen i tabell 9.22.

Omfattningen av dessa projekt beräknas 2017–2020 uppgå till mellan ca 580 och 920 miljoner kronor per år.

## Låneram

**Regeringens förslag:** Regeringen bemyndigas att för 2017 besluta att Statens fastighetsverk får ta upp lån i Riksgäldskontoret som inklusive tidigare gjord upplåning uppgår till högst 15 200 000 000 kronor för investeringar i fastigheter och markanläggningar.

**Skälen för regeringens förslag:** SFV disponerar en låneram i Riksgäldskontoret för 2016 om 14 300 000 000 kronor för investeringar i mark,

anläggningar och lokaler. Den redovisade planen för investeringar bygger på de investeringsbehov som har angetts av brukarna. Låneramen bör, med hänsyn till tidigare upplåning och det behov som brukarna har angett ökas med 900 000 000 kronor. Regeringen bör därför bemyndigas att för 2017 besluta att SFV får ta upp lån i Riksgäldskontoret som inklusive tidigare gjord upplåning uppgår till högst 15 200 000 000 kronor för investeringar i fastigheter och markanläggningar.

**Tabell 9.23 Uppgifter om den utnyttjade låneramen för Statens fastighetsverk**

Miljoner kronor

	Utfall 2013	Utfall 2014	Utfall 2015	Prognos 2016	Budget 2017
Utnyttjad låneram	11 712	12 012	11 945	13 498	15 200
Utnyttjad andel av låneram (%)	95,2	93,9	93,9	94,4	100,0

## 9.5.2 1:10 Bidragsfastigheter

**Tabell 9.24 Anslagsutveckling 1:10 Bidragsfastigheter**

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags- sparande	Utgifts- prognos
2015	338 604	1 314	
2016	Anslag	195 500	192 693
<b>2017</b>	<b>Förslag</b>	<b>193 000</b>	
2018	Beräknat	190 000	
2019	Beräknat	190 000	
2020	Beräknat	190 000	

## Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för underhåll, av och löpande driftunderskott för de bidragsfastigheter som SFV förvaltar. Anslaget får även användas för utgifter för insatser för att utveckla bidragsfastigheter. Anslaget får även användas för utgifter gällande investeringen i samband med uppförandet av en minnesvård efter flodvågskatastrofen i Sydostasien 2004.

## Regeringens överväganden

**Tabell 9.25 Härlledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:10 Bidragsfastigheter**

Tusental kronor

	2017	2018	2019	2020
<b>Anvisat 2016<sup>1</sup></b>	<b>195 500</b>	<b>195 500</b>	<b>195 500</b>	<b>195 500</b>
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	-2 500	-5 500	-5 500	-5 500
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
<b>Förslag/beräknat anslag</b>	<b>193 000</b>	<b>190 000</b>	<b>190 000</b>	<b>190 000</b>

<sup>1</sup> Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

För 2017 föreslår regeringen att anslaget för underhåll av bidragsfastigheter ska uppgå till 193 miljoner kronor. Med bidragsfastigheter avses de fastigheter som saknar förutsättningar att ge ett långsiktigt ekonomiskt överskott. SFV förvaltar över 100 s.k. bidragsfastigheter. Bidragsfastigheterna omfattar ca 1 000 byggnader och anläggningar. I ungefär hälften av bidragsfastigheterna ingår parker och trädgårdar. Vidare ingår bl.a. kungliga slottsmiljöer, ett antal slotts- och herrgårdsmiljöer, flera stora slottsparker, ett antal fästningsmiljöer, ruiner, kloster, bruksmiljöer samt Vasaminnena. Två världsarv, Drottningholms slott och delar av Karlskrona örlogsstad, ingår också i bidragsfastigheterna. För 2017 föreslås anslaget förstärkas med 3 000 000 kronor för att täcka utgifter i samband med uppförandet av en minnesvård efter flodvågskatastrofen i Sydostasien 2004.

Regeringen föreslår att 193 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:10 *Bidragsfastigheter* för 2017. För 2018 till 2020 beräknas anslaget till 190 000 000 kronor per år. Regeringen avser att återkomma med information till riksdagen om en strategi som utgår ifrån de minskade resurser som föreslås finnas tillgängliga för ändamålet.

## Bemyndiganden om ekonomiska åtaganden

**Regeringens förslag:** Regeringen bemyndigas att under 2017 för anslaget 1:10 *Bidragsfastigheter* ingå avtal för underhåll av bidragsfastigheter som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 30 000 000 kronor 2018.

**Skälen för regeringens förslag:** Den verksamhet som avser att vårda och underhålla de statliga fastigheter som utgör en del av det svenska kulturarvet förutsätter att fleråriga ekonomiska åtaganden kan ingås. De ekonomiska bindningar som avses är större enskilda underhållsprojekt där kostnaden överstiger 10 000 000 kronor. Övriga mindre projekt innebär inte några mer omfattande ekonomiska bindningar och bör betraktas som löpande.

Regeringen bör därför bemyndigas att under 2017 för anslaget 1:10 *Bidragsfastigheter* ingå avtal för underhåll på bidragsfastigheter som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 30 000 000 kronor 2018.

**Tabell 9.26 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:10 Bidragsfastigheter**

Tusental kronor

	Utfall 2015	Prognos 2016	Förslag 2017	Beräknat 2018
Ingående åtaganden			30 000	
Nya åtaganden		30 000	30 000	
Infriade åtaganden			-30 000	-30 000
Utestående åtaganden		30 000	30 000	
<b>Erhållet/föreslaget bemyndigande</b>	<b>30 000</b>	<b>30 000</b>	<b>30 000</b>	<b>0</b>

## 9.5.3 Fortifikationsverket

FortV:s huvuduppgift är att förvalta en viss del av statens fasta egendom, främst fastigheter avsedda för försvarsändamål, s.k. försvarsfastigheter. Fastigheterna ska förvaltas så att en god hushållning och en hög ekonomisk effektivitet uppnås, att ändamålsenliga mark-, anläggnings- och lokalresurser kan tillhandahållas på för brukaren konkurrenskraftiga villkor samt så att fastigheternas värden bevaras på en för ägaren och brukaren långsiktigt lämplig nivå.

FortV har också ansvar för att etablera, förvalta och avyttra byggnader, anläggningar m.m. för försvarets behov i samband med internationella fredsbevarande och humanitära insatser. Inom FortV:s uppdrag ryms också att bedriva fortifikatoriskt utvecklingsarbete så att kompetens för det svenska samhällets behov inom skydds- och anläggningsteknik kan utvecklas och säkerställas.

FortV:s verksamhet finansieras främst med hyresintäkter och med lån i Riksgäldskontoret för investeringar i fastigheter och anläggningstillgångar.

## Investeringsplan

**Regeringens förslag:** Investeringsplanen för fastigheter och markanläggningar för 2017–2020 godkännes som riktlinje för Fortifikationsverkets investeringar (tabell 9.27).

**Tabell 9.27 Investeringsplan för FortV 2017–2020**

Miljoner kronor

	Utfall 2015	Prognos 2016	Budget 2017	Beräknat 2018	Beräknat 2019	Beräknat 2020
<b>Anskaffning och utveckling av nya investeringar</b>						
Byggnader och markanläggningar	348	656	935	1 629	1 371	1 371
Mark	15	45	20	20	20	20
Försvarsanläggningar	156	231	560	524	355	355
Flygfält	83	75	275	17	44	44
<b>Summa utgifter för anskaffning och utveckling</b>	<b>602</b>	<b>1 007</b>	<b>1 790</b>	<b>2 190</b>	<b>1 790</b>	<b>1 790</b>
<i>Varav investeringar i anläggningstillgångar</i>	<i>602</i>	<i>1 007</i>	<i>1 790</i>	<i>2 190</i>	<i>1 790</i>	<i>1 790</i>
<b>Finansiering</b>						
Övrig kreditram (lån i Riksgäldskontoret)	489	860	1 550	1 950	1 650	1 650
Övrig finansiering	113	147	240	240	140	140
<b>Summa finansiering av anskaffning och utveckling</b>	<b>602</b>	<b>1 007</b>	<b>1 790</b>	<b>2 190</b>	<b>1 790</b>	<b>1 790</b>
<b>Vidmakthållande av befintliga investeringar</b>						
Byggnader och markanläggningar	480	488	479	479	479	479
Försvarsanläggningar	87	89	140	140	140	140
Flygfält	11	11	11	11	11	11
<b>Summa utgifter för vidmakthållande</b>	<b>578</b>	<b>588</b>	<b>630</b>	<b>630</b>	<b>630</b>	<b>630</b>
<i>Varav investeringar i anläggningstillgångar</i>	<i>190</i>	<i>293</i>	<i>410</i>	<i>510</i>	<i>510</i>	<i>510</i>
<b>Finansiering</b>						
Övrig kreditram (lån i Riksgäldskontoret)	151	240	350	450	450	450
Övrig finansiering	39	53	60	60	60	60
Avgifter	388	295	220	120	120	120
<b>Summa finansiering av vidmakthållande</b>	<b>578</b>	<b>588</b>	<b>630</b>	<b>630</b>	<b>630</b>	<b>630</b>



**Tabell 9.28 Fortifikationsverkets pågående och planerade investeringar över 20 miljoner kronor 2017–2020**

Miljoner kronor

	Utfall t.o.m. 2015	Prognos 2016	Budget 2017	Beräk. 2018	Beräk. 2019	Beräk. 2020
<b>Projekt som är beslutade av regeringen<sup>1</sup></b>						
Karlsborg, rull- och taxi- bana m.m.	6	2	71	37	-	-
Luleå, hangar (Hkp 14)	5	1	40	28	-	-
Ronneby, hangar för helikoptrar	56	240	120	3	-	-
Ronneby, helikopter- platta m.m.	4	20	40	6	-	-
Ronneby, driv- medelsanlägg- ning	5	12	15	15	5	-
Sverige, hemlig anläggning	7	50	27	-	-	-
Såtenäs, åtgärder taxibana	-	19	19	-	-	-
Vidsel, flyg- ledartorn	19	35	10	-	-	-
<b>Större projekt som planeras men inte är beslutade av regeringen<sup>2</sup></b>						
	Utfall t.o.m. 2015	Prognos 2016	Budget 2017	Beräk. 2018	Beräk. 2019	Beräk. 2020
Nybyggnad	45	40	440	864	902	709
Ombyggnad	49	8	321	454	544	1509
Mark	15	50	50	20	20	20
<b>Summa</b>	<b>109</b>	<b>98</b>	<b>811</b>	<b>1 338</b>	<b>1 466</b>	<b>2 238</b>

<sup>1</sup> Projekten i tabellen listas i ordning efter total investeringskostnad. Alla objekten där ort inte anges ligger i Stockholm.

<sup>2</sup> Summering per år för planerade investeringar över 20 miljoner kronor.

Planerade investeringar som understiger 20 miljoner kronor ingår inte i redovisningen (tabell 9.28).

Omfattningen av dessa beräknas under åren 2017 till 2020 uppgå till mellan ca 550 och 900 miljoner kronor per år.

## Låneram

**Regeringens förslag:** Regeringen bemyndigas att för 2017 besluta att Fortifikationsverket får ta upp lån i Riksgäldskontoret som inklusive tidigare gjord upplåning uppgår till högst 13 100 000 000 kronor för investeringar i fastigheter och markanläggningar.

**Skälen för regeringens förslag:** FortV disponerar en låneram i Riksgäldskontoret för 2016 om 11 700 000 000 kronor för investeringar i mark, anläggningar och lokaler. Den redovisade planen för investeringar bygger på de investeringsbehov som har angetts av brukarna. Låneramen bör, med hänsyn till tidigare upplåning och det behov som brukarna har angett ökas med 1 400 000 000 kronor. Regeringen bör därför bemyndigas att för 2017 besluta om att FortV får ta upp lån i Riksgäldskontoret som inklusive tidigare upplåning uppgår till högst 13 100 000 000 kronor för investeringar i fastigheter och markanläggningar.



# 10 God redovisningssed för företag och organisationer

## 10.1 Omfattning

Området omfattar Bokföringsnämnden och dess normgivning i redovisningsfrågor. Nämnden är statens expertorgan på redovisningsområdet och ger ut allmänna råd, ofta med vägledningar, då ramlagstiftningen på området förutsätter kompletterande normgivning. Nämnden består av elva ledamöter som utses av regeringen och ett kansli med motsvarande sju heltidstjänster.

## 10.2 Mål för god redovisningssed för företag och organisationer

Det mål regeringen har fastställt för området är följande. Bokföringsnämnden ska utveckla god redovisningssed. Verksamheten ska bidra till att förbättra standarden i de mindre och medelstora företagens bokföring och årsredovisningar respektive årsbokslut genom informationsinsatser.

## 10.3 Resultatredovisning

Resultatbedömning görs i huvudsak utifrån målet för delområdet. Till stöd för regeringen att bedöma resultatet finns bl.a. Bokföringsnämndens årsredovisning.

## 10.3.1 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Ett urval av indikatorer har använts i syfte att ge en övergripande bild av verksamheten och beskriva hur det har utvecklats under året.

Indikatorer och bedömningsgrunder för verksamheten som syftar till att utveckla god redovisningssed är

- aktuell status för K-regelverken, och
- andel normgivningsarbete.

Indikatorer och bedömningsgrunder för information till småföretagare m.m. är

- andel information till småföretag m.m.,
- antal frågor från företag m.m., och
- antal webbplatsbesök.

## 10.3.2 Resultat

Bokföringsnämndens verksamhet består dels av normgivningsarbete och myndighetskontakter, dels i information till småföretagare m.m. De senaste åren är utvecklingen för resursfördelningen dessa områden emellan en förskjutning från normgivningsarbete och myndighetskontakter till information till småföretagare m.m. I takt med att regelverken i K-projektet har kommit på plats har resurser omfördelats till informationsverksamhet avseende tillämpningsfrågor kopplade till dessa. Även om K-regelverken funnits på plats en tid är det först nu som tillämpningsfrågor uppkommer. Detta har för-

anlett Bokföringsnämnden att publicera flera principiellt viktiga klargöranden som nämnden gjort i brevsvaret till enskilda frågeställare på webbplatsen.

Bokföringsnämnden har även märkt av en generell ökad efterfrågan på information. Myndigheten gör bedömningen att orsaker till detta kan vara en ökad kännedom om nämndens arbete och att företag som sedan ändringen om frivillig revision för små aktiebolag vänder sig till Bokföringsnämnden för svar på frågor i stället för till en revisor. Informationsverksamhetens andel av totala verksamhetskostnader har fortsatt att öka under 2015. För fyra år sedan var andelen av verksamhetskostnaderna som avsåg normgivningsarbete ca 81 procent.

**Tabell 10.1 Resultatindikatorer för Bokföringsnämndens verksamhet**

	2013	2014	2015
Normgivningsarbete (% av kostnaderna)	77	63	60
Information till småföretag m.m. (% av kostnaderna)	23	37	40
Frågor från företag m.m. (tusental)	3,7	3,5	3,7
Webbplatsbesök (tusental)	228	277	247

Källa: Bokföringsnämnden.

De kompletterade normer (allmänna råd och tillhörande vägledning) som Bokföringsnämnden utfärdar finns i samlade regelverk. För årsbokslut respektive årsredovisning finns det regelverk för olika kategorier av företag. Företagen ska utifrån företagsform och storlek tillämpa något av regelverken K1–K4.

Under 2015 har nämnden i arbete med att utveckla normgivningen remitterat ett förslag avseende regler för företag som ska upprätta årsbokslut. Totalt har kostnaderna för K-regelverken under perioden 2003 t.o.m. 2015 uppgått till nästan 54 miljoner kronor. Bokföringsnämnden deltar även i normgivningsarbete som bedrivs av andra myndigheter och internationella organ i syfte att främja utvecklingen av god redovisningssed även inom områden där nämnden inte själv direkt verkar.

Genom deltagande i internationellt samarbete sprids kunskap om svenska redovisningsregler och nämnden hålls informerade om hur omvärlden valt att lösa redovisningsproblem som är eller kan bli aktuella i Sverige. Sedan 2015 deltar Bokföringsnämnden i arbetet i EU:s kommitté för redovisningsdirektivet (Accounting Directive Committee, ADC). Vidare deltar Bok-

föringsnämnden sedan 2014 i arbetet i EU:s föreskrivande kommitté för redovisningsfrågor (Accounting Regulatory Committee, ARC) som medverkar vid EU-kommissionens beslut om antagande av lagstiftning om finansiell rapportering i noterade bolag.

**Tabell 10.2 Normgivningsprojektens status 2015**

Kategori/projekt	Status
K1: Enskilda näringsidkare, fysiska personers handelsbolag och ideella föreningar med nettoomsättning om högst tre miljoner kronor.	Allmänna råd med tillhörande vägledning beslutades 2006 och 2010.
K2: Mindre aktiebolag, ekonomiska föreningar, stiftelser samt de enskilda näringsidkare, handelsbolag och ideella föreningar som inte vill eller kan tillämpa K1.	Allmänna råd med tillhörande vägledning beslutades 2008 och 2009. Ett förslag avseende K2-regler för företag som ska upprätta årsbokslut remitterades 2015.
K3: Större icke-noterade företag, mindre företag som inte valt K1-K2.	Allmänt råd med tillhörande vägledning beslutades 2012. Ett allmänt råd under vilka förutsättningar företag får byta mellan K2 och K3 beslutades också 2012. Arbete med ett K3-regelverk för årsbokslut pågår.
K4: Företag som i sin koncernredovisning följer internationella redovisningsregler (IFRS).	Allmänt råd beslutades 2012.
Löpande bokföring (BFL:s regler om verifikationer, arkivering m.m.).	Allmänt råd med tillhörande vägledning beslutades 2013.

Källa: Bokföringsnämnden.

### 10.3.3 Analys och slutsatser

Regeringens samlade bedömning är att måluppfyllelsen är god och att Bokföringsnämnden i hög grad bidrar till att uppfylla målet för god redovisningssed för företag och organisationer.

Genom att tydliggöra vad som är god redovisningssed och verka för bättre kvalitet i redovisningen förbättras jämförbarheten mellan olika företags årsredovisningar respektive årsbokslut. Detta har bidragit till att förbättra förutsättningarna för att analysera företagens ekonomiska ställning. Normerna underlättar för t.ex. banker och rådgivare att korrekt bedöma olika företags ekonomiska ställning och resultat. Vad som är god redovisningssed har också en stor betydelse för beskattningen av företag.

Regeringens bedömning är att det arbete Bokföringsnämnden bedrivit under flera år avseende förenklingar är betydelsefullt. Genom att ut-

veckla normgivningen och ta fram information och vägledning med utgångspunkt från användarens behov har myndigheten en betydande roll i att bidra till att minska företagens administrativa kostnader.

## 10.4 Politikens inriktning

Bokföringsnämnden ska fortsätta att arbeta för att främja utvecklingen av god redovisningssed i företagets bokföring och offentliga redovisning. Regeringen anser att verksamheten fortsatt ska inriktas mot att förenkla regler och minska företagets administrativa kostnader.

Till följd av bl.a. EU:s nya redovisningsdirektiv tillkommer ny lagstiftning på bokföringsområdet. Flera ändringar har trätt i kraft 2016 och fler kan förväntas att träda i kraft de närmsta åren. En uppdaterad normgivning är en förutsättning för att företagen ska kunna tillämpa den nya lagstiftningen på avsett sätt. Regeringen betonar att det är angeläget att Bokföringsnämnden hanterar arbetet med att uppdatera normgivningen samtidigt som den fortsatt svarar upp mot företagets behov av information.

## 10.5 Budgetförslag

### 10.5.1 1:13 Bokföringsnämnden

**Tabell 10.3 Anslagsutveckling 1:13 Bokföringsnämnden**

Tusental kronor				
2015	Utfall	10 153	Anslags-sparande	-181
2016	Anslag	10 519	Utgifts-prognos	10 190
<b>2017</b>	<b>Förslag</b>	<b>9 959</b>		
2018	Beräknat	10 164 <sup>1</sup>		
2019	Beräknat	10 384 <sup>1</sup>		
2020	Beräknat	10 611 <sup>1</sup>		

<sup>1</sup> Motsvarar 9 960 tkr i 2017 års prisnivå.

### Ändamål

Anslaget får användas för Bokföringsnämndens förvaltningsutgifter.

## Regeringens överväganden

**Tabell 10.4 Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:13 Bokföringsnämnden**

Tusental kronor				
	2017	2018	2019	2020
<b>Anvisat 2016 <sup>1</sup></b>	<b>10 519</b>	<b>10 519</b>	<b>10 519</b>	<b>10 519</b>
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löne- omräkning <sup>2</sup>	152	371	606	849
Beslut	-712	-726	-741	-757
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
<b>Förslag/ beräknat anslag</b>	<b>9 959</b>	<b>10 164</b>	<b>10 384</b>	<b>10 611</b>

<sup>1</sup> Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

<sup>2</sup> Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2016. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2018–2020 är preliminär.

I budgetpropositionen för 2016 tillfördes anslaget 700 000 kronor för tillkommande normgivningsarbete vid införandet av ny lagstiftning på bokföringsområdet. Dessa tillfälliga medel upphör fr.o.m. 2017.

Regeringen föreslår att 9 959 000 kronor anvisas under anslag 1:13 *Bokföringsnämnden* för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 10 164 000 kronor, 10 384 000 kronor respektive 10 611 000 kronor.



# 11 Riksrevisionen

## 11.1 Riksrevisionen

Riksrevisionens uppdrag är att granska att statliga insatser når dit de ska, att skattemedel används så effektivt som möjligt, att statliga insatser är samhällsnyttiga och att god ordning råder i den statliga redovisningen. Riksrevisionen har även i uppdrag att vara det nationella revisionsorganet i internationella sammanhang samt att bedriva internationellt utvecklings-samarbete. Granskningen sker genom årlig revision och effektivitetsrevision.

Riksrevisionen tillhör riksdagens kontroll-makt och har mandat att granska all statlig verksamhet, exempelvis regeringen, Regeringskansliet, domstolarna, förvaltningsmyndig-heterna och riksdagsförvaltningen. Men också statligt finansierad verksamhet i kommunal regi och statligt ägda bolag kan granskas.

Det breda uppdraget ger en unik möjlighet för Riksrevisionen att bidra med ett helhetsperspektiv på tillståndet i den offentliga verksamheten och att följa utvecklingen över tid. Riksrevisionens starka mandat och unika uppdrag ställer samtidigt också krav på myndig-hetens egen verksamhet och förmåga att utvecklas.

För sin verksamhet disponerar Riksrevisionen anslagen 1:15 *Riksrevisionen* inom utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning samt anslaget 1:5 *Riksrevisionen: Internationellt utvecklings-samarbete* inom utgiftsområde 7 Internationellt bistånd.

## 11.2 Mål för Riksrevisionen

Riksrevisorerna har angett två ledord för granskningsverksamheten och de är *förtroende* och *hållbarhet*. Det innebär att Riksrevisionen ska bidra till

- ett högt förtroende för det offentliga åtagandet
- att det statliga åtagandet bedrivs med högsta möjliga kvalitet givet tillgängliga resurser och att det är långsiktigt hållbart.

Dessutom ska Riksrevisionen vara ett föredöme för annan statlig verksamhet nationellt och internationellt.

Riksrevisionen kommer att organisera och planera sin verksamhet utifrån dessa ledord samt utarbeta indikatorer för måluppfyllelse.

Granskningsverksamheten bedrivs med tre tidsperspektiv. I det *långsiktiga perspektivet* har Riksrevisionen som mål att efter en fyraårs-period kunna uttala sig generellt om det offentliga åtagandet; om det håller vad det lovar, om det är effektivt, oförvitligt och bedrivs med högsta möjliga kvalitet givet tillgängliga resurser. På *medellång sikt* (dvs. verksamhet det kommande året) inriktas Riksrevisionens granskning mot till exempel viktiga reformer, problem som identifierats eller förtroende- och hållbarhetsindikationer som signalerar problem för viktiga samhällsfunktioner. På *kort sikt* ska det alltid finnas utrymme i verksamheten att snabbt påbörja granskning av oförutsedda händelser. Sammantaget ska all granskning ha det långsiktiga perspektivet i åtanke, så att granskningarna under en fyraårsperiod bidrar till en helhetsbild.

Centralt för ett granskningsarbete med tre tidsperspektiv är ett systematiskt löpande arbete med omvärlds- och riskanalys som ger kunskap om var olika granskningar gör största möjliga nytta utifrån respektive utgiftsområde samt ur ett helhetsperspektiv. Ambitionen är att på grundval av Riksrevisionens granskningar, kompletterade med andra aktörers utvärderingar och uppföljningar, återkommande kunna ge ett samlat uttalande om allmänhetens förtroende för och hållbarheten i det statliga åtagandet.

### 11.2.1 Uppdrag

Riksrevisionen redovisar sin verksamhet under tre verksamhetsgrenar: årlig revision, effektivitetsrevision och internationell verksamhet. Under 2016 har en översyn gjorts av Riksrevisionens ekonomistyrningsmodell vilket har medfört att verksamhetsgrenen omvärldsriktad verksamhet har överförts till de övriga tre verksamhetsgrenarna.

Genom årlig revision granskar Riksrevisionen om de statliga myndigheternas årsredovisningar är tillförlitliga och om räkenskaperna är rättvisande samt med vissa undantag om myndigheterna följer tillämpliga regler och särskilda beslut. Riksrevisionen reviderar i enlighet med den internationella revisionsstandarden ISSAI för finansiell revision av statlig verksamhet. ISSAI (International Standards for Supreme Audit Institutions) utgår från ISA (International Standard on Auditing) som utgör god revisions sed när det gäller finansiell revision.

Effektivitetsrevisionen ska främst ta sikte på förhållanden med anknytning till statens budget, genomförandet och resultatet av statlig verksamhet och åtaganden i övrigt men får också avse de statliga insatserna i allmänhet. Granskningen ska främja en sådan utveckling att staten med hänsyn till allmänna samhällsintressen får ett effektivt utbyte av sina insatser (effektivitetsrevision). Effektivitetsrevisionen ska huvudsakligen inriktas på granskning av hushållning, resursutnyttjande, måluppfyllelse och samhällsnytta. Som ett led i effektivitetsrevisionen får förslag lämnas om alternativa insatser för att nå avsedda resultat.

Ytterligare en av Riksrevisionens uppgifter är att bedriva internationellt utvecklingssamarbete. Syftet är att stödja utvecklingen av oberoende professionella revisionsorgan, bidra till utveck-

ling av demokrati och stärka parlamentens kontrollmakt i olika delar av världen.

I utvecklingssamarbetet arbetar Riksrevisionen i långsiktiga samarbetsprojekt till stöd för institutionell och professionell kapacitetsutveckling för partnerinstitutionerna. Det övergripande målet är att de nationella revisionsmyndigheterna ska arbeta i enlighet med internationella standarder (ISSAI).

Vidare företräder Riksrevisionen Sverige som det nationella revisionsorganet i internationella sammanhang och är därmed också medlem i The International Organisation of Supreme Audit Institutions (INTOSAI) och i EU:s kontaktkommitté. Som medlem i INTOSAI tillämpar Riksrevisionen INTOSAI-standarder (ISSAI) för revisionens genomförande. Som nationellt revisionsorgan ska Riksrevisionen samarbeta med den europeiska revisionsrätten (ECA). Samarbetet sker främst genom att Riksrevisionen är ECA behjälplig vid rättens granskningsbesök i Sverige.

## 11.3 Resultatredovisning

### 11.3.1 Resultat

Under 2015 slutfördes den årliga revisionen av 2014 års årsredovisningar i enlighet med god revisionssed och i rätt tid. Arbetet präglades av två större nyheter, nämligen Riksrevisionens instruktion för revisorns granskning av resultatredovisning och annan information i årsredovisningen (RRI) samt den nya revisionsberättelsen med fem uttalanden. Båda användes för första gången.

Effektivitetsrevisionen följde under året den inriktning av revisionen som riksrevisorerna har beslutat om. Riksrevisionen publicerade 22 granskningsrapporter. Höstens arbete präglades av åtgärder för att långsiktigt höja kvaliteteten och öka produktiviteten, mätt som antalet granskningsrapporter per resursinsats. Hit hör en ambition att höja kompetensen genom utbildning och rekrytering samt nya former för kvalitetssäkring.

Det internationella utvecklingsarbetet, som bedrivs inom ett antal utvecklingssamarbeten, bedöms ha bidragit till målet om att stärka de nationella revisionsorganens förmåga att bedriva



revision i enlighet med internationella standarder.

Riksrevisionen investerade under 2015 i verksamhetsutveckling såsom utveckling av it-stödet för årlig revision, etablering av en it-arkitektur samt en modell för förvaltningsstyrning.

**Tabell 11.1 Kostnadernas fördelning mellan verksamhetsgrenarna 2013–2015**

Tusentals kronor

	2013	2014	2015
Årlig revision	133 892	151 556	152 209
Effektivitetsrevision	122 778	120 897	132 246
Internationellt utvecklingssamarbete	34 765	36 027	36 579
Omvärldsriktad verksamhet <sup>1</sup>	21 149	22 927	27 828

<sup>1</sup> Omvärldsriktad verksamhet kommer från och med 2016 att ingå i övriga verksamhetsgrenar.

### 11.3.2 Analys och slutsatser

Resultaten av Riksrevisionens verksamhet redovisas i myndighetens årsredovisning. Riksrevisionen redovisar i den årliga uppföljningsrapporten en uppföljning av genomförda granskningar.

Sedan hösten 2015 pågår ett förändringsarbete med att se över Riksrevisionens verksamhet. Riksrevisionen kommer att i större omfattning än tidigare möta den inriktning av verksamheten som riksdagen beslutade om 2010, att i högre grad analysera effekter och kostnadseffektivitet. Syftet med utvecklingsarbetet är att skapa enkla och effektiva arbetssätt som ger stöd till professionell utveckling. Målet är att öka produktiviteten och kvaliteten i verksamheten, genom att producera fler rapporter med delvis nytt innehåll i effektivitetsrevisionen, samt att minska de administrativa kostnaderna.

En rad åtgärder har vidtagits i linje med förändringsarbetets mål och syfte.

Effektivitetsrevisionen har omorganiserats för att bättre möta verksamhetens mål om ökad effektivitet och produktivitet. Nio enheter har skapats för att granskningen ska täcka hela det statliga åtagandet och samtliga utgiftsområden i statens budget. Ämnessakkunniga har också rekryterats till effektivitetsrevisionen för att öka sak- och metodkunskapen och stödja utvecklingen mot mer specialiserade och fördjupade granskningar. En ny arbetsprocess för kvalitets-

säkring av effektivitetsrevision har dessutom genomförts.

En ny infrastruktur har byggts för att tillgodose behov av myndighetens interna kompetensutveckling.

Förändringar har även genomförts inom den årliga revisionen i syfte att ytterligare fokusera professionaliteten inom verksamhetsgrenen. Verksamheten styrs nu av en ny chef och en ny ledningsgrupp och det tekniska stödet till den årliga revisionen är under utveckling.

I Riksrevisionens förändringsarbete ingår även en översyn av myndighetens internationella arbete för att verksamheten ska kunna uppnå högre resultat. Anslagsökningen från 40 till 50 miljoner kronor har gett Riksrevisionen möjlighet att ytterligare öka stödet till revisionsmyndigheter i utvecklingsländer.

Verksamhetsstödet har omorganiserats för att nå en högre effektivitet, minskade OH-kostnader och modernisering i att producera de tjänster och service som en välfungerade revisionsverksamhet kräver. I omorganiseringen har resurser överförts från verksamhetsstödet till kärnverksamheten.

Med utgångspunkt från de mål och medel som i övrigt formulerats för Riksrevisionens tre verksamhetsgrenar är bedömningen att verksamhetens resultat i stort är godkända.

### 11.3.3 Revisionens iakttagelser

Finansutskottet har uppdragit åt en revisionsbyrå att utföra extern revision av Riksrevisionen. Revisionen har i sin revisionsberättelse bedömt att Riksrevisionens årsredovisning är i allt väsentligt rättvisande.

## 11.4 Budgetförslag

### 11.4.1 1:15 Riksrevisionen

**Tabell 11.2 Anslagsutveckling 1:15 Riksrevisionen**

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags-sparande	
2015	Utfall	309 133		14 635
2016	Anslag	319 661	Utgifts-prognos	315 400
<b>2017</b>	<b>Förslag</b>	<b>324 200</b>		
2018	Beräknat	330 561 <sup>1</sup>		
2019	Beräknat	337 523 <sup>1</sup>		
2020	Beräknat	344 915 <sup>1</sup>		

<sup>1</sup> Motsvarar 324 200 tkr i 2017 års prisnivå.

#### Ändamål

Anslaget får användas för Riksrevisionens förvaltningsutgifter utom för Riksrevisionens internationella utvecklingssamarbete som finansieras inom utgiftsområde 7 Internationellt bistånd.

#### Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Den årliga revision som Riksrevisionen utför är i allt väsentligt avgiftsbelagd. Inkomsterna tillförs inkomstitel 2558 *Avgifter för årlig revision*.

**Tabell 11.3 Offentligrättslig verksamhet Avgifter för årlig revision, inkomstitel 2558**

Tusental kronor

Offentlig-rättslig verksamhet	Intäkter till inkomstitel (som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2015	156 446	152 169	4 277	-5 049
Prognos 2016	150 000	144 000	6 000	951
Budget 2017	150 000	149 000	1 000	1 951

Den årliga revisionen ska vara avgiftsbelagd. Inkomsterna redovisas mot inkomstitel och disponeras således inte av Riksrevisionen. Avgifterna ska beräknas så att full kostnads-täckning uppnås och över tiden anpassas så att varken överskott eller underskott uppstår. Riksrevisionen gör årligen en justering av avgifterna.

Avgiftsintäkterna är högre 2015 än de budgeterade intäkterna om 140 500 000 kronor och föregående år. Det beror dels på fler fakturerade timmar, dels på att avgifterna höjdes under 2015.

Avgiftshöjningen genomfördes för att anpassa avgifterna till rådande kostnadsnivå. Det ackumulerade underskottet halverades jämfört med 2014 på grund av att antalet fakturerade timmar ökade och de gemensamma kostnaderna för årlig revision minskade.

**Tabell 11.4 Uppdragsverksamhet**

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Årets över-/underskott	Akkumulerat över-/underskott
Utfall 2015	220	178	42	469
Prognos 2016	200	250	-50	419
Budget 2017	200	250	-50	369

Den internationella uppdragsverksamheten har under 2015 avsett revision av verksamheten inom Östersjöstaternas råd (Council of the Baltic Sea States).

Riksrevisionen har för avsikt att göra en översyn av verksamheten under 2016 för att på sikt ha möjlighet att minska överskottet. Det ackumulerade överskottet i uppdragsverksamheten kommer att successivt utnyttjas för internationell uppdragsverksamhet.

#### Låneram för Riksrevisionen

**Riksrevisionens förslag:** Riksrevisionen bemyndigas att för 2017 ta upp lån i Riksgäldskontoret för investeringar i anläggningstillgångar som används i myndighetens verksamhet som inklusive tidigare gjord upplåning uppgår till högst 15 000 000 kronor.

**Skälen för Riksrevisionens förslag:** Riksrevisionen bedömer att det för kommande år finns fortsatt behov av investeringar i systemstöd och teknisk infrastruktur. Det gäller bland annat behov av investeringar av systemstöd för att effektivisera inom både kärnverksamheten och stödverksamheten. Vidtagna rationaliseringar m.m. innebär att myndigheten kan fortsätta att genomföra investeringarna inom ramen för det beräknade anslaget och nuvarande låneram. Riksrevisionen föreslår således att riksdagen bemyndigar Riksrevisionen att för 2017 ta upp lån i Riksgäldskontoret för investeringar i anläggningstillgångar som används i verksamheten som inklusive tidigare

gjord upplåning uppgår till högst 15 000 000 kronor.

### Riksrevisionens överväganden

**Tabell 11.5 Härlledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:15 Riksrevisionen**

Tusental kronor

	2017	2018	2019	2020
<b>Anvisat 2016<sup>1</sup></b>	<b>319 661</b>	<b>319 661</b>	<b>319 661</b>	<b>319 661</b>
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löne- omräkning <sup>2</sup>	4 539	10 900	17 862	25 254
<b>Beslut</b>				
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
<b>Förslag/ beräknat anslag</b>	<b>324 200</b>	<b>330 561</b>	<b>337 523</b>	<b>344 915</b>

<sup>1</sup> Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10).

Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

<sup>2</sup> Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2016. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2018–2020 är preliminär.

Riksrevisionen bedömer att anvisat anslag det kommande året endast bör påverkas av pris- och löneomräkningen.

Riksrevisionen föreslår att anslaget 1:15 *Riksrevisionen* för 2017 anvisas med 324 200 000 kronor. Anslaget för 2018, 2019 och 2020 bör beräknas till 330 561 000 kronor, 337 523 000 kronor respektive 344 915 000 kronor.



## 12 Kapitaljustering i Nordiska investeringsbanken

### 12.1 Kapitaljustering i Nordiska investeringsbanken

#### *Ärendet och dess beredning*

Vid Nordiska investeringsbankens (NIB) årsmöte den 26 maj 2016 gav bankens guvernörer direktörsstyrelsen i uppdrag att se över medlemsländernas samtliga kapitalandelar och ta fram förslag för att åtgärda de diskrepanser som över tid uppstått mellan respektive medlemslands olika kapitalandelar. Den 3 augusti 2016 antog direktörsstyrelsen ett förslag till en ny överenskommelse, vilket godkändes av bankens guvernörer den 7 september 2016. Överenskommelsen innebär att respektive medlemslands andelar av inbetalt kapital, garantikapital samt särskilt garantikapital för långivning till icke-medlemsländer justeras så att dessa likställs med medlemsländernas andelar av grundkapital i banken. Dessutom innebär överenskommelsen att vissa följdändringar i bankens stadgar ska göras. Målet är att genomföra förändringarna innan utgången av januari 2017, förutsatt att kapitaljusteringen och stadgeändringarna innan dess har ratificerats av medlemsländerna.

Synpunkter på kapitaljusteringen och förslaget till stadgeändring har inhämtats från Riksgäldskontoret, som är den myndighet som ansvarar för Sveriges garantiförbindelse till NIB. Den föreslagna stadgeändringen och en svensk översättning av denna finns i *bilaga 2*.

---

**Regeringens förslag:** Regeringen bemyndigas att ställa ut statliga garantier för grundkapitalet i Nordiska investeringsbanken som inklusive tidigare gjorda åtaganden uppgår till högst 1 978 147 338 euro.

Riksdagen godkänner ändringen av Nordiska investeringsbankens stadgar, som dels innebär att Sveriges andel av garantierna för bankens projektinvesteringsslån anges till 622 134 827 euro och att andelen av garantierna för dess miljöinvesteringsslån anges till 103 689 138 euro, dels syftar till att vinstfördelningen ska baseras på medlemsländernas andelar av bankens grundkapital och inte på det inbetalade kapitalet.

---

**Skälen för regeringens förslag:** När NIB grundades beslutades att bankens grundkapital (inbetalt kapital och garantikapital) skulle fördelas mellan medlemsländerna enligt en fördelningsnyckel som byggde på deras relativa andelar av världsekonomin. Varje medlemslands respektive andel av det inbetalade kapitalet och garantikapitalet, och därmed även grundkapitalet, var således identisk vid denna tidpunkt. Fördelningsnyckeln har därefter justerats årligen för att avspegla förändringar av medlemsländernas andelar av världsekonomin. Kapitalhöjningar i NIB har skett vid sex tillfällen: 1984, 1987, 1993, 1999, 2005 och 2011. Eftersom medlemsländernas bidrag till dessa har baserats på uppdaterade fördelningsnycklar, samtidigt som de existerande kapitalandelarna inte justerats, har

det över tid uppstått en diskrepans mellan respektive medlemslands olika typer av kapitalandelar i banken. Även medlemsländernas andelar av de särskilda garantierna för långivning till icke-medlemsländer, s.k. projektinvesteringslån (PIL), och miljöinvesteringslån (MIL) skiljer sig från deras andelar av grundkapitalet.

Diskrepansen har lett till oenighet om hur vinstutdelningen ska fördelas, eftersom valet av kapitalandel som grund för fördelning av vinsten påverkar respektive medlemslands andel av vinsten. Stadgarna ger utrymme för olika tolkningar, men utdelningen har hittills baserats på respektive lands andel av det inbetalade kapitalet. Diskrepansen kan också anses utgöra ett principiellt problem eftersom medlemsländernas relativa ansvar för de olika delarna av bankens kapital inte är desamma.

För att åtgärda det ovan beskrivna problemet beslutade guvernörsstyrelsen den 7 september 2016 att respektive medlemslands andelar av inbetalt kapital och garantikapital ska justeras så att dessa likställs med medlemsländernas andelar av grundkapitalet i banken. Även andelarna av MIL- och PIL-garantierna ska justeras på detta sätt. Medlemsländernas andelar av grundkapitalet i NIB förändras dock inte. Justeringen kräver en ändring av bankens stadgar eftersom dessa anger medlemsländernas andelar av MIL- och PIL-garantierna i absoluta tal. Stadgarna ändras även så att det tydliggörs att vinstfördelningen ska baseras på medlemsländernas andelar av bankens grundkapital och inte på det inbetalade kapitalet.

För Sveriges del innebär förslaget att landets andel av det inbetalade kapitalet minskar från 38,1 procent till 34,6 procent (tabell 12.1). Nedjusteringen medför en engångsåterbetalning till svenska staten om 138 385 012 kronor, som kommer att redovisas mot inkomstitel. Nedjusteringen av det inbetalade kapitalet kompenseras av att garantikapitalet vad gäller bankens grundkapital justeras upp från 34,3 procent till 34,6 procent, vilket innebär att åtagandet kommer att uppgå till 1 978 147 338 euro. Förändringen av garantiåtagandet har ingen budgeteffekt. Sveriges andel av eventuell framtida vinstutdelning blir 3,5 procentenheter lägre jämfört med den period då utdelningen baserades på det inbetalade kapitalet. Vinstutdelning till medlemsländerna sker när bankens finansiella ställning så tillåter. Sveriges andel av PIL-garantierna justeras ner från 37,3 procent till

34,6 procent, eller 622 134 827 euro, medan andelen av MIL-garantierna är i princip oförändrad på 34,6 procent, eller 103 689 138 euro. Sammantaget innebär justeringen att det statliga garantiåtagandet till NIB sjunker. Kapitaljusteringen förändrar inte Sveriges röststyrka i bankens styrorgan.

Anslagsmedel för MIL-garantiernas årliga avgifter kommer liksom tidigare att ligga under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd. En engångsavgift till Riksgäldskontoret betalades i början av 2000-talet för PIL-garantierna och PIL är för närvarande helt avgiftsbefriade tills vidare. Det innebär att infrianden, t.ex. det nu aktuella infriandet för MIL-garantin till det fallerade lånet till ukrainska Landmont Ltd i stället ska belasta Riksgäldskontorets garantireserv och inte anslag på statens budget.

Av 9 kap. 8 § andra stycket regeringsformen och 6 kap. 3 § budgetlagen (2011:203) framgår att regeringen inte utan riksdagens godkännande får ställa ut kreditgarantier. Enligt 10 kap. 3 § regeringsformen krävs riksdagens godkännande för att regeringen ska kunna ingå en bindande överenskommelse som förutsätter att en lag ändras eller i övrigt gäller ett ämne som riksdagen ska besluta om. Mot denna bakgrund kräver utökningen av Sveriges garantiåtagande för NIB:s grundkapital och ändringen av institutionens stadgar riksdagens godkännande.

Regeringen föreslår mot denna bakgrund att riksdagen dels godkänner ändringen av NIB:s stadgar, dels bemyndigar regeringen att ställa ut statliga garantier för NIB:s projektinvesteringslån och miljöinvesteringslån som inklusive tidigare utfärdade garantier uppgår till högst 622 134 827 euro respektive 103 689 138 euro.

**Tabell 12.1 Effekter av förslaget om kapitaljustering i NIB på Sveriges andelar i och garantiåtagande till banken***Tusental kronor<sup>1</sup> (procent av bankens respektive totala kapitalpost, avrundat till en decimal)*

	Nuvarande allokering	Efter föreslagen kapitaljustering	Förändring <sup>2</sup>
Inbetalt kapital	1 486 816 (38,1)	1 348 431 (34,6)	-138 385 (-3,5)
Garantikapital	18 297 948 (34,3)	18 436 333 (34,6)	138 385 (0,3)
Grundkapital	19 784 764 (34,6)	19 784 764 (34,6)	-
PIL-garantier	6 251 441 (37,3)	5 798 297 (34,6)	-453 144 (-2,7)
MIL-garantier	966 674 (34,6)	966 383 (34,6)	-292 (0,03)

<sup>1</sup> Valutakurs 1 EUR = 9,32 SEK<sup>2</sup> Procentenheter. Negativa tal innebär en återbetalning för inbetalt kapital och en minskning av det statliga garantiåtagandet för garantikapitalet.<sup>3</sup> På grund av avrundning förändras inte andelen i procent.





## 13 Vissa medlems- och garantiavgifter

### 13.1 Omfattning

Området omfattar (kapitaltillskottet till) Asiatiska banken för infrastrukturinvesteringar (AIIB), årliga medlemsavgifter till Bruegel, European Institute of Public Administration (EIPA) och Europarådets utvecklingsbank (CEB), samt garantier till fem internationella finansieringsinstitut.

### 13.2 Mål, indikatorer och resultat

#### Asiatiska banken för infrastrukturinvesteringar

Sverige undertecknade den 29 juni 2015 avtalet för inrättandet av AIIB med förbehåll för riksdagens godkännande. Riksdagen beslutade den 21 juni 2016 att godkänna avtalet (prop. 2015/16:99, bet. 2015/16:FiU21, rskr. 2015/16:310). Regeringen beslutade den 22 juni 2016 att ratificera avtalet. Sverige blev formellt medlem i AIIB den 23 juni 2016, efter att ratifikationsinstrumentet deponerats.

I riksdagens beslut om AIIB bemyndigades regeringen att under 2016–2020 för anslaget 1:14 *Vissa garanti- och medlemsavgifter* besluta om kapitaltillskott på högst 1 100 000 000 kronor till AIIB som sker genom teckning av aktier som tilldelas medlemsländerna. Kapitaltillskottet betalas in genom fem lika stora årliga utbetalningar, varav fyra återstår. OECD:s biståndskommitté DAC beräknas sent 2016 fatta beslut om till vilken grad kapitaltillskott i AIIB är att beteckna som internationellt bistånd.

AIIB inrättades formellt i januari 2016. Uppbyggnaden och utvecklingen av verksamheten fortgår planenligt. I juni 2016 beslutade bankens direktörsstyrelse om finansiering till de första projekten.

#### Bruegel

Bruegel är en tankesmedja vars forskning bidrar till fördjupad förståelse av de, främst ekonomiska, utmaningar som Europa kan väntas möta i en globaliserad värld. Medlemskapet ger Sverige möjlighet att på nära håll ta del av Bruegels verksamhet. Bruegels medlemmar är företag, institutioner samt en majoritet av EU-medlemsländer. Styrelsemedlemmarna utses för att på ett balanserat sätt representera tankesmedjans olika medlemmar. Ingen enskild medlem bidrar med mer än 3–5 procent av årsbudgeten, i syfte att säkra tankesmedjans oberoende och objektivitet.

Bruegel är en ideell organisation enligt belgisk lag, som styrs enligt sina stadgar. Alla intäkter och kostnader redovisas i årsredovisningarna. I dessa redogörs även för Bruegels verksamhet och utveckling. Vart tredje år utvärderas Bruegel av en oberoende kommitté, och i den senaste utvärderingen som genomfördes 2013 fick Bruegel goda omdömen avseende verksamheten 2010–2012. En ny kommitté ska utvärdera Bruegel under 2016. Bruegel har flera år i rad fått utmärkelser för god transparens.

#### European Institute of Public Administration

Sveriges medlemsavgift till EIPA syftar till att stödja EIPA:s arbete med att genom forsknings-

och utbildningsverksamhet bidra till utvecklingen av den offentliga förvaltningen i Europa. EIPA:s verksamhet stödjer den europeiska integrationsprocessen och är inriktad på EU:s institutioner, beslutsprocesser samt förvaltning och EU-rätt.

För att bedöma måluppfyllelsen används uppgifter om antalet deltagare i EIPA:s olika utbildningsinsatser. År 2015 uppgick antalet deltagare i EIPA:s aktiviteter till 12 280 stycken, vilket är något tusental färre deltagare jämfört med 2008–2014, men fler deltagare än i början av 2000-talet. Även om utvecklingen innebär ett minskat antal deltagare jämfört med föregående år, är utfallet i linje med tidigare års resultat och visar att antalet deltagare är relativt stabilt över tid.

### Europarådets utvecklingsbank

Av Redovisning av verksamheten i Internationella valutafonden, Världsbanken samt de regionala utvecklings- och investeringsbankerna 2014 och 2015 (skr. 2015/16:145) framgår mål, prioriteringar och resultat för CEB. Medlemsavgiften sänktes mellan 2013 och 2014, från ca 34 000 till 24 000 euro, men ökade till 26 300 euro 2015 och ca 26 700 euro 2016.

### Garantier till vissa internationella finansieringsinstitut

I enlighet med garantimodellen ska anslaget kunna belastas om Sveriges garantier i sex (av ett tiotal) internationella finansiella institutioner behöver infrias: Europeiska investeringsbanken (EIB), Nordiska investeringsbanken (NIB), Världsbanken (IBRD), Europeiska utvecklingsbanken (EBRD), Asiatiska banken för infrastrukturinvesteringar (AIIB) och CEB.

Garantikapitalet innebär att svenska staten och övriga medlemsländer förbinder sig att under vissa omständigheter tillskjuta ett bestämt kapitalbelopp till instituten, utöver det kapital som betalats in.

Utestående garantiåtaganden på ca 89,5 miljarder kronor vid utgången av 2015 har redovisats i skrivelsen Årsredovisning för staten 2015 (skr. 2015/16:101, avsnitt 2.4.2, tabell 2.40, bet. 2015/16:FiU28, rskr. 2015/16:311).

Praxis är att medlemsstaterna utökar andelen inbetalt kapital i stället för att infria garanti-kapitalet.

Riksgäldskontoret<sup>19</sup> har bedömt sannolikheten som låg för att staten skulle behöva skjuta till omfattande kapitaltillskott. Det baseras på att de finansiella institutionerna har en stark underliggande kreditvärdighetsprofil och en stark kapacitet att utan stöd från medlemsländerna kunna fullgöra sina åtaganden. Det speglar en låg sannolikhet att dessa institutioner får problem som skulle påkalla omfattande kapitaltillskott.

Medlemsstaternas inbetalda kapital utgör institutionernas egna kapital som sedan belånas utifrån samma hävstångsmekanism som i banker. Institutionernas utlåning bidrar till de ekonomiska och sociala mål som medlemsländerna enats om (se ovan nämnda skr. 2015/16:145).

## 13.3 Budgetförslag

### 13.3.1 1:14 Vissa medlems- och garantiavgifter

**Tabell 13.1 Anslagsutveckling 1:14 Vissa medlems- och garantiavgifter**

Tusental kronor

2015	Utfall	2 005	Anslags-sparande	365
2016	Anslag	215 370 <sup>1</sup>	Utgifts-prognos	210 772
<b>2017</b>	<b>Förslag</b>	<b>210 370</b>		
2018	Beräknat	206 370		
2019	Beräknat	203 370		
2020	Beräknat	200 370		

<sup>1</sup> Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

### Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för Sveriges årliga medlemsavgifter eller statsbidrag till Bruegel, European Institute of Public

<sup>19</sup> Statens garantier och utlåning – en riskanalys mars 2016 (Fi2016/01053/BATOT).

Administration (EIPA) samt Europarådets utvecklingsbank (CEB).

Anslaget får även användas för utgifter för infrianden av garantier till vissa internationella finansieringsinstitut.

Anslaget får även användas för utgifter för eventuella böter till följd av försenat genomförande av EU-direktiv.

Anslaget får även användas för kapitalinsats till Asiatiska banken för infrastrukturinvesteringar (AIIB).

## Regeringens överväganden

**Tabell 13.2 Härlledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:14 Vissa medlems- och garantiavgifter**

Tusental kronor

	2017	2018	2019	2020
<b>Anvisat 2016<sup>1</sup></b>	<b>2 370</b>	<b>2 370</b>	<b>2 370</b>	<b>2 370</b>
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	208 000	204 000	201 000	198 000
–Varav AIIB	208 000	204 000	201 000	198 000
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
<b>Förslag/beräknat anslag</b>	<b>210 370</b>	<b>206 370</b>	<b>203 370</b>	<b>200 370</b>

<sup>1</sup> Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Till följd av riksdagens beslut om att godkänna avtalet om inrättande av AIIB (prop. 2015/16:99, bet. 2015/16:FiU21, rskr. 2015/16:310) föreslås anslaget öka med ca 200 000 000 kronor per år 2017–2020 för att täcka de återstående fyra femtedelarna av kapitaltillskottet till AIIB (motsvarande 25,2 miljoner US-dollar per år).

Beräknade utgifter för statsbidrag eller förvaltningsutgifter i form av medlemsavgifter till CEB, EIPA samt tankesmedjan Bruegel är en följd av Sveriges medlemskap i dessa organisationer.

Budgetförslaget baseras på antagandet om oförändrade eller svagt nominellt ökade utgifter för Bruegel, EIPA och CEB motsvarande 102 000, 55 000 och 27 000 euro 2017–2020. Någon garantiavgift för Sveriges Hus i Sankt Petersburg beräknas inte fr.o.m. 2017 varför detta exkluderats i anslagets ändamål.

Inga medel beräknas för infrianden av garantier till vissa internationella finansieringsinstitut eller för eventuella böter till följd av försenat genomförande av EU-direktiv (under 2016–2020).

Regeringen föreslår att 210 370 000 kronor anvisas under anslaget 1:14 *Vissa garanti- och medlemsavgifter* för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 206 370 000 kronor, 203 370 000 kronor respektive 200 370 000 kronor.

Bilaga 1

# Statsförvaltningens utveckling



## Bilaga 1

## Statsförvaltningens utveckling

## Innehållsförteckning

---

1	Inledning .....	7
2	Den statliga förvaltningens organisation och utveckling.....	7
2.1	Statsförvaltningens utveckling .....	7
2.2	Antal myndigheter .....	8
2.3	Organisationsförändringar per departement.....	8
3	Personalstrukturen m.m. i staten.....	10
3.1	De anställda .....	10
3.2	Åldersstrukturen .....	12
3.3	Könsfördelningen.....	14
3.4	Anställda med utländsk bakgrund.....	15
3.5	Personalrörligheten.....	17
3.6	Uppsägningar i staten .....	18
3.7	Sjukfrånvaro.....	19
3.8	Lönenivåer och löneutveckling .....	23
	Myndighetschefer per den 8 september 2016.....	31
	Ordförande i styrelsemyndigheter per den 8 september 2016.....	36

## Tabellförteckning

---

Tabell 3.1	Antalet anställda och andelen kvinnor och män i procent 2013–2015 fördelade efter COFOG-grupper.....	11
Tabell 3.2	Fördelning total andel statsanställda per kompetenskategori samt könsfördelning för respektive kategori 2015 .....	11
Tabell 3.3	Antal anställda 67 år eller äldre fördelade efter kompetenskategori och kön 2013–2015 .....	13
Tabell 3.4	Andelen nybeviljade respektive löpande delpensioner 2015 hos anställda inom olika kompetens kategorier .....	14
Tabell 3.5	Fördelningen den 8 september 2016 av kvinnor och män bland myndighetschefer som regeringen anställt.....	14
Tabell 3.6	Andelen anställda med utländsk bakgrund fördelade på COFOG-grupper och kompetens kategorier 2015.....	17
Tabell 3.7	De som lämnade Trygghetsstiftelsen 2012–2015 .....	19
Tabell 3.8	Sjukfrånvaron inom olika COFOG-grupper 2013–2015.....	20
Tabell 3.9	Nominell och real löneutveckling i statlig sektor, 1997–2015 .....	24
Tabell 3.10	BESTA-klassning efter grupperingsnivå (svårighetsgrad) 2015 .....	26

## Diagramförteckning

---

Diagram 2.1	Antal myndigheter under regeringen 2000–2015.....	8
Diagram 3.1	Antalet statsanställda 1995–2015 .....	10
Diagram 3.2	Åldersstrukturen i staten och på arbetsmarknaden totalt 2015, andel fast anställda av de sysselsatta i arbetskraften .....	12
Diagram 3.3	Nybeviljade ålderspensioner 2006–2015.....	12
Diagram 3.4	Nybeviljade delpensioner 2003–2015 .....	14
Diagram 3.5	Fördelningen av kvinnor och män bland myndighetschefer som regeringen anställt 2006–2016 .....	15
Diagram 3.6	Andel med utländsk bakgrund för; staten totalt, nyanställda, förvärvsarbetande 20–64 år samt för befolkningen i arbetsför ålder 2006–2015.....	15
Diagram 3.7	Andelen anställda med utländsk bakgrund inom staten totalt och uppdelad per kompetenskategori och kön 2006–2015 .....	16
Diagram 3.8	Personalrörlighet fördelad på kompetens kategorier, ålder och kön .....	18
Diagram 3.9	Totalt inflöde av uppsagda till Trygghetsstiftelsen 1990–2015.....	18
Diagram 3.10	Sjukfrånvaro total och uppdelad på kön och 2006–2015 .....	19
Diagram 3.11	Förändringen i sjukfrånvaron 2015 vid myndigheterna.....	20
Diagram 3.12	Sjukfrånvaro 1990–2015 enligt SCB:s arbetskraftsundersökningar.....	21
Diagram 3.13	Anställda som har nybeviljats sjukpension 2006–2015.....	21
Diagram 3.14	Andel som upplever inflytande, stöd, stress m.m. ....	23
Diagram 3.15	Upplever stor arbetsbelastning, alldeles för mycket att göra.....	23
Diagram 3.16	Genomsnittlig månadslön i olika sektorer på arbetsmarknaden 2015....	23
Diagram 3.17	Utvecklingen av genomsnittliga löner i olika sektorer på arbetsmarknaden 1994–2015 .....	24
Diagram 3.18	Löneskillnader mellan kvinnor och män i staten uppdelat på förklaringsfaktorer 2006–2015 .....	25
Diagram 3.19	Grupperingsnivå (svårighetsgrad) uppdelat på kompetens kategorier och kön i staten 2015 .....	26





## 1 Inledning

Regeringen ger i denna bilaga en beskrivning av den statliga förvaltningens organisation och utveckling. Vidare ges en övergripande redovisning av personalstrukturen m.m. inom staten.

Tidigare har bilagan innehållit en redovisning av respektive departements bedömning av framtida personalkonsekvenser inom staten som följer av de förslag som regeringen lämnar i budgetpropositionen och andra propositioner under året. I budgetpropositionen för 2017 redovisas i stället personalkonsekvenserna i respektive avsnitt, antingen samlat för utgiftsområdet eller i samband med redogörelsen av förslagen. I andra propositioner som lämnas till riksdagen under 2016 framgår eventuella personalkonsekvenser oftast av konsekvensavsnittet i respektive proposition.

En ständigt pågående utveckling och förnyelse av statsförvaltningen är en förutsättning för att regeringens politik ska få genomslag inom alla områden. Utvecklingsarbete bedrivs både av regeringen och av myndigheterna. I budgetpropositionen för 2017 utg.omr. 2 avsnitt 4 redovisar regeringen sin bedömning av den statliga förvaltningspolitiken och dess utveckling.

Regeringen redovisar årligen i budgetpropositionen sin bedömning av den statliga arbetsgivarpolitiken och dess utveckling för riksdagen, se utg.omr. 2 avsnitt 5.

## 2 Den statliga förvaltningens organisation och utveckling

Målet för den statliga förvaltningspolitiken är en innovativ och samverkande statsförvaltning som är rättssäker och effektiv, har väl utvecklad kvalitet, service och tillgänglighet och som därigenom bidrar till Sveriges utveckling och ett effektivt EU-arbete (prop. 2009/10:175, bet. 2009/10:FiU38, rskr. 2009/10:315).

## 2.1 Statsförvaltningens utveckling

Nedan följer en internationell jämförelse av svensk offentlig sektor samt en kort beskrivning av de statliga myndigheternas lokalisering.

### Effektivitet, låg korruption och hög trovärdighet

Världsbankens indikator Government Effectiveness (Worldwide Governance Indicators) beskriver effektivitet i den offentliga sektorn i bred mening och avser måluppfyllelse. Med indikatorn redogör Världsbanken för kvalitet i offentliga tjänster och institutioner, självständighet från politiska påtryckningar, kvaliteten på politikens utformning och genomförande samt beständigheten i politiska åtaganden. Mätningar har gjorts 2006–2014 och uppdateras årligen. Den svenska offentliga sektorn har under hela mätperioden tillhört en av de mest effektiva. En viss nedgång syntes dock under 2014 jämfört med de fem föregående årens resultat. Rankat på percentilen ligger Sverige på 95,7 av världens länder. Ett förändrat resultat mellan två år ska tolkas med försiktighet, men regeringen kommer att följa den fortsatta utvecklingen noga.

Indikatorn Corruption Perceptions Index (CPI) förs av organisationen Transparency International. Sedan 1995 rankas länder utifrån graden av korruption i den offentliga sektorn. Sverige har legat bra till i alla mätningar. I CPI 2015 rankas svensk offentlig sektor som världens tredje minst korrupta.

OECD ger vartannat år ut Government at a Glance (GaaG). Där följs offentlig sektor upp inom en rad områden, bland annat allmänhetens förtroende för den nationella regeringen, där Sverige ligger klart över OECD-snittet. Förtroendet har också varit oförändrat mellan 2007 och 2014.

### Den statliga närvaron i landet

På regeringens uppdrag har Statskontoret kartlagt den statliga närvaron i landet (Statskontoret 2016:8). Kartläggningen visar att staten finns representerad i alla län och i 265 av landets kommuner. Av myndigheternas huvudkontor finns 60 procent i Stockholms

län. De statliga arbetsplatserna finns ofta på större orter.

I absoluta tal minskade antalet statliga arbetstillfällen mest på de minsta tätorterna, det vill säga tätorter med en befolkning med upp till 10 000 invånare. Totalt försvann 133 arbetsställen på dessa orter under perioden 2008 till 2014.

Relateras antalet statligt anställda på länsnivå till befolkningen i länet är andelen statligt anställda högst i Uppsala län, Norrbottens län och Stockholms län. Lägst är andelen i Kalmar län, Jönköpings län och Kronobergs län. Andelen statligt förvärvsarbetande har ökat i städer med minst 50 000 invånare under perioden 2008 till 2014. Andelen statliga jobb i tätorter med över 50 000 invånare har ökat i något högre grad jämfört med andra sektorer och i jämförelse med andelen av befolkningen som bor på dessa orter.

Antalet servicearbetsställen har minskat under perioden 2008 till 2014, men finns i en majoritet av kommunerna. Ofta finns dessa arbetsplatser i kommuner som kan anses utgöra länscentra i respektive län.

Statskontoret menar att staten i många delar av landet har stor betydelse för att personer med högre utbildning ska kunna få kvalificerade arbeten. Högst andel kvalificerad arbetskraft som har staten som arbetsgivare finns i Uppsala län, Gotlands län och i Västerbottens län.

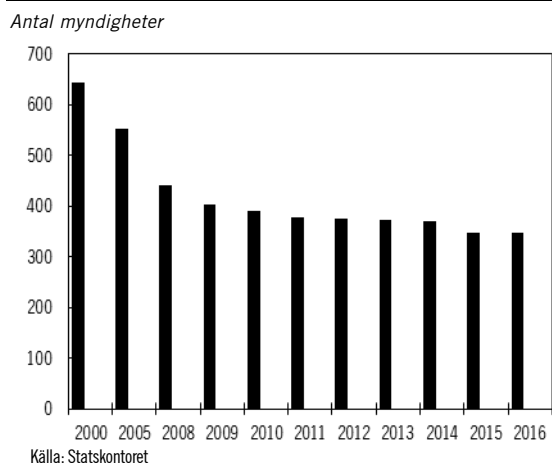
## 2.2 Antal myndigheter

I början och mitten av 2000-talet minskade antalet myndigheter relativt snabbt. Mellan 2000 och 2007 minskade antalet myndigheter med 175 stycken. Antalet myndigheter har fortsatt att minska men med avtagande takt. Den 1 januari 2016 fanns det enligt Statskontoret 347 myndigheter under regeringen, vilket är en minskning med två myndigheter sedan den 1 januari 2015. Statistiken omfattar förvaltningsmyndigheter och domstolar som lyder under regeringen och som regeringen har utfärdat en specifik förordning med instruktion för, eller som styrs av en särskild lag. Statistiken omfattar inte myndigheter som har ett tidsbegränsat uppdrag, så som delegationer och kommittéer. De så kallade utlandsmyndig-

heterna ingår i myndigheten Regeringskansliet.

Totalt har tre myndigheter (Presstödsnämnden, Statens va-nämnd och Försvarsexportmyndigheten) avvecklats och en myndighet nybildats (Upphandlingsmyndigheten) under perioden 2 januari 2015–1 januari 2016. I diagram 2.1 redovisas utvecklingen av antalet myndigheter under regeringen mellan 2000 och 2016.

**Diagram 2.1 Antal myndigheter under regeringen 2000–2015**



## 2.3 Organisationsförändringar per departement

Nedan följer en redogörelse för organisationsförändringar per departement under perioden augusti 2015 till juli 2016.

### Finansdepartementet

Under rubriken Justitiedepartementet redogörs för ändringar i domstolsprövningen av immaterialrättsliga, marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga mål och ärenden. Som en konsekvens av den nya domstolsordningen, som beslutades av riksdagen den 2 mars 2016, har Marknadsdomstolen avvecklats och upphört som myndighet den 31 augusti 2016.

I regeringsbeslut den 22 juni 2016 entledigades ledamöterna i Prövningsnämnden för stöd till kreditinstitut och instruktionen för nämnden upphävdes. Verksamheten upphörde den 1 juli 2016.

Från och med den 1 februari 2016 är Riksgäldskontoret resolutionsmyndighet med ansvar för det nya regelverk för krishantering

som till stora delar ersätter bankstöds-  
lagstiftningen från 2008. För att främja en  
effektiv styrning av den nya verksamheten har  
regeringen inrättat ett särskilt beslutsorgan,  
Resolutionsdelegationen, inom Riksgälds-  
kontoret.

### **Försvarsdepartementet**

Den 31 december 2015 avvecklades och upp-  
hörde Försvarsexportmyndigheten. Fortsatta  
exportstödsuppgifter inom försvarsområdet  
har förts över till Försvarets materielverk.

### **Justitiedepartementet**

Den 2 mars 2016 beslutade riksdagen att  
bifalla regeringens proposition om Patent- och  
marknadsdomstolen (prop. 2015/16:57, bet.  
2015/16:JuU10, rskr. 2015/16:159). Ändring-  
arna innebär att domstolsprövningen av  
immaterialrättsliga, marknadsföringsrättsliga  
och konkurrensrättsliga mål och ärenden från  
och med den 1 september 2016 ska ske samlat i  
en särskild domstol i första instans (Patent-  
och marknadsdomstolen) och i en särskild  
domstol i andra instans (Patent- och  
marknadsöverdomstolen). Stockholms ting-  
srätt är Patent- och marknadsdomstol och  
Svea hovrätt är Patent- och marknadsöver-  
domstol. Som en konsekvens av förslaget har  
Patentbesvärsträtten och Marknadsdomstolen  
avvecklats och upphört som myndigheter den  
31 augusti 2016.

### **Kulturdepartementet**

Regeringen beslutade i februari 2016 om en  
ändring i förordningen (2007:977) med  
instruktion för Valmyndigheten. Ändringen  
innebär att Valmyndigheten från och med den  
1 april 2016 har Skatteverket som värd-  
myndighet (Ku2016/00271/RS). Valmyndig-  
heten kvarstår som nämndmyndighet men har  
inget eget arbetsgivaransvar.

Den tidigare kommittén Kulturbryggans  
verksamhet permanentades fr.o.m. den  
1 oktober 2015. Verksamheten drivs vidare  
som ett särskilt beslutsorgan inom Konstnär-  
nämnden.

### **Miljö- och energidepartementet**

Ansvar för Statens va-nämnds uppgifter  
övertogs av mark- och miljödomstolarna den  
1 januari 2016. Förändringen innebar att  
Statens va-nämnd avvecklades och upphörde  
som myndighet den 31 december 2015.

### **Näringsdepartementet**

Under rubriken Justitiedepartementet redo-  
görs för ändringar i domstolsprövningen av  
immaterialrättsliga, marknadsföringsrättsliga  
och konkurrensrättsliga mål och ärenden.

### **Socialdepartementet**

Ersättningsnämnden bildades 1 januari 2013  
och hade, enligt lagen (2012:663) om ersätt-  
ning på grund av övergrepp eller försummelse i  
samhällsvården av barn och unga i vissa fall, till  
uppgift att besluta i ersättningsfrågorna efter  
det att ansökan lämnats till nämnden. Myndig-  
hetens uppdrag var tidsbegränsat och myndig-  
hetens verksamhet upphörde den 30 juni 2016.

Försäkringskassan har fått ett tillskott på  
7,5 miljoner kronor för att stärka det allmänna  
ombudet och ombudets kansli. Resursför-  
stärkningen syftar framförallt till att utifrån  
behovet av prejudikat driva fram fler väg-  
ledande domar inom områden där bedöm-  
ningsutrymmet i de enskilda fallen är stort  
liksom där besluten har påtagliga ekonomiska  
konsekvenser för enskilda och det allmänna.

Som ett led i att effektivisera det kunskaps-  
baserade arbetet inom familjerättsområdet  
samlade regeringen det statliga ansvaret för  
familjerättsliga frågor, familjerådgivning,  
föräldraskapsstöd och internationella adop-  
tioner i en och samma myndighet, Myndig-  
heten för internationella adoptionsfrågor  
(MIA), 1 september 2015. Förändringen  
innebär att det ansvar och de uppgifter som  
Socialstyrelsen och Folkhälsomyndigheten har  
inom ovanstående områden överförs till MIA.  
Med anledning av förändringarna bytte MIA  
namn den 1 januari 2016 till Myndigheten för  
familjerätt och föräldraskapsstöd.

### 3 Personalstrukturen m.m. i staten

Ansvar för den statliga arbetsgivarpolitiken har till stor del delegerats till de statliga myndigheterna. Det innebär att myndigheterna, utifrån sina uppgifter, har en betydande frihet vad gäller bl.a. att utforma organisation, arbetsprocesser, lönebildning och kompetensförsörjning.

För att regeringen ska kunna följa utvecklingen av kompetensförsörjningen redovisar myndigheterna varje år sedan 1997 sin kompetensförsörjning till regeringen. Från och med 2003 sker denna redovisning i myndigheternas årsredovisning.

Myndigheterna ska i sin kompetensförsörjning säkerställa att relevant kompetens finns för att fullgöra de uppgifter som de är ålagda och för att tillgodose sina behov på både kort och lång sikt. Myndigheterna ska i sin strategiska kompetensförsörjning systematiskt analysera vilken kompetens som behövs för att de ska klara sina nuvarande och framtida uppgifter.

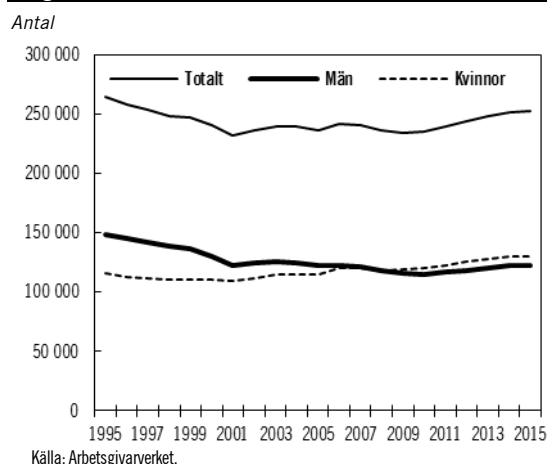
#### 3.1 De anställda

##### Antalet statsanställda

År 2015 var 252 407 personer anställda i den statliga sektorn, vilket är en ökning med knappt 900 sedan 2014. Sedan 2010 har antalet anställda ökat med ca 17 500. De statsanställda motsvarar 5,6 procent av samtliga sysselsatta på den svenska arbetsmarknaden.

Av diagram 3.1 framgår utvecklingen av antalet statsanställda under perioden 1995–2015, uppdelat på kvinnor och män.

Diagram 3.1 Antalet statsanställda 1995–2015



Fram till 2008 var fler män än kvinnor anställda i staten, men sedan 2009 är förhållandet det omvända.

Uppföljningen av utvecklingen i staten redovisas fr.o.m. 2008 efter den internationella klassifikationen COFOG<sup>1</sup>. Vissa justeringar har gjorts avseende några myndigheters COFOG-tillhörighet.

Som framgår av tabell 3.1 finns flest anställda inom COFOG-gruppen Utbildning och minst antal inom gruppen Fritidsverksamhet, kultur och religion. I jämförelse med 2014 sker den största ökningen inom Socialt skydd m.m.

Störst ökning bland enskilda myndigheter uppvisar Migrationsverket och Arbetsförmedlingen, med nära 1 200 respektive 1 100 anställda vardera. Polismyndigheten uppvisar en minskning med ca 400 anställda.

<sup>1</sup> COFOG (Classification of the functions of the government) syftar till att redovisa sektorns uppgifter efter deras funktion eller ändamål.

**Tabell 3.1 Antalet anställda och andelen kvinnor och män i procent 2013–2015 fördelade efter COFOG-grupper**

Grupper, antal och procentuell fördelning

Kön	2013	2014	2015
Allmän offentlig förvaltning	28 647	28 615	28 176
Andel kvinnor	62	62	62
Andel män	38	38	38
Försvar	26 994	27 812	28 071
Andel kvinnor	21	20	20
Andel män	79	80	80
Samhällsskydd och rättskipning	52 049	52 516	52 307
Andel kvinnor	47	47	48
Andel män	53	53	52
Näringslivsfrågor m.m. <sup>1</sup>	24 739	25 087	25 043
Andel kvinnor	48	48	48
Andel män	52	52	52
Fritidsverksamhet, kultur och religion	2 657	2 603	2 532
Andel kvinnor	61	60	61
Andel män	39	40	39
Utbildning	74 632	75 445	74 651
Andel kvinnor	54	54	54
Andel män	46	46	46
Socialt skydd m.m. <sup>2</sup>	38 107	39 437	41 627
Andel kvinnor	68	68	68
Andel män	32	32	32
<b>TOTALT</b>	<b>247 825</b>	<b>251 515</b>	<b>252 407</b>
<b>Andel kvinnor</b>	<b>51</b>	<b>52</b>	<b>52</b>
<b>Andel män</b>	<b>49</b>	<b>48</b>	<b>48</b>

<sup>1</sup> Näringslivsfrågor, miljöskydd samt bostadsförsörjning och samhällsutveckling.<sup>2</sup> Socialt skydd inklusive hälso- och sjukvård.

Källa: Arbetsgivarverket.

### Anställningsformer inom staten

Fördelningen mellan tillsvidareanställda, visstidsanställda och timanställda m.fl. är i princip oförändrade inom staten 2015 jämfört med 2014.

I september 2015 var ca tre fjärdedelar av de statsanställda tillsvidareanställda. Av kvinnorna hade 78 procent en tillsvidareanställning jämfört med 73 procent av männen. Av de anställda var 18 procent visstidsanställda, 17 procent av kvinnorna och 20 procent av männen. Återstående 6 procent av de anställda hade betings-, dag- eller timanställningar, varav 5 procent var kvinnor och 7 procent var män.

Bland de tidsbegränsat anställda ingår bl.a. de som har en provanställning, de som fått möjlighet till tjänstledighet för att prova annan statlig anställning och chefer för myndigheter som anställs av regeringen för en bestämd tid.

En stor del av de tidsbegränsade anställningarna inom staten grundar sig på arbetets

karaktär eller förutsättningar och vilar på reglering i lag, förordning eller kollektivavtal. Exempel är soldater och sjömän där både lag och kollektivavtal reglerar förutsättningarna och tingsnotariernas författningsreglerade anställningar inom Sveriges Domstolar.

Andelen tidsbegränsade anställningar skiljer sig åt mellan olika myndigheter. År 2015 fanns, liksom tidigare år, den högsta andelen tidsbegränsat anställda inom universitet och högskolor. Även andelen timanställda m.fl. skiljer sig åt mellan myndigheterna. Det kan t.ex. vara fråga om säsongsanställningar, vilket är särskilt vanligt vid de statliga museerna.

### Befattningsstruktur i staten

Av tabell 3.2 framgår fördelningen av statsanställda totalt per kompetenskategori samt könsfördelningen inom respektive kategori för 2015.

Med ledningskompetens avses personal med formellt personalansvar som har till uppgift att planera och leda myndighetens verksamhet på olika nivåer, oavsett om uppgifterna avser kärn- eller stödkompetens. Kärnkompetens avser personal med sakområdeskompetens inom myndighetens verksamhetsområde. Stödkompetens avser personal med stödfunktion för lednings- och kärnkompetens, utan specifik sakområdeskompetens inom myndighetens verksamhetsområde.

**Tabell 3.2 Fördelning total andel statsanställda per kompetenskategori samt könsfördelning för respektive kategori 2015**

Procent

	Totalt i staten	varav kvinnor	varav män
Ledningskompetens	7	39 <sup>1</sup>	61
Kärnkompetens	66	51	49
Stödkompetens	24	60	40
Oklassade	3	39	61

<sup>1</sup> Vid en exkludering av anställda tillhörande ledningskompetens inom Försvarsmakten uppgår andelen kvinnor på ledande befattningar i staten 2015 till 44 % och andelen män till 56 %. Se utg. omr. 2 avsnitt 5, diagram 5.3.

Källa: Arbetsgivarverket.

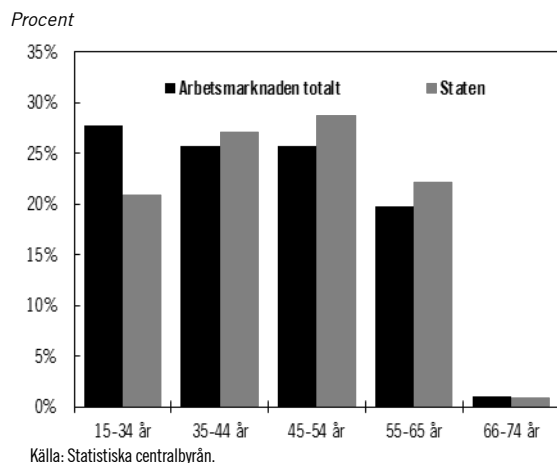
Totalt sett överensstämmer fördelningen för 2015 med 2014. Nedbrutet per kön syns vissa skillnader i jämförelse med 2014 vad avser tre kategorier. Andelen kvinnor har ökat med en procentenhet från 50 till 51 procent i gruppen kärnkompetens samtidigt som andelen män minskat från 50 till 49 procent. Andelen

kvinnor har minskat med två procentenheter från 62 till 60 procent i gruppen stöd-kompetens samtidigt som andelen män ökat från 38 till 40 procent. Den största skillnaden återfinns i kategorin oklassade där andelen kvinnor har minskat med fem procentenheter från 44 till 39 procent och andelen män ökat från 56 till 61 procent.

### 3.2 Åldersstrukturen

Staten har en äldre personalstyrka än arbetsmarknaden i övrigt. År 2015 var medelåldern för statligt anställda 44 år för både kvinnor och män. Se diagram 3.2 för åldersstrukturen i staten och på arbetsmarknaden 2015.

**Diagram 3.2** Åldersstrukturen i staten och på arbetsmarknaden totalt 2015, andel fast anställda av de sysselsatta i arbetskraften



Att medelåldern för statsanställda är högre förklaras till stor del av att utbildningsnivån i statlig sektor är högre än på arbetsmarknaden i övrigt, vilket innebär att de anställda i den yngsta åldersgruppen är få.

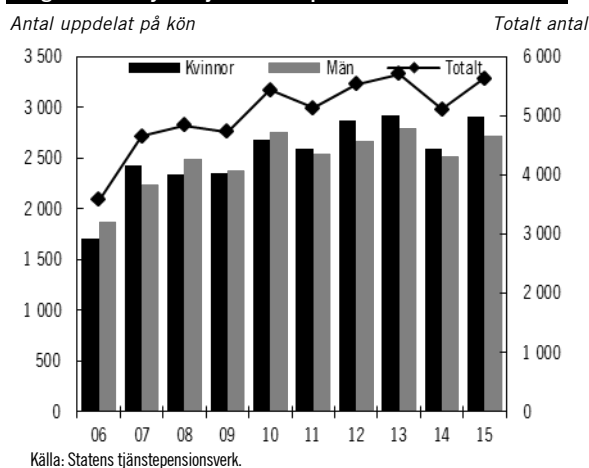
Åldersfördelningen i staten 2015 har ändrats något i jämförelse med 2014. Av de statsanställda var 29 procent 45–54 år (att jämföra med 27 procent 2014), 22 procent var 55–65 år (att jämföra med 23 procent 2014) och 28 procent var 35–44 år (att jämföra med 27 procent 2014).

På hela arbetsmarknaden var ca 21 procent 55 år eller äldre, medan ca 28 procent var yngre än 35 år.<sup>2</sup>

### Nybeviljade ålderspensioner

Under 2015 nybeviljades det 5 626 förmånsbestämda ålderspensioner enligt det statliga tjänstepensionsavtalet. Det är 516 fler än 2014 men 84 färre än 2013. Sett till de senaste tio åren finns en uppåtgående trend i nybeviljandet av ålderspensioner. Under de senaste fem åren har trenden mattats av och nybeviljandet har fluktuerat runt 5 400 ålderspensioner per år.

**Diagram 3.3** Nybeviljade ålderspensioner 2006–2015



Under åren 2006–2010 var det undantaget 2007 fler män än kvinnor som nybeviljades ålderspension. Under åren 2011–2015 har det i stället varje år varit fler kvinnor än män som nybeviljats ålderspension.

Medianåldern för när statsanställda går i pension är fortsatt 65 år. Det finns dock en tydlig trend att allt färre avgår med ålderspension vid 65-årsdagen. I stället har både andelen som tar ut ålderspensionen före 65 år och andelen som tar ut pensionen efter 65 år ökat.

Under 2015 avgick 1 085 personer vid 65-årsdagen, vilket motsvarar 19 procent, jäm-

<sup>2</sup> Data är insamlade under året och skattas för hela året. Populationen skiljer sig något från den åldersstruktur som redovisas i diagram 5.1, avsnitt 5.3.2. Här redovisar Arbetsgivarverket läget per september 2015. I Arbetsgivarverkets underlag ingår affärsverken. Dessa ingår inte i de siffror avseende staten som Statistiska centralbyrån (SCB) redovisar.

fört med 21 procent 2014 och 24 procent 2013. Av kvinnorna avgick 21 procent vid 65-årsdagen, medan 17 procent av männen gjorde det. Det är ett tydligt mönster att en större andel kvinnor än män avgår vid 65-årsdagen.

Under 2015 var det 2 483 personer som tog ut sin ålderspension efter att de fyllt 65 år. Det innebär att andelen som sköt upp uttaget av sin ålderspension minskade med en procentenhet till 44 procent. Minskningen med en procentenhet gäller både kvinnor och män. Under 2015 tog 47 procent av männen ut sin pension efter att de fyllt 65 år, medan 42 procent av kvinnorna gjorde det. Det finns en tydlig skillnad mellan könen som innebär att en större andel män än kvinnor arbetar längre än till 65 år.

Andelen som tar ut sin ålderspension före 65 år fortsatte att öka under 2015. Totalt avgick 2 058 personer, motsvarande 37 procent före månaden då de fyllde 65 år. Under 2014 och 2013 var det 34 respektive 33 procent som gjorde det. Män har i större utsträckning än kvinnor en lägre pensionsålder än 65 år, medan kvinnor i större utsträckning använder eventuell rätt till lägre pensionsålder enligt övergångsbestämmelser till äldre pensionsavtal. Vidare använder kvinnor i större utsträckning än män möjligheten till s.k. förtida uttag av sin ålderspension. Under 2015 var det 37 procent av kvinnorna och 36 procent av männen som gick i pension före månaden de fyllde 65 år. Det kan jämföras med 2014 då andelen var 35 procent för kvinnor och 33 procent för män och 2013 då andelen var 33 procent både för kvinnor och för män.

Antalet statsanställda som har månadslön och är 67 år eller äldre har minskat, från 1 731 personer 2014 till 1 649 personer 2015. Fördelningen efter kompetenskategori och kön framgår av tabell 3.3.

**Tabell 3.3 Antal anställda 67 år eller äldre fördelade efter kompetenskategori och kön 2013–2015**

Antal	2013	2014	2015
Ledningskompetens	36	48	63
– varav kvinnor	11	15	21
– varav män	25	33	42
Kärnkompetens	1 042	1 168	1 124
– varav kvinnor	330	365	357
– varav män	712	803	767
Stödkompetens	247	315	255
– varav kvinnor	145	152	130
– varav män	102	163	125
Oklassad	229	200	207
– varav kvinnor	58	56	60
– varav män	171	144	147
<b>Summa</b>	<b>1 554</b>	<b>1 731</b>	<b>1 649</b>
– varav kvinnor	<b>544</b>	<b>588</b>	<b>568</b>
– varav män	<b>1 010</b>	<b>1 143</b>	<b>1 081</b>

Källa: Arbetsgivarverket.

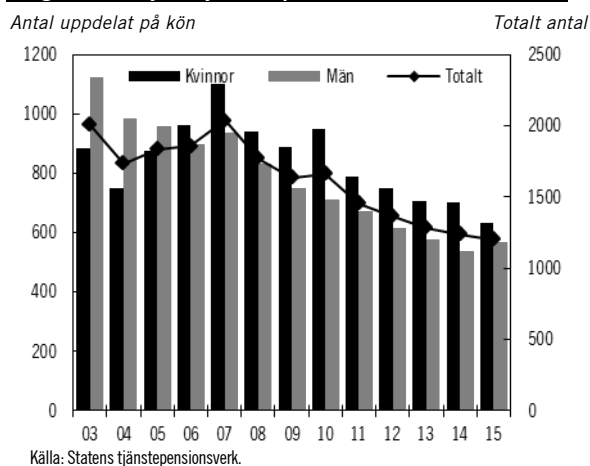
Jämfört med 2014 har antalet anställda som är 67 år eller äldre minskat inom kategorierna kärnkompetens och stödkompetens medan kategorierna ledningskompetens och oklassade har ökat. Av totala antalet anställda som är 67 år eller äldre uppgår andelen kvinnor till 34 procent och andelen män uppgår till 66 procent, vilket är oförändrade nivåer jämfört med 2014.

### Nybeviljade delpensioner

Under 2015 nybeviljades det 1 202 delpensioner enligt Avtal om delpension för arbetstagare hos staten. Det är 35 färre än under 2014 och 80 färre än under 2013. Sedan 2007 har det varje år utom 2010 nybeviljats färre delpensioner än året innan.

Den totala andelen beviljade delpensioner av antal aktiva 61–64 år har fortsatt att minska och uppgår till 17 procent för 2015, jämfört med 18 procent för 2014 och 21 procent för 2013.



**Diagram 3.4 Nybeviljade delpensioner 2003–2015**

De första tre åren efter att avtalet om delpension infördes 2003 var det fler män än kvinnor som beviljades delpension. De senaste tio åren är det fler kvinnor än män som beviljats förmånen.

Omfattningen på beviljade delpensionsledigheter skiljer sig mellan kvinnor och män. Kvinnor beviljas i högre utsträckning delpension upp till 20 procent. Män beviljas i högre utsträckning den högsta omfattningen av delpension som är 50 procent.

**Tabell 3.4 Andelen nybeviljade respektive löpande delpensioner 2015 hos anställda inom olika kompetens-kategorier**

Procent		
Kompetenskategori	Nybeviljade delpensioner 2015	Löpande delpensioner 2015
Ledningskompetens	3,4	2,5
Kärnkompetens	61,7	62,0
Stödkompetens	34,5	35,0
Oklassade	0,4	0,5

Källa: Statens tjänstepensionsverk.

Av tabell 3.4 framgår att delpension är vanligast förekommande hos anställda inom kompetenskategorierna Kärnkompetens och minst vanliga inom Ledningskompetens.

Beviljade delpensioner står i relativ god proportion till kompetenskategoriernas relativa andel (se tabell 3.2).

### 3.3 Könsfördelningen

#### Jämn könsfördelning i staten

Staten är den sektor som har jämnast könsfördelning på arbetsmarknaden. År 2009 fanns

det för första gången fler kvinnor än män bland de statsanställda. År 2015 var andelen kvinnor 52 procent.

Av tabell 3.1 framgår dock att könsfördelningen skiljer sig åt mellan COFOG-grupperna och därmed också mellan myndigheter och kompetenskategorier.

#### Andel kvinnor och män med chefsuppgifter

Andelen chefer som är kvinnor har långsiktigt ökat i staten. Totalt finns nu drygt 6 300 chefer som är kvinnor (39 procent) och drygt 9 900 som är män (61 procent).

År 2006 var ca 4 200 chefer kvinnor (34 procent), och ca 8 100 män (66 procent).

#### Fördelning av kvinnor och män bland myndighetschefer som regeringen anställt

Under 2015 anställde regeringen totalt 28 myndighetschefer, av vilka 16 (57 procent) var kvinnor och 12 (43 procent) var män.

Den 8 september 2016 var andelen kvinnor bland myndighetscheferna 49,7 procent, dvs. 1,0 procentenheter högre än 2015. Förändringar i myndighetsstrukturen har påverkat det totala antalet myndighetschefer som regeringen anställer. Dessa uppgår nu till 195, att jämföra med 199 år 2015.

**Tabell 3.5 Fördelningen den 8 september 2016 av kvinnor och män bland myndighetschefer som regeringen anställt**

Antal	Kvinnor	Män	Totalt
Generaldirektörer	50	52	102
Landshövdingar	13	8	21
Rektorer <sup>1</sup>	15	16	31
Överintendenter	3	7	10
Övriga titlar <sup>2</sup>	16	15	31
<b>Myndighetschefer totalt<sup>3</sup></b>	<b>97</b>	<b>98</b>	<b>195<sup>4</sup></b>

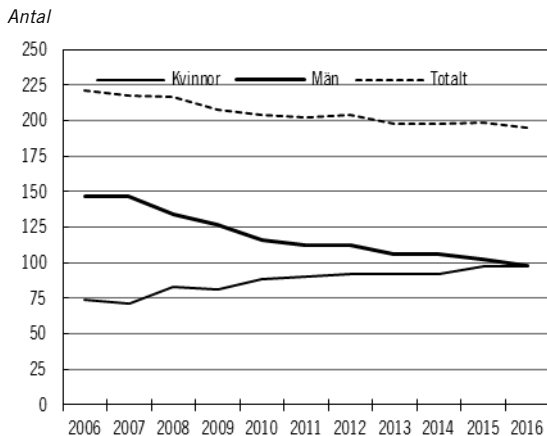
<sup>1</sup> Regeringen anställer rektorer vid statliga universitet och högskolor efter förslag från lärosätets styrelse.

<sup>2</sup> Här ingår myndighetschefer med andra eller unika titlar såsom ombudsmän, direktörer, ordföranden samt rikspolischef, riksåklagare etc.

<sup>3</sup> Inklusivt vikarierande myndighetschefer.

<sup>4</sup> Försvarexportmyndigheten, Marknadsdomstolen, Patentbesvärsträtten och Statens va-nämnd har upphört som myndigheter.

Av diagram 3.5 framgår att 2016 är andelen kvinnor hittills den högsta bland myndighetschefer som regeringen anställt, under den redovisade perioden.

**Diagram 3.5 Fördelningen av kvinnor och män bland myndighetschefer som regeringen anställt 2006–2016**

Fördelningen för de enskilda åren har tidigare redovisats i respektive budgetproposition.

### 3.4 Anställda med utländsk bakgrund

#### Andelen anställda med utländsk bakgrund fortsätter att öka

Tidigare år har redovisat statistik avseende andelen anställda med utländsk bakgrund inom staten samt befolkning i arbetsför ålder inkluderat Arbetsgivarverkets frivilliga medlemmar utöver de obligatoriska medlemmarna. I denna proposition redovisas för första gången statistik endast för de obligatoriska medlemmarna för samtliga jämförelseår, varför små differenser förekommer jämfört med tidigare redovisat statistik i budgetpropositionerna.

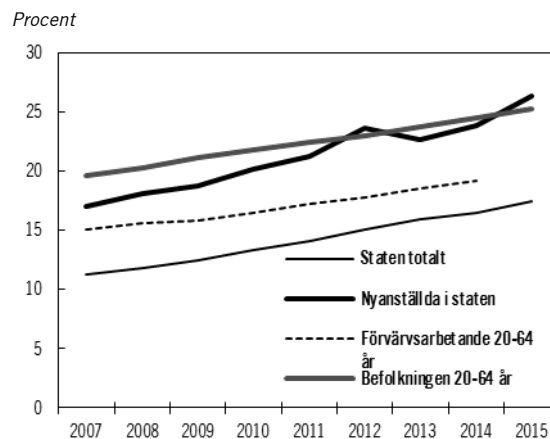
Med utländsk bakgrund avses personer som är utrikes födda eller personer som är födda i Sverige och där båda föräldrarna är utrikes födda, i enlighet med SCB:s definition.

Totalt hade ca 41 100 statsanställda utländsk bakgrund 2015. Andelen anställda med utländsk bakgrund i staten ökar stadigt och uppgick 2015 till 17,4 procent, vilket är en ökning med 0,8 procentenheter jämfört med 2014. Diagram 3.6 visar att bland de nyanställda i staten har andelen med utländsk bakgrund ökat med 2,5 procentenheter från 2014 till 26,3 procent, vilket nästan är i linje med den totala andelen med utländsk bakgrund i staten (25,3 procent 2015).

Andelen anställda med utländsk bakgrund förändras över tid. Många av dem som i dag är

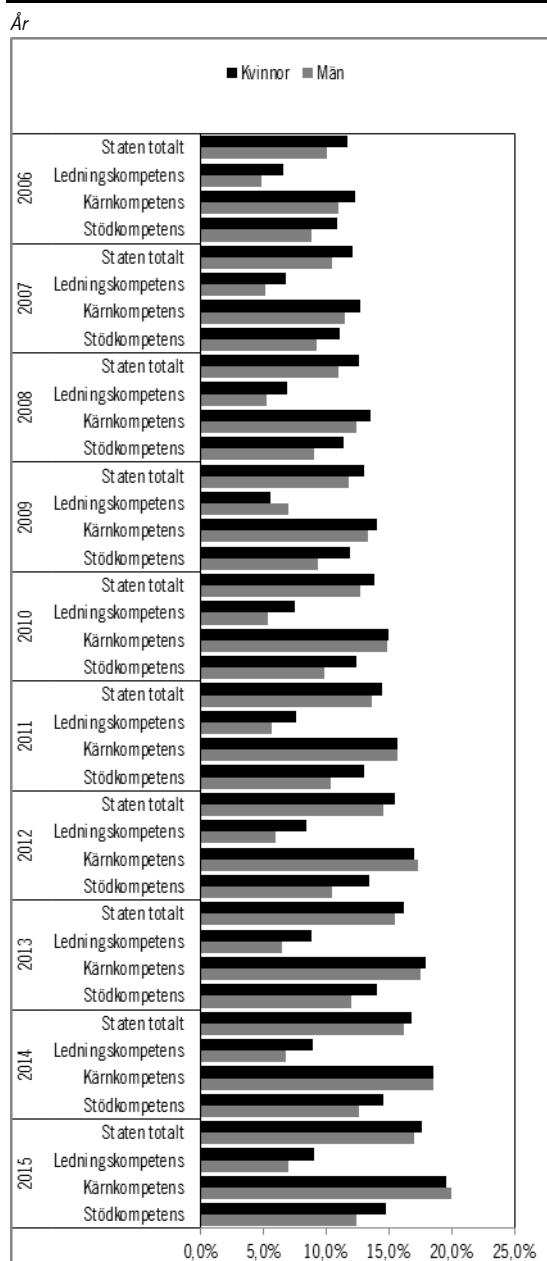
statsanställda rekryterades när andelen med utländsk bakgrund i befolkningen var lägre än i dag. Det är därför intressant att följa andelen nyanställda med utländsk bakgrund inom staten eftersom det på sikt påverkar andelen med utländsk bakgrund bland de statsanställda totalt sett.

Mellan 2005 och 2014 uppgick ökningen av andelen med utländsk bakgrund till 6,0 procentenheter inom gruppen statsanställda och till 5,3 procentenheter inom gruppen förvärvsarbete i Sverige (senast jämförbara uppgifter för gruppen förvärvsarbete härrör från 2014). Diagram 3.6 illustrerar att andelen nyanställda med utländsk bakgrund är högre i staten än andelen med utländsk bakgrund på arbetsmarknaden totalt. Vad gäller takten för andelen anställda med utländsk bakgrund ökar den snabbare i staten än bland det totala antalet förvärvsarbete.

**Diagram 3.6 Andel med utländsk bakgrund för; staten totalt, nyanställda, förvärvsarbete 20–64 år samt för befolkningen i arbetsför ålder 2006–2015**

Staten totalt avser individer med månadsavlönad anställning hos obligatoriska medlemmar i Arbetsgivarverket. Timanställda m.fl. ingår ej, källa: Arbetsgivarverket. Som nyanställda räknas individer som inte varit anställda i staten föregående år samt individer som bytt anställningsmyndighet sedan föregående år, källa: Arbetsgivarverket. Förvärvsarbete 20–64 år, källa: Statistiska centralbyråns (SCB) registerbaserade arbetsmarknadsstatistik (RAMS). I RAMS ingår egna företagare och personer vars arbetstidsomfattning är minst en timme per vecka. Statistik avseende 2015 av förvärvsarbete 20–64 år n/a. Befolkningen 20–64 år, källa: SCB:s befolkningsstatistik.

Nedbrutet per födelseregion är 14,3 procent av de statsanställda födda utrikes och 3,1 procent födda i Sverige med två föräldrar som är födda utomlands. Bland de utrikesfödda har de som kommer från länder utanför EU och Norden successivt ökat under de senaste åren.

**Diagram 3.7 Andelen anställda med utländsk bakgrund inom staten totalt och uppdelad per kompetenskategori och kön 2006–2015**

### Könsfördelningen

Som framgår av diagram 3.7 var andelen med utländsk bakgrund i statsförvaltningen 17,6 procent bland kvinnorna och 17,0 procent bland männen för 2015. Det innebär en ökning med 0,8 procentenheter för kvinnor och med 0,9 procentenheter för män jämfört med 2014. Att andelen är något lägre bland män hänger samman med strukturen i de tre mest mansdominerade COFOG-grupperna Försvar, Näringslivsfrågor m.m. samt Samhällsskydd

och rättskipning. Inom dessa grupper har mellan drygt 6 och drygt 10 procent av de anställda utländsk bakgrund. De låga andelarna kan till viss del förklaras av en skev könsfördelning och det krav på svenskt medborgarskap som följer av lagstiftning, bl.a. lagen (1994:260) om offentlig anställning, eller av säkerhetsklassning som gäller för vissa arbetsuppgifter inom dessa grupper. Att en betydande andel av verksamheterna bedrivs i regioner med en befolkning med få invånare med utländsk bakgrund kan också ha betydelse.

### Åldersstrukturen

Medelåldern är lägre bland personer med utländsk bakgrund. Den totala andelen anställda i åldrarna 25–34 år var 21,3 procent 2015, medan andelen anställda i gruppen med utländsk bakgrund var 31,9 procent. Andelen äldre är generellt lägre bland anställda med utländsk bakgrund. Bland samtliga statligt anställda var andelen som var 55 år och äldre 23,5 procent under 2015, och bland anställda med utländsk bakgrund uppgick andelen till 16,6 procent.

### Var och inom vilka kompetenskategorier finns de anställda med utländsk bakgrund i staten?

Andelen med utländsk bakgrund skiljer sig avsevärt åt mellan regioner, men kanske främst mellan storstadsområden och landsbygd. Utanför de tre storstadsområdena är andelen personer med utländsk bakgrund lägre än genomsnittet. Det gäller oavsett om jämförelsen görs för befolkningen, samtliga sysselsatta på arbetsmarknaden eller statligt anställda. Högst andel med utländsk bakgrund i staten finns i de tre storstadsområdena Stockholm (22,0 procent), Göteborg (19,0 procent) och Malmö (22,6 procent).

Vad avser olika kompetenskategorier tillhör en högre andel av de anställda med utländsk bakgrund kategorin kärnkompetens jämfört med anställda med svensk bakgrund. Motsatsen gäller dock för kategorierna stöd- och ledningskompetens. Andelen som tillhör ledningskompetens är mer än dubbelt så hög bland anställda med svensk bakgrund (7,9 procent) jämfört med bland dem med utländsk bakgrund (3,2 procent).

Diagram 3.7 illustrerar att det inte föreligger någon större skillnad mellan könen för de med utländsk bakgrund ifråga om kärnkompetens. Däremot är det en större andel kvinnor än män med utländsk bakgrund inom grupperna lednings- och stödkompetens.

### Variation mellan COFOG-grupperna

Andelen anställda med utländsk bakgrund varierar mellan olika delar av statsförvaltningen då verksamhetens karaktär har betydelse. Av tabell 3.6 framgår andelen anställda med utländsk bakgrund fördelad på COFOG-grupper och kompetens kategorier.

**Tabell 3.6 Andelen anställda med utländsk bakgrund fördelade på COFOG-grupper och kompetens kategorier 2015**

Procent	Kompetenskategori			
	Totalt	Ledning	Kärn	Stöd
Allmän offentlig förvaltning	13,3	7,1	14,2	12,7
Försvar	6,3	4,1	6,2	6,6
Samhällsskydd och rättsskipning	10,6	5,3	10,9	12,0
Näringslivsfrågor m.m.	10,5	7,8	10,8	10,3
Fritidsverksamhet, kultur och religion	14,7	10,0	14,5	14,5
Utbildning	29,1	14,8	34,9	18,4
Socialt skydd m.m.	20,5	12,0	22,3	15,0
<b>Totalt</b>	<b>17,4</b>	<b>7,8</b>	<b>19,8</b>	<b>13,9</b>

Källa: Arbetsgivarverket.

Anm. Uppgifterna i tabellen baseras på alla anställda med månadsavlönad anställning hos Arbetsgivarverkets obligatoriska medlemmar. Timavlönade m.fl. ingår inte.

Den högsta andelen anställda med utländsk bakgrund, 29,1 procent, finns inom gruppen Utbildning. Det är också denna grupp som har flest anställda i statlig sektor. Universitetens och högskolornas verksamhet karaktäriseras av internationellt samarbete inom både forskning och utbildning och rekryteringar sker ofta internationellt. Det förklarar den relativt höga andelen anställda med utländsk bakgrund inom gruppen. Även andelen nyanställda med utländsk bakgrund är högst inom Utbildning, 41,8 procent 2015.

Gruppen Socialt skydd m.m. har den näst högsta andelen anställda med utländsk bakgrund, 20,5 procent. Övriga fem grupper har andelar under genomsnittet på 17,4 procent.

Gemensamt för alla grupper utom Fritidsverksamhet, kultur och religion, är att andelen

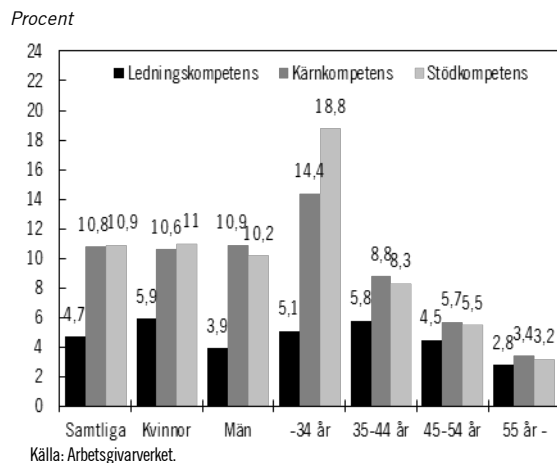
anställda med utländsk bakgrund successivt ökat varje år under perioden 2005–2015.

Inom gruppen Fritidsverksamhet, kultur och religion ökar även andelen med utländsk bakgrund, men inte varje år. Det beror delvis på att förändringarna inom denna, den minsta gruppen, påverkas procentuellt mer även av små förändringar i antalet anställda. Här finns endast totalt ca 2 200 anställda varav ca 310 individer med utländsk bakgrund. Personalomsättningen är också relativt sett högst inom denna grupp.

Den lägsta andelen anställda med utländsk bakgrund finns inom gruppen Försvar, där 6,3 procent av de anställda har utländsk bakgrund. Inom både grupperna Försvar och Näringslivsfrågor m.m., där affärsverken finns, samt inom gruppen Samhällsskydd och rättsskipning, finns befattningar som förutsätter svenskt medborgarskap. Detta krav kan antas sänka andelen anställda med utländsk bakgrund inom dessa grupper. Inom gruppen Försvar har endast 0,3 procent av de anställda annat medborgarskap än svenskt. Inom gruppen Samhällsskydd och rättsskipning är motsvarande andel 0,6 procent. Inom den största gruppen Utbildning har 17,2 procent utländskt medborgarskap, att jämföra med 5,8 procent i statsförvaltningen och 9,5 procent i befolkningen mellan 20–64 år.

### 3.5 Personalrörligheten

Mellan september 2014 och september 2015 uppgick personalrörligheten i staten till 11 procent. Det innebär att rörligheten ökat med en procentenhet i jämförelse med perioden september 2013–september 2014. Med personalrörlighet avses här nyanställningar och avgångar vid myndigheterna oavsett om det skett inom staten eller i förhållande till andra arbetsmarknadssektorer.

**Diagram 3.8 Personrörlighet fördelad på kompetens kategorier, ålder och kön**

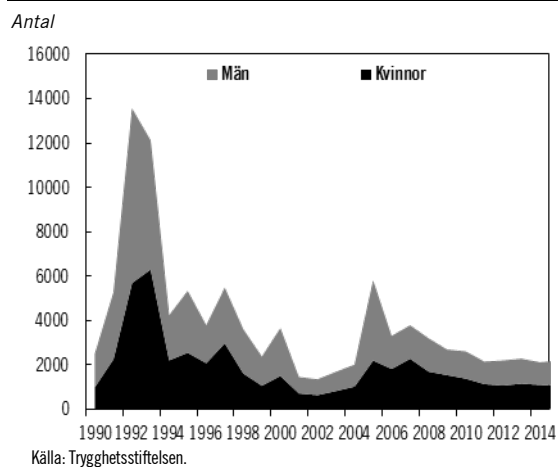
I likhet med tidigare år var rörligheten under 2015 totalt sett högre bland anställda under 35 år, för att sedan avta med stigande ålder. Personrörligheten var också högre inom kompetenskategorierna kärn- och stöd-kompetens än inom kategorin ledningskompetens, framför allt i den yngsta åldersgruppen. Skillnaderna i personrörligheten mellan kvinnor och män var marginella. Skillnaden i rörlighet mellan kvinnor och män i ledningskompetens har dock ökat med 0,7 procentenheter och uppgår nu till 2,0 procent. Den högsta personrörligheten, 14 procent, finns i COFOG-grupp Fritidsverksamhet, kultur och religion. Den lägsta finns i Samhällsskydd och rättsskipning, 8 procent.

### 3.6 Uppsägningar i staten

Trygghetsstiftelsen – en kollektivavtalsstiftelse har som ändamål att stödja och hjälpa statsanställda som på grund av arbetsbrist är uppsägningshotade, uppsagda eller arbetslösa. Detsamma gäller när någon till följd av omlokalisering av en myndighets verksamhet väljer att inte följa med till den nya orten.

Trygghetsstiftelsen bildades 1990 i samband med att parterna på det statliga avtalsområdet enades om trygghetsavtalet för statligt anställda. Från och med 2015 arbetar stiftelsen efter ett nytt avtal, benämnt avtal om omställning. Trygghetsstiftelsens stöd till de uppsagda är individinriktat och ska underlätta återgång till arbete.

Sedan starten 1990 har det totala inflödet till Trygghetsstiftelsen varit nästan 100 900 personer.

**Diagram 3.9 Totalt inflöde av uppsagda till Trygghetsstiftelsen 1990–2015**

Under 2015 uppgick antalet anmälda personer till Trygghetsstiftelsen till 2 189 personer, vilket är 65 fler än 2014 men 89 färre än 2013. De senaste åren har majoriteten av de som anmäls till Trygghetsstiftelsen lämnat en tidsbegränsad anställning. Under 2015 hade 75 procent av de anmälda lämnat en tidsbegränsad anställning, jämfört med 67 procent 2014 och 63 procent 2013. Majoriteten av de anmälda, 84 procent, kom från universitets- och högskolesektorn.

Andelen kvinnor som anmäldes till Trygghetsstiftelsen under 2015 uppgick till 49 procent och andelen män till 51 procent. Året innan var andelen kvinnor 52 procent och andelen män 48 procent. Andelen kvinnor respektive män som anmäls är relativt jämn, men under de senaste tio åren är det endast under 2012 och 2015 som andelen män har varit större än andelen kvinnor.

De personer som är aktuella för stiftelsens insatser är de som anmäls till Trygghetsstiftelsen, som omfattas av avtalen och som inte fått en permanent lösning på sin arbets-situation. Vid utgången av 2015 uppgick dessa totalt till 4 089 personer. Det är betydligt färre jämfört med utgången av 2014 och 2013, då antalet uppgick till 4 815 personer respektive 4 894 personer. Minskningen beror på den tidsgräns om sju år som infördes i trygghetsavtalet 2008 och som tillämpades första gången 2015.

Av de 4 089 personerna som var anmälda hos stiftelsen hade 52 procent en tillfällig

lösning eller var i målinriktad åtgärd. De allra flesta av dem har en tillfällig anställning. Andra är på praktik, inskolning, utbildning eller håller på att starta ett eget företag.

**Tabell 3.7 De som lämnade Trygghetsstiftelsen 2012–2015**

Lämnat Trygghetsstiftelsen	2013	2014	2015
Totalt antal	1 991	2 124	2 955
Antal inom tidsgräns/ramtid	1 991	2 124	2 441
Kvinnor	53 %	53 %	52 %
Män	47 %	47 %	48 %
Nytt arbete/startat eget företag	51 %	50 %	50 %
Avböjt kontakt	33 %	34 %	38 %
Pension	11 %	9 %	8 %
Övrigt	5 %	7 %	4 %
Snittålder	45 år	44 år	42 år

Källa: Trygghetsstiftelsen.

Av de 2 955 personer som lämnade Trygghetsstiftelsen under 2015, inföll tidsgränsen för 514 personer. Trygghetsstiftelsen har räknat bort dessa i sin redovisning av de som lämnade stiftelsen för att resultatet för 2015 ska vara jämförbart med tidigare år.

Det är fortsatt en större andel kvinnor än män som lämnar Trygghetsstiftelsen. Majoriteten av de som lämnar Trygghetsstiftelsen var tidigare anställda inom universitets- och högskolesektorn.

Av de 2 441 personer som lämnade Trygghetsstiftelsen av annan anledning än att de uppnått tidsgränsen, fick 50 procent ett nytt arbete eller startade eget företag. Det är samma nivå som tidigare år. Andelen som avböjt kontakt har fortsatt att öka och uppgick 2015 till 38 procent. Enligt Trygghetsstiftelsens enkätundersökningar har nio av tio i den gruppen fått ett nytt arbete men inte meddelat stiftelsen var de fått arbetet.

Av de som lämnat en tillsvidareanställning fick 73,4 procent under 2015 ett nytt arbete eller en annan lösning innan uppsägningstidens slut. Motsvarande uppgift för 2014 och 2013 var 76,8 procent respektive 77,9 procent. Av de personer som lämnat en tidsbegränsad anställning fick 84,2 procent under 2015 en lösning inom nio månader från uppsägningen. Detta kan jämföras med 83,5 procent under 2014 och 85,2 procent under 2013. Trygghetsstiftelsens målsättning är satt till 75 procent både för dem som lämnat en tillsvidare-

anställning och för dem som lämnat en tidsbegränsad anställning.

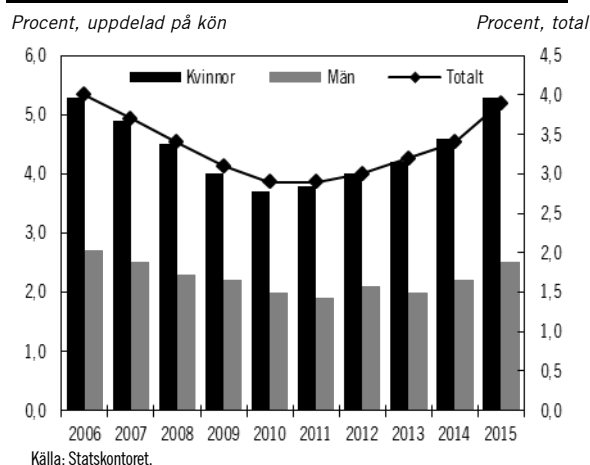
### 3.7 Sjukfrånvaro

#### Sjukfrånvaron vid statliga myndigheter

Enligt Statskontorets årliga sammanställning av sjukfrånvaron i staten, planade trenden med minskande sjukfrånvaro ut 2011 och bröts 2012, då sjukfrånvaron ökade med 0,1 procentenhet till 3,0 procent. Ökningen har därefter fortsatt. För 2015 uppgick sjukfrånvaron till 3,9 procent, vilket innebär att den nästan var tillbaka på nivån för 2006, som var 4,0 procent.

Den ökade sjukfrånvaron mellan 2011 och 2015 förklaras till största delen, 73 procent, av ökad långtidsfrånvaro (mer än 60 dagar). Mellan 2014 och 2015 ökade långtidsfrånvaron med 2,2 procentenheter till 52,9 procent.

**Diagram 3.10 Sjukfrånvaro total och uppdelad på kön och 2006–2015**



Som framgår av diagram 3.10 har kvinnor i genomsnitt en högre sjukfrånvaro än män. Under de senaste åren har skillnaderna ökat och under 2013–2015 har kvinnornas sjukfrånvaro varit mer än dubbelt så hög som männens.

För kvinnor finns det sedan 2011 en tydlig trend med ökande sjukfrånvaro. Mellan 2014 och 2015 ökade sjukfrånvaron med 0,7 procentenheter till 5,3 procent. Sjukfrånvaron är därmed tillbaka på samma nivå som 2006.

För män uppgick sjukfrånvaron under 2015 till 2,7 procent, vilket är en ökning med 0,2 procentenheter från året innan. Även för

män går det att se en trend med ökande sjukfrånvaro, såtillvida att sjukfrånvaron under åren 2012–2015 har varit högre än för 2011. För männen är sjukfrånvaron tillbaka på samma nivå som 2007.

De senaste årens ökning av sjukfrånvaron gäller för alla åldersgrupper. Mellan 2014 och 2015 ökade sjukfrånvaron mest för anställda som är 50 år eller äldre. Sett över de senaste tio åren har dock den största förändringen skett bland anställda som är yngre än 30 år och för anställda i åldern 30–49 år. För båda dessa grupper var sjukfrånvaron högre 2015 än 2006.

Sjukfrånvaron varierar mellan statens olika COFOG-grupper (se avsnitt 3.1).

**Tabell 3.8 Sjukfrånvaron inom olika COFOG-grupper 2013–2015**

Procent			
COFOG-grupp	2013	2014	2015
Allmän offentlig förvaltning	3,2	3,4	3,9
Försvaret	1,5	2,0	2,3
Samhällsskydd och rättsskipning	3,8	3,9	4,6
Näringsliv, miljö, bostad och samhällsutveckling	3,1	3,4	3,7
Fritidsverksamhet, kultur, och religion	3,1	3,4	4,2
Utbildning	2,2	2,4	2,7
Socialt skydd inklusive hälso- och sjukvård	5,2	5,7	6,3
<b>Totalt</b>	<b>3,2</b>	<b>3,4</b>	<b>3,9</b>

Källa: Statskontoret.

Den högsta sjukfrånvaron finns inom gruppen Socialt skydd inklusive hälso- och sjukvård, där sjukfrånvaron uppgick till 6,3 procent under 2015. Det är en ökning med 0,6 procentenheter sedan 2014 och med 1,1 procentenheter sedan 2013. Näst högst sjukfrånvaro, 3,9 procent, finns inom gruppen Samhällsskydd och rättsskipning. För den gruppen ökade sjukfrånvaron med 0,7 procentenheter mellan 2014 och 2015.

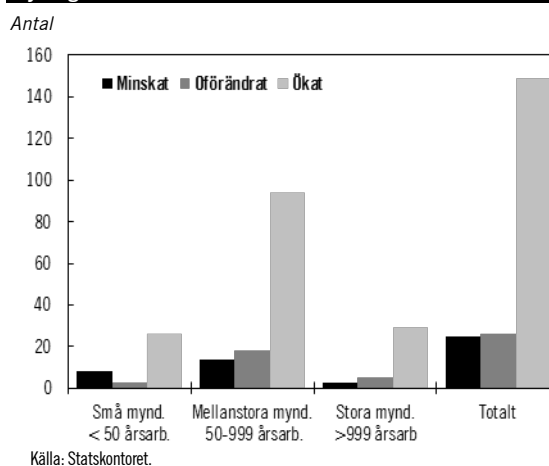
Den grupp som har lägst sjukfrånvaro är Försvaret. Mellan 2014 och 2015 ökade sjukfrånvaron med 0,3 procentenheter till 2,3 procent. Gruppen Utbildning uppvisar också en låg sjukfrånvaro, även om sjukfrånvaron har ökat de senaste två åren med 0,2 respektive 0,3 procentenheter till totalt 2,7 procent.

Att myndigheter inom gruppen Försvaret hade den lägsta totala sjukfrånvaron och myndigheterna inom Socialt skydd inklusive hälso- och sjukvård hade den högsta, återspeglar könsfördelningen inom verksamheterna. På

försvarsmyndigheterna var andelen män 80 procent och inom det sociala området var andelen kvinnor 69 procent. Gruppen Utbildning hade lägst sjukfrånvaro både för kvinnor (3,8 procent) och för män (1,5 procent). Då andelen kvinnor inom utbildningsområdet var hög blev dock den totala sjukfrånvaron för området högre än inom Försvaret, där sjukfrånvaron var 4,2 procent för kvinnor och 1,8 procent för män.

Av de statliga myndigheterna hade 74 procent högre sjukfrånvaro 2015 än 2014, medan 26 procent hade samma eller lägre sjukfrånvaro 2015 än 2014.

**Diagram 3.11 Förändringen i sjukfrånvaron 2015 vid myndigheterna**



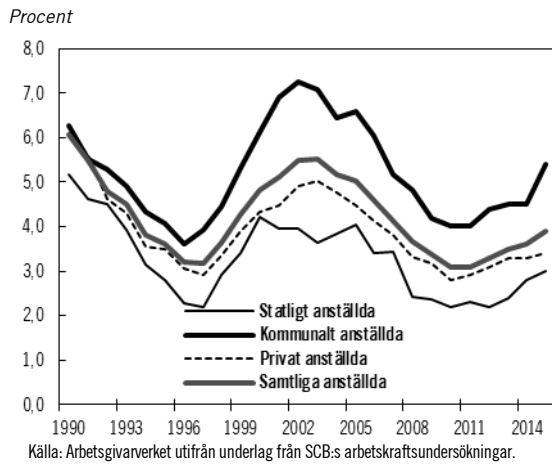
Bland de små myndigheterna, dvs. myndigheter med mindre än 50 årsarbetskrafter, hade 11 av 37 oförändrad eller minskad sjukfrånvaro under 2015 jämfört med 2014, medan 26 hade ökad sjukfrånvaro. I de medelstora myndigheterna, dvs. myndigheter med 50–999 årsarbetskrafter, var sjukfrånvaron lägre eller oförändrad i 32 och högre i 94 av de totalt 126 berörda myndigheterna. Av de stora myndigheterna, dvs. myndigheter med minst 1 000 årsarbetskrafter, var sjukfrånvaron lägre eller oförändrad i 8 och högre i 29 av sammanlagt 37 myndigheter.

### Sjukfrånvaron i staten jämfört med andra sektorer

I Statistiska centralbyråns (SCB) arbetskraftsundersökningar jämförs sjukfrånvaron mellan olika arbetsmarknadssektorer. Eftersom definitioner och mätmetoder är helt olika mellan sjukfrånvarouppgifterna i myndigheternas årsredovisningar som Statskontoret samman-

ställer och SCB:s arbetskraftsundersökningar, är dessa siffror inte jämförbara med de som visas i diagrammet nedan.

**Diagram 3.12 Sjukfrånvaro 1990–2015 enligt SCB:s arbetskraftsundersökningar**



Enligt SCB:s arbetskraftsundersökningar ökade sjukfrånvaron i staten 2015 med 0,2 procentenheter till 3,0 procent. Sjukfrånvaron bland anställda på arbetsmarknaden sammantaget ökade med 0,3 procentenheter till 3,9 procent.

SCB:s arbetskraftsundersökningar visar att sedan 1990 har sjukfrånvaron varit lägre i staten än i de andra sektorerna. Att statsanställda i snitt är mindre sjuka än andra hänger samman med att staten har en större andel anställda med tjänstemannayrken än de andra arbetsmarknadssektorerna. Om man skulle jämföra enbart tjänstemannagrupper inom de olika sektorerna med varandra skulle skillnaderna bli mindre. Samtliga sektorer följer samma trend, dock nådde sjukfrånvaron inom staten inte ens under åren i början av 2000-talet upp till mer än lite drygt 4 procent.

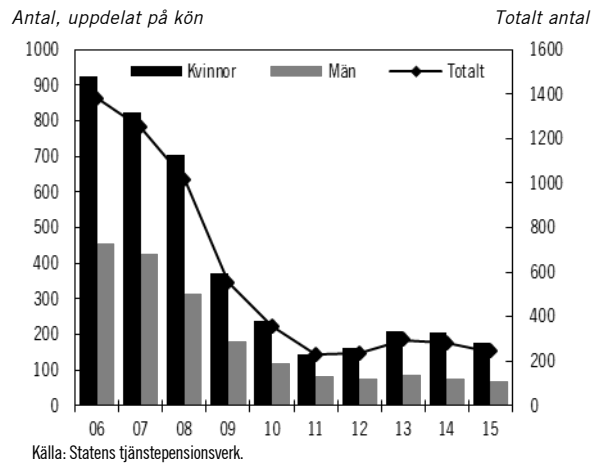
### Antal sjukpensioner

Statligt anställda som beviljas sjukersättning eller aktivitetsersättning enligt socialförsäkringsbalken har beroende på omfattningen rätt till en sjukpension eller tillfällig sjukpension enligt det statliga tjänstepensionsavtalet. I den följande redovisningen inkluderar begreppet sjukpension även tillfälliga sjukpensioner.

Som framgår av diagram 3.13 skedde det en markant minskning av antalet nybeviljade sjukpensioner mellan 2006 och 2011, från 1 380 till 227 stycken. Därefter har nybevil-

jandet varit högre, dock utan någon tydligt uppåtående trend. Under de senaste tre åren har det nybeviljats 296, 280 respektive 244 sjukpensioner.

**Diagram 3.13 Anställda som har nybeviljats sjukpension 2006–2015**



Det finns en tydlig skillnad mellan könen beträffande nybeviljade sjukpensioner. Under 2015 beviljades 175 kvinnor och 69 män sjukpension. Förändringarna i nybeviljandet mellan åren följer samma mönster, men könskillnaden har ökat. Under 2006 var det 67 procent av sjukpensionerna som beviljades till kvinnor och 33 procent som beviljades till män. År 2015 beviljades 72 procent av sjukpensionerna till kvinnor och 28 procent till män.

De flesta av kvinnorna beviljades sjukpension med en lägre omfattning än 100 procent, medan de flesta av männen beviljades sjukpension på 100 procent. I antal var det dock mer än dubbelt så många kvinnor än män som beviljades sjukpension 2015 på 100 procent.

För 2015 sänktes medianåldern för kvinnor som beviljades en sjukpension med knappt fem månader till 56 år och sju månader. För män höjdes medianåldern med sex månader till 59 år.

### Årets arbetsmiljöundersökning

Sedan 1989 genomför Statistiska centralbyrån, på uppdrag av Arbetsmiljöverket, en arbetsmiljöundersökning vartannat år. Undersökningen omfattar ca 130 frågor inom arbetsmiljöområdet.



I undersökningen 2015 uppgick antalet svarande till 7 120, varav 517, motsvarande 7,2 procent av de svarande, var anställda i staten.<sup>3</sup> Av dessa var 298 kvinnor och 219 män.

I Arbetsgivarverkets rapport Arbetsmiljön i statlig sektor år 2015 presenterar Arbetsgivarverket ett urval av frågorna. Syftet är att belysa arbetsmiljön i statlig sektor i jämförelse med tidigare undersökningar samt i jämförelse med andra sektorer och arbetsmarknaden som helhet. Förändringarna för statsanställda i undersökningen 2015 är relativt små jämfört med motsvarande undersökning 2013. Av rapporten framgår bl.a. följande.

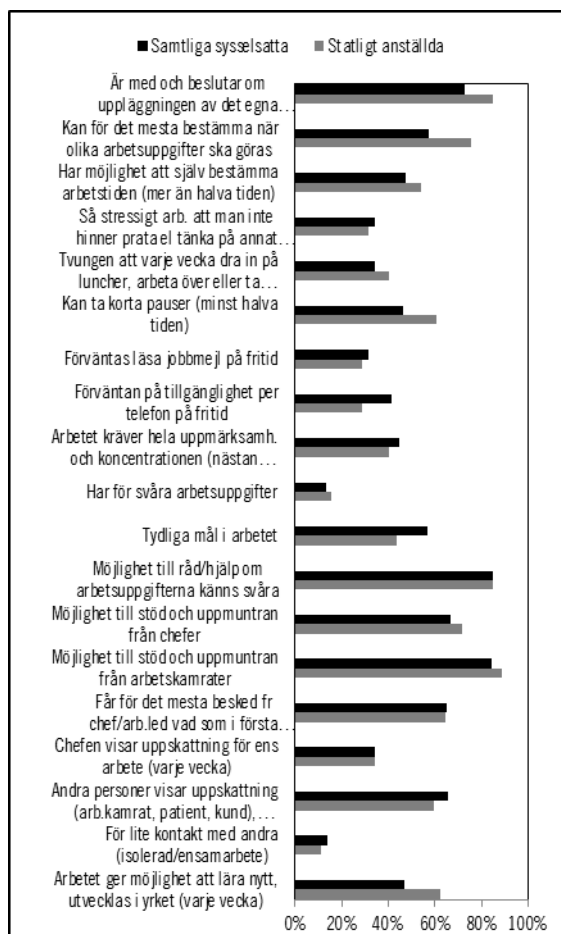
- Signifikant större andel i staten svarar att det är tydligt vem som har arbetsmiljöansvaret samt att det pågår systematiskt arbetsmiljöarbete på arbetsplatsen.
- Statligt anställda är i högre grad nöjda med sina arbeten. En större andel statsanställda, 79,6 procent (78,6 år 2013), anser att de har ett i hög grad intressant och stimulerande arbete i jämförelse med arbetsmarknaden totalt sett, 69,5 procent.
- Statsanställda kan i högre utsträckning än samtliga sysselsatta i befolkningen bestämma när och hur olika arbetsuppgifter ska utföras. De är också i högre grad med och beslutar om uppläggningsen av det egna arbetet. De statsanställda är även mer nöjda med sina arbetstider än anställda på arbetsmarknaden som helhet.
- Statligt anställda kvinnor, 27,5 procent, upplever i högre grad att det är svårt att framföra kritiska synpunkter på arbetsförhållanden än statligt anställda män, 21,7 procent. Skillnaden mot förra mätningen är en ökning med 5 procentenheter för kvinnorna och en minskning för männen med något mer än 6 procentenheter inom statlig sektor.
- Anställda som upplever att de på arbetsplatsen blivit utsatta för diskriminering på grund av kön är på arbetsmarknaden 4,5 procent. Bland statligt anställda är

andelen 7,7 procent. Bland kvinnor totalt på arbetsmarknaden upplever 7,1 procent könsdiskriminering, medan motsvarande andel bland statsanställda kvinnor är 11,8 procent.

- Andelen anställda som svarat att de upplevt åldersdiskriminering är högst bland de statligt anställda kvinnorna, 10,2 procent jämfört med kvinnor på arbetsmarknaden totalt, 5,2 procent. Större andel av de offentligt anställda männen upplever att de på arbetsplatsen blivit utsatta för diskriminering på grund av kön jämfört med män totalt sett på hela arbetsmarknaden.
- Andelen statsanställda som utsatts för hot och våld är med årets andel på 22,2 procent historiskt sett den högsta nivån sedan första mätningen 1995. Andelen är signifikant högre i staten än totalt sett. Andelen för statligt anställda män ökade från 22,4 procent 2013 till 25,3 procent 2015. Även bland de statligt anställda kvinnorna har en ökning skett från 12,4 procent 2013 till 19,6 procent 2015.

Av diagram 3.14 framgår andel som upplever inflytande, stöd, uppskattning, stress, ensamarbete och möjlighet att lära nytt (utvecklas i yrket) av statligt anställda respektive samtliga sysselsatta på arbetsmarknaden.

<sup>3</sup> I undersökningen avgränsas statlig sektor på samma sätt som i SCB:s arbetskraftsundersökningar, vilket innebär att de statliga affärsverken redovisas i privat sektor.

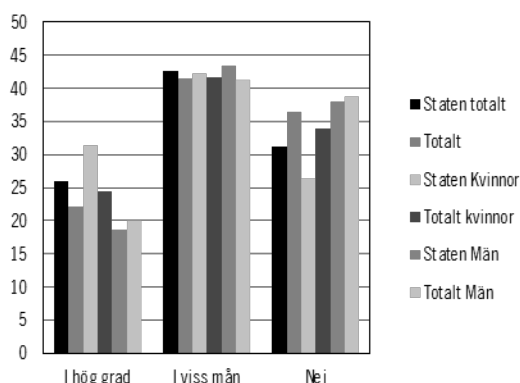
**Diagram 3.14 Andel som upplever inflytande, stöd, stress m.m.**

Källa: Arbetsgivarverket

Av diagram 3.15 framgår arbetsbelastningen för sysselsatta i staten jämfört med sysselsatta på arbetsmarknaden, uppdelat på kön.

**Diagram 3.15 Upplever stor arbetsbelastning, alldeles för mycket att göra**

Procent

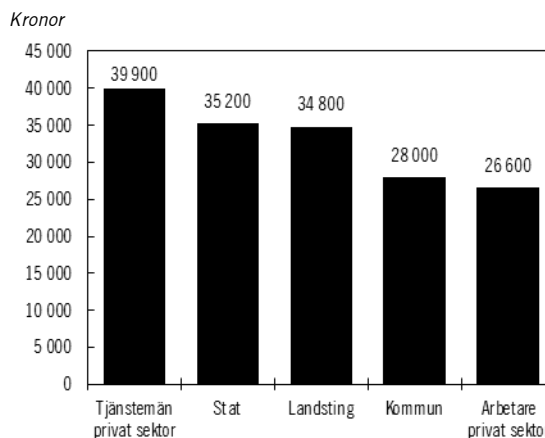


Källa: Arbetsgivarverkets rapport utifrån underlag från SCB/Arbetsmiljöverket.

### 3.8 Lönenivåer och löneutveckling

#### Lönenivåer

I diagram 3.16 redovisas den genomsnittliga månadslönen för olika sektorer på arbetsmarknaden 2015.

**Diagram 3.16 Genomsnittlig månadslön i olika sektorer på arbetsmarknaden 2015**

Källa: Statistiska centralbyrån.

Den genomsnittliga månadslönen i staten uppgick till 35 200 kronor. Medellönen på arbetsmarknaden totalt var 32 000 kronor.

#### Löneutvecklingen i staten

Arbetsgivarverket träffar som arbetsgivarpart avtal på statens vägnar med de fackliga parterna Offentliganställdas Förhandlingsråds förbundsområden inom det statliga förhandlingsområdet sammantagna (OFR/S,P,O), Sveriges Akademikers Centralorganisation Staten (Saco-S) samt Seko, service- och kommunikationsfacket.

Nuvarande ramavtal om löner m.m. för arbetstagare inom det statliga avtalsområdet (RALs) gäller tills vidare med Saco-S<sup>4</sup>. Med OFR/S,P,O och med Seko är avtalen tidsbegränsade och gäller t.o.m. den 30 september 2016.<sup>5</sup>

Arbetsgivarverket har tagit fram uppgifter om den kollektiva löneutvecklingen 1997–2015 kopplat till årstakt, se tabell 3.9.

<sup>4</sup> RALS 2010-T.<sup>5</sup> RALS 2013–2016.

**Tabell 3.9 Nominell och real löneutveckling i statlig sektor 1997–2015**

Procent

Statistik period sept–sept	Avtalsperiod för centrala avtal	Löne- utv. års- takt	Föränd- ring i KPI <sup>1</sup>	Real löneutv. i årstakt
1997–1998	RALS <sup>2</sup> 1998–2001	3,8	-0,1	3,9
1998–1999	RALS 1998–2001	3,8	0,4	3,4
1999–2000	RALS 1998–2001	3,8	1,0	2,8
2000–2001	RALS 2001	4,2	2,5	1,7
2001–2002	RALS 2002–2004	3,8	2,1	1,7
2002–2003	RALS 2002–2004	3,6	1,9	1,7
2003–2004	RALS 2002–2004	3,4	0,4	3,0
2004–2005	RALS 2004–2007	3,1	0,4	2,7
2005–2006	RALS 2004–2007	3,2	1,4	1,8
2006–2007	RALS 2004–2007	3,2	2,2	1,0
2007–2008	RALS 2007–2010	3,7	3,5	0,2
2008–2009	RALS 2007–2010	3,4	-0,3	3,7
2009–2010	RALS 2007–2010	4,1	1,3	2,8
2010–2011	RALS 2010–2012/ RALS-T	2,9 <sup>3</sup>	2,6	0,3 <sup>4</sup>
2011–2012	RALS 2010–2012/ RALS-T	2,3	0,9	1,4
2012–2013	RALS 2012–2013/ RALS-T	2,6	0,0	2,6
2013–2014	RALS 2013–2016/ RALS-T	2,2	-0,2	2,4
2014–2015	RALS 2013–2016/ RALS-T	2,3	0,0	2,3
<b>Genomsnittlig årlig ökning 1997–2015</b>		<b>3,3</b>	<b>1,1</b>	<b>2,2</b>

<sup>1</sup> Förändringen är beräknad som förändring i årsmedeltal.

<sup>2</sup> RALS: Ramavtal om löner m.m. för arbetstagare i staten.

<sup>3</sup> Siffran korrigerad på grund av ytterligare inkommit utfall.

<sup>4</sup> Konsekvenskorrigerad siffra.

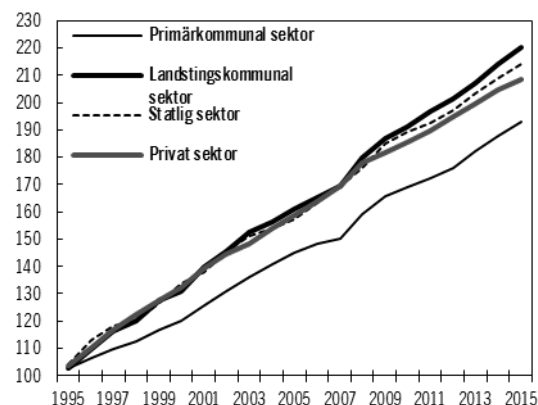
Källa: Arbetsgivarverket.

### Utvecklingen av genomsnittliga löner

Löneutvecklingstakten inom det statliga området har förhållandevis väl följt utvecklingen på arbetsmarknaden i stort, enligt jämförande statistik från tiden efter ramanslagsreformen.

**Diagram 3.17 Utvecklingen av genomsnittliga löner i olika sektorer på arbetsmarknaden 1994–2015**

Index 1994=100



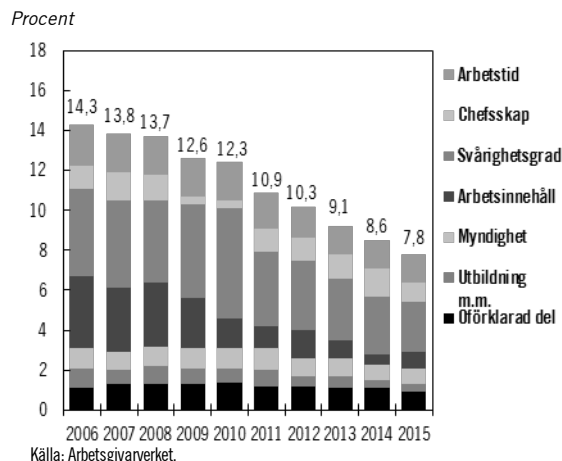
Anm. Uppgifterna avser nominella löner och är rensade med hänsyn till strukturella förändringar i utbildningsnivå, ålder och kön  
Källa: Statistiska centralbyrån.

Mellan 1994 och 2015 uppgick löneutvecklingen inom landstingen till 120,3 procent, inom den statliga sektorn till 114,0 procent och inom den privata sektorn till 108,3 procent. Under samma period var löneutvecklingen inom den kommunala sektorn 93,1 procent.

### Löneskillnaderna mellan kvinnor och män

Regeringens mål är att löneskillnaderna mellan kvinnor och män i staten ska minska. Som underlag för uppföljningen av delmålet används den partsgemensamma lönestatistiken.

Löneskillnaderna mellan kvinnor och män i staten har mer än halverats sedan 2000 då den uppgick till knappt 18 procent. I september 2015 var statsanställda kvinnors genomsnittslön totalt sett 7,8 procent lägre än statsanställda mäns genomsnittslön. År 2014 var motsvarande löneskillnad 8,6 procent, dvs. en minskning med 0,8 procentenheter mellan åren. Av diagram 3.18 framgår löneskillnaderna 2006–2015 uppdelat på förklaringsfaktorer.

**Diagram 3.18 Löneskillnader mellan kvinnor och män i staten uppdelat på förklaringsfaktorer 2006–2015**

Den statistiska analys som Arbetsgivarverket har gjort utifrån den partsgemensamma lönestatistiken visar att den genomsnittliga löneskillnaden nästan helt kan hänföras till mätbara faktorer<sup>6</sup>.

Löneskillnaden beror på att fler kvinnor än män arbetar deltid, arbetets svårighetsgrad och innehåll samt att fler män än kvinnor är chefer. Vidare påverkar det att arbetsinnehåll och löner ser olika ut hos olika myndigheter. Det finns också skillnader när det gäller utbildning, erfarenhet och i vilken region den anställda arbetar.

#### Den s.k. oförklarade löneskillnaden

Den löneskillnad som slutligen blir kvar, den s.k. oförklarade löneskillnaden som inte kan förklaras av den mätbara information som finns tillgänglig i den partsgemensamma lönestatistiken, uppgick i september 2015 till 0,9 procent, en minskning med 0,2 procentenheter jämfört med 2014. År 2003 var den som högst sedan mätningen inleddes och uppgick då till 2,0 procent.

Se även utg.omr. 14 avsnitt 5.6 avseende kvinnor och mäns löner enligt lönestrukturstatistiken.

#### Förklaringsfaktorer

Som framgår av diagram 3.18 är det som tidigare är två faktorer som tillsammans står för hälften av den totala löneskillnaden mellan kvinnor och män. Dessa två viktigaste

förklaringar är att kvinnor jämfört med män oftare har arbetsuppgifter på en lägre grupperingsnivå (svårighetsgrad) och att kvinnor i större utsträckning än män arbetar deltid. Skillnader i grupperingsnivå är 2015 fortfarande den viktigaste förklaringsfaktorn, även om den har minskat något (0,4 procentenheter) i betydelse. En anledning till denna minskning är den ökade andelen chefer på låga grupperingsnivåer främst bland män. Andelena kvinnor har också ökat på de högre nivåerna, samtidigt som kvinnors medellön ökat snabbare än mäns på motsvarande nivåer.

År 2015 var det 15,2 procent av kvinnorna som arbetade deltid (15,3 procent 2014) medan motsvarande andel för männen var 7,5 procent (7,6 procent 2014).

Bland samtliga månadsavlönade statsanställda har 94 procent av kvinnorna och 95 procent av männen en heltidsanställning. År 2014 var motsvarande siffra 94 procent för både kvinnorna och männen.

#### Närmare om grupperingsnivå (svårighetsgrad)

För att bättre kunna analysera lönestatistiken i staten har parterna på det statliga avtalsområdet kommit överens om en indelning av arbetsuppgifter i arbetsområden och grupperingsnivåer. Denna indelning, BESTA-systemet, delar upp arbetsuppgifter på ett sextioal arbetsområden och på sex grupperingsnivåer. Grupperingsnivån anger arbetsuppgifternas omfång och komplexitet. Den ska också återspegla det ansvar, den självständighet, de kunskaper och de erfarenheter som krävs för att utföra dem. Sammantaget var det knappt 31 000 anställda som inte var klassade 2015.

Som framgår av tabell 3.10 är nivå 3 den vanligaste BESTA-klassificeringen. För chefer, dvs. personer som tillhör kompetenskategori ledningskompetens, finns en särskild nivågruppering. Här är nivå 4 och 5 de vanligaste. Genom att jämföra antalet klassade som chefer med antalet som inte är klassade som chefer ser man att det går ca 15 anställda per chef i staten. Myndighetschefer ingår inte i chefskollektivet här eftersom de överhuvudtaget inte är klassade enligt BESTA-systemet.

<sup>6</sup> Arbetsgivarverkets rapport om löneskillnader mellan statsanställda kvinnor och män 2000–2015 (Fi2016/02091/ESA).

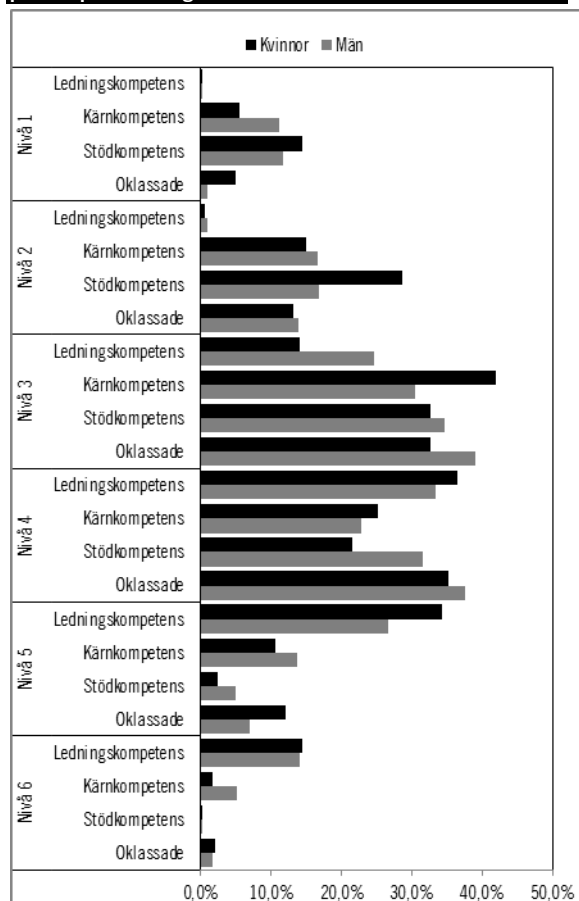
**Tabell 3.10 BESTA-klassning efter grupperingsnivå (svårighetsgrad) 2015**

Antal och procentuell fördelning

Grupperingsnivå	Anställda, ej klassade som chef	Anställda, klassade som chef
Nivå 1	20 681	0
Andel kvinnor	46,9	
Andel män	53,1	
Nivå 2	37 563	0
Andel kvinnor	57,4	
Andel män	42,6	
Nivå 3	73 536	2 779
Andel kvinnor	60,1	30,3
Andel män	39,9	69,7
Nivå 4	50 400	4 859
Andel kvinnor	54,2	44,8
Andel män	45,8	55,2
Nivå 5	20 489	4 251
Andel kvinnor	45,5	47,7
Andel män	54,5	52,3
Nivå 6	5 340	1 911
Andel kvinnor	26,9	42,5
Andel män	73,1	57,5
Oklassade	30 598	
Andel kvinnor	35,3	
Andel män	64,7	
<b>Summa</b>	<b>238 607</b>	<b>13 800</b>

Källa: Arbetsgivarverket.

Av diagram 3.19 redovisas grupperingsnivå (svårighetsgrad) uppdelat på kompetens-kategorier och kön 2015.

**Diagram 3.19 Grupperingsnivå (svårighetsgrad) uppdelat på kompetens-kategorier och kön i staten 2015**

Källa: Arbetsgivarverket.

### Genomsnittslöner

Enligt urvalet i Arbetsgivarverkets rapport uppgick statsanställda kvinnors genomsnittslön i september 2015 till 32 220 kronor i månaden medan statsanställda män i genomsnitt hade 34 936 kronor.

Inom chefskollektivet hos Arbetsgivarverkets medlemmar har löneskillnaderna mellan kvinnor och män varierat under den studerade perioden. Mellan 2004 och 2015 ökade snittlönen för kvinnliga chefer från 38 034 till 52 621 kronor per månad, medan snittlönen för manliga chefer ökade från 39 434 till 49 648 kronor. År 2004 var genomsnittslönen 3,6 procent högre för manliga chefer än för kvinnliga. För 2015 visar statistiken att genomsnittslönen för kvinnliga chefer är 6,0 procent högre än för manliga chefer.

### Genomsnittlig löneutveckling

Den genomsnittliga löneutvecklingen i årstakt under statistikperioden 2014 och 2015 har liksom under föregående avtalsperiod 2010–2012 och de tidigare statistikperioderna 2012

och 2013 samt 2013 och 2014 varit högre för de kvinnliga cheferna än för de manliga. Den uppgår till 4,6 procent för de kvinnliga cheferna och 3,7 procent för de manliga. Denna beräkning gäller endast identiska individer, dvs. de som varit anställda på samma myndighet under hela mätperioden.

För statsanställda, exklusive chefer, har den genomsnittliga löneutvecklingen varit 3,4 procent för både kvinnor och män.

#### *Partsgemensamt arbete*

Parterna har ett gemensamt ansvar för att utjämna och förhindra skillnader i löner och andra anställningsvillkor mellan kvinnor och män som utför arbete som är att betrakta som lika eller likvärdigt. Parterna ska också främja alla medarbetares lika möjligheter att på sakliga grunder påverka sin löneutveckling.

I nu aktuella avtal har centrala parter bl.a. träffat överenskommelse om att partsgemensamt bedriva fyra utvecklingsområden inom Partsrådet<sup>7</sup>. Ett av områdena rör centrala parters stöd till lokal lönebildning. Arbetet ska fortgå t.o.m. den 31 december 2016.

---

<sup>7</sup> Rådet för partsgemensamt stöd inom det statliga avtalsområdet. Partsrådet är en ideell förening vars medlemmar är Arbetsgivarverket, OFR/S,P,O, Saco-S och Seko.



# Underbilaga Myndighetschefer och ordförande i styrelsemyndigheter





# Underbilaga Myndighetschefer och ordförande i styrelsemyndigheter

## Innehållsförteckning

---

Myndighetschefer per den 8 september 2016 .....	33
Ordförande i styrelsemyndigheter per den 8 september 2016.....	38



## Myndighetschefer per den 8 september 2016

Regeringen redovisar nedan en sammanställning över myndighetschefer som lyder omedelbart under regeringen och som anställs genom beslut av regeringen. Sammanställningen redovisar förhållandena per den 8 september 2016<sup>8</sup>.

<u>Myndighet</u>	<u>Titel</u>	<u>Efternamn</u>	<u>Förnamn</u>
Affärsverket svenska kraftnät	GD	Odenberg	Mikael
Allmänna reklamationsnämnden	Ordförande	Ahnmé Kågerman	Britta
Arbetsdomstolen	Ordförande	Lilja Hansson	Cathrine
Arbetsförmedlingen	GD	Sjöberg	Mikael
Arbetsmiljöverket	GD	Zelmin-Ekenhem	Erna
Barnombudsmanen	Barnombudsman	Malmberg	Fredrik
Blekinge tekniska högskola	Rektor	Hederstierna	Anders
Bolagsverket	GD	Bränström	Annika
Boverket	GD	Valik	Janna
Brottsförebyggande rådet	GD	Wennerström	Erik
Brottsoffermyndigheten	GD	Öster	Annika
Centrala studiestödsnämnden	GD	Forsberg	Christina
Datainspektionen	GD	Svahn Starrsjö	Kristina
Diskrimineringsombudsmanen	Ombudsman	Broberg	Agneta
Domstolsverket	GD	Holmgren	Martin
E-hälsomyndigheten	GD	Håkansta	Torsten
Ekobrottsmyndigheten	GD	Håkansson	Eva
Ekonomistyrningsverket	GD	Wikström	Mats
Elsäkerhetsverket	GD	Falemo	Elisabet
Energimarknadsinspektionen	GD	Vadasz Nilsson	Anne
Exportkreditnämnden	GD	Jatko	Anna-Karin
Fastighetsmäklarinspektionen	Ordförande	Westberg	Eva
Finansinspektionen	GD	Thedéén	Erik
Finanspolitiska rådet	Kanslichef	Sonnegård	Joakim
Folke Bernadotteakademin	GD	Söder	Sven-Eric
Folkhälsomyndigheten	GD	Carlson	Johan
Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd	GD	Forsberg	Ethel
Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (FORMAS)	GD	Petersson	Ingrid
Fortifikationsverket	GD	Karlström	Urban
Forum för levande historia	Överintendent	Lomfors	Ingrid
Försvarets materielverk	GD	Mårtensson	Göran
Försvarets radioanstalt	GD	Hartelius	Dag
Försvårshögskolan	Rektor	Enmark	Romulo

<sup>8</sup> På grund av särskilda bestämmelser ingår inte Arbetsgivarverket och Regeringskansliet i sammanställningen.

<u>Myndighet</u>	<u>Titel</u>	<u>Efternamn</u>	<u>Förnamn</u>
Försvarsmakten	ÖB	Bydén	Micael
Försvarsunderrättelsesdomstolen	Ordförande	Sjöblom	Hases Per
Försäkringskassan	GD	Begler	Ann-Marie
Gymnastik- och idrottshögskolan	Rektor	Larsén	Karin
Göteborgs universitet	Rektor	Fredman	Pam
Havs- och vattenmyndigheten	GD	Granit	Jakob
Högskolan Dalarna	Rektor	Hilliges	Marita
Högskolan i Borås	Rektor	Brorström	Björn
Högskolan i Gävle	Rektor	Johansson	Maj-Britt
Högskolan i Halmstad	Rektor	Alexandersson	Mikael
Högskolan i Skövde	Rektor	Karlsson	Sigbritt
Högskolan Kristianstad	Rektor	Pihl	Håkan
Högskolan Väst	Rektor	Norén	Kerstin
Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen	GD	Ekborg	Peter
Inspektionen för socialförsäkringen	GD	Hemström-Hemmingsson	Maria
Inspektionen för strategiska produkter	GD	Ahlström	Christer
Inspektionen för vård och omsorg	GD	Hult Backlund	Gunilla
Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering	GD	Åslund	Olof
Institutet för rymdfysik	Föreståndare	Barabash	Stanislav
Institutet för språk och folkminnen	GD	Johansson Lind	Ingrid
Justitiekanslern	JK	Skarhed	Anna
Kammarkollegiet	GD	Larsson	Gunnar
Karlstads universitet	Rektor	Bergenheim	Åsa
Karolinska institutet	Rektor vik.	Dahlman-Wright	Karin
Kemikalieinspektionen	GD	Cromnier	Nina
Kommerskollegium	GD	Stelling	Anna
Konjunkturinstitutet	GD	Hansson Brusewitz	Urban
Konkurrensverket	GD	Sjöblom	Dan
Konstfack	Rektor	Lantz	Maria
Konstnärsnämnden	Direktör	Larsson	Ann
Konsumentverket	GD och KO	Tisell	Cecilia
Kriminalvården	GD	Öberg	Nils
Kronofogdemyndigheten	Rikskronofogde	Gellerbrant Hagberg	Christina
Kungl. biblioteket	Riksbibliotekarie	Herdenberg	Gunilla
Kungl. Konsthögskolan	Rektor vik.	Geschwind	Peter
Kungl. Musikhögskolan i Stockholm	Rektor	Ryding Alin	Cecilia
Kungl. Tekniska högskolan	Rektor	Gudmundson	Peter
Kustbevakningen	GD	Jönsson	Lena
Lantmäteriet	GD	Kjellson	Bengt
Linköpings universitet	Rektor	Dannetun	Helen
Linnéuniversitetet	Rektor	Hwang	Stephen
Livruskammaren och Skokloster slott med Stiftelsen Hallwylska palatset	Överintendent	Hagberg	Magnus

<u>Myndighet</u>	<u>Titel</u>	<u>Efternamn</u>	<u>Förnamn</u>
Livsmedelsverket	GD	Sohlström	Annica
Lotteriinspektionen	GD	Hallstedt	Håkan
Luftfartsverket	GD	Sundin	Olle
Luleå tekniska universitet	Rektor	Serte	Johan
Lunds universitet	Rektor	von Schantz	Torbjörn
Läkemedelsverket	GD	Andersson Forsman	Catarina
Länsstyrelsen i Blekinge län	Landshövding	Andnor Bylund	Berit
Länsstyrelsen i Dalarnas län	Landshövding	Thörn	Ylva
Länsstyrelsen i Gotlands län	Landshövding	Schelin Seidegård	Cecilia
Länsstyrelsen i Gävleborgs län	Landshövding	Bill	Per
Länsstyrelsen i Hallands län	Landshövding	Sommestad	Lena
Länsstyrelsen i Jämtlands län	Landshövding	Hägglund	Jöran
Länsstyrelsen i Jönköpings län	Landshövding vik.	Wirtén	Anneli
Länsstyrelsen i Kalmar län	Landshövding vik.	Almqvist	Malin
Länsstyrelsen i Kronobergs län	Landshövding	Alsér	Kristina
Länsstyrelsen i Norrbottens län	Landshövding	Österberg	Sven-Erik
Länsstyrelsen i Skåne län	Landshövding vik.	Enander	Göran
Länsstyrelsen i Stockholms län	Landshövding	Heister	Chris
Länsstyrelsen i Södermanlands län	Landshövding	Hagberg	Liselott
Länsstyrelsen i Uppsala län	Landshövding vik.	von Knorring	Johan
Länsstyrelsen i Värmlands län	Landshövding	Johansson	Kenneth
Länsstyrelsen i Västerbottens län	Landshövding	Andersson	Magdalena
Länsstyrelsen i Västernorrlands län	Landshövding	Holmgren	Gunnar
Länsstyrelsen i Västmanlands län	Landshövding	Akhtarzand	Minoo
Länsstyrelsen i Västra Götalands län	Landshövding	Bäckström	Lars
Länsstyrelsen i Örebro län	Landshövding	Larsson	Maria
Länsstyrelsen i Östergötlands län	Landshövding	Nilsson	Elisabeth
Malmö högskola	Rektor	Tham	Kerstin
Medlingsinstitutet	GD	Gunnarsson	Carina
Migrationsverket	GD	Danielsson	Anders
Mittuniversitetet	Rektor	Söderholm	Anders
Moderna museet	Överintendent	Birnbaum	Daniel
Myndigheten för delaktighet	GD vik.	Ekman Aldén	Malin
Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd	GD	Svartz	Kristina
Myndigheten för kulturanalys	Direktör	Härd	Sverker
Myndigheten för press, radio och tv	GD vik.	Schierbeck	Peter
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	GD	Lindberg	Helena
Myndigheten för tillgängliga medier	GD	Larsson	Magnus
Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser	GD vik.	Cedervärn	Jan
Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor	GD	Nyberg	Lena
Myndigheten för vård- och omsorgsanalys	Direktör	Lennartsson	Fredrik
Myndigheten för yrkeshögskolan	GD	Persson	Thomas
Mälardalens högskola	Rektor vik.	Pettersson	Paul
Nationalmuseum med Prins Eugens Waldemarsudde	Överintendent	Arell	Berndt

<u>Myndighet</u>	<u>Titel</u>	<u>Efternamn</u>	<u>Förnamn</u>
Naturhistoriska riksmuseet	Överintendent	Westerberg	Jan Olov
Naturvårdsverket	GD	Risinger	Björn
Nordiska Afrikainstitutet	Direktör	Soiri	Iina
Patent- och registreringsverket	GD	Ås Sivborg	Susanne
Pensionsmyndigheten	GD	Westling Palm	Katrin
Polarforskningssekretariatet	Föreståndare	Dahlbäck	Björn
Polismyndigheten	Rikspolischef	Eliasson	Dan
Post- och telestyrelsen	GD vik.	Wretman	Catarina
Revisorsnämnden	Direktör	Johansson	Per
Riksantikvarieämbetet	Riksantikvarie	Amréus	Lars
Riksarkivet	Riksarkivarie vik.	Åström Iko	Karin
Riksgäldskontoret	Riksgäldsdirektör	Lindblad	Hans
Riksutställningar	GD	Nolmark	Rebecka
Rymdstyrelsen	GD	Norberg	Olle
Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige (Svenska ESF-rådet)	GD	Löow	Lars
Rättsmedicinalverket	GD	Rodrigo	Monica
Sjöfartsverket	GD	Zetterdahl	Ann-Catrine
Skatteverket	GD	Hansson	Ingemar
Skogsstyrelsen	GD	Sundqvist	Herman
Skolforskningsinstitutet	Direktör	Adamson	Lena
Socialstyrelsen	GD	Wigzell	Olivia
Specialpedagogiska skolmyndigheten	GD	Bååth	Greger
Statens beredning för medicinsk och social utvärdering	GD	Axelsson	Susanna
Statens centrum för arkitektur och design	Överintendent vik.	Kimby	Jan
Statens energimyndighet	GD	Brandsma	Erik
Statens fastighetsverk	GD	Anderson	Björn
Statens försvarshistoriska museer	Överintendent	Bengtsson	Staffan
Statens geotekniska institut	GD	Karlsson	Åsa-Britt
Statens haverikommission	GD	Ytterberg	Hans
Statens historiska museer	Överintendent	Jansén	Maria
Statens institutionsstyrelse	GD	Ehliasson	Kent
Statens jordbruksverk	GD	Denneberg	Leif
Statens konstråd	Direktör	Malm	Magdalena
Statens kulturråd	GD	Forssell	Staffan
Statens maritima museer	Överintendent	Grundberg	Leif
Statens medieråd	Direktör	Thorslund	Ewa
Statens museer för världskultur	Överintendent	Follin	Ann
Statens musikverk	GD	Westerberg	Stina
Statens servicecenter	GD	Pålsson	Thomas
Statens skolinspektion	GD	Ångmo	Helén
Statens skolverk	GD	Ekström	Anna
Statens tjänstepensionsverk	GD	Stymne	Joakim
Statens veterinärmedicinska anstalt	GD	Mattsson	Jens
Statens väg- och transportforskningsinstitut	GD	Bjelfvenstam	Jonas

<u>Myndighet</u>	<u>Titel</u>	<u>Efternamn</u>	<u>Förnamn</u>
Statistiska centralbyrån	GD	Lundgren	Stefan
Statskontoret	GD	Mattson	Ingvar
Stockholms konstnärliga högskola	Rektor	Crabtree	Paula
Stockholms universitet	Rektor	Söderbergh Widding	Astrid
Strålsäkerhetsmyndigheten	GD	Persson	Mats
Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll (Swedac)	GD	Strömbäck	Peter
Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida)	GD	Petri Gornitzka	Charlotte
Svenska institutet	GD	Rembe	Annika
Svenska institutet för europapolitiska studier (Sieps)	Direktör	Sjögren	Eva
Sveriges geologiska undersökning	GD	Söderberg	Lena
Sveriges lantbruksuniversitet	Rektor	Högberg	Peter
Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI)	GD	Brennerfelt	Rolf
Säkerhetspolisen	Säkerhetspolischef	Thornberg	Anders
Södertörns högskola	Rektor	Amberg	Gustav
Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket	GD	Wallström	Sofia
Tillväxtverket	GD	Nordlöf	Gunilla
Totalförsvarets forskningsinstitut	GD	Lind	Jan-Olof
Totalförsvarets rekryteringsmyndighet	GD	Malm	Christina
Trafikanalys	GD	Saxton	Brita
Trafikverket	GD	Erixon	Lena
Transportstyrelsen	GD	Ågren	Maria
Tullverket	Generaltulldirektör	Mattsson	Therese
Umeå universitet	Rektor	Adolfsson	Hans
Universitets- och högskolerådet	GD	Melin	Ulf
Universitetskanslersämbetet	Universitetskansler vik.	Pontén	Annika
Upphandlingsmyndigheten	GD	Ek	Inger
Uppsala universitet	Rektor	Åkesson	Eva
Verket för innovationssystem (Vinnova)	GD	Brogren	Charlotte
Vetenskapsrådet	GD	Stafström	Sven
Åklagarmyndigheten	Riksåklagare	Perklev	Anders
Örebro universitet	Rektor	Schnürer	Johan
Överklagandenämnden för studiestöd	Direktör	Åhgren	Hans Göran



**Ordförande i styrelsemyndigheter per den 8 september 2016**

Regeringen redovisar nedan en sammanställning över ordförandena i de myndigheter som leds av en styrelse. Sammanställningen redovisar förhållandena per den 8 september 2016.

<u>Myndighet</u>	<u>Titel</u>	<u>Efternamn</u>	<u>Förnamn</u>
Affärsverket svenska kraftnät	Överdirektör	Netz	Bo
AP-fonden Första	GD	Karlström	Urban
AP-fonden Andra	F.d. VD	Arwidson	Marie S.
AP-fonden Tredje	F.d. statsråd	Nuder	Pär
AP-fonden Fjärde	F.d. VD	McPhee	Sarah
AP-fonden Sjätte	Civilekonom	Lindsö	Ebba
AP-fonden Sjunde	F.d. landshövding	Källstrand	Bo
Arbetsförmedlingen	GD	Erixon	Lena
Arbetsgivarverket	Rikspolischef	Eliasson	Dan
Blekinge tekniska högskola	Konsult	Örn	Peter
E-hälsomyndigheten	Hälsa- och sjukvårdsdirektör	Lundgren	Lena
Exportkreditnämnden	VD	Roxendal	Jan
Finansinspektionen	Landshövding	Österberg	Sven-Erik
Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd	Professor	Ingvar	Martin
Fortifikationsverket	F.d. landshövding	Norrfalk	Maria
Försvarets materielverk	Konsult	Nygren	Jan
Försvarshögskolan	Landshövding	Egardt	Peter
Försäkringskassan	F.d. VD	Böhlin	Birgitta
Gymnastik- och idrottshögskolan	F.d. landshövding	Eriksson	Björn
Göteborgs universitet	Landshövding	Schelin Seidegård	Cecilia
Högskolan Dalarna	Direktör	Samuelsson	Peter
Högskolan i Borås	F.d. ordförande	Andersson	Roland
Högskolan i Gävle	Regionråd	Blanck	Carina
Högskolan i Halmstad	F.d. generaltulldirektör	Starrin	Karin
Högskolan i Skövde	Docent	Wass	Urban
Högskolan Kristianstad	Regionöverläkare	Kvist	Ulf
Högskolan Väst	F.d. landshövding	Eriksson	Eva
Karlstads universitet	VD	Johansson	Karin
Karolinska institutet	F.d. statsråd	Leijonborg	Lars
Konstfack	F.d. kulturråd	Rennerstedt	Kristina
Konstnärsnämnden	Chefredaktör	Kindstrand	Gunilla
Kungl. Konsthögskolan	Direktör	Svedberg	Berit
Kungl. Musikhögskolan i Stockholm	F.d. kulturchef	Carlsson	Sture
Kungl. Tekniska högskolan	VD	Ekholm	Börje
Lantmäteriet	F.d. GD	Sandebring	Hans

Linköpings universitet	GD	Ekström	Anna
Linnéuniversitetet	Professor	Brändström	Dan
Lotteriinspektionen	Chefsjurist	Håkansson	Per
Luftfartsverket	F.d. VD	Olson	Jan
<u>Myndighet</u>	<u>Titel</u>	<u>Efternamn</u>	<u>Förnamn</u>
Luleå tekniska universitet	Ordförande	Nordmark	Eva
Lunds universitet	Ambassadör	Hafström	Jonas
Malmö högskola	Forsknings- och utvecklingsdirektör	Fransson	Gun-Britt
Mittuniversitetet	Seniorrådgivare	Nygårds	Peter
Myndigheten för vård- och omsorgsanalys	Professor	Anell	Anders
Mälardalens högskola	Landshövding	Hagberg	Liselott
Post- och telestyrelsen	Civilekonom	Hedén	Åke
Pensionsmyndigheten	F.d. GD	Wigzell	Kerstin
Riksgäldskontoret	F.d. GD	Gustafsson	Yvonne
Rymdstyrelsen	Landshövding	Egardt	Peter
Sjöfartsverket	Egen företagare	Sundling	Jan
Skogsstyrelsen	Forskningschef	Larsson Stern	Marie
Socialstyrelsen	F.d. landshövding	Skogö	Ingemar
Statens fastighetsverk	F.d. statssekreterare	Olsson	Sten
Statens kulturråd	F.d. statssekreterare	Stuart Hamilton	Ulrika
Statens servicecenter	F.d. landshövding	Holmberg	Barbro
Statens tjänstepensionsverk	F.d. GD	Sjöstrand	Mats
Statens väg- och transportforskningsinstitut	VD	Löfsjögård	Malin
Stockholms konstnärliga högskola	Professor	Bremer	Kåre
Stockholms universitet	Justitieråd	Calissendorff	Kerstin
Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete	F.d. GD	Gustafsson	Yvonne
Sveriges lantbruksuniversitet	GD	Brennerfelt	Rolf
Södertörns högskola	Landshövding	Akhtarzand	Minoo
Tillväxtverket	Landshövding	Alsér	Kristina
Totalförsvarets forskningsinstitut	F.d. GD	Gustafsson	Yvonne
Trafikverket	F.d. GD	Sjöstrand	Mats
Transportstyrelsen	F.d. GD	Annerberg	Rolf
Umeå universitet	VD	Evrell	Lennart
Universitets- och högskolerådet	F.d. universitetsdirektör	Rehnqvist	P-O
Uppsala universitet	Docent	Lemne	Carola
Verket för innovationssystem (Vinnova)	Direktör	Johansson	Hasse
Vetenskapsrådet	F.d. rektor	Bladh	Agneta
Örebro universitet	F.d. GD	Sandebring	Hans

Bilaga 2

Förslag till ändring av  
Nordiska  
investeringsbankens  
stadgar

## Bilaga 2

# Förslag till ändring av Nordiska investeringsbankens stadgar

### Innehållsförteckning

---

Förslag till ändring av Nordiska investeringsbankens stadgar .....	3
PROPOSAL FOR AMENDMENT OF STATUTES .....	5

## Förslag till ändring av Nordiska investeringsbankens stadgar

## 8.3, 9.3 och 10 c §§

*Nuvarande lydelse*

## § 8.3

Medlemsländerna täcker bankens förluster förorsakade av utebliven betalning i anslutning till projektinvesteringsslån och projektinvesteringsgarantier upp till följande belopp:

Danmark	EUR	377 821 491
Estland	EUR	13 139 366
Finland	EUR	344 859 832
Island	EUR	15 586 072
Lettland	EUR	19 057 647
Litauen	EUR	29 471 632
Norge	EUR	329 308 526
Sverige	EUR	670 755 434

## § 9.3

Medlemsländerna täcker till 100 procent bankens förluster förorsakade av utebliven betalning i anslutning till miljöinvesteringsslån och miljöinvesteringsgarantier upp till följande ursprungligen fastställda belopp:

Danmark	EUR	70 112 698
Estland	EUR	2 189 894
Finland	EUR	51 377 349
Island	EUR	3 186 941
Lettland	EUR	3 176 275
Litauen	EUR	4 911 939
Norge	EUR	61 324 467
Sverige	EUR	103 720 437

## § 10 c)

Banken skall i sin verksamhet eftersträva ett sådant överskott att fondbildning och skälig förräntning av det enligt § 4 inbetalade kapitalet möjliggörs.

*Föreslagen lydelse*

## § 8.3

Medlemsländerna täcker bankens förluster förorsakade av utebliven betalning i anslutning till projektinvesteringsslån och projektinvesteringsgarantier upp till följande belopp:

Danmark	EUR	379 208 157
Estland	EUR	16 486 418
Finland	EUR	318 902 260
Island	EUR	17 020 181
Lettland	EUR	24 052 957
Litauen	EUR	35 108 442
Norge	EUR	387 086 760
Sverige	EUR	622 134 827

## § 9.3

Medlemsländerna täcker till 100 procent bankens förluster förorsakade av utebliven betalning i anslutning till miljöinvesteringsslån och miljöinvesteringsgarantier upp till följande belopp:

Danmark	EUR	63 201 359
Estland	EUR	2 747 736
Finland	EUR	53 150 377
Island	EUR	2 836 697
Lettland	EUR	4 008 826
Litauen	EUR	5 851 407
Norge	EUR	64 514 460
Sverige	EUR	103 689 138

## § 10 c)

Banken ska i sin verksamhet eftersträva ett sådant överskott att fondbildning och skälig avkastning på det enligt § 3 tecknade grundkapitalet möjliggörs.



**PROPOSAL FOR AMENDMENT OF STATUTES****SECTIONS 8.3, 9.3 and 10 c***Present wording***Section 8.3**

The Member countries shall cover the Bank's losses arising from failure of payment in connection with project investment loans and project investment guarantees up to the following amounts:

Denmark	EUR	377,821,491
Estonia	EUR	13,139,366
Finland	EUR	344,859,832
Iceland	EUR	15,586,072
Latvia	EUR	19,057,647
Lithuania	EUR	29,471,632
Norway	EUR	329,308,526
Sweden	EUR	670,755,434

**Section 9.3**

The Member countries shall cover 100 per cent of the Bank's losses arising from failure of payment in connection with environmental investment loans and environmental investment guarantees up to the following originally established maximum amounts:

Denmark	EUR	70,112,698
Estonia	EUR	2,189,894
Finland	EUR	51,377,349
Iceland	EUR	3,186,941
Latvia	EUR	3,176,275
Lithuania	EUR	4,911,939
Norway	EUR	61,324,467
Sweden	EUR	103,720,437

**Section 10 c)**

In its operations, the Bank shall aim for a profit allowing the formation of reserves and reasonable return on the paid-in capital referred to in Section 4.

*New wording***Section 8.3**

The Member countries shall cover the Bank's losses arising from failure of payment in connection with project investment loans and project investment guarantees up to the following amounts:

Denmark	EUR	379,208,157
Estonia	EUR	16,486,418
Finland	EUR	318,902,260
Iceland	EUR	17,020,181
Latvia	EUR	24,052,957
Lithuania	EUR	35,108,442
Norway	EUR	387,086,760
Sweden	EUR	622,134,827

**Section 9.3**

The Member countries shall cover 100 per cent of the Bank's losses arising from failure of payment in connection with environmental investment loans and environmental investment guarantees up to the following amounts:

Denmark	EUR	63,201,359
Estonia	EUR	2,747,736
Finland	EUR	53,150,377
Iceland	EUR	2,836,697
Latvia	EUR	4,008,826
Lithuania	EUR	5,851,407
Norway	EUR	64,514,460
Sweden	EUR	103,689,138

**Section 10 c)**

In its operations, the Bank shall aim for a profit allowing the formation of reserves and reasonable return on the subscribed authorised capital referred to in Section 3.

PROP.